

ПРИЛОГ 1.21

**СВЈЕДОЧЕЊА УЧЕСНИКА ДОГАЂАЈА ПРЕДРАТНИХ
ЗБИВАЊА И ЗАТОЧЕНИХ ЦИВИЛА У БОСАНСКОМ БРОДУ,
ЗА ВРИЈЕМЕ ОКУПАЦИЈЕ 1992. ГОДИНЕ**

С.3.1

СРЕМАЦ (Милана) МИХАЈЛО из Лијешћа, општина Српски Брод, 48 година:

"На иницијативу предсједника Кризног штаба општине Босански Брод чији сам, по функцији предсједника Извршног одбора СО - е Босански Брод, био предсједник, а у циљу смиривања међунационалних напетости узрокованих дјеловањем екстремиста ХДЗ - а и СДА дошло је 03.03.1992. године до заједничког састанка представника политичких парламентарних странака из Босанског Брода и представника тих странака у БиХ. Испред СДС - а били су присутни: Петко Чанчар - функционер у влади БиХ, Мирко Терзић - замјеник министра одбране у БиХ, Миро Радовановић - предсједник Општинског одбора СДС - а Босански Брод и ја.

Испред ХДЗ - а били су: Станић Иво, предсједник Клуба посланика ХДЗ - а у Скупштини БиХ и предсједник самопрокламоване тзв "Хрватске заједнице Босанске Посавине", Дуспара (не сјећам се имена) био је начелник службе јавне безбједности Дервента, Мирко Јелинић - предсједник Скупштине општине Босански Брод и Бризић Иван - предсједник Општинског одбора ХДЗ - а Босански Брод.

Испред СДА били су: Ејуб Ганић Потпредсједник предсједништва БиХ и предсједник Кризног штаба БиХ, Авдо Хебиб - помоћник министра унутрашњих послова БиХ и командант специјалних снага полиције и Џевад Хускић - потпредсједник Скупштине општине и предсједник општинског Одбора СДА Босански Брод.

Састанак је одржан у згради Скупштине општине Босански Брод. У својству предсједника Општинског кризног штаба предложио сам разматрање питања које сам формулисао: "Безбједносна политичка ситуација у општини Босански Брод. "

Том приликом сам информисао присутне о политичко безбједносној ситуацији, евидентним међунационалним напетостима и

дјеловању екстремиста ХДЗ - а и СДА, а што је пријетило да доведе до озбиљних међунационалних сукоба.

Између осталог поменуо сам и постављање барикада у граду од стране ХДЗ - а и СДА, чиме је спријечен нормалан саобраћај и кретање људи и роба. Барикаде су постављене на свим прилазима центру града. Упозорио сам присутне да се са тих барикада отвара ватра и да те оружане провокације екстремиста паравојних формација могу довести до ширих оружаных сукоба, које би било тешко зауставити.

Истакао сам да је било рањавања грађана српске националности који су покушали да уђу у град и дођу до својих радних мјеста. Упозорио сам скуп да из Славонског Брода тј. Републике Хрватске несметано долазе наоружане групе у униформама Збора народне гарде и да су својом провокацијом и пуцњавом по граду унијеле узнемирење и забринутост грађана свих националности.

Рекао сам да је то све смишљено и организовано и да то полиција Републике БиХ мора спријечити. Такође сам рекао да је таква атмосфера иницирала да дио српског становништва напушта град и одлази у насеља претежно насељена Србима.

Једноставно рекао сам да се то мора зауставити.

Све то, као и проблеми Срба из Хрватске (последње колоне Срба су бјежећи од терора хрватских власти пролазиле кроз општину Босански Брод), упозоравали су српско становништво на намјере ХДЗ - а и будући слијед догађаја.

Уствари, у том моменту интерес власти у Хрватској, а и циљ, био је да се рат из хрватске пренесе у Босну и Херцеговину и у ратне циљеве против Срба укључи и муслимански народ.

Представници ХДЗ - а и СДА, покушали су да минимизирају догађаје и да их сведу на дјеловање, наводно неодговорних појединаца.

Ипак, заједнички закључак је био да се уклоне барикаде, престане са пуцњавом и обезбиједи нормално кретање и рад. Колико су представници ХДЗ - а и СДА били искрени, колико су стварно били за мир а против рата, најбоље свједочи чињеница да је одмах по повратку са тог састанка на моје возило (код надвожњака), отворена ватра. Представника општинских власти и уједно предсједника СДС - а Миру Радовановића су киндаповали.

Том приликом сам тешко рањен јер су на мене пуцали из непосредне близине и то одмах након што је испред мог возила прошла колона са представницима републичких институција. Задобио сам три прострелне ране, а возило је остало изрешетано аутоматским оружјем.

Задобијене ране су биле толико опасне да ми је живот био угрожен. У пратњи полиције стигло је возило хитне помоћи, те су ме превезли у бањалучку болницу. Из бањалучке болнице хитно су ме авионом пребацили у Београд на ВМА, гдје ми је спасен живот. Укупно болничко лијечење, након извршене операције трајало је годину дана.

Последице тог злочина осјећам и дан данас.

Резултат посредовања представника политичких странака из БиХ био је такав да су 03.03.1992. године паравојне формације ХДЗ - а и СДА окупирале град, а сутрадан Миру Радовановића пустили кући.

Тим чином лажна пацифистичка позиција ХДЗ - а и СДА је демаскирана. Очито је да се није радило о дјеловању неодговорних појединаца, него је све било смишљено и организовано са највиших мјеста власти Републике Хрватске у координацији са руководством ХДЗ - а и СДА Босне и Херцеговине.

Интересантно је да ЈНА чији је гарнизон био у Дервенти (25 км) није ништа учинила да би ослободила град и спријечила Републику Хрватску да изврши агресију на Босну и Херцеговину и српски народ, те окупацију већег дијела Босанске Посавине, а тиме и општине Босански Брод.

Напуштено од ЈНА, српско локално становништво било је присиљено да се самоорганизује и брани од окупатора.

У неравноправној борби са регуларном војском Републике Хрватске и паравојним формацијама ХДЗ - а и СДА, било је присиљено на егзодус. Хрватско - муслимански неофашисти чинили су стравичне злочине. Иза себе су оставили масовне гробнице да свједоче о дубини мржње и размјера бруталности једне политике.

Циљ те сулуде политике био је стварање велике државе Хрватске. Нажалост, уз помоћ дијела међународне заједнице тај циљ је и остварен.

Последице овог рата су трагичне по српски народ. Босански Брод је на срећу ослобођен 07. октобра 1992. године. Оно што највише боли су огромне жртве које су пале. Највећа неправда овог рата је та што дио Међународне заједнице још увијек Србе - жртве третира као агресоре и окупаторе. То је ван сваке памети.

Против те неправде морамо се борити истином. Та борба није лака, али је часна и неопходна. Нека и ово моје свједочење послужи тој сврси."

C.3.2

ДУЈАНИЋ (Милана) БРАНКО из Славонског Брода, 29 година:

"Дана 25. марта 1992. године били смо скривени у подруму куће Андрије Мартића. Било нас је петоро и то: Мартић Момир, Мартић Андрија, Мартић Мерима - Момирова супруга, дјевојачко презиме Концић, Дујанић Душко и ја. Припадници паравојних формација Странке демократске акције и Хрватске демократске заједнице у чијој групи је било највише санџаклија, минирали су кафић који се налазио у доњем дијелу куће. Експлозија се чула у 04,45 часова. Опколили су кућу и зову власника да се преда, односно, да сви изиђемо вани подигнутих руку. Изишли смо вани, а они су онда наредили да трчимо према излазу из града, то јест, према бензинској пумпи. Ту групу је предводио неки Алија из Санџака. Мерима и ја смо се бацили у канал поред куће Бошка Милетића, а Андрија, Момир и Душко су наставили да трче. Санџаклије су рафално запуцале према њима и сво троје су остали мртви на асвалту. Прије но што је пала у канал, Мерима је рањена са три метка и добила је прострелне ране: у ногу, изнад уха и преко чела. Ја сам био рањен у кук и у дебело месо. Извукли смо се преко дворишта Бошка Милетића и сакрили у једном свињцу. Они су нас и даље тражили да би нас, као преживјеле свједоке ликвидирали. Главни организатор овог злочина би је Јозо Кожул, наш комшија. У то сам се увјерио и оног тренутка, кад сам скривајући се међу кућама наишао на њега и рекао му да је Мерима рањена. Он ми је одговорио: "И ми вас тражимо". Схватио сам зашто нас траже и ја сам наставио да се кријем по кућама, а они су Мериму пронашли и превезли у Славонски Брод у болницу. Мерима је дала изјаву за Хрватску телевизију која је тако монтирана да је испало да су злочин направили Срби. А као крајњи закључак те емисије била је тврдња да је кућу разорила српска граната.

На српску територију сам се пребацио уз помоћ једног комшије који је по националности Хрват. Обавијестио сам родитеље страдалих шта се десило. Желим истаћи да је велики број Срба остао заточен у граду. Многи су завршили трагично: поубијани су код својих кућа, један дио војно способних присилно је мобилисан у хрватску војску а преостали су завршили у хрватско - муслиманским логорима за Србе. У Броду је било десет таквих логора. Највише је људи било заточено у Средњошколском центру, Стадиону, Тулеку (складиште робне куће Београд) и Кајак клубу.

Заробљен сам 13. маја 1992. године, заједно са Жељком Дујанићем и Драгом Трифковићем из Клакара. Довели су нас у зграду старе милиције. Тортуре над нама су почеле одмах. Тукли су нас палицама, ногама, столицама - чим су стигли. То су чинили Адам Антоловић звани Бибијан из Тулека (дио Брода), Анто Штуц, звани Бритва из Тулека, Лука Јозић из Кораћа, Илија Главић из Лушчана (засеок Новог Села код Брода), Миљенко Базлер, звани Меле и Драго Лепан из Тулека. Шеф логора био је Тадија Лепан коме је Драго стриц. Ту смо затекли Андрију Ђуђановића из Барице, Јову Стјепановића из Барице, Ранка Џабића из Винске, Славка Черека из Лијешћа.. Славка је поменута група убила батинањем, а нарочито га је тукао Алминко Исламовић, звани "Стаљо" из Брода и Блажан Кљајић из Тулека.

Из страха да Југословенска народна армија не би бомбардовала мост на ријеци Сави, горе поменути Срби били су везани на мосту по цио дан. Нису им дозвољавали да се брију, како би их Хрватска телевизија могла снимати и представљати као четнике.

Ту смо били око 1,5 мјесец. Цијело то вријеме смо гладовали и били злостављани. Водили су нас на присилно копање ровова и преношење вреднијих ствари из српских кућа у хрватске и муслиманске куће. У логор су доводили и друге групе Срба. Цијело вријеме су долазила непозната лица - полицајци из Славонског Брода, прозивала поједине Србе и одводили их на ликвидацију. За вријеме мог боравка у логору тако је одведено седам Срба. Одведени су Обрад Пиваш из Барице, Љубо Василић из Полоја, Драган Пајић из Клакара и други. Жељко Дујанић је успио побјећи на српску територију, за вријеме копања ровова. Од мјеста гдје је копао усташке ровове до српских положаја било је око два километра. Да би прешао ту даљину након бијега, Жељку је требало - осам дана. Скривајући се, ту је даљину савладавао метар по метар. За то вријеме јео је полутрули парадајз који је налазио у правцу кретања - боље речено пузања и лутања или, шта је већ могао да нађе - покоју главицу лука и слично.

Уз помоћ пријатеља Хрвата ја сам успио да изађем из логора и пређем у Мађарску. Потом сам отишао у Аустрију и Њемачку. У Брод сам се вратио 7. маја 1993. године."

C.3.3

ЗЕЧЕВИЋ (Јована) БРАНИСЛАВ из Сијековца општина Српски Брод, 46 година:

"Страдање моје фамилије почело је још 1941. године, за вријеме 2. Свјетског рата. Прва жртва хрватских фашиста - усташа, је мој дјед - отац моје мајке - Милан Миличић из Нових Лужана општина Дервента. Отјеран је након усташке рације по српским селима: Лужани, Барица и Костреш. Колико је мени познато на Савском мосту су убили преко 160 Срба, а остале отјерали према Славонској Пожеги. Међу тим Србима био је и мој дјед. Нико није преживио усташке злочине.

Прво масовно страдање Срба у овом рату (1992. - 1995.) догодило се у нашем селу Сијековац. О том злочину упознати су сви, па и наша јавност, осим свјетске јавности.

Том приликом извршен је тежак злочин према мојој породици. Све се догодило тако брзо и изненадно, као да је гром ударио у нашу кућу.

Покољ Срба у Сијековцу извршен је 26. марта 1992. године, после подне - око 17,00 часова. Били смо код куће: Јован Зечевић (1920) - мој отац, Милан Зечевић (1950) - брат, Петар Зечевић - хендикепиран (1953) - брат, Васо Зечевић (1958) - брат, моја мајка Миља Зечевић и ја.

Тога дана ујутро у 5.30 часова на путу према Рафинерији, мој брат Милан био је заустављен на барикади постављеној код улазне капије рибњака. Кренуо је на посао али су га припадници Хрватског вијећа одбране вратили кући.

Обавијештени смо да је село блокирала хрватска војска, Срби моји мјештани, били су заплашени. Пошто смо имали велику кућу са великим подрумом ту је потражило спас око 20 жена са дјецом. Ујутро око 10,00 часова дошао нам је комшија Иво Букета и Стипо Челебија да нас Србе обавијесте да се нешто у вези нашег села догађа, те су нам предложили да одемо у кризни штаб ХВО и СДА на информативни разговор. Отишао је на тај разговор мој најстарији брат Милан са Миланом Бачићем и Николом Кушљићем. Вратили су се између 15,00 - 16,00 часова. Испред моје куће окупило се пар комшија да чују о чему се ради.

Пренешено нам је да наводно посједујемо оружје и да су тражили да га изнесемо испред кућа, како би њихова војска то покупила. На другој страни, наше наоружане комшије Хрвате и муслимане, тада

припаднике оружаних формација ХДЗ и СДА, сматрали су регуларном војном формацијом. Те паравојне формације касније су третиране као јединице ХВО и тзв. ТО БиХ. Они су знали да Срби нису наоружаним, да смо у окружењу (Срби из Сијековца) хрватском и муслиманском већином и да их не можемо угрозити. Ипак, требао им је изговор да би лакше провели свој задатак. Око 17,00 часова напали су наше село и то из два правца: старе жељезничке станице и дворишта Стипе Челебије и Ивице - према српским кућама. Из трећег правца од куће Божића тукли су нас из протуавионских топова и минобацача. Уз пуцњаву и дреку за минут - два стигли су до наших кућа. Запосјели су подрум у коме су се налазили мјештани - цивили. Са њима сам био и ја. Испред врата подрума стао је наоружани хосовац. Наредио је да се упали мој мерцедес, јер га они нису знали упалити. Кажем брату Милану "иди упали им ауто", а он каже мени "иди ти". Ја изиђем из подрума и упалим ауто. Поред мене стоји наоружан хосовац. Наређује ми да возим у Славонски Брод њиховог рањеног Дину Добојчића. У повратку са наоружаном пратњом међу којима је био (мислим да се презива Јуришић), претпостављам да је из Тулека. Довезли су ме до зграде Кризног штаба. Увели су ме у просторију Мјесне заједнице. Ту затичем око 15 Срба - мојих комшија. Задржавају нас око 2 часа, а потом одводе у кућу Ибре Дугалића. Након сат - два доводе мог сина Горана и снају Јелицу - жену мог брата Милана.

Обавјештавају ме да су пред њима у нашем дворишту хосовци убили моја три брата: Милана, Петра и Васу и мога оца Јована. Од мојих комшија убили су Луку Милошевића, и његовог сина Жељка (1968) и Драгана (1974.) и сина од моје родице Маре Радановић - Мирка (1968.).

О том злочину постоји видео запис РТВ Сарајево која је 27. марта 1992. године снимила те потресне призоре у пратњи Биљане Плавшић - тада члана Предсједништва БиХ, Фикрета Абдића - такође члана Предсједништва БиХ и Фрање Бораса - исто на дужности члана Предсједништва БиХ.

На том снимку се може видјети када се наоружани припадник ХВО - мислим да се зове Недо Стипић из Кричанова (сусједног села), на улазним вратима моје куће обраћа др. Биљани Плавшић ријечима: "не улазите унутра, није безбиједно". Жељели су да на тај начин прикрију свој злочин, а на другој страни, вјероватно су већ тада опљачкали све у кући.

Убиство мога оца и моја три брата извршили су на очиглед моје мајке. Оца су ми убили у моменту када га је моја мајка, након што га је

хосовац ударио кундаком, покушала да подигне са асвалта. Пуцао му је из пиштоља у главу Ковачевић Земир. Брат Васо је имао 28 прострелних рана. Брат Милан је имао неколико удубљења у прсима од ударца тврдим предметом а Петар је убијен ватреним оружјем. Нађен је са одсјеченим дијелом рамена које је одсјечено оштрим предметом вјероватно сјекиром. О томе постоји обдукциони налаз патолога из Прњавора, који прилажем уз своју изјаву.

То је истина о страдању моје породице. Злочине су извршили исто као што су вршили 1941. године, са разликом што их је тада у походу на српски народ водио Анто Павелић, а сада Фрањо Туђман."

C.3.4

РАДАНОВИЋ (Милана) МАРИЦА из Сијековца општина Српски Брод, 62 године:

"У Сијековцу сам са породицом живјела од 1962. године. Са мужем Видом стекла сам четворо дјеце. Тог критичног дана 26.03.1992. године била сам са Миланом Опачићем (сином из првог брака), мужем Видом и сином Мирком код своје породичне куће. За то вријеме сам чистила свињац. У једном моменту сам чула вриску: "четници предајте се, опкољени сте". Са мужем Видом и сином Мирком сакрила сам се у подрум породице Зечевић, гдје је већ било много мјештана. Након страшне пуцњаве у подрум је ушао један усташа коме се обратио мој син ријечима: "Шерац, јелде да нећеш запалити моју кућу". Шерац - шути, а потом је запитао: "има ли ко од Хрвата? ". Мој син каже Младенки "реци да си Хрватица". Младенка им је рекла да је она Хрватица. У тој групи злочинаца сам препознала: Ковачевић (Хасиба) Земира, Чичак Јосипа - отхранила га тетка Ива Рашић из Сијековца, Матковић Шиму, Анту и Пеју (три брата), Букета Иву, Ковачевић Блажана зв. "Мурјак". Они су убили мога сина Мирка. Са њима је било још око 100 злочинаца. Падала је киша, а они нас изводе из подрума. Одмах почињу са злочинима. Група од три злочинца туку нашег сина Мирка. Када је пао на асвалт један од злочинаца му се попео на груди. Када је тај злочинац сишао са груди мога сина, видјела сам како Мирко лежи са испруженом руком и погледом према нама - својим родитељима. Тада сам рекла мужу: "Виде, ено Мирко гледа у нас". У том моменту када је злочинац стављао нож у чизму, примјетила сам

локву крви. Мој син Мирко је био заклан, али им то није било довољно. Измакли су се једно 3 метра и у његово мртво тијело испалили рафал.

Ватреним оружјем, убили су Милана Зечевића, затим његову браћу Васу и Петра. Њиховог оца Јову убили су из пиштоља. Инсистирали су да пожури, док се Јово подизао са асвалта, након што су га оборили ударцем кундаком. Док му је помагала да се подигне са асвалта, Јовина жена је рекла: "не може он тако брзо". На то је један од злочинаца одговорио "сад ће моћи". Исти моменат му је испалио метак у главу. Убили су и Луку Милошевића и његова два сина Жељка и Драгана. Мој син Мирко, жртва ових злочинаца, рођен је 18.12.1965. године. Након тих убистава Земир је хтио да убије и Сашу Милошевића (9), па се предомислио. Тада су нас потјерали у двориште Нике Томаса. Ту смо затекли јако много наших комшија Хрвата и муслимана. Многи су били у униформама. Наш комшија Перо Блажевић је тада рекао: "што се нисте предали, не би вас поубијали". У дворишту Нике Томаса, један од злочинаца је ножем засјекао врат Горану Зечевићу. Након тога су га тукли. Јауци су били неподношљиви. Горан је тада имао око 17 година. Очевици ових злочина били су и мој супруг Вид Радановић, Васић Невенка, Зечевић Миља, Милошевић Младенка и др. Тијела већег броја жртава ни до данас нису пронађена.

Одатле су нас комбијем одвезли у Сијековачки дом. Пред зградом смо затекли неколико стотина наоружаних усташа. међу њима је био Нијаз Чушевић зв. "Медо". Дао нам је кутију у којој је била салама и хљеб. Изигравао је добротвора. Почео је да виче: "јој, шта урадише плаћеници, мајку им јебем", а и сам је био крвав. Након тога су нас распоредили по муслиманским кућама. Захваљујући неким Хрватима, чија имена због њихове безбједности не могу да саопштим, спашени смо (ја и мој муж). Прво су нас одвели у Хрватску, а потом вратили гдје смо били безбједни."

С.3.5

МИЛОШЕВИЋ (Јосипа) МЛАДЕНКА, из Цриквенице, општина Нови Винодолски, 47 година:

"Тога кобног дана били смо сви код куће: муж Лука и наша дјеца Жељко, Драган, Саша и ја. Чули смо како усташе и муслимани мегафоном позивају Србе да изађу и наводно предају оружје.

Муж Лука ми каже: "бјежи са синовима Драганом и Сашом код комшије Милана Зечевића у подрум". Он је остао са Жељком нашим најстаријим сином. Послије кратког времена зачула се страшна пуцњава. Нисмо ни трепнули, а већ су се чули ударци ногом о врата на подруму. Псују нам: "јебала вас ЈНА и Милошевић".

Са Земиром Ковачевићем сином Асиба из Сијековца, пред подрумом се појавила група усташа. Били су униформисани и наоружани. Истјерали су нас из подрума једно по једно - уздигнутих руку. Било нас је око 20. Нико није изашао из подрума, а да није био ударен кундаком или ногом.

Цијела група је морала да легне на земљу, уз пријетњу оружјем, да ће онај ко подигне главу бити покошен. Падала је киша. Довели су и мога мужа Луку, син Жељко је остао у дворишту наше куће. Ту су нас малтретирали. Имали су маске на лицу, а на рукама црне рукавице без продужетака за прсте. Један од злочинаца узео је мог Драгана (17) за косу, савио га и ударио цокулом иза врата. Дијете је пало на земљу. Подижем Драгана, а он без покрета - у несвијести. Други крвник хвата ми другог сина Сашу и каже: "хоћеш ли да те закољем, ма нећу, млад си". Саша ми је имао 9 година. Истјерали су нас на цесту. Пуцају у Петра Зечевића (1953) и убијају га. Петар је остао на цести. Тај што је убио Петра каже мом сину Драгану: "Остани ту и не мрдај". У колони су нас гонили према главној цести. Утјерали су нас у кућу Хрвата Нике Томаша зв. "Брђо", гдје је чекала велика група наоружаних усташа - Хрвата и муслимана. Сједе, свјетло гори, а они, наше комшије, такође сједе и пију са усташама.

Наше куће горе, а Никина жена "Пепа" ухватила се за главу и виче: "водите их, изгинуће нам дјеца". Не пада јој на памет да каже пустите их, то су наше комшије.

У међувремену дошли су са ципом у коме су нас у групама превозили у Кризни штаб Сијековац у сеоски дом. Ту су прво изигравали добротинитеље. Питају: "Треба ли коме доктор?". Дијеле кобасице, паштете и хљеб. Човјек у бијелом мантилу нуди нам таблете. Тада долази Нијаз Чаушевић зв. "Медо", са неком свеском у руци. Каже: "Сада ви мени причајте ко је погинуо,. Рекао сам вам да предате оружје. Да сте предали оружје не би нико погинуо. "

Од заточених Срба нико ништа не одговара. Ту су нас, размјештене по муслиманским кућама, држали два дана. У кућу гдје сам ја била дошао је Фахро Дугалић и са сином Сашом ме одвео у своју кућу. Са нама је повео и комшиницу Јелицу Зечевић и Горана Зечевића, сина Бранкова. Трећи дан су нас одвезли у Дервенту и ту

оставили. Из Дервенте смо отишли у српско село Смртиће. Ту смо били два мјесеца. Када нас је у Дервенти свијет видио онакве каљаве и измучене, чудили су се шта се то тамо дешава, јер је код њих још владао мир. Након два мјесеца отишла сам са сином Сашом у Цриквеницу, код сестре и зета. Ту сам остала једну годину. Након тога, били смо 9 мјесеци код тетке мога мужа. Када сам добила помоћ од Норвежана поправила сам кућу која је била потпуно изгорјела. Злочинци су ми убили мужа и два сина. Мјештани су ми рекли да су у мом дворишту, по повратку, затекли угљенисано тијело. Нису могли препознати да ли се ради о тијелу мога мужа, или једног од наших синова Драгана и Жељка. О њиховој судбини, како су они завршили и гдје, до дан данас нисам ништа сазнала."

С.3.6

268/2001 - 3, Србин, општина Српски Брод, 27 година:

"У марту мјесецу 1992. године страх код Срба у селу Сијековац достигао је своју кулминацију. Били смо окружени својим комшијама (муслиманима и Хрватима), који су били добро наоружани. Уосталом, они то нису ни крили. Тог критичног дана представници Срба позвани су од стране Смаје Хавића да дођу у хрватско-муслимански кризни штаб. Делегацију Срба сачињавали су Зечевић (Јове) Милан, Бачић (Николе) Милан и Кушљић (Ђорђа) Никола. Са страхом смо очекивали њихов повратак. По повратку делегација је обавијестила окупљене мјештане да кризни штаб захтијева да предамо тешко наоружање, које у ствари нисмо ни имали. Уколико се не поступи по њиховом захтјеву до сутрадан 27.03.1992. године до 15 часова, рекли су, да ћемо бити оружаном нападути.

Међутим, исти дан око 16 часова и 30 минута са мегафона огласио се Нијаз Чаушевић, ултимативно захтијевајући да предамо наоружање. Након тога, из свих праваца према дијелу села насељеним Србима, почео је оружани напад са лаким и тешким пјешадијским наоружањем. Са дјецом, мајкама и старцима склонио сам се у подрум Зечевић (Јове) Милана. У том нападу који је трајао око 30-45 минута, кориштени су РБ и минобацачи. Од експлозија граната потресала се кућа, што је међу нама стварало још већи страх и панику.

Након тога на вратима подрума у коме смо били скривени појавио се Марко Пркачин који је био настањен у Славонском Броду-

Република Хрватска (брат Анте Пркачина). Заједно са њим појавила се и група наоружаних ХОС-оваца и "зенги". У међувремену један број цивила је успио преко рибњака да се извуче и тако избјегне припремљени покољ. У подрум је ушао Марко Пркачин, Јосип Грубишић звани Шерац, неки Јуришић, имао је око 18 година, припадник ХОС-а и још четири до пет наоружаних лица. Тада нас је Јосип Грубишић звани Шерац упитао: "Има ли ко да зна упалити овог плавог мерцедеса"? Из подрума је изашао Бранислав Зечевић, упалио возило и одвезао Дину Добојчића у чијој пратњи је било још једно наоружано лице. Том приликом је Грубишић Јосип рекао Милану Зечевићу: "Извукли сте се из кризног штаба, али сада ти не гарантујем за главу". Након тога сви смо истјерани из подрума и то: Зец (Васе) Љубица, Радановић Марица, Зечевић Миља, Зечевић Јелица, Васић Невенка, Опачић Стојанка (гравидна), Милошевић Младенка, Милошевић Саша, Милошевић Драган, Опачић Маринко, Милошевић (Илије) Лука, Радановић (Вида) Мирко, Радановић Вид, Зечевић (Васе) Јово, Зечевић (Јове) Милан, Зечевић (Јове) Петар, Зечевић (Јове) Васо и ја. Када смо изашли из подрума у дворишту смо видјели групу од десетак наоружаних лица, међу којима сам препознао: Ковачевић (Хасиба) Земира, Матковић (Пеје) Пејо. Изван дворишта, на цести, било је око 15 наоружаних лица међу којима су били Бајровић (Паше) Салем, Омеровић (Мустафе) Нецад, Бајровић (Јусуфа) Мехмед.

Наредили су нам да сви полијегамо на земљу. Васо Зечевић није хтио да легне на земљу, па су четворица злочинаца покушали да га насилно оборе, а потом га рафалном паљбом лишили живота. У тој паници обузети страхом већина међу нама се подигла са земље. Разјарени злочинци почели су да нас туку пушкама, рукама и ногама. Тада сам задобио неколико удараца кундаком у предјелу десног уха, као и неколико удараца војничким чизмама у предјелу бубрега. Посебно су се окомили на Милана Зечевића. У ствари свака жртва међу нама добила је по двојицу или тројицу крвника. Мене је један припадник ХОС-а повео иза куће да ме ликвидира, али је други повикао да ме поведу у кућу да би је могли претражити. У пратњи двојице злочинаца ушао сам у кућу. И док они претресају просторије извана допиру пуцњи. На излазу из куће, Матковић (Пеје) Пејо ми је врхом ножа застругао по гркљану. Иако је главу маскирао чарапом препознао сам га. Када су ме извели из куће видио сам убијеног Милана Зечевића (лежао је у дворишту поред камаре дрва). У том моменту изван дворишта видио сам чин убиства тј. како Ковачевић Земир рафалном паљбом пуца у Радановић Мирка. Изван дворишта -

наспрам међе Пеје Бачића и Луке Милошевића лежао је мртав и Петар Зечевић. И њега је убио Земир Ковачевић, а то убиство видио је Милошевић (Луке) Саша. Наспрам улаза у двориште Пеје Бачића, лежао је мртав и Јово Зечевић. Њему је пуцао у главу из пиштоља Земир Ковачевић, у моменту када је Јовина жена Миља покушавала да га подигне са земље. О самом том чину убиства, она као крунски свједок може да свједочи, као и о осталим убиствима за које је била очевидац.

Одмах након што су нас истјерали из подрума Луку Милошевића су одвели у двориште његове куће и тамо заједно са сином Жељком ликвидирали. Са нама је био и Милошевић (Луке) Драган, који је пред нама претучен и мучен. Давили су га држањем главе у води у каналу поред дворишта који је био поплавлjen водом. Основано се сумња да су и њега убили у дворишту очеве куће, јер његово тијело ни до дан данас није пронађено. У циљу прикривања злочина тијела већине жртава су одвежена са мјеста злочина осим тијела убијених Зечевића.

Након извршеног злочина потјерали су нас у кућу Нике Томаса. Ту сам затекао Матковић (Пеје) Шиму, Матковић (Марка) Никола звани Тубак, Томас Нику звани Брђо, Баришић (Андрије) Иво, Блажевић (Пере) Драгу, Блажевић (Пере) Звонку, Манот Андрију, Матковић (Пеје) Анту и Јосипа Чичка. Сви су били наоружани. Учествовали су у нападу на село и допринијели извршењу злочина. Из уха ми је текла крв, али нико од укућана, мојих комшија који су ту били није ми пружио помоћ. Тада се у кући појавио Ковачевић Земир пријетећи Радановић Виду да ће га убити као и његовог сина Мирка. Земир се обратио и мени рекавши: "С тобом имам посебну причу". Све доведене мјештане отјерали су у Кризни штаб у Сијековцу (Дом културе), а мене су задржали у кући Нике Томаса. Након пола сата Земир Ковачевић се вратио. Рекао ми је: "Е, ти сад идеш са мном". Извео ме изван куће и уперио пиштољ у мене тако да ми је цијев пиштоља додиривала тијело у предјелу бубрега. Увео ме је у возило ПУХ и довео испред зграде поште у Сијековцу. Ту сам затекао Смају Хавића-предсједника Кризног штаба, једног од главних организатора покоља Срба. Наредио је Земиру да ме одведе међу остале заточене Србе. Из Кризног штаба, мене и Јелицу Зечевић, одвео је Фахро Дугалић у своју кућу. Ту сам затекао Бранислава Зечевића, Трифуновић Радована, Зорана, Здравка и његову жену Анкицу, затим Трифуновић Бранка и његову жену Веру, Милошевић Младенку и њеног сина Сашу те, Гроздану Манделинић. Након два дана тј. 28.03.1992. године одвели су нас у групама у село Горњу Барицу, а одакле нас је Цвијан

Ненић провео до Дервентског Луга. Из Дервентског Луга отишао сам у село Смртиће."

C.3.7

СЕДЛИЋ (Раде) ЉУБИЦА из Жупског Разбоја општина Србац, 59 године:

"Сијековац је већинско српско село у коме су у мањем броју живјели и муслимани и Хрвати. Живот је текао нормално све док није дошло до одвајања Хрватске од Југославије, због чега је и почео рат. Ишли смо једни другима на весеље и жалост. У моју кућу, за вријеме крсне славе Ђурђевдан, обавезно су на част долазили Хрвати и муслимани, моје прве комшије.

Наше село Сијековац налази се око 150 метара удаљено од ријеке Саве, на граници са Хрватском. Та околност ће бити кобна за нас Србе у Сијековцу, за моје комшије који су међу првим жртвама у овом рату, а међу њима и мој муж Новак.

Дакле са сјевера граничимо са Републиком Хрватском, са југа са Новим Селом и селом Кораће (чиста хрватска села), а са источне стране граничимо са селом Колибе - настањено муслиманима.

Највеће зло догодило се 26.03.1992. године послије подне око 17.00 часова. Припремала сам јело мужу, који је био болестан и непокретан - на штакама. Изашла сам у двориште и приликом враћања у кућу чујем страшну пуцњаву. Враћам се до капије и видим Андрија Гргић зв. "Тукија" са трактором покривеним цирадом вози нешто у двориште мог првог комшије Ивице Челебије сина Блажана зв. Беба, који држи отворену капију да би трактор могао ући. Питам га: "Шта се то Ивице дешава"? Он ми одговара: "О Љубице, зна се - рат". Враћам се у кућу а пуцњава све јача. Кажем мужу: "бјежимо у шпајз". У шпајзу смо били око пола сата, а земља гори. У том моменту у собу наше куће пала је граната. Сва се кућа затресла. Муж ме пита: "шта ћемо Љубице, гађају нам кућу, морамо изаћи да нас не затрпају у кући?" "Изашли смо. Уђемо у дворишни објекат, гдје нам је био хидрофор. Осјећамо палеж. Провирим на кућу и видим улазе тројица са маскама на лицу, а један међу њима без маске. Обијају врата од куће, јер сам их закључала. У рукама су имали бијели канистер. Чујем један од њих виче: "а ово је прави Србин, нећеш више у овој кући боравити", уствари, радило се о томе да се одмах са улаза видјела икона Св. Ђурађа, наша крсна слава.

Чујем каже: "сретан је, неће да гори", изашли су и са собом носе наш кофер и путну торбу пуну ствари које су покупили. Упалише кола и одоше до куће Бачић Луке. Чује се, вичу у дворишту: "сад смо дошли до правог четника". Кућа гори, прозори пуцају. Муж ми каже: "Љубице морамо бјежати". Помажем му (пошто је био непокретан) и кријемо се у свињац. У том моменту долази друга група. Пуцају и вичу. Чујемо кад један из те друге групе каже: "овде је обављен посао, идемо дечки даље".

Муж ми каже: "Љубице, бјежимо у башту, биће њих још ". Бјежимо у башту. Сједимо под крушком, а муж се тресе. Био је инвалид и није могао без моје помоћи. Село гори, а пуцњава на све стране. Код породице Зечевића и Милошевића чује се плач и кукњава. Један дио мјештана је успио утећи испред злочинаца - Туђманових усташа, али ове породице су остале у окружењу. Од породице Зечевића убили су три брата: Милана, Петра и Васу и њиховог оца Јову - старији од 70 година.

Од породице Милошевић, убили су: Луку и његова два сина Жељка и Драгана.

Тога дана у ноћи убијени су: Срето Тривић, Марко Радановић (дјечко је био неспособан) и други. Укупно деветоро Срба.

Чује се рафал, мој муж Новак ми каже: "чујеш, глас Ивице Челебије, са својом групом убио Срету Тривића". Пред зору се све смирило. Убице су отишле. Пошто су за вријеме покоља Срба викали: "ово је Парагина и Анте Пркачина војска, Срби упамтите нас", знали смо да су ти кољачи послани из Хрватске.

Када смо се вратили у двориште, погледамо пред кућу Срете Тривића, а он поред шахта - лежи убијен. Бјежимо код моје мајке Софије и брата Ђуре.

Кућа нам је спаљена. Сутрадан долазим кући. Пред својом капијом стоји наш комшија Ивица и када ме је видио рече: "јеси ли видјела Љубице, Срето се убио". Кажем му: "како се убио сам, кад смо га убијеног видјела код шахта". Када сам ушла у Сретину кућу, видим његов леш постављен у фотељу, са запаљеном и угашеном цигаретом у руци. У другој руци пиштољ.

Желим да кажем како ми је у мјесецу децембру 1997. године зазвонио телефон. Јавим се, а са оне стране глас: "како ћеш ти Љубице рећи да сам ја убио Срету Тривића?", а ја одговорим: "ниси ти убио, већ Ивица Челебија". Он ми на то вели: "што знаш, не знаш, што видиш, не видиш, још није касно, чувај своју главу". Након тих ријечи ја сам прекинула разговор.

Након покоља Срба у селу Сијековац, остала сам сама са својом мајком Софијом (сада има 89 година) у овој околини. Нахраним стоку и вратим се кући своје мајке. Ту сам и ноћивала. Једном ме зауставио Нико Томас и провоцирао ме: "долазиш да храниш скривене четнике, како се усудиш долазити", а том истом Ники мој муж Новак је ишао у болницу и три пута давао крв, када је страдао на послу. Два пута ме малтретирао и тукао. Послао ми Ејуба Дугалића, па су ме по ноћи три пута приводили на испитивање у интервентни вод у школу у Сијековцу, којом приликом су ме тукла маскирана непозната лица.

Тих дана по српским кућама улазе наше комшије и припадници Збора народне гарде Републике Хрватске и пљачкају, а након тога пале. У мају мјесецу 1992. године, када сам дошла кући, каже ми комшија Ивица: "Љубице, у кући Димитрије Кушљића има изгорјели леш". Ја шутим - ко би то могао бити? Када ми је Сафет зв. Циго рекао, да Саво Кушљић не долази на посао у Рафинерију, претпоставила сам да би та жртва о којој ми је говорио Ивица, могао бити Саво.

Ујутро око три сата одлазим у кућу Димитрија Кушљића, и у подруму препознајем изгорјели леш Саве Кушљића. Призор је стравичан. Пола тијела и коса изгорјели, а лице надувено. Након тога замолим Мливић Сафета, пунца Сафета Мујазиновића, да каже зету да га треба. Оде он бициклом и након пола сата дође његов зет Сафет Мујазиновић. Кажем му да Саво не долази на посао, јер је убијен и запаљен. Кажем му и гдје се налази леш, а он оде да провјери. Кад се вратио рекао ми је: "хвала ти Љубице, сад ћу се ја сналазити како да сахраним свог радног колегу".

Одмах сутрадан дошао је и сахранио Саву. Ујутро око три сата дошао је кући моје мајке и јави нам да је Саво сахрањен у српском гробљу поред свог оца Живка. Пошто су га видјели Туђманови злочинци када је сахрањивао Саву Кушљића, Сафета су отјерали у затвор. Тамо су га тукли и мучили. Говорили су му: "ми се боримо против четника, а ти их сахрањујеш". То ми је лично Сафет причао и каже: "нека, није ми жао, Саво је био добар човјек".

Са мужем Новаком, прешла сам код брата Милорада у његову кућу. Поставила сам вечеру. Муж ми каже: "Љубице, иди ти код маме, стара је, жао ми је да буде сама", послије поноћи чујем јаку пуцњаву. Изађем на двориште. Пуца се око куће мога брата Милорада. Потрчала сам, преко баште братовој кући. У том моменту осјетила сам снажан удар у леђа и пала сам. Неко се продерао: "марш Љубице назад, горићеш са Новаком, а брата Милорада смо убили".

Гледам кућу братову. Гори. Чујем јаук брата Милорада. Идем поново према братовој кући. Чујем и јаук свога мужа. Сва је кућа у пламену, а ја не могу да помогнем. Када су се усташе разишле, чујем глас брата Милорада. Зове ме. Идем према њему. Био је у пшеници. Рекао ми је да су у кућу ушла тројица усташа. Прво су њега тукли и тражили новац. Послије тога су их обојицу полили бензином. Брат Милорад је успио излетјети у двориште, а мој муж Новак, пошто је био инвалид, остао је у запаљеној кући и жив изгорио. За братом Милорадом су пуцали. Имао је седам прострелних рана. Муж ми је окончао живот у 62. години у највећим мукама, а брат је преживио овај злочин са тешким здравственим посљедицама. Муж је успио да се довуче до предсобља и ту је изгорио. Отишла сам у Скупштину општине код Бризић Ивана, предсједника ХДЗ - а, и тражила да ми дају шкрињу да сахраним мужа. Каже ми: "марш напоље, четника да сахрањујеш".

Желим рећи нешто и о страдању моје куме Слободанке Јукић, кћери мога кума Неде и мајке Маре. Радила је у радној обавези при Интервентном воду из Сијековца. Једне ноћи нестало је њеног мужа Недељка. Уствари, када се вратила са посла није га затекла код куће. На тај догађај пожалила се главешинама у Броду. Сутрадан је дошао Јосип Чичак са још двојицом усташа и одвели су Слободанку. Наводно, рекли су да је воде на саслушање у вези рањавања Чаушевић Нијаза зв. Медо. Јосип је убјеђивао њену мајку Мару (Мара је Хрватица) да се не брине и да ће Слободанку за два сата вратити. Након три сата отац Недо је Слободанку нашао убијену у хаустору куће Милана Милошевића, гдје су је прво видјели електричари. Причао ми је њен отац Недо да су је силовали, а потом масакрирали. Каже ми Недељко: "саставио сам је из седам комада исјечену".

Тешко ми је да о свему томе причам, само се питам: какви су то људи који сада хоће да ме присиле да опет живимо заједно? Да ли је могуће да о злочинима Хрвата и муслимана не знају? Зашто желе да ми продубљују моје ране? Да ли тиме желе да и мене отјерају са вјековног Српског огњишта, зато што знају да ја не могу спокојно гледати комшије који су учинили ове злочине."

C.3.8

СТОЈАКОВИЋ (Уроша) ДУШАНКА из Босанског Брода,
53 године:

"У Босанском Броду, у браку са мужем Слободаном живјела сам од 1967. године. Муж ми је рођен 13. јануара 1946. године у Београду. Био је запослен у Гику, ја сам радила у Основној школи. У браку смо стекли двоје дјеце. Све до овог рата лијепо смо живјели и слагали се са својим комшијама Рат нас је затекао у нашем стану. Тог критичног дана 24. јуна 1992. године у зору око 02 и 30 часова, неко је снажно залупао на наша врата. Огласио се мушки глас: "отвори". Мој муж је дошао до врата и запитао: "ко је"? непознат глас виче: "војна полиција - отвори". Муж им одговара: "одмах, само да се обучем". Након тога се зачуо још оштрији глас: "отвори". У том моменту ја сам се налазила поред супруга, док је наш син Саша (10) спавао у соби.

Онако престрашена дотрчала сам до дјетета, узела га и побјегла на балкон. За собом сам привукла врата. Скочила сам са нашег балкона (IV спрат) на балкон испод нас (III спрат) и пала на жице за веш. Успјела сам да се попнем на гелендер балкона и помогнем сину да се спусти до мене. У моменту док се наш син Саша припремао да се спусти мени у руке у наш стан су провалили злочинци. Првог који је ушао Саша је препознао. Био је то Кљајић (Ферде) Блажан из Тулека. Приликом упада у стан ова група злочинаца је користила батерију што је било пресудно да мој син препозна Кљајић Блажана.

Док сам се спуштала низ балкон чула сам плачан глас свога мужа којим се обраћао својим крвницима: "људи, шта сам вам ја крив"? чујем како га туку и како јауче. Када сам ујутро око 04 и 30 часова ушла у стан у ходнику сам видјела трагове крви. На поду сам затекла наочале мога мужа и полупразну кутију цигарета на којој је писало "Кроација". Балкон на коме смо били био је полукружног облика. У чућећем положају сакрили смо се у угао балкона. За то вријеме видјели смо одсјај батерије, којим су злочинци претраживали простор по балконима и дворишту. На том балкону смо остали до ујутро. Чули смо када су одвели мога мужа. Када су мога мужа изводили ови злочинци то је са свога балкона посматрала Љубица Ферхатовић - удата за муслимана. Причала ми је како је чула да присиљавају мога мужа да каже гдје му је жена и дијете. Одговорио је да незна и да је био сам у стану. Након тога су се вратили у стан, претраживали по стану и балконима, али на нашу срећу мене и мога сина нису запазили.

Била сам сва у шоку, али је мој син, недалеко од наше зграде, чуо крике свога тате. Уствари, злочинци су му тада задали пет убода ножем и то у предјелу надлактице. Након тога су га одвели у тзв. "Шопину" гостиону. Ту су му одсјекли језик и заклали га. Иза врата имао је дубок рез оштрим предметом. Сав крвав до паса био је положен преко билијара. То је призор о коме ми је причао Јовановић Добро. Исти дан сам отишла у хрватско - муслиманску војну полицију да се распитам за судбину свога мужа. Ту сам затекла Штуц Анту зв. "Бритва", Блажана Кљајића, Ереш Анту, Главих Илију и Слабић Далибора - дакле, групу која је и извршила овај злочин. Том приликом Анто Штуц ме провоцира тако што са ножем који врти у рукама иде према мени, а потом каже: "чини ми се да сте ви били моја наставница". Уз подсмјех су ми рекли да је на улици нађен неки леш и да одем до гробља да провјерим да ли је то мој муж. Кад сам дошла тамо одмах су отворили фрижидер број два, у коме је био мој муж. Призор је био стравичан. Одјећа је била натопљена крвљу све до паса. Убили су га на звјерски начин само зато што је био Србин.

Дозволили су ми да га сахраним, а потом су ме заједно са дјететом протјерали из града у Славонски Брод. Из Славонског Брода сам успјела да преко Мађарске дођем у Србију.

За вријеме пред моје протјеривање у наш стан је долазио Копљар Мирослав зв. "Бало". Тражио је да му дам кључеве од нашег путничког возила. Била сам одлучна да се одупрем овим убицама и пљачкарошима. Рекла сам му да му остаје стан, све ствари у стану и гаража, а да ми је ауто неопходно пошто имам наређење да напустим Брод.

Након мог одласка у наш стан је уселио Копљар Мирослав. По повратку из избјеглиштва у стану сам затекла шприцеве које су хрватски бојовници користили за узимање дроге. У стану сам нашла и фотографију овог злочинца. Фотографисао се у униформи Хрватске војске, вјероватно да сачува успомену на вријеме убијања Срба и свој допринос у тим злочинима."

C.3.9

БАНОВИЋ (Алексе) НЕДЕЉКО из Жеравца општина Дервента, 72 године:

"Дана 02.05.1992. године био сам заједно са својом супругом Анђом и сином Бранком код нашег првог комшије Вида Васића. Крили смо се у подруму његове куће. Тога критичног дана пред његову кућу око 13 часова и 30 минута дошао је Кљајић Блажан из Босанског Брода и Антић Милован. Били су униформисани и наоружани. Ударали су пушкама у врата и у знак застрашивања испалили метак. Повикали су "излазите напоље". Изашли смо: ја, моја жена Анђа, син Бранко, комшија Вид и његова супруга Зора. Исти моменат ови злочинци су позвали и наше сусједне комшије: Лазара Павића (инвалида без руке) и Јову Гудаловића. Потерали су нас у СУП у град. Тамо су нас натјерали да повадимо пертле из ципела и ту нас повезали. Тако везане, једно за друго, гонили су нас према мосту на ријеци Сави. Уз пут су нашој групи прикључили Пјанић Здравка, Пјанић Николу и Ковачевић Ратка. Дотјерали су нас на мост - више на босанској страни и распоредили у размаку раширених руку.

Преко моста прелазе цивили Хрвати, плују нас и псују четничку мајку. Са једне стране везан сам са женом Анђом, а са друге са Јовом Гудаловићем. У том моменту пришао нам је један усташа и рекао да се одријешимо. Помислио сам да то желе урадити, како би нас након убијања лакше побацали у Саву. Многи нису смјели да се одвежу, па ни Јово који је био везан за моју руку. Јово је био млађи човјек. Имао је око 30 година. Кажем му: "Јово, ово је изгибија, овдје су Павелићеве усташе убиле мога оца Алексу. Тада су неки Срби скакали у ријеку. Ти си млад, спашавај се како можеш."

Блажана и Милована, који су нас овдје дотјерали, више нисмо видјели. Они су хапшењем Срба и предајом усташама на мосту извршили задатак.

Након мог обраћања Јови Гудаловићу изнад моста су се појавила два авиона ЈНА. Избацили су неколико бомби у близини моста, након чега су се усташе разбјежале. На мосту смо остали само ми. Онако везани полијегали смо по мосту. Близу нас је пало неколико гелера, каменица и доста земље. Искористили смо ту околност, те смо се одвезали. Почели смо бјежати кућама. Ја и супруга смо дошли до пруге и ту нас је пресрела група наоружаних усташа. Поново нас гоне у СУП. Тамо смо затекли остале Србе који су били са нама на мосту. Пријете

нам да ће нас побити и псују нам четничку мајку. Један од наоружаних усташа каже: "пусти их кући", а други "каквој кући, нису они због тога потјерани на мост". Ипак, један међу њима је наредио да нас пусте тако да смо се вратили својим кућама."

C.3.10

ВАСИЋ (Стојана) ВИД, из Српског Брода, 59 година

"Дана 02.05.1992. године пред моју кућу је дошао Блажан Кљајић. Био је наоружан и у униформи ХВО. Са њим су била још тројица униформисаних лица. Мене, супругу Зорку и још око 17 комшија, међу којима су, осим мене и моје супруге Зорке, били: Недељко Бановић, његов син Бранко и жена Анђа, Лазар Павичић, Јово Гудаловић звани "Батак" и др., На мост су дотерали и Србе из других дијелова града, тако да нас је на мосту било око 40.

Срби који су прије нас дотјерани и повезани присиљени су да пјевају.

Након пада авио - бомбе усташе су се разбјежале. Успјели смо да се одведемо и кренемо према кућама.

У ноћи 03.05.1992. године око 01 час дошао је Анто Штуц звани Бритва са још једним униформисаним лицем. Били су наоружани и тражили су новац. Да не би допали у логор тражио је 4.000 ДМ да мене и супругу пребацу у Славонски Брод. Дали смо му 3.900 ДМ и златнину коју смо имали, тако да је укупна вриједност износила око 5.000 ДМ.

Након тога, Анто Штуц је моју супругу одвео на спрат и злостављао. Ујутро око 7 часова опет долази Анто Штуц са једним униформисаним лицем (мислим да се ради о Славонцу). Тражио је да му дамо још новаца. Рекли смо му да немамо. Тада нам је показао пластичну кесу са људским ушима и тако нас тиме застрашивао, мислећи да имамо још новаца.

В.Б., по националности Хрват, ми је повјерио да убијају Србе код Дома здравља и ту закопавају. Рекао ми је да те егзекуције врши група злочинаца коју води Анто Штуц звани "Бритва"."

C.3.11

ПАНТИЋ (Јове) АНА из Горњег Клакара, општина Српски Брод, 67 година:

"Трећег јула 1992. године око 09. часова пред моју кућу су дошли (колима) тројица усташа. Били су у униформама и наоружани. Мој муж Миле већ је био отјеран у логор у Тулек. Наредили су ми да дођем до њих и да кренем у кућу. Кажу: "дај нам оружје, злато и новац". Одговорила сам им да немам ни злата, ни новац, ни оружја. Тада су ме дотјерали у кућу мог зета Милана Видића и наредили да са њиме претражујем кућу. Тражили су злато и новац. Касније сам сазнала да су то били: Мато Мартић из Велике Бруснице, Илија Боснић из Велике Бруснице, а са њима и Матијевић из Велике Бруснице који ме није злостављао.

Матијевића сам препознала одмах, а ова двојица су били маскирани. Пошто нису нашли оружје, злато и новац, један од њих ми каже: "сада ћемо те вјешати". Одсјекли су кабал од струје, који су нашли у штали. Свезали су ме око врата, кабл пребацили око шљиве и затекли. Почела сам гркљати, гушити се. Када сам поплавила скинули су ме. Поново су тражили од мене злато и новац. Кажем им да немам. Они ме поново вјешају за другу шљиву - поред куће. Онесвијестила сам се. И они ме скидају. Гоне ме поново у моју кућу. У спаваћој соби ме разапињу на зид, а Илија Боснић ножем зарезује по врату. Ја их молим да ме не муче, већ да ме убију. Кажу ми: "нећемо те убити, већ ћемо те мучити и клати". Пуцају ми преко главе, а креч са зидова сипа по мени. Након тога су ме истјерали у двориште. Скинули су ме до гаћица, тражећи по рубљу новац. Мучили су ме око два сата од 19 до 21 час. Запријетили су ми, ако не нађем злато и новац до 7 часова ујутро, да ће ме убити.

Навече је дошао мој комшија Иво Боснић и одвео ме својој кући. Ту сам била сакривена 8 дана. Пред налетом Српске војске Хрвати бјеже у Хрватску, а усташе остају. Нисам смјела остати са усташама и пођем са Ивом и његовом породицом у Хрватску. У Хрватској сам се склонила код сестричине мога мужа. Ту сам провела око два мјесеца. У деветом мјесецу сам успјела отићи ћерки у Швајцарску.

Кући сам се вратила 19.11.1992. године. Затекла сам кућу опљачкану и спаљену, као што су учинили и са свим осталим Српским кућама. Не могу да спавам и осјећам страх када се сјетим тих мука."

C.3.12

268/98 - 1, Хрватица, 58 година:

"Дана 18.08.1992. године са мужем сам била у нашој породичној кући у Сијековцу. Тих дана смо се крили по шумама, живицама и код свог доброг комшије Суада Добрића. Наша кућа је међу првим кућама у овом дијелу села. Све до рата живот је текао нормално, а са нашим комшијама смо се лијепо слагали. Рат је све то окренуо наопачке.

Дана 18.08.1992. године у 19.00 часова у наше двориште дошао је Мечишевић (Салке) Салко зв. Ђогуша, заједно са неколико наоружаних припадника ХВО. У тој групи је био и неки Пињагић из Сијековца син Мустафе (не знам му име), али знам да је био зидар.

Салко Мечишевић ме пита: "шта ти то радиш у свом дворишту?" У том моменту појавио се и мој супруг који се крио у башчи. Салко ми се опет обраћа питањем: "ко ти је овај?" Кажем, то ми је муж. На то се Мечишевићу обратио мој муж: "зар ти Салко мене не познајеш?" Салко нам наређује да пођемо са њим да дамо изјаву јер нас, наводно, траже у размјену. Мој муж на то реагује да нас нема ко да тражи у размјену, али га Салко одлучно прекида ријечима "облачите се, идете са нама и тамо ће те то објаснити". Мени су дозволили да уђем у кућу и да се обучем, а мужа су задржали у предсобљу. Од куће су нас одвезли у логор у "Тулес". Са њима је била и Невзета Ђосић из Брода. Отац јој је био сластичар у Босанском Броду. По доласку у "Тулес" саслушао нас је Алија Земанић, а потом су нас раздвојили. Мене су увели у просторију за жене. Ту сам затекла: Б. Ч., К. С., З. П. (по националности хрватица) и М. Б. из Лијешћа, која је била гравидна.

"Ђогуша" је у собу донио два лежаја за мене, моју јетрву Д. Заточеница К. је била болесна и као бубрежни болесник морала је често да иде у ВЦ. То су јој омогућавали. Ту ноћ није било никаквог насиља. Алија нас је питао да ли да нас закључа, јер ако нас не закључа, рекао је неће моћи да нас заштити од екстремиста.

Исту вече ти злочинци су довели Милку и Васу Бачић и Ферхата Ферхатовића. Милку су вратили кући и силовали (млађа жена), а потом убили. Нађена је мртва у Доњим Мочилима у кући Драге Секулића.

Сутрадан су мене, мога мужа, јетрву Д., мога дјевера и друге заточенике (нас укупно 37 лица) одвезли на размјену у Драгалиће. Водио нас је Чворак, син Душка Чворка, мислим да се зове Зоран и Арачић Томо из Горњих Мочила.

Желим да кажем да смо прије него што су нас отјерали у логор били принуђени да се кријемо у подруму Ивице Томића и његове супруге Марије, они су иначе, хрватске националности. Знало нас је ту бити и до 30 мјештана. Једног дана нам је дошао Ивица и рекао: "немојте више долазити. Рекли су мојој жени Марији да ће вас све поклати. Што се мене тиче можете доћи, али нећете сачувати живе главе."

Након размјене отишли смо код моје сестре М. По ослобођењу Босанског Брода 24.10.1992. године вратили смо се својој кући. Кућу смо затекли опљачкану, а стока је била отјерана.

Од екстрема - злочинаца били су Јасмин Календеровић из Сијековца, Чаушевић зв. Медо, "Ђогуша" и др. Са њима су били и припадници "зенги" из Бјеловара и један екстремиста из Босанског Брода.

Захтјевам да моја изјава, ако буде јавно кориштена, буде објављена под шифром."

C.3.13

ЛОНЧАР (Николе) БОРБЕ из Велике Бруснице општина Српски Брод, 65 година:

"Повлачење Српског народа из ових села у збијег, испред окупационе војске Републике Хрватске, почео је 11. маја 1992. године. Ја сам своју кућу напустио 15. маја 1992. године, међу последњим Србима. Тога дана, послје подне, пред кућу су ми дошла двојица усташа "зенге" тржили да предамо оружје које су ми наводно дали четници. Кажем им да нисам добио никакво оружје.

На то ће један од њих "како ниси а живиш поред шуме и имаш два сина". Ја им опет кажем да немам и да су ми оба сина глухониједи. Након тога су отишли кући Бранка Видића. Покушавају да упале његова кола "ладу". Упалише ауто и отјераше. Било је тачно 17 часова и 54 минуте. Ставим на колица телевизор и моторну пилу и са синовима Жељком (1961), Милошем (1969) и братом Михајлом кренем према селу Јошава.

Ноћимо у шуми. Ратно вријеме сам провео са дјецом у Добоју. По ослобођењу Босанског Брода вратио сам се својој кући. Кућа опљачкана и запаљена. Сада живим у туђој кући.

По повратку 15. октобра 1992. године пошао сам да тражим своју супругу Вукосаву, која је тада остала у кући свога брата Стјепана.

Њено тијело, без главе у једној бари која се налазила близу куће њенога брата Стјепана, пронашли су Танасије Брођило и Мирослав Ракић. Узео сам грабље и тако по тој бари претраживао. За грабље се закачила њена глава коју сам извукао. Глава пресјечена равно, као да је пресјечена сјекиром. Била је без вилице, коју сам грабљама пронашао један метар далеко од главе.

Причала ми је Мара Сељаковић да јој је говорио Мартин Ђогаш да је Вукосаву убио наш комшија Мијо Андријанић. Њеног брата Стјепана пронашао сам у трњу недалеко од његове куће. Био је заклан, а ноге и руке испребијане. Сахранио сам их у Клакару, а 1993. године њихове остатке сам пренио у гробље у Велику Брусницу.

Све српске куће може се рећи око 99% Туђманове усташе су спалиле. Све се поновило, као и за вријеме Павелићеве НДХ.

Остао сам без жене и имовине. Живим од пензије 190 динара тј 30 ДМ, са своја два неспособна сина. Овај рат нас је потпуно унесрећио."

C.3.14

ЛУЧАНОВИЋ (Јована) НЕДО из Старог Полоја општина Босански Брод, 66 година:

"Половином маја 1993. године присуствовао сам вађењу посмртних остатака својих комшиница: Смиљане Гојковић (1934), Драгице Ивановић (1932) и Тоде Калабић (1921), које су убили припадници ХВО. Жртве су убијене сјекиром, а потом исјечене на комаде.

Вађене су из бунара у дворишту Ђуке Лучановић у који су бачени дијелови њихових тијела. То је обављено кофом у коју су остављени дијелови тијела, а потом помоћу конопа изношени из бунара.

Тај хумани чин обавили су: Васо Васић из Сијековца и Мирослав Ковачевић радници комуналног предузећа. По златном зубу препознао сам Смиљану Гојковић, а Тоду Калабић сам препознао по обући - опанцима.

Том чину су присуствовали представници српске војске, а од комшија били су: Томо Лучановић, Перо Бардак и Бранко Грозданић - Тодин брат.

У Полоју су усташе заклале и Јелку Петровић (1913). Улазио сам у њену кућу и видио кревет на коме је заклана. Кревет је сав био попрскан крвљу. Од њене куће према ријеци Сави убили су ватреним оружјем њеног мужа Перу Петровића. Сахранио их је Ђоко син Славке Калабића из Полоја. Ђоко живи у Славонском Броду, гдје је живио и прије рата. У Полоју је убијена и Јелица Ивановић - одмах на улазу у село. Убили су је муслимани из села Сијековац. Њен син Слободан био је припадник 108. бригаде ХВО.

Све је то посматрала Ђука Себастијановић дј. Лучановић, која се више од мјесец дана крила у околним шумама."

С.3.15

ВИДИЧЕВИЋ (Здравка) МИРО из Доњег Клакара општина Српски Брод, 34 година:

"Дана 13. 07. 1992. године, заједно са Недом Вукманом сином Миле из Винске, пронашли смо тијело убијене Босиљке Вујић из Горњег Клакара. Имала је око 80 година. Тијело је било у распадању. Глава је била одсјечена, дакле одвојена од тијела око 4 - 5 метара. Дрво којим је била мучена било је попрскано крвљу. Призор је био стравичан. Убијена је близу шуме око 50 метара од своје куће. Живица је сама у својој кући, направљеној од шепера. Клакар је чисто српско село од настанка до данас. Ова старица је вјеровала да ће је спасити њена старост. Ипак се преварила. Хрватски фашисти, овог пута Фрање Туђмана, поновили су геноцид над Србима, који је у овој општини масовно извршен и за вријеме Павелићеве НДХ.

Након ослобођења код куће смо нашли убијену и нашу баку - мајку од мог оца - Зорку Видичевић (1911).

Све је то за нас Србе још једно трагично искуство. Као да је страдање, српска судбина."

C.3.16

ТЕПИЋ (Стеве) ЉЕПОСАВА из Унке општина Босански Брод,
59 година:

"Моји родитељи су доселили у Босански Брод 1947. године. У Броду сам завршила Основну школу, а гимназију у Славонском Броду. Ту сам засновала породицу, и родила двоје дјеце. Цијело вријеме смо живјели у овом граду и ту нас је затекао рат, као једну од многих сретних породица.

Радила сам у банци и та оклност је утицала да сам познавала све мјештане. И они су мене познавали.

Двадесет трећи март 1992. године, био нам је посљедњи радни дан. Истог дана око 17 и 30 часова у наше зграде (Ламеле у насељу Скеле) у пратњи наших комшија Омера Чаушевића и Ивана Кљајића стигла је усташка патрола. Рекли су да ће извршити претрес станова, јер наводно траже оружје, пропагандни материјал и скривене снајперисте. Међу њима су били и двојица млађих усташа у црним комбинезонима са словом "У" на капи. По говору смо открили да су из Републике Хрватске - из Загорја. Не можемо да повјерујемо да нам се све то догађа па се упуштамо у расправе, не слутећи шта нам се још спрема.

Ту ноћ смо провели у приземљу зграде. За то вријеме наша дјеца су била у Бродском Пољу. Наређено нам је да се нигдје не крећемо, да спустимо ролетне и да свјетла морају бити угашена. Кроз милиметарске отворе на ролетнама гледам како својим поданицима дијеле њемачке униформе. Стиже им храна и друга помоћ из Црвеног крста и уз велике количине пића организују праве теревенке. На другој страни припадницима српског народа свакодневно врше претресе по становима и кућама. Тако приликом првог претреса нашег стана односе мужев ловачки карабин, мада је имао дозволу за легално посједовање ловачког оружја.

Двадесет деветог марта, око 7 часова истјерали су из станова све Србе и дотјерали их на насип на обали ријеке Саве. Мислили смо да је то наш крај. Том приликом је говорио Омер Чушевић који је, између осталог, рекао: "у девет часова почиње уништавање Бродског поља и само се чека команда Алије Изетбеговића за напад на све гарнизоне ЈНА у БиХ". Након извјесног времена враћају нас у станове уз Омерову циничну примједбу "најгоре је бити Србин". Тешко су нам пале Омерове претње, јер су нам у то вријеме дјеца била у Бродском пољу.

Овај рат ме је затекао на дужности директора филијале Привредне банке у Босанском Броду. Одводе ме на саслушање. Тамо захтијевају од мене да им предам новац. Обајашњавам им да новац није код мене, него да је у трезору, да су кључеви код сукључара и да сам заиста немоћна да то урадим. Али, ови пљачкаши не прихватају моје објашњење. Оптужују ме да одржавам везу са четницима и да сам Србима исплаћивала девизна средства која су они, наводно, носили у Бања Луку. Све се то дешава у згради Скупштине општине, гдје се крећу моји дојучерашњи сарадници, директори предузећа (Есад Ахметовић, Илија Филиповић, Винко Кнежевић и др.), као и моје колеге из Скупштинских клубова. Нико од њих неће ни да ме погледа, а камо ли да ме заштите, да кажу истину о мени. За цијело то вријеме пред зградом скупштине општине налази се буљук олоша, тј. пропалитета пуштених из затвора од Вараждина па до Косова. Истетовирани су, многи су пијани и дрогирани. На њима је читав арсенал оружја, са камама о појасу. Међу њима се посебно истичу тзв. "Санцаклије".

Двадесет шестог априла око 19 и 30 часова припадници Хрватске војске упадају у српске станове. Захтијевају да их одмах напустимо и да ништа не смијемо понијети са собом. Са мужем одлазим у кућу нашег сина, која се налазила у граду. Са нама је пошао и инжињер Ненад Гаћеша из Бања Луке, који је радио у Рафинерији. Ту смо под сталном присмотром комшија. Наредило нам је се не смијемо дружити ни са ким и да, у знак препознавања да смо Срби, морамо на одјећи носити машинице - што смо и чинили.

Иван Хрчак, наш комшија, ништа не зна о кћерки која живи у Јајцу па каже: "треба уништити сву четничку гамад, све до нерођеног дјетета од пола килограма". На другој страни ми нашу дјецу не смијемо ни споменути. Живимо за оне кратке тренутке када преко скривеног транзистора успијемо чути глас нашег познатог новинара Живка Савковића. Његови извјештаји нас охрабрују. Чинило нам се да је само питање дана кад ће српска војска ослободити наш град који је претворен у логор за Србе.

Дванаестог маја 1992. године, уз заглушујућу пуцњаву и преко разгласа добивамо обавјештење да су четници протјерани уз помоћ 108. Бригаде Војске Републике Хрватске. Права хистерична. Поклици: "Четници су протјерани заувјек", "Сада сте слободни грађани Босанског Брода". Све се то дешава око 22.00 часа, док се ми скривени налазимо у подруму. Крв нам се леди у жилама. Страх је неописив. Од силне пуцњаве и вриске ни пси не лају. Све то траје пуна два сата, а

онда се полагамо све почиње стишавати. Ипак, то не умањује наш страх. Сада ове помахнитале бојовнике очекујемо по кућама да изврше свој задатак. Ноћ проводим у размишљању, ако нам дођу на врата, хоћемо ли успјети побјећи кроз прозор.

И док ови "доносиоци слободе" убијају по српским насељима и становима, ми ништа не знамо о нашој дјечи. Туга и јад који нас држе, немају мјере и краја. Остало нам је само право на плач и подсјећање на дане у миру и наше прекрасне унуке Лану и Ведрану.

Почињу са паљењем српских кућа. Горе читава српска села. Здравко Маринић зв. "Бабура", шеф војне полиције обраћа се грађанима преко радија. Говори им како Срби сами напуштају своје куће и како их сами пале. Каже како је Хрватска војска и полиција немоћна да их спријечи - да било шта уради. Иступ овог злочинца, организатора зла над Србима, примили смо као врхунски цинизам. Ту ноћ почињу са ликвидацијом Срба, а међу првима је поклана породица Бранка Марчинка.

Да се спрема покољ Срба обавијестио нас је Н.П. То је један од ријетких људи који се није промијенио и подлегао хрватско - муслиманској хистерији. О припреми за покољ Срба чуо је у Дому спортова. Тада су о ликвидацији Срба разговарали Петар Седло и Жељко Мец.

Омер Чаушевић (брат једног од највећих злочинаца званог "Медо") обавјештава нас да се граде логори за Србе. Каже нам да ће нас, ако успије, и заштитити. Уз то смијући се каже како у Сијековцу нема више Срба. Тврди да је све побијено што није успјело побјећи. Згранута сам. Од силног страха не могу проговорити. Али, овај циник уз луђачки смијех објашњава да тако мора бити. Каже: "Сада неће преживјети ниједан Србин, као што је то било у 2. Свјетском рату".

Навече палим мало парче свијеће да гори, а ја се кришом извлачим од куће и одлазим код ујака. Његова супруга Славица је из Вировитице, па су комшије мислиле да је Хрватица. У међувремену муж је успио прећи преко моста. Рекао је да иде љекару у Славонски Брод и тако стигао до родбине у Загреб. Ту ноћ су злочинци дошли у кућу да ме убију, а ствари опљачкају. У кући је ужас. Све је испревртано, поломљено, а ствари које су остале посуте брашном, соковима, шећером и другим намирницама. Псето (куја Мерица) убијено и унесено у кућу. Њено штене лежи мртво на стази у дворишту. Играчке наше унуке Невене покидане, а једна лутка са откинутом главом и руком бачена у двориште. На степеништу расут новац (послератни Југословенски динари). Тај новац више није у

употреби, али ето да комшије виде да сам опљачкала банку. Касније сам сазнала да је тај новац нађен у кући неког старог кројача из Лијешћа.

И моје комшије су гледале тај приказ, али нико од њих не осуђује овај вандализам. Када сам се појавила жива, нису могли да повјерују. Нико од њих се није обрадовао што ме види. Нико није рекао да му је жао што се то дешава. Напротив, сви су оправдали овај злочин као нешто сасвим нормално. Чак ми замјерају што не спавам у кући и што су ми муж и син побјегли, а нису узели пушке да бране Брод од ЈНА и четника. Отворено ми кажу да је боље да ћутим јер ће ме неко убити. Пошто нисам могла да ћутим одговарам на сваку њихову примједбу. Кажем им да су сви моји најближи на сигурном, па ако им толико сметам нека ме убију. Разилазе се и остављају ме на улици. Нико од њих није хтио ући у кућу да види тај ужас, а камо ли да ме упита да ли ми шта треба и гдје ћу сада бити. А ту смо као први сусједи живјели од 1965. године. Ту нам се дјеца рађала, играла се, заједно расла ишла у школу, удавала и женила. Тада ми је било јасни зашто нико од њих није ни покушао да ме заштити, када је раззуларена Туђманова банда дошла да пљачка кућу и да ме убије. Сви су мирно посматрали шта се догађа.

На такав начин кућа је пљачкана четири пута. Након друге пљачке тражила ме је војна полиција. Због тога се нисам смјела појављивати.

Кућа мојих покојних родитеља је била у Тулеку. Ту живи и комшија Станиша, који ради на гробљу. Сазнао је да ме тражи војна полиција и да ми пријете да ће ме убити. Уписује ме у књигу сахрањених у масовну гробницу. Хрватска војна полиција је свакодневно пратила те податке. Видјели су и моје име и повјеровали Станиши да сам ту упокана. За тај племенити гест овог часног човјека сазнала сам тек када сам се вратила у ослобођени Брод.

Одвођење Срба у логоре и у присилну размјену вршено је свакодневно. Убиства такође. Логори су пуни Срба, чак претрпани довођењем Срба из Дервента. Иста је слика и на другим српским подручјима. Како је вријеме пролазило у Броду је било све мање живих Срба.

У моје скровиште долази Н.П. и прича ми о везивању Срба на Савском мосту. Свјесни смо да морамо отићи из овог пакла и покушавамо заједно наћи неког ко би нам помогао. Које год име својих пријатеља и комшија споменем слиједи Н. одговор: "тај неће, тај не може, тај не смије знати да си жива - убиће те Марјан Солдан". Забезекнуто гледам у Н. Не могу да вјерујем да од свих мојих радних

колега, познаника и колега из Партије нема никог ко би ми помогао. Све више ме убија страх од клања, логора, силовања. Постаје неиздрживо. Ноћи су без сна. Ослушкујем свако ауто и мислим: ето то је крај - дошли су по мене.

Чујем да су одведене у логор С.В. и В.С. које су дошле из Србије по своја документа. Слушам причу о понижењима која им чине Туђманови злочинци. Кажу ми да је управник женског логора Чума. Похађао је специјално одјељење, па ни то није могао завршити. Имао је око 17 година. Српска војска је стигла у Лијешће. Приближавају се Броду. Навече их чујемо како се довикују са усташама. То ме је охрабрило вјерујући да ћу сваког следећег јутра угледати слободу. Али, послије једног таквог довикивања у улици ЈНА заклали су Пеју Костадиновића. Његов унук Милан Стјепановић био је у Српској војсци у Лијешћу. У Сијековцу је нађен убијен и Свето Милаковић. Нађен је поред пута. Радио је у Рафинерији. Породица Репија трага за својим сином Мирком, кога су хрватски бојовници у сред дана одвели из стана. Из стана је изведен и Слободан Стојаковић зв. Бобан, а потом заклан. Његова супруга је преживјела тај злочин. Слушала је врисак свога мужа док су га хрватски крвници мучили у стану. Скачући са балкона на балкон успјела је спасити себе и своје дијете. Прича о несталим Србима у Босанском Броду нема краја. Свакодневно чујемо: одведен тај и тај, нестао тај и тај, заклан тај и тај.

Све то што нам се дешавало није било случајно. Омер Чаушевић је за потребе политичке активности 1992. године регистровао трговачко предузеће. Ово предузеће није се уопште бавило том дјелатношћу, него му је послужило да преко жиро - рачуна прима средства из Сарајева за финансирање СДА и МБО у Сијековцу и за ратне припреме. Муслиманско бошњачку организацију је водио његов брат Медо Чаушевић. Код Омера су тада долазили Мухамед Филиповић зв. "Туњо" иначе филозоф који је уз Алију Изетбеговића био главни муслимански идеолог. Долазио је и Авдо Хебиб и још неки руководни људи као и инспектори МУП - а из Сарајева.

Желим да кажем и следеће. Стојећи у стану поред прозора 20. априла 1992. године видјела сам када су дошла кола војне полиције. Из кола је изишао Здравко Маринић са још једним полицајцем. Омер Чаушевић му каже да не паркира ту на пролазу. Здравко му показујући на нашу зграду одговара: "нећу дуго, идем само да побијем она четничка говна". Омер и његово друштво се смију. Ни једног момента не покушавају да га одврате од те злочиначке намјере. Ипак се, који тренутак касније, издваја Никола Опачак. Трчи за Здравком

Маринићем и моли га да нас не убија, већ да нас води у војну полицију. Када су нас 26. априла истјерали из станова Мирко Репија је пролазећи поред Омера рекао: "дабогда пала атомска бомба па све уништила". Са Омером је био Исмет Џанановић и још једна група муслимана из Омеровог улаза у згради. Омер их је питао: "јесте ли чули шта Мирко каже?", а потом је рекао да ће Мирко бити убијен. Све је то гледао и чуо мој муж.

Крајем маја Омер је дошао по мене колима. Тражио је да предам кључеве од стана Ане Миличић. Пролазили смо поред Дома спортова, тј. гаража за аутобусе. Врата гаража отворена, а унутра пуно наоружања. У том моменту је наишао "Медо" са комбијем на коме је писало "Сијековачки интервентни вод". Омер излази из кола а Медо га обавјештава ко је све претходног дана и ноћи од Срба убијен у Сијековцу. Слушам њихов разговор, али ме је страх толико надвладао да не могу да запамтим ниједно име. Читав њихов разговор је попраћен луђачким смијехом. Гледам "Медина" огромна развучена уста, зуби као у ајкуле. Све то ме је подсјетило на догађај од прије десетак година када је "Медо" убио свог комшију вилама. Омер насмијан и весео враћа се у кола. Каже ми: "шта ћеш шефице таква су времена, тако то мора бити". Ипак, између ове браће постоји огромна разлика. Док је Омер скривено и на перфидан начин учествовао у злочинима, "Медо" је то радио отворено и јавно. Иначе, Омер је улазио у напуштене српске станове у нашој згради и из њих износио вредније ствари. То сам лично гледала својим очима.

Омер ме је једном позвао да сиђем из стана на разговор. Тај разговор, је прије свега, представљао "испирање мозга". Силно се трудио да ми објасни да је све што се догађа нормално и да је "најзајебаније бити Србин". Када ми је рекао да у Сијековцу нема више ниједног живог Србина, остала сам фрапирана са каквом лакоћом то овај човјек изговара. Питала сам се, Боже, да ли је то онај исти Омер који нас је окупљао у дворишту, припремајући роштиљ, фиш и друге ђаконије. Просто нас је вукао из станова, а никад није дозволио да учествујемо у финансирању. Чак, док је у Хрватској био најжешћи прогон Срба, ми смо опијени братством и јединством вјеровали да ће то стати, да се ради о неком неспоразуму. Заједно смо пјевали пјесме које су изражавале заједнички живот, живот у братству и јединству, сада то на западу називају мултиетничким животом. Све је то овај рат срушио. Ми Срби морамо да прихватимо ту истину, ма колико она била болна.

Причао ми је, Н.П., да је у Славонском Броду - у болници затекао Шемсу Исламовића из Босанског Брода који је за вријеме рата минирао и палио српске куће. И сам је на стадиону - логору за Србе - страдао од гранате. Мада под апаратима, када год би дошао свијести понављао би: "Опет ћемо ми Србе клати и убијати".

Све ово изјављујем да оставим истину о времену, нашој дјечи и унучади са поруком да се више никад истина не скрива, као што је то чињено посљедњих 50 година. Ако ишта замјерам својим родитељима онда је то што ми никад нису рекли ко ме је и зашто у августу мјесецу 1941. године скинуо са крила мога дједа Душана Станића, а њега са стотинама Срба одвео да се више никада не врати својој кући.

И тада су то чиниле наше комшије Хрвати и муслимани, мада су нас у школи учили да су то чинили окупатори, што није била истина."

C.3.17

268/99 - 7, Српкиња, из Српског Брода, 47 година:

"Другог на трећи март 1992. године око зграде у којој станујем била су искључена свјетла, а непознати у црно обучени људи долазе из правца ријеке Саве према граду. Чујем неразумљиве разговоре и упутства. Миливоје Бенаматић, који по изгледу неби ни мрва згазио на моје питање шта се то дешава одговара: "Улази у кућу, нико те ништа не пита". Такав дрзак одговор најмање сам од њега очекивала, јер смо дванаест година били добре радне колеге. Касније се показало да је и он заједно са Илијом Ереизом. Илијино ауто било је поклоњено Бенаматићу у службене сврхе, када је овај био члан Кризног штаба Босанског Брода. Политички задаци су им стизали од Фране Пипловића и др. Јозе Метера из Славонског Брода. Заповједник Војне полиције, која је овдје харала и вршила злочине према грађанима српске националности, био је Славко Биланцић звани Шугер, који је дошао из Славонског Брода - Хрватске. Иначе, био је десна рука Бранимира Главаша, познатог злочинца из Осијека.

Те ноћи је било нападно све што је српско. Послије покоља Срба у Сијековцу покушала сам да преко села Барице побјегнем према Кобашу, Српцу или Добоју. Било куда, само даље од хрватских злочинаца. Међутим у том селу ме зауставио Ивица Леци и са још двојицом униформисаних лица, која су на капама имали ознаку зенге, избацио из аута. Са моста у селу Кораће враћена сам пјешнице за Брод.

Гранате су падале на све стране, а од Клаонице и Рибњака чула се ужасна пушчана палба. Стигла сам поново у зграду у којој је остало мало старих станара. Зграда је била пуна других људи са знаком Војне полиције и псовкама на устима. Натјерали су ме да чистим стубиште, што је било врло тешко у условима без струје и воде, коју сам морала доносити са ријеке Саве. Док перем стубиште, Армин Похара окружен својим тјелохранитељима, међу којим је био и Салчиновић Суад звани Сутко. Салчиновић Сутко је дјечак коме сам помагала да заврши школу и давала џепарац. Али улоге су се промијениле. Уз Армина Похару он се сада осјећа велик и моћан и тражи да му "тета" Нена опере леђа када се буде купао.

Сва та нељудска понашања била би подношљива да ме свакодневно нису психички убијали. Доносили су ми вијести да су ми дјеца заробљена, да су убијена, да су заједно са мојим родитељима изорјела у пожару родитељске куће. Кућа је стварно била запаљена што значи да су били добро информисани од стране Спахић Селмана, који је радио као радио аматер. Рекли су ми да у те изворе не треба да сумњам, али моје мајчинско срце није жељело да прихвати њихове лажи, јер би ме оне психички докрајчиле. Гладовала сам, јер као Српкиња нисам имала право на хуманитарну помоћ, нити на хљеб који су пекли у згради жељезничке станице. Мирис печеног хљеба допирао је до моје зграде, тако да су ми, изгладњелој и изнемоглој, цуриле слине на уста.

Уз све те недаће имала сам и честе одљеве, што ме као жену спашавало од горег малтретирања, која су била све чешћа. Наводно ове нове комшије "чувају ме" од већих злочинаца, па то треба да наплате. Тако је приликом једног претреса стана (често два до три пута дневно), тражећи ко зна шта у њему, младић не старији од мога сина нудио ми "заштиту" - посебно ноћу. Од Андрије Дујмића случајно сам сазнала ко је тај младић, када је намјерно упитао: "шта тај Ивица Блатанчић (звани Бекан) хоће од тебе"? Одговорила сам му да он зна шта такви траже, но он је обећао да ће ургирати у Кризном штабу да ме не напаствује.

Но поред тога учестала су ноћна малтретирања, све чешћи захтјеви злочинаца који су долазили касно по ноћи и тражили да им се уз свијеће спрема вечера. Уз вечеру препричавали су своје дневне догодовштине, тј. све оне страхоте које су радили Србима у логорима, на радној обавези, или приликом копања ровова на првој борбеној линији. Ту се пијанчило од јутра до мрака шест дана, па онда пауза од шест дана. Тако су у овим паузама препричавали о извршеним звјерствима. Међу њима је био и Јакуб Бакунић, пропалица и

пробисвијет. Докопао се логора у Тулеку у коме је вршио силовања мушкараца и жена доведених из Оцака. Неки су били заточени и у ГИК - овом складишту крај чарапане. Жене су ноћу одводили у "марици" (њих четири до пет), а рано ујутро враћали. Гледала сам својим очима како их избацују из возила, а оне изможене, згрбљене, посрћу. Док оне спавају до вечери старије логорашице перу веш који суше на огради складишта. Гледајући те призоре, схватила сам да постоје и веће патње од оних које и сама проживљавам. Али дани су све тежи, сваки доноси нове пријетње. Овај мој "бранитељ" не може да прихвати дан без сексуалног злостављања, па ме води код гинеколога Абу Сафије Афифа да провјери јели истина да имам одљев. Овај љекар, иначе велики крвник Српкиња у рату био је заједно са Миливојем Бенаматићем члан Скупштине у Броду. Миливој је званично био чак и подпредсједник. Нажалост, такав статус му је легализовао *OSCE*. И док Абу Сафија (доктор - монструм) мене обрађује, каже сестри Мајди: "Ону Српкињу у другој соби ћу онеспособити. Пефорират ћу јој материцу, па нека цркаје". Да ли је то и учинио зна само драги Бог, али је мене спасио доктор Мухаремовић зв. Меша. Обећао је доктору Сафији да ће ме он обилазити јер је спавао у Дому здравља. За то вријеме доктор Сафија је морао водити зелене и црвене беретке из Кобаша и Јоховца на војне задатке.

Тако су се редали дани мог кућног притвора уз свакодневно психичко и физичко малтретирање.

Од злочинаца - посјетилаца морала сам да слушам разне морбидне приче, између осталог, како су једном Србину у рову раздерали стражњицу а онда пустили керове да га докрајче. Или, како су тога дана везали мајку за стуб испред куће и пошто није хтјела да каже гдје јој је муж, узели јој дијете од четири до пет година, ставили га у мјешалицу за малтер и искидали. Након тога су пустили ту мајку, која је кажу, као луда ходала по селу.

Такве морбидности и "пикантерије" у мени су изазивали гађење, али које ни у лудилу нисам смјела показати. У том периоду ХТВ је својом антисрпском пропагандом подстицала такве злочине. Чим би примијетили и најмању нелагоду одмах је слиједила псовка "Мајку ти четничку то ти се гади, а шта ви радите"?

То психичко злостављање било је ништа мање тешко за подносити од њиховог лицемјерства "чувања" у име силовања. Знале су моје бивше комшије у каквом сам злу била. Вјерујем да их је било стид што ови злотвори припадају народу, коме и они припадају. Комшије су

ми жељели помоћи. И они су се бојали, јер су знали ако се открије да помажу четникушу и њих би поубијали.

Ипак, ујутро између 15 - 20.06.1992. године дошао је зет од мог комшије муслимана. Био је главни заповједник ХВО у Сл. Шамцу на противавионским оруђима. Стављајући своју главу у торбу и својих најближих ставио ме у гепек свога "голфа" и превезао у Слав. Брод. Имао је овјерену исказницу са фотографијом од поглаварства Слав. Брода и нису га контролисали. Прикупили су ми хрватске динаре за карту до Загреба и још сто ДМ. Толико је коштало превозење загребачких и осталих Срба који су иза хотела Интернационал стављани на списак и преко Мађарске превозени до Србијанске границе. Тамо је чекао аутобус "Ласте" и возио прогнанике до Београда. Зет мога комшије био је Хрват, и много је ризиковао што спасава Српкињу да не заврши у логору, или јавној кући. Када сам се извукла из бродског пакла имала сам 47 килограма.

По њиховим инструкцијама стигла сам у Загреб. Пут је трајао око 12 сати због честих претреса, али само мушкараца, да провјере да се не ради о дезертерима. У Загребу на жељезничкој станици влада полицијски час. Станица је празна, све је затворено. Било је два до три часа послје поноћи. На станици само неколицина путника. Скривам се по клозетима и чекаонама. Крећем се између између ове и аутобусне станице. Ујутро идем до хотела Интернационал гдје се рапитујем за аутобус. Пошто имам пасош уписују ме, али тек за два дана, јер су за тај и наредни дан аутобуси попуњени. Боже, питам се како ћу на улици провести још два дана и две ноћи, а сваки дан треба да провјерим да случајно неко није одустао. Враћам се на аутобусну станицу јер је тамо фреквенција путника много већа и лакше се скривати по етажама и перонима. Глад ме толико савладала, па гледам има ли гдје какав отпадак. Друго јутро сједећи на перону, најављују одлазак аутобуса за Љубушки. За другим столом мајка убјеђује своје 2 - 3 - годишње дијете да не смије јести сладолед јер је хладно и да једе кифле које му је купила. На моју велику срећу упорност дјетета побјеђује. Малишан добија зимски сладолед са шлагом, а кифле оставља крај себе. У тај моменат најављују њихов аутобус, мајка узима дијете, а на столу остаје сладолед са кифлама. Истог тренутка наша сам се поред стола, у страху да оне кифле конобар неби склонио. Појела сам их у трену. Био је то мој спас, па су ми се, након тога, мисли окренуле само у једном правцу. Како да одем што прије и што даље од "лијепе њихове" и од халабуке која је допирала до мене "Крени гардо, банду газии", "Нећемо у Чавоаре" или "За дом спремни поглавниче".

Сутрадан се поново распитујем није ли ко од путника одустао. На моју срећу сједиште број 43 било је слободно. Сва моја имовина коју сам радом годинама стицала стала је у торбици. Дајем пасош и оних 100 ДМ. Обузима ме страх, да ли је то доста и шта ако карта кошта више од 100 ДМ. На моју срећу слиједи списак по мјестима, прозивка и аутобус креће. Аутобус стаје на одређеним мјестима само да се покаже списак, али нема излазака, кориштења тоалете, стајања ради јела и пића и сл. Све подсећа на филмове из Другог свјетског рата када одводе Жидове и тако стижемо у град Печух, а потом у Харкањ у Мађарској. Напокон стижем у сигурност. У нашу Србију - земљу спаса.

Сусрет са дјецом био је више него дирљив. Гледам млађег сина.. Вријеме је учинило своје. Панталоне му краће за два прста, а очи пуне суза. Старији син ћути - чини се да је све схватио. Грли ме и каже: "Мама, биће добро - сада смо сви на окупу".

Рекла сам им да су многи имали сличне судбине, да никога не мрзе, али и да никада не забораве оно што су проживјели, да им се убудуће слично не догоди. И моја генерација је вјеровала да је након Другог свјетског рата дошао крај српском страдању од комшија на овим просторима. Овај рат је потврдио да није тако и увијек када заборављамо страдалничку прошлост, она нам се, нажалост, врати као бумеранг."

C.3.18

БАРДАК (Луке) МАРИЈА, из Српског Брода, 41 година:

"Рат ме затекао у стану у Босанском Броду, гдје сам од 1987. године живјела са породицом (мужем и двоје дјеце).

Почетком десетог мјесеца 1992. године у наш стан је упала група маскираних црнокошуљаша са прорезима на очима. Било их је шесторо. Одвели су нас у складиште Робне куће у Тулеку. На улазу су нам одузели све вриједне ствари (златни накит, од кћерке златне минђуше, а од мужа бурму и сат). То је учинио Алија Земанић. Закључали су нас у једну ћелију. У логор сам доведена у стању трудноће (6 мјесеци), са кћерком Мореном која је имала 7 година. Ту су нас држали и малтретирали око 1,5 мјесец. Мужа су одвојили од нас у простор ограђен жицом са осталим логорашима, гдје су их мучили.

Иако сам била трудна тукли су мене и мога сина Далибора (1977. годиште). Из логора су мене, супруга Радослава и сина Далибора

повели у размјену, а кћер Морену (7) задржали у логору. Били смо слуђени. Преклињала сам их да ми дају дијете да пође са нама. Исти моменат кундаком ме удара у уста војни полицајац, који је био у пратњи аутобуса за размјену. Крв ме облила по лицу. На нашу срећу размјена није успјела па нас враћају у логор.

Кћер Морена ми је причала да су је тај дан водили по логорима и да је била изложена страшним призорима о чему само она може да свједочи. Из тог логора су нас одвели у кућни притвор. Ту смо провели све до 06.10.1992. године. За то вријеме су ми доносили униформе на прање.

Одводили су ме из стана и присиљавали, иако сам била трудна, да носим воду по рововима на првој линији. Било је то на Колибарском путу, а воду сам разносила у вријеме борбених дејстава. Приликом разношења воде тукли су ме.

Док сам била у кућном притвору гледала сам Батинић Ратка из Босанског Брода (становао у улици М.Тита број 27), како носи око врата ђердан сачињен од одсјечених људских ушију. При томе је прогањао своју сестру Силву зато што је удата за Србина - мислим да му је име Веселко.

Том приликом је из стана избацио сестру и Сашу њеног 13 - мјесечног сина. Није им дао ништа да изнесу из стана, па ни флашицу за дјечију храну. Њихова мајка Кемала покушала је да заштити кћер, али је син ударио ногом и старица је усљед пада повриједила кичму.

Армин Похара је један од главних злочинаца. Водио је Српкиње на силовање, а међу жртвама била је и Д.Б. - сада удата за Хрвата у Оцаку.

Пред ослобођење Босанског Брода одвели су ме у логор Керестинец код Загреба (војна касарна). Тамо смо затекли око 500 муслимана - избјеглица. Преко пута објекта гдје су били смјештени муслимани, били су Срби - логораша. Ту смо затекли око 160 логораша, углавном од Добоја, Модриче, Западне Славоније и других области.

Цијело вријеме мога боравка, логораша су били изложени злостављању. Тукли су и мога мужа. Ту сам провела све до 06.11.1992. године, када су ми наредили да донесем канистер са водом. У том моменту са даљине 10 - 15 метара на мене су бацили бомбу. Имала сам срећу да бомба удари од степеник и одскочи на улицу. Бомба је експлодирала и убила двоје пролазника (човјека и жену).

У то вријеме управник логора је био Рамир Мујак из Сарајева (око 50 година). Након шока који сам преживјела од те експлозије

одвели су ме у Клиничку болницу "Меркур". Чим сам стигла у болницу породила сам се. У отпусном писму од 10.12.1992. године, које посједујем, пише да се радило о пријевременом порођају.

У болници сам задржана око 1,5 мјесеца. За то вријеме моја кћер и муж били су у логору. У болници су ме присиљавали да, након два дана од порођаја одржавам хигијену болничких просторија и то без заштитних средстава.

У једном моменту сам чула разговор између докторке и медицинског особља. Докторка је рекла: "Узећемо оном малом четнику бубреге када наврши три мјесеца - треба нашим клинцима". Када сам то чула почела сам да плачем и пошла да се бацам кроз прозор. То је примијетила њихова чистачица и спријечила ме у тој намјери. Дала ми је апаурин и ја сам заспала.

Након три дана, од свих тих ужаса, почела сам да вриштим. Баш у том моменту у болницу је дошла нека хуманитарна организација, која је у болницу донијела медицинску помоћ. У тој делегацији била је и амбасадорка из Француске, која ми се представила као Лича. Питала ме шта се то дешава. Рекла сам њеном преводиоцу, да сам Српкиња, да су ми кћер (7 година) и муж у логору и да ми је новорођено дијете у опасности. Та племенита жена ми је помогла. Ослободила је моју породицу логора, а мене са дјететом одвела у Савицу - стационар за дјецу без родитеља. Средила нам је документа и након четири дана одвела у српски манастир "Света Петка". Ту смо били 24 дана.

Тридесетог јануара 1993. године напустили смо Хрватску. Преко Мађарске дошли смо у Србију. У логору су мога мужа присиљавали да иде да ратује против Срба. Међутим, војно - лјекарска комисија у Загребу ослободила га је те обавезе, проглашавајући га трајно неспособним, о чему мој муж посједује документ.

И сада осјећам посљедице свих тих ужаса."

С.3.19

268/2001 - 1, Хрватица, 66 година:

"У Броду живим од самог рођења. Кућу сам правила заједно са мужем 60 - их година. У то вријеме се доселила и породица Дујмића, наше прве комшије. Непосредно пред овај рат доселио се и Марко Анђелић. Настанио се код Модича у кућу, коју сам му ја препоручила. Радио је у школи као професор. Није дјеловао као прави просвјетни

радник, бар што се тиче ријечника и понашања. Чинило се да је дошао у Босански Брод ради неког задатка. У то вријеме код мене је становао Семир из Добоја и Владо из Барице. Семир је радио у Рафинерији као машиновођа, а Владо у "Метал - емајлу". Нисам ништа знала нити примјећивала, док није нападнут Гарнизон ЈНА у Славонском Броду. Након тог догађаја Семир ми је причао да је Анђелић дошао по њега и рекао да су били тамо и да су учествовали у нападу на Гарнизон. Питала сам зашто нападају Гарнизон, па смо о томе мало продискутовали. У шали сам му рекла: "Што сте то радили, сад ће нам усташе доћи преко Саве". Семир је у дијелу града, гдје је становао Анђелић ишао да стражари, а ја сам опоменула Владу да се пази и Семиру дала отказ собе. Анђелић и Семир су се толико здружили са Ивицом Дујмићем (мојим комшијом), па је Ивица касније, када се униформисао незаконито легитимисао и малтретирао све, чак и своје комшије. Ивица је био у униформи са ознакама ХОС - а и СДА - а на рукавима. Приликом заустављања и легитимисања цивила носио је аутоматску пушку. Вјерни пратиоци Марка Анђелића били су Коста Крушкоњић (прекрштен у Домјан), Омер Карахасановић, Бесим Шећеровић, Ивица Дујмић, Машић Амел, неки људи из Доњег Свилаја и други.

Четвртог марта 1992. године. граната је погодила моју кућу. Морали смо тражити други стан. Тада су у Броду још увијек били моја кћерка са дјецом и зетом. Зет је по националности Србин. Ивица Дујмић их је због тога стално узнемиравао. Звао их је телефоном по цијелу ноћ, тражио је да му скувају кафу и тако их провјеравао. Једне вечери послао је Горана Горановића да их пита да ли имају оружје. Зет га је отјерао и рекао: "Нека дође онај ко те је послао". Стан смо добили у другој згради гдје смо провели 17 дана. Марко Анђелић је отворено причао да када оде у дијаспору и накупи пара - да то полови. Каже: "Ако скупим 50.000 долара или марака, пола узимавам себи". Тада сам рекла дјечи да морају ићи, јер ће бити убијени. Имала сам ново ауто и дала га дјечи. Када су отишли Ивица ме питао гдје су ми дјеца. Рекла сам му да су у Слав. Броду, јер тамо имам сина и снаху. Када су дошли код мене од моје сестре кћерка и снаха, приговориле су ми зашто сам рекла Ивици гдје се налазе. Ивица је то код њих провјеравао и оне су биле уплашене. Рекла сам им да се смире, да сам им дала праву адресу у Ужичкој Пожеги гдје су се стварно налазили. Ивици сам дала и број телефона да их назове и увјери се. Једном навече, док смо сједили у кући дошао је у 22.30 Амир Ахмић - мој ученик и рекао: "Ви се морате иселити из стана, ако се не иселите морам вас убити. Ако вас ја не

убијем, они ће убити мене". Рекла сам му: "Тебе нико неће убити, нити ћеш ти убити мене. Ја ћу се иселити. Реци ми ко има у камиону и ко те чека"? Одговорио ми је да га чека Жељо Дуспара. Иза такве наредбе стајали су: Иван Бризић, Марко Анђелић, Армин Похара, Индира Врбањац. Одмах сутрадан била сам нападнута од Индире Врбањац. Рекла ми је: "Ви чувате стан за зета ћетника". Рекла сам јој да немамо гдје, да је кућа порушена, али нису то уважили. Дошли су са камионом и одвезли моје ствари, а потом их одвезли и избацили у двориште. Нико нас није питао требамо ли неку помоћ. Отишла сам се жалити да немамо гдје бити. Марко Анђелић и Армин Похара су се лоше понијели према нама. Понашали су се бахато и нису хтјели да разговарају са мном. Успјела сам да упитам Анђелића шта да радимо. Одговорио је: "Шта ће вама кућа или стан. Ви сте свеједно стари и болесни". Изашли смо понижени и вратили се у рушевине. Били смо без струје, воде и било чега. Једино нас је обилазио комшија Н. Након два дана Н. нас је обавијестио да ће мој муж бити везан на мосту и да су рекли доћи у 8. 30. Рекла сам да ако он буде везан, бићемо везани заједно. У 11.30 дошао је Н. и рекао да су одустали. За то вријеме претрпјели смо велики страх. Муж ми је био тешко болестан, имао је астму, проблеме са срцем и низ других здравствених проблема.

Други дан је дошао Иштван Шнајдер звани Мики и понудио се да нас превезе преко Сијековца. Јавио је мојој сестри да нас дочека на другој обали. У Сијековцу су нас дочекали муслимани који су радили са мојим мужем. Рекли су: "Ви можете проћи, а ваш муж не". Мики нас је вратио назад и одвезао у општински Кризни штаб. Муж је остао у колима, а ја сам отишла код Ивана Бризића. Ради утврђивања идентитета дала сам му моју и мужеву личну карту. Он то дуго гледа и напослетку поставља питање: "Зашто сте се удали за Србина"? Рекла сам му да је то глупо питање. Муж ми је из Вишеграда, одакле је 1941. године још као дијете протјеран од усташа. Кажем му, осим тога, никоме ништа није лоше учинио. Бризић ме пита: "Зар он није отишао преко Дрине"? Изгубила сам стрпљење. Овакав разговор ме узнемирио, па му кажем: "Када буде хтио ићи, он ће ићи. Брат му је са 16 година отишао у партизане преко Дрине, а да је хтио ићи неби вас питао". У међувремену, у просторију Кризног штаба су се почела скупљата лица - њих око 10 - 12. Међу њима је био Марко Анђелић, Мато Јозић и други које сам већ заборавила. Ту смо се препирали. Рекла сам: "Намјеравали смо да се уселимо у дворишну зграду, али су је 12.05.1992. запалили". У том моменту, сав разјарен устао је Марко Анђелић, лупио руком од сто и рекао: "То смо запалили због четника - твог зета ". Одговорила

сам му: "Ако је он четник, шта си онда ти"? Упитала сам тада Ивана Бризића да ли могу да добијем неку собицу? Умјесто одговора читао је рјешење о нашем избацивању из стана које је сам потписао, а написао заједно са Армином Похаром и Жељом Дуспаром. Све је завршило на препирању, без разумијевања и хуманости.

Дванаестог маја 1992. године, када су славили изгон српског становништва, пуцали су и пекли опљачкану прасад од Срба. Тај да око 21.30 часова послали су Омера Карахасановића. Био је пијан и звао ме. Викао је: "Упалите свијећу да пређем преко рушевина". Када је сјео рекао је: "Ето, ми славимо побједу", а ја кажем нека, хвала Богу, ви славите побједу. Рекао је: "Ми печемо српску прасад, хоћете ли и ви прасетине"? Рекла сам: "То је касно за нас двоје, ми смо вечерали". Устао је и отишао. Дошао је опет након пола сата. Питам га: "Омере, шта је сад"? А он ће: "Дошао сам да вам кажем да ћемо запалити и другу кућу - да би имали бакљу". Рекла сам: "Немојте палити, она већ гори". У ствари, док је Омер дошао да нам јави шта слављеници намјеравају, кућа је већ била запаљена. У групи међу слављеницима и паликућама били су: Марко Анђелић, Ивица Дујмић, Бесим Шећеровић, Амел Машић из Сарајевске улице, Крушкоњић Коста звани Којо и Омер Карахасановић. И Омер види да кућа гори и каже: "Запалићемо и кућу твога пријатеља". Рекла сам Омелу (кога смо много помагали од рођења) немојте палити кућу мога пријатеља, молим те.

Након тога прешли смо у станчић Десе Радовановић. Једном су ме испред Ивицине куће свратили на кафу Семир и Ивица. Распитивали су се гдје је син од мога брата, који је имао само 16 година. Рекла сам им да је отишао у Њемачку и питала их зашто га траже и шта би они са дјететом од 16 година? Семир је на то одговорио: "Тако би' га слатко убио". Тада ме је Ивица питао: "Гдје је онај дебели"? Мислио је на сина моје сестре, па сам му рекла да су отишли да не би били убијени".

Послије тих патњи и застрашивања, Ивица и Семир почели су да пљачкају српске куће и станове. Највише су возили тракторе, друге пољопривредне машине, аута, грађу, стоку и слично. Кућа од Шећеровића је била пуна као дисконт. Дошао је Шемсо Исламовић да чисти улицу. Питао ме шта ћу ја ту. Рекла сам му: "Ја сам на своме, а шта ћеш ти ту"? И док смо се препирали енергично је репетирао пушку са намјером да ме убије. Застао је, окренуо се и одустао.

Навече смо отишли у Славонски Брод, гдје смо били двије ноћи. Након тога смо отишли у село Збјег, гдје су нас звали четницима. У

Славонском Броду сам гледала како наизмјенично Ивица и Семир превозе опљачкане тракторе и аутомобиле. Том приликом Ивица ме зауставио и питао за мога зета. Запријетио ми је да ће га пронаћи, па ћу видјети шта они раде од њега. Рекла сам да ћу га пријавити полицији, на што ми је дрско одговорио: "Доћи ћу ја тамо и све ћу вас поклати". У Ивициној кући, вјероватно због журбе, остале су двије тракторске таблице од опљачканих трактора.

Материјално смо били толико угрожени, па сам отишла у Мерхамет по помоћ. Ту сам затекла Ереш Владу у чијем присуству ме напао муслиман који је дијелио помоћ, тако да нисам добила ништа.

Послије сам се прикључила Евангелистичкој цркви. Много су нам помогли. Многи људи су у вријеме рата ширили лажи о мојој дјеци по Славонском Броду. Многи који су допринијели убијању, који су пљачкали имовину протјераних Срба, који су палили куће, сада се враћају без стида, као да се ништа није догодило.

Не можемо заборавити ни понашање Илије Кљајића, који је преко радија Србе називао ушљивим четницима и изјављивао како Срби сами себи пале куће, те Сулејмана Дугалића који је, као полицајац, истјеривао људе из станова. Марко Анђелић се возао од логора до логора, давајући инструкције логорским властима, које су учиниле велика звјерства над недужним цивилима.

Када је почео рат Домјан је у својој кући држао црнокошуљаше са Бијелог Брда, који су пред почетак рата, први отварали паљбу на град. Овај рат је унесређио многе породице, а злочинци мирно шетају у Републици Хрватској и другим земљама западне Европе. Не могу да заборавим њихова недјела.

Када смо се вратили кући, мој муж је и даље осјећао страх. И умро је са страхом. Они који су и на овој општини чинили злочине морају бити кажњени. За почињене злочине које сам лично видјела желим да свједочим."

C.3.20

КОВАЧЕВИЋ (Илије) РАТКО, из Босанског Петровца,
55 година;

"Рођен сам у Босанском Петровцу као једанаесто дијете у породици Ковачевић од оца Илије и мајке Мике - дјевојачко Јеличић. У Босански Брод доселили смо са мајком; ја, брат Витомир, сестре

Госпава, Нада и Деса. Било је то 1955. године. За вријеме Другог свјетског рата били смо једина породица Ковачевић у Босанском Петровцу. И наша породица је страдала од хрватских фашиста - усташа. Убили су мога оца Илију и још шестеро моје браће и сестара. Многи од њих су били дјеца. У току тог рата усташе су нам три пута палиле кућу, а мајка је обнављала. Посљедњи пут била је принуђена да за своју дјецу и себе направи обичну брвнару у којој смо живјели до пресељења у Босански Брод.

У Броду сам завршио осмогодишњу школу, а у Славонском Броду средњу - техничку школу. Машински факултет, као стипендиста Рафинерије, завршио сам 1969. године у Новом Саду. По завршетку студија оженио сам Дубравку Милуковић (по националности Хрватица), и с њом родио два сина: Далибора и Дарија.

По завршетку студија радио сам десет година као професор у Средњошколском центру, а пред овај рат био сам директор "Техносервиса". Доласком ХДЗ - а и СДА на власт почео је прогон Срба - интелектуалаца. одмах су смијенили пет руководилаца (Срба) међу којима сам био и ја. Ту антисрпску кампању пратила су и средства информисања којој су основни тон давали Армин Похара и Иван Бризић. Своје памфлете објављивали су у "Бродском Листу" који је излазио у Славонском Броду у Републици Хрватској.

Био сам успјешан и признат руководилац и једини аргумент за смјењивање био је тај што сам Србин. Њихов изговор за смјењивање почивао је на лажима, да је присутна кадровска "доминација" Срба. Уствари, била је то шовинистичка појава, као увертира за рат који су припремали, јер је у то вријеме на многим руководним мјестима било и Хрвата и муслимана тј. ниједан Хрват, нити муслиман који је имао факултетско образовање није био незапослен.

Кроз природу посла, а као спортиста (био сам државни репрезентативац у гимнастици) стекао сам много пријатеља - свих вјера и националности и са свима сам био у дивним људским односима.

Доласком хрватских и муслиманских екстремиста на власт све се промјенило. Чим су ступили на сцену почели су са дискриминацијом и блаћењем људи, па и мене и свега оног што сам радом створио. Мој прогон није завршио само незаконитом смјеном са функције директора, него су ми забранили и улаз у предузеће. На моје мјесто постављен је Лукић Драго, по националности Хрват, а по занимању ВКВ бравар. Функцију предсједника Радничког савјета преузео је Мливић Изудин - мој возач. За предсједника Дисциплинске комисије именовали су Штефу Опачка - такође КВ бравара. То је био, дакле кадровски и

стручни потенцијал ХДЗ - а и СДА који потврђује моје наводе. Пошто сам по националности Србин, а моја супруга Хрватица све је теже било остварити контакт са њеном фамилијом која је била настањена у Славонском Броду. Оно што је битно истаћи јесте да су контролу на хрватској страни моста вршили муслимани и Хрвати грађани Босне и Херцеговине, а не лица из Републике Хрватске.

И тај податак убједљиво потврђује да је у старту припрема за рат организовано дјеловала хрватско - муслиманска антисрпска коалиција и да су се ти екстремисти ставили на располагање властима у Републици Хрватској. Међу њима су били: Каменчић Нисвет, Билић Јаков и Јозо, Катинић Марко и други. Приликом преласка моста био сам малтретиран и привођен на испитивање у Војну полицију, иако сам био цивил. Заповједник Војне полиције био је Славко Биланција зв. "Шугер". За вријеме првог оружаног напада на Србе у Босанском Броду који је извршен 03.03.1992. године у 15.00 часова, затекао сам се у кафани зв. "Волан". У кафану су улетјела маскирана и наоружана униформисана лица. Рекли су да је почео рат и да напустимо ресторан. Истог момента кренуо сам према свом стану. Када сам дошао близу моста на ријеци Сави почела је пуцњава. Ватру је први отпочео Неџиб Дугалић познат криминалац из Брода. Отишао сам у стан код Наде, кћери моје сестре Госпаве, а након три дана успио сам доћи и у свој стан. Уз помоћ једног Хрвата - цивилног полицајца, дошао сам код супруге у Славонски Брод. Ту сам провео око 15 дана, након чега ме хапси полиција и са групом у којој је било око 20 Срба приводи у Босански Брод у полицију ХДЗ - а и СДА. Заповједник полиције био је Здравко Маринић, зв. "Бабура". Аутобус у коме су нас превозили украли су од предузећа "Транстер". Возач је био Анте Толић, који се, као изненадио откуд ја ту. У аутобусу су били и Анте Штуц зв. "Бритва" и Исламовић Алминко зв. "Стаљо". Били су наоружани и спроводили су Србе у полицију, а потом у логоре.

Мене су одвели у подрумске просторије њихове војне полиције, гдје сам затекао дванаест заточених Срба. Међу њима били су Славко Черек, (њега су убили батинањем), Којић Љубо - возач у Комуналцу, Милена и њен муж Богдан Драгојловић из Новог Града и др. За вријеме копања ровова (на линији преко пута стадиона "Полет") дошли су по нас логораше Исламовић Алминко и Штуц Анто и одвели нас до Робне куће. Ту су формирали колону у којој је било око 50 Срба (међу њима је било и старијих особа и жена) и одвели нас на савски мост. Било је око 13. 00 часова. На мосту су нас раздвојили у групе и везали за ограду. Мене су, заједно са Богдановићем (не сјећам се имена) и са

Черек Славком били смо посљедњи који смо били повезани негдје на средини моста. Ову злочиначку акцију водио је Блажан Кљајић из Тулека, унук познатог усташког злочинца из Другог свјетског рата који се такође звао Кљајић Блажан. Након везивања, а сви смо били цивили, припадници хрватске полиције побјегли су са моста. Служили смо као живи штит који је требао да сачува мост од наводног бомбардовања. Око 17. 15 часова два авиона ЈНА надлетјели су мост, након чега су се чуле двије снажне експлозије. Мост није срушен. Након одласка авиона на мост су у жутом Мерцедесу дошли припадници Војне полиције. Рукохватима од пиштоља почели су тући своје жртве и то по главама, од чега сам задобио тешке повреде главе. Био сам сав обливен крвљу. Успио сам да прекинем узицу и онако сав крвав кренуо према Славонском Броду. Имао сам среће. У том моменту на мост је наишао "Фићо" у којем су била два младића који су ме препознали и одвезли у болницу у Славонски Брод. Један од тих младића био је друг мога сина Дарија. Тамо ми је указана љекарска помоћ од стране доктора Јерковић Владимира. Били смо и остали добри пријатељи. Ту сам задржан једну ноћ, јер је већ сутрадан дошла Војна полиција. Привели су ме у полицију и узели изјаву. У међувремену стигли су и полицајци из Босанског Брода и одвели ме у подрумску просторију (самицу), гдје сам првобитно заточен. Ту сам провео 21 дан. Уз свакодневно малтретирање Анто Штуц, Здравко Маринић и Исламовић Алминко су ме цијело вријеме заточења застрашивали и уцјењивали. Рекли су ми ако им не дам 100.000 ДМ да ћу пливати ријеком Савом браћи у Србију. Тјерали су ме да пјевам пјесме хрватских фашиста, на што су присиљавали и друге логораше. Изнудили су од мене пристанак да им дам 20.000 ДМ, да бих спасао живот. Новац сам дао Исламовић Алминку и Штуц Анти у кафани "Какаду", која се налази у Пиларевој улици број 22. у Славонском Броду. приликом узимања новца рекли су да имају финансијске обавезе и према другима и да не иде њима сав новац.

За прву транжу од 10.400 ДМ дали су ми потврду, коју је потписао Исламовић Алминко зв. "Стаљо". Ту потврду још увијек посједујем, као непобитан доказ о њиховом злочину. Оригиналноост овог документа лако могу да потврде експерти Хашког трибунала, када их то буде занимало.

Након откупа живота, како су написали у потврди, пуштен сам да одем у стан код родитеља моје супруге. За вријеме боравка код њих нисам више излаган никаквом терору. Стан у коме сам живио са породицом у Босанском Броду је потпуно опљачкан и девластиран.

Криминалци и злочинци ХДЗ - а и СДА украли су и два аута која сам посједовао - Цип "Шевролет" и "Цитроен АХ".

**СВЈЕДОЧЕЊА ЛОГОРАШИЦА, КОЈЕ СУ БИЛЕ ЗАТОЧЕНЕ
1992.ГОДИНЕ, У ЛОГОРИМА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ
БОСАНСКИ БРОД**

C.2.1

268/94 - 4 Српкиња из Босанског Брода, 40 година;

"Моје страдање започело је 11. септембра 1992. године. У стан су тога дана упали двојица усташа. Мога мужа и мене одвели су на стадион у Босанском Броду. Тамо су нас раздвојили. мене су убацили у просторију у којој су биле затворене жене.. У ту просторију дошао је Драго Чабрајић из Новог Села. Ухватио ме је за косу и врло грубо одвео у једну собу. Почео је да ме туче и пријетио ми је клањем. Псовао ми је четничку мајку.. Након тога је додао: "Хоћу да направим малог усташу". Тако је он био први у низу усташких зликоваца који су надамном извршили злочин силовања. Послије њега у собу је ушло њих још једанаест. Редом су ме - један по један - силовали. Сви су били у униформама на којима су, као ознаке, биле "шаховнице".

Тај чопор звијери у људском облику, уз већ поменутог Чабрајића, сачињавали су: Ивица Главич из Сијековца, Таиб Слабић из Босанског Брода, Ивица Блажевић зв. Чедо из Новог Села, Јурковић зв. Мангаш из Босанског Брода, Кадрија Мливић из Сијековца, Драго Лепан из Босанског Брода, Тадија Лепан из Босанског Брода, Лукица Јозић из Кораћа, Адам Антоловић из Босанског Брода, Ивица Блажевић из Сијековца и неки Чичак из Сијековца. Сви до једног и сваке вечери вршили су силовања, како надамном тако и над осталим женама које су биле затворене са мном. Ивицу Главича из Сијековца трајно ћу запамтити и по томе што свој злочиначки нагон није задовољавао само тиме што ме је силовао. Овај зликовац ме је водио и у Лушчане, на усташку ватрену линију, гдје су ме силовали припадници Хрватског вијећа одбране и Војске Републике Хрватске. Излазили су из ровова као авети - један по један - и редали се.. Од тог бескрајног насиља губила сам свијест, тако да нисам ни знала колико дуго су се иживљавали и колико их је било.. Један од поменутих силоватеља Лукица Јозић из Кораћа - био је главни заповједник логора на стадиону. У том усташком звјерињаку провела сам око мјесец дана. У том периоду ту су усташе довеле Д.Б. Радилу је у иностранству и пошла кући. Пала је у усташке руке и доживјела грозну судбину. Њу нису

само силовали. Почупали су јој сву косу са главе, тако да је остала без косе. Голу су је стављали на усијану ринглу електричне пећи. Била је сва изгорјела. Усташу су јој буквално испекле стражњицу, лактове и кољена. Лежала је непокретна. Испечени дијелови тијела су се усмрдили - на њој живој месо је почело да трули.. Прије него што су је убили, силовали су је и тако унакажену.

На ватрену линију у Кричаново водили су и 268/99 - 6, муслиманка из Кобаша општина Србац. Били су немилосрдни. Ређали су се у чопору. Већ сам рекла - кад жртва изгуби свијест, више не зна колико је тих монструма извршило силовање. Осим тога, није их било могуће ни препознати. Многи су били са стране, из Републике Хрватске, а силовања су вршена ноћу, поред усташких ровова, молбе, вапаји, и потом и сузе - ништа то није могло да помогне. те звијери у људској кожи и обличју у себи нису имале ни трукне људског осјећања.. Приликом ослобађања Брода од стране Војске Републике Српске - почетком октобра 1992. године - усташе су нам - онако измученим, наредиле да трчећи пређемо мост између Босанског и Славонског Брода. Сва испечена и физички потпуно уништена Д.Б. није могла да иде. Убили су је Кадрија Мливић и Јурковић, звани Мангаш. Обојица су у њу пуцали из пушака и то сам видјела и упамтила као једну од страшних слика које носим у својој свијести.

Поред силовања и других физичких тортуре, била сам присиљена да трпим и разна душевна насиља и понижења. На примјер, присиљавали су ме да гледам како ми муче мужа. И мене и њега понижавали су својим изјавама како су ме силовали. У томе је нарочито уживао Ивица Главић. Дубоко су ми се у сјећање урезале његове циничне ријечи које је у мом присуству упутио моме мужу: Мој је дјед био усташа, а ја сам још већи. Ево ти жене - добро је погледај, сви смо је ј... сада је као крава. Онда су њему наредили да пере њихов аутомобили. Присутна сам и гледам шта се дешава. Натјерују га да, прије прања, аутомобил полиже језиком. Мој муж то и чини, није било друге.. Десанку Благојевић из Тешња на усијаној рингли електричне пећи пекли су Јурковић зв. Мангаш из Босанског Брода, усташа под надимком Бекан и Чичак, оба из Сијековца.

У трајном сјећању остаће ми њени јауци, страшни и неподношљиви крици тешког мученика.. Зликовци су нас присиљавали на разна сексуална понижења. Стављали су нам полне органе у уста. Те гадости и оне које уз то иду - не могу се описати. Радиле су са нама што су хтјели.. Кад смо - под већ описаним околностима - дошли у Славонски Брод, затворили су нас у подрум кафане "Бардак". Ту су нас

задржали до 22. 00 часа, а онда су нас потрпали у аутобус и одвезли у Жупању.. Из Жупање су нас скелом пребацили у Орашје, а остале камионом у Доњу Махалу - у Основну школу. Ту су нас смјестили све заједно, а женама су одредили један угао у сали. Са злостављањем су почели одмах. Постројили су нас. Перо Винцетић зв. Пера Коњ почео је да туче мушкарце, заједно са Дамиром Клаићем зв. Дама и Матом Баотићем, зв. Чикин. Након те тортуре над мушкарцима, одводе и жене на силовање. Мене су силовали Мато Баотић зв. Чикин и Дамир Клаић зв. Дама. Био је смеђ, висок и мршав. Дошао је пијан. Зграбио је Српкињу 267/94 - 18 и мене. Опирала сам се, по цијену да ме убије. Била сам већ ван памети и уништена. Свеједно ми је било хоће ли ме убити. Силовао је Српкињу 267/94 - 18 на столу, док сам ја чучала - потпуно гола. Када је завршио насиље над Српкињом 267/94 - 18, шчепао је и мене за косу. Брутално, на дивљачки начин, силовао ме је на једној клупи.

Међу онима који су ме силовали у логору у Доњој Махали, били су и Перо Винцетић зв. Пера Коњ и Мато Живковић зв. Ракијица. Силовања су вршиле и друге усташе у том логору, углавном млађи припадници Хрватског вијећа одбране. Не знам им имена. Кад сам већ поменула млађе усташе, не могу а да не кажем да ме је у логору у Броду силовао и један усташа који је са мојом кћерком заједно ишао у школу. Молила сам га да то не чини, говорећи му да му могу бити мајка и да му је моја кћер школска другарица. рекао ми је ово: "Познајем твоју кћерку. Била је добра дјевојка, али то ништа не мијења на ствари. Чинићу с тобом што сам наумио и што морам. "Извршио је силовање. "

C.2.2

268/99 - 5, Српкиња из Босанског Брода, 54 године;

"Ја и моја јетрва биле смо ухапшене и доведене у логор који се налази на фудбалском игралишту стадиона "Полет". Приликом привођења ми смо се интересовале куда нас воде, па нам је војник у униформи ХВО саопштио да нас води тамо одакле се никада нећемо вратити. Након доласка на стадион смјештене смо нас двије у једну просторију која је раније кориштена као свлачионица за спортисте. Прва је уведена С. Ћ., а са њом је у ту просторију ушао хрватски војник

чије је име Анте, а звали су га "Бритва". Остале његове податке не знам, а испред улаза са мном је остао један други војник чије податке не знам. Послије краћег задржавања испред улаза, ја сам ушла у ту просторију али тада нисам знала да је војник који је увео С. Ћ. њу већ силовао. Ту чињеницу сам касније сазнала у разговору са С. Ћ. Другог дана у исту просторију у којој смо биле ја и С. Ћ., доведена је и 268/98 - 8, Српкиња из Босанског Брода, 47 година. Исте вечери 268/98 - 8 Српкињу из Босанског Брода, 47 година, и С. Ћ. водили су неколико пута из те просторије и када су се враћале биле су измрцварене и испричале су ми да су их силовали..

За цијело вријеме мог боравка до 20.07.1992. године, у просторији логора на стадиону, сваког дана мене, а и остале жене које су се ту налазиле, изводили су по 3 - 5 пута у друге просторије у којима су нас чекали хрватски војници и силовали. Тврдим да никакве милости није било према женама без обзира на њихове године старости и на њихову способност за сексуалне односе. Ја сам за све то вријеме непрекидно крварила, усљед психичког малтретирања, а и физичког. По именима, лица која су ме силовала за време боравка у том логору, ја се не сјећам. Углавном то је чињено свакодневно. У другој просторији и на најсвирепији начин по четири до пет пута..

Најупечатљивији случај кога нећу никад заборавити био је када ме је један хрватски војник увео у купатило у коме се други војник купао, а са прозора гледало је мноштво хрватских војника. Тај хрватски војник наредио је мени да се скинем, да се туширам са њим, па ми је након овога наредио да легнем на патос који је био од керамичких плочица. Он је тада пришао и стао изнад мене па је онанисао тако да је мени сперма падала у уста. Након овога легао је на мене и силовао ме, а посматрачи су и даље задовољавали себе и добацивали разне погрдне ријечи. Тако је поступано и према свим другим женама које су биле затворене у том логору, а њих је када сам ја 20. јула напустила логор остало још дванаест.. "

C.2.3

268/99 - 6, Муслиманка из Кобаша општина Србац, 54 године;

Прије овог несретног рата живјела сам са мајком (1914) и глухонијемом сестром о којима сам бринула. Све до пред рат међу мојим комшијама су владали нормални људски односи. Ја сам радила у

Хрватској у Славонском Кобашу у Дому здравља, све од 1969. године. Ту ме затекао и рат. Моје страдање је започело 02.06.1992. године када ме, као цивилно лице, хапси Војна полиција Републике Хрватске. Заједно са тројицом Срба: Миланом Пулићем, Стевом Трнинићем и Миланом Трнинићем, одведена сам на саслушање у Славонски Брод. Срби које сам поменула су старосједиоци у Славонском Кобашу. Након саслушања које је у МУП - у водио Истражни судија, пуштена сам кући. Живјела сам у кући Марице Ковачевић са којом сам била јако добра. Тада су пуштени и Срби које сам поменула. Рекли су ми у МУП - у да не могу бити у Хрватској са документима - исправама БиХ, него да подигнем жути картон, са статусом избјеглице.

Послушала сам их и у МУП - у Славонски Брод подигла жуту картицу. Уједно сам поднијела захтјев за пријем у држављанство Републике Хрватске. Ту сам радила од 1969. године, а на другој страни у БиХ, већ се водио рат.

Друго хапшење од стране хрватских власти, обављено је 29.06.1992. године на католички благодан - Петрово. Из куће мојих пријатеља Ковачевића одвели су ме двојица војних полицајаца и то директно у хрватски логор на стадион у Босанском Броду. Ковачевићи, моји пријатељи, рекли су им да сам ја као члан њихове породице и да они гарантују за мене. Нажалост нису ми могли помоћи. Полицајци су им рекли да ме воде на саслушање, а уствари, одвели су ме у логор "Стадион", гдје сам доживјела страшна мучења и понижавања.

На скретању за Босански Брод, код семафора у Славонском Броду, рекли су ми да имају наређење да ме предају властима у Босанском Броду. Мислила сам, пошто никоме нисам ништа крива, да ће ме вратити у моје мјесто Кобаш гдје сам имала кућу.

У логору ме дочекао заповједник женског логора Индира Врбањац. Прво ми је узела торбу са документима и новцима (тадашњих 13.000.000 динара). Торбу и документа нису ми никада вратили, па ни када су ме ови злочинци послали у размјену. Индира ме пита: "да ли знам што сам ту доведена?" кажем јој да не знам, а она мени: "сад ћеш знати". Чита ми списак са именима шест Срба. Каже ми: "ово су четничке војводе из Кобаша којима си преносила информације шта се дешава у Хрватској". Кажем јој да то није тачно, још увијек вјерујући да се ради о неком неспоразуму. Али није било тако. Све је било унапријед смишљено - испланирано. Након тога ме одводи у собу у којој сам затекла: 268/98 - 8, Српкиња 71. година, 268/99 - 5, Српкиња С. Ћ. из Босанског Брода. Српкиња из Босанског Брода, Р. И. и Г. Л. Одмах за мном долази један гардиста и позива ме. Каже ми: "ми о вама

све знамо, боље вам је да све признате. Ако не признате биће са вама као и са оним другим женама које такође нису хтјеле да признају". Каже ми: "размисли, ноћас ће доћи по вас у 11. 00 сати. "И баш у то вријеме долази један зенгиста и води ме у пријемну собу. У соби је још пет хрватских злочинаца - чекају жртву. Ту је и Индира која инсистира да признам њене оптужбе које ми је прочитала по доласку у логор. Рекла сам им да с тим људима немам никакве везе и да чак и не познам неког Дима и Вукотића, а да су ови други мјештани из Кобаша.

Исти моменат на мене се сручило пет хрватских бојовника. Туку ме палицама, ногама и кундацима. Била сам сва у крви. Очи затворене од отока. Усна расјечена ударцем ногом. Али, ови хрватски витезови не престају са ударањем. Инсистирају да признам да имам везу са четницима. Скидају ми златну огрлицу.

Од логорашице 268/98 - 9 Српкиња, 71. година, сам чула да се злочинац, који ме је након мучења гурнуо у собу и ударио ногом у уста, презива Павић из Врела.

Тукли су ме Кадрија Мливић из Сијековца, Слабић (Таиба) Далибор зв. "Таиб" из Стадионске улице из Босанског Брода, а Индира ми је ударала шамаре. То је био пакао. Индира виче: "зовите "Ђуђана". Наређују му да сједне. Индира му каже да се прихвати посла. Он сједа на столицу, а мене гоне да му сједнем у крило. Онако испребијана и крвава сједам му у крило. "Ђуђан" узима нож и расјеца ми грудњак. Из све снаге, немилосрдно, крвнички, стишће ми груди. Бол је неподношљива. Вриштим. Био је то тежи бол него претходно мучење које су извршили ови злочинци. Индира виче: "шта вриштиш, дајте да ја четничкој курви опалим два шамаре". Прилази ми и удара два шамара. Да човјек не повјерује. Док ми је онај чудак стискао груди и док сам ја вриштала од бола, све је то мирно, подбочена рукама испод образа, са уживањем посматрала Индира Врбањац. Након тога су ми стављали прст у вагину уз снажан трзај да сам мислила да ће ми све унутар тијела извући ван. Враћају ме међу остале заточенице.

Лежим на поду сва у крви, а у собу улази бојовник маскираног лица, само се виде очи. Чучнуо је поред моје главе држећи нож у руци. Хвата ме за вратну жили, држи ме за вратну жилу и ништа не говори. То психичко застрашивање трајало је око 30 минута. Да човјек не повјерује. То вријеме ишчекивања смрти за мене је трајало читав вијек. Мислим да је то био прерушени Палестинац, иначе доктор гинеколог на служби у Дому здравља Босански Брод. Иначе, ради се о Абу Сафија Афифу, злочинцу који ме је лажно оптужио за наводну везу са четницима. Радио је у Српцу и ту, као мој комшија, имао кућу.

Сутрадан настављају са мучењем. Зове ме Тадија Лепан и још један злочинац. Наређују да преко зида, који раздваја жене и мушкарце, дођем до њих. Зид је висок преко два метра. Сломили су ме. Осјећам страشان страх. Узимам три пластичне столице и пењем се на зид. Падам на другу страну у собу гдје су били логораши. Са још једним полицајцем Лепан ме води на спрат. Туку ме и гоне да признам оптужбу. Враћају ме, али опет морам да прескочим зид. Пењем се на кревет на којем је био логораш и пребацујем у женску страну. Сва сам се разбила. Слиједећи дан исти третман, исти злочинци. Ваде неколико ножева из торбе и по ножним прстима праве резове. Само на прсту палцу направили су пет резова. То ми чини онај злочинац који је био са Лепаном Тадијом.

Слиједећи дан, злочинац ми даје папир и оловку. Гони ме да пишем како сам откривала четницима гдје Хрвати имају бункере и каквим наоружањем се боре. Одбијам да пишем. Туче ме и под неиздрживим патњама пишем све што ми он диктира. Тражи да напишем и то да све то пишем без икакве принуде, што сам и учинила. На крају сам то морала потписати. Након батинања настављају са другим обликом насиља - силовањем. Силовали су ме: Јозић Лука зв. "Лукица", Кадрија Мливић ме силовао у ходнику пред другим злочинцима, а затим Слабић Далибор зв. "Таиб", Ивица Кљајић из Кричанова, Мато из Новог Села (мислим да се зове Рубил). Док су ме силовала двојица злочинаца (један у вагину, а други у уста). Рубил је држао уперен пиштољ у мене, а послѣје тога ми цијев пиштоља гурао у вагину. Силовао ме и Лепан Драган, који ме присиљава да прогутам сперму јер је то, како каже, добро за тен. Силовао ме је и Тадија Лепан. Цијело вријеме, све до ослобођења Брода, са насиљем нису престајали. Водили су нас - логорашице у Кричаново, Сијековац и Колибе на линију и тамо нас силовали. Ту ме је силовало девет злочинаца. Служиле смо за сексуално иживљавање хрватске војске. На линију ме водио Ивица Кљајић из Кричанова. Једно вече је са мном ишла М. из Модриче а други пут "Каћа" - К. из Модриче, по националности Хрватица удана за Србина. Са дјевојком М. били су мајка и отац. И док јој напастују мајку у ходнику, чујемо како их ова старица моли да је поштеде. Њена кћерка М. шути, лију јој сузе. Рекла нам је да јој је мајка срчани болесник, али за хрватске злочинце не постоји милост.

Када дођу представници Међународног црвеног крста, све логораше сакрију у логор "Кајак - клуб".

Са стадиона нас воде у Средњошколски центар у Босанском Броду. Ту сам била око један мјесец и ту су вршили насиље. И у Центру

и приликом одвођења на терен. Тадија Лепан изводи мене и К. да му наводно поспремимо стан. Силује нас. Послије нас води злочинац под надимком "Чедо", да и њему поспремимо стан. Исцрпљена сам. Кажем му да сам болесна, а он мени: "можеш онда попушити" и гони ме на перверзију. Он је задржао моју златну огрлицу.

Пред ослобођење Босанског Брода, гоне нас у кафану зв. "Бардак". Ту над женама нису вршили насиље. У размјену сам отишла 05. 11. 1992. године. Размјена је извршена у Драгалићу. У логор сам доведена са 85 килограма, а изашла са 54 килограма. Размјену ми је најавио у логору "Бардак" Томо Арачић. приликом размјене у Драгалићу ми, као наводно из сажаљења каже: "госпођо што је било било је, немојте да о томе причате на другој страни".

C.2.4

268/98 - 7, Сркиња из Босанског Брода, 64 године;

"У Босанском Броду живим од 1962. године. Радила сам у "Типоку", а пензионисана шест година пред овај рат. Удала сам се 1974. године. Муж ми је умро 1984. године. По националности је био Хрват. Лијепо смо се слагали. У овом рату сам доживјела страшне злочине које су починили Хрвати и Муслимани. У 6. мјесецу пођем у Републику Хрватску у Славонски Брод да примим пензију. На хрватској страни зауставили су ме полицајци. Један од полицајаца не дозвољава ми да прођем. Ја му објашњавам да идем да подигнем пензију и молим га да ме пусти. Кажем му да немам шта да једем. Он је позвао клегу полицајца и каже му да ме баци у ријеку Саву. Ја му кажем онако у шали добро, али ћеш и ти у Саву самном испод руке. Присутни полицајци су се на такво моје реаговање само насмијали. Виде да ја не разумијем, шта се, у ствари дешава. Један од њих даје ми миг да се вратим. Разумјела сам га и пођем назад - на Босанску страну. Он ми прилази и каже: "дођи за три сата, овај полицајац се смјењује са дужности, па ћу те пустити. Након три сата долазим поново и он ме пушта у град. Подигнем пензију и пођем назад у стан. На мосту ми хрватска полиција отима ташницу, узимају новац, а потом ташницу враћају. Кажу ми: "Марш кући".

Долазим кући и причам комшијама шта ми се догодило. Када су Срби запуцали на Брод, кажем свом комшији Ж.: Ж., ево пуцају наши". То је чуо мој комшија Мирко Ђурић по националности Хрват,

иначе ожењен Српкињом. Прилази ми, хвата ме рукама око врата и хоће да ме удави. Ту је и његов син са ножем у руци. Прилази ми са пријетњом да ће ме убости ножем. Нашла сам се у чуду, јер у том моменту нисам могла да разумијем њихово реаговање. Моја комшиница Нада (Хрватица) показује ми очима да се склоним.

Уђем у стан, узмем суд и одем по воду. У ноћи око 01 часова чујем како неко обија мој стан. У тај моменат у мој стан проваљује група од седам наоружаних усташа. Били су у униформама. Улазе у моју спаваћу собу. Кажу: "Е ево је, дошли смо да те изјебемо". Наређују ми да одем у купатило да се истуширам. Уграбим прилику и кроз ходник побјегнем у стан комшије Видића (Србина - био је инжењер у Рафинерији). Његов стан је био обијен и ја се завучем под дјечији креветац. За то вријеме ови злочинци су мислили да сам још у купатилу. Чујем њихову вику: побјегла је, мајку јој јебем, четничку. Трче низ степенице. Враћају се у мој стан и пуцају по стану. Чујем и како вичу, "наћи ћемо ми тебе".

Ујутро сиђем доле и видим Живка Ђујића, свога комшију, у усташкој униформи. Са њим је Касим Хоџић. Били су ту као стражари на улазу у зграду. Обрати се Живку и кажем му: "што ми пусти у стан 7 усташа да ме силују?" У том моменту из свог стана излази Ратко (Србин) и каже ми "воз одавде". У том моменту ми прилази син Јозе Шмалца и удара ме кундаком.

Падам на степенице, а потом пођем кући Стеве Стевића, раније био милиционар.

Пролазим кроз Београдску улицу и гледам велики број опљачкане стоке. Ту је велики број усташа који кољу ту стоку. Ври. Један од усташа Брат Шемсе Исламовића препознаје ме и виче: "За три дана ћеш бити заклана".

Пођем код Јована Микача. Код њега сједи Шафир. Био је електричар у "Транспорту течних терета". Јован ме прими у своју кућу, гдје сам ноћила двије ноћи, а потом се вратила у свој стан. У мом стану је све испретурано и изрешетанно мецима. Нисам имала шта јести, па се враћам Јовановој кући. Ту ме Марица Чичак обавјештава да ме тражи војна полиција. Каже ми: "Иди у полицију и јави се". Поново се враћам у стан. Ту ме затиче полиција која је дошла са мојом комшиницом муслиманком, која ми у њиховом присуству каже: "Гоните је што прије из стана, ћетници су ми гранатом срушили кућу и све побили". Заједно са Савом Бачићем полиција нас води у зграду гдје су били смјештени. Након испитивања (узимања основних података) воде нас у логор у "Тулук" - складиште Робне куће Београд. Ту ми

одузимају документа и уводе у ћелију бр. 5. Један од злочинаца (плав) удра ме ногама. Након тога ме закључавају у ћелију. Плачем. Видим да су злочинци узели ствар у своје руке. Навече у ћелију улази група од 5 усташа и туку ме. У ћелији нема свјетла и док ме туку освјетљавају ме батеријом. Питају ме колико имам година. Кажем 60 и они закључавају врата. Другу ноћ око 02 часа долазе двојица усташа. И они ме питају колико имам година. Кажем им да ми је 60 година. Један од те двојице био је Драго Кријан. један од њих ми каже: "Дошли смо да те јебемо". Реагујем ријечима: "Дјецо, што сте дошли тражити бабе по ћелијама, како би било да неко дође и вашу мајку силује". Један од њих се продера: "Не спомињи нашу мајку, јебем ти мајку четничку". Почели су да ме туку. Чупају све са мене тако да сам остала гола. Један од њих ме силује, а други ми је ставио полни орган у уста. Мокри ми у уста и гони ме да гутам мокраћу. Након ових мучења, закључаше врата и одоше. Ујутро долази Пејо Андријанић. Отвара резу на вратима. Каже: "добро јутро" и пита ме шта има ново. Плачем. Кажем му: "Пејо, претукли су ме и силовали". Он ми доноси гардеробу да се обучем. Каже ми: "јебем им мајку, пијани долазе силовати жене". Пушта ме из ћелије у двориште да узмем зрака. грије ме сунце, а трнци ми пролазе кроз тијело. У ћелији је било веома хладно

У дворишту 40 Срба заточени у жици. Идем према њима и кажем им: "Србин је у ропству чамио и опет је Светог Саве име славио". Они запрепаштени. Вичу ми да шутим. Из групе се чује глас: "Хоћемо ли због ове будале сви изгинути". Ти људи су били већ страшно мучени. Да поменем само неке од њих: Жарко Гарић, Срето Радовановић - пјевач изворних пјесама, Никола Чикојевић, Лазар Шљука, Марко Митрић, Драго Гарић, Војо Вујичић и др.

У ноћи ми долази усташа (просјед - у његовом стану сада буде златара, ул. М. Тита) и каже ми: "Ја сам плаћени усташа. Обавјештени смо да си се у једној кући радовала четницима. Зато ћу те одвест у Шашеве и заклати". Дрхтим од страха. Он одлази. Након сат времена неко је закључао ћелију. Сутрадан долази Маринић зв. "Бабура" и туче ме. Узима бајонету и у предјелу лакта, забија у моју десну руку.

Другу вече долази Одобашић Дедо зв. "Квака". Пита ме: "Шта ћеш ти овдје", а потом ме шамара. Удара ме из све снаге. Ставља ми бомбу у уста, кида ми минђуше са ушију. Јаучем од бола. Молим га да ја скинем минђуше. Дозвољава ми. Скидам минђуше и дајем му. Покушава да ми скине прстење са руку и хоће да ми сијече прсте. Са напором скидам четири прстена, а он ми бомбом и пиштољем са неколико удараца избија 7 зуба. Одводи ме у собу. Забија ми нож у

тјеме и наставља са батинањем. Сва сам крвава. Откопчао је хлаче и извадио свој полни орган. Гурнем га и побјегнем у двориште. Сакријем се међу неке даске испод надстрешница. Када је овај злочинац отишао, поново ме стражари закључавају у ћелију. Овај злочинац је долазио више пута и вршио силовања. Присиљавао ме је да изврши силовање и у предјелу дебелог меса. Силовао ме је и Драган Кријан. Највише ме је силовао и злостављао Алија Земанић. Цијело вријеме боравка у логору са силовањем и мучењем нису престајали. Пред ослобађање Босанског Брода стављају ме међу мушкарце. Шест дана нам не дају јести.

Одвели су нас у логор кафану зв. "Бардак". Ту нас туче хрватска полиција. Уводе по 12 логораша и туку. Ту сам видјела 268/ - - - ,4 Српкиња из Босанског Брода, 40 година;, и њеног мужа. У ноћи су нас аутобусима превезли у Орашје у логор Доња Махала. Киша пада, а ми чучимо, чекамо компу. Ту су испребијали Жарка Гарића. Када смо дошли у логор прво су нас опљачкали. Након тога нас туку. И ту су вршили силовање жена. Најгори злочинци су били "Пера Коњ", Дамир зв. "Дама". Тај "Дама" ме је највише тукао. Било нас је тада заточено 540 Срба. Тај број сам чула ту у логору. Још се увијек сјећам тих страхаота - и то до детаља. Извели су ме са још једним Србином у ходник. Наредили су нам да пружимо руке, а они палицама ударају, а потом по глави. Од удараца падам у несвијест. Дођек к свијести, а ја у сали. Долази "Дама" и пита ме "је ли те ико тукао". Ја сва отекла и крвава. Кажем му: "Није", а он ће на то: "Би ли ишла доктору?" Кажем му да не би, а он ме удара ногама. Долази још један крвник. Изводе ме и убацују у тамнић. Возило иде а ја немоћна пребацујем се од странице до странице. Доводе ме доктору. Доктор ми каже: "свлачите се". Кажем му да не могу. Он ме скида до гола и премазује неком шприцом по дијелу о којој је била текућина. Враћају ме у логор. Мушкарце гоне на копање ровова, а ја тако измучена морам да чистим салу. Након тога ме одводе на вјешање, у просторији видим обешеног Србина. Звао се Ђоко. Вежу ме залијеву руку и ногу. Видим да ће и мене убити. У том очајању запјевам "Нико нема што Србин има, четири слова своја, једно другом окренуло леђа, тешко оном ко Србина вређа".

Псују ми четничку мајку. Кажу ми: "Сад ћеш ти видјети свога Бога". Туку ме. Не могу да издржим патњу и псујем им Свету Недељу. Вичем убијте ме, нећете за једну бабу добити награду. Одвезују ме. Кажу ми: "Нећемо те убити, да би те могли размјенити за зробољеног хрватског бојовника.

У размјену сам отишла са још 40 Срба. Размјена је обављена у Градишки. У логору кафана "Бардак", шест дана смо чекали на

размјену. Ту су нам само једном и то навече давали храну. Мучили су нас посебно тако што нису дозвољавали да вршимо физиолошке потребе."

C.2.5

268/98 - 8, Српкиња из Босанског Брода, 47 година;

У Босанском Броду живим од 1971. године. Са мужем сам саградила породичну кућу и родила четворо дјеце. Муж ми је погинуо 1981. године, па сам као самохрана мајка остала да подижем своју дјецу. Пред овај рат радила сам у државном предузећу у Босанском Броду.

Дана 24. 06. 1992. године дошла су ми на посао двојица непознатих лица. Један је био униформисан - војни полицајац, а други као цивил. Одвели су ме у логор "Стадион"у Босанском Броду. Увели су ме у једну собу у којој сам затекла 268/99,5 Српкиња из Босанског Брода 54. године; и њену јетрву С. Ћ.

Други дан ме воде горе на спрат на испитивање. Било их је 6 полицајаца, а међу њима и двије жене. И оне су биле у униформама, углавном млађе особе. Испитивали су ме са уобичајеним питањима, највише у вези моје породице. Након испитивања су ме вратили у собу у којој сам са другим женама била заточена. Исти дан у собу су упала три полицајца са Мандом Ђаковић. међу њима је био и Анто Штуц зв. "Бритва". Пита ме за сина. Кажем му да ми син ради у Нашицама. Манда иде горе да провјери мој исказ. када се Манда вратила рекла је да је мој исказ тачан и отишли су. Другу ноћ опет долази Манда Ђаковић са групом злочинаца. Откључала је врата (она је била чувар женског логора), а војници су нас присилили да пођемо са њима на линију. Изводе нас из логора и у ноћи у групама воде на три стране.

Мене предају једном свом бојовнику из рова. Узео је ауто и одвезао ме недалеко од линије. Пошто му је жена била, како он каже Српкиња ту ноћ сам, у односу на друге логорашице, поштеђена злостављања. Вратио ме је у логор у коме су већ биле 268/99 - 5, Српкиња из Босанског Брода, 54. године; и С. Гледам их и на њима се препознају трагови силовања. Дјелују заплашено. По ногама им се виде модрице. Манда нас закључава. сутрадан навече, опет нас изводе на силовање. Тај пут надамном је извршило силовање једно лице, које

нисам познавала. Послије тога изводе нас свако вече, а силовања врше над једном жртвом по неколико злочинаца. Од силоватеља једино сам познавала Брекало Горана. По годинама старости могла би му бити мајка. У соби у којој смо биле заточене било је преко 10 жена.

Међу нама су биле: 268/99 - 9, Српкиња из Босанског Брода 71. година;, 268/99 - 6, Муслиманка из Кобаша општина Србац, 54 године;, М. Н. из Тулека, Г. из Поља општина Дервента, М. Л. и друге.

Међу злочинцима који су држали заточене жене за потребе сексуалног иживљавања хрватске војске били су: Анто Штуц, Драго Лепан, "Медо" из Сијековца, Јозић Лукица зв. "Рафо" и др. И ови злочинци су вршили силовања.

Над жртвама су се у току ноћи иживљавало и по десет злочинаца. овог облика злостављања нису поштеђене ни старије жене. Силовали су једну дјевојку пред оцем и мајком. Ту су силовали и Кату - Хрватицу из Модриче.

Нагонили су нас на разне перверзне радње, како су говорили "хајте да нам мало пушите". Уђу у собу и сваки од злочинаца бира жртву коју ће одвести на силовање. Водили су нас заједни и по три жене у исту собу. У соби чека чопор злочинаца док нас једни силују, други гледају и чекају да дођу на ред. Цијело вријеме мог боравка у логору нису престајали са силовањем. Након мог изласка из логора у логору су остале: 268/99 - 9 Српкиња из Босанског Брода, 71. година;, 268/99 - 6 муслиманка из Кобаша општина Србац, 54 године;, Г. К. и друге.

Тог дана у нашу собу је ушао Зденко Милак и рекао да се спремим. Била сам толико исцрпљена да сам се једва попела уз степенице. По мене је дошла моја кћи. Кући ме је довезао Јозић Лукица из Кораћа."

C.2.6

268/99 - 9, Српкиња из Босанског Брода, 71. година;

"У Босанском Броду ја и моја породица живимо од марта 1950. године. Са мужем А. стекла сам троје дјеце. Пред овај рат као пензионер, живјела сам сама у својој породичној кући. У овом рату доживјела сам судбину свога оца. И он је био у хрватском логору за вријеме Павлићеве НДХ - а. Био је страшно мучен, али је имао срећу

да преживи тај рат. Био је принуђен од усташа и католичких свештеника да се прекрсти у католичку вјеру.

У овом рату у својој 64. години одведена сам из своје куће у хрватски логор за Србе на стадиону. То су учиниле моје прве комшије. Било је то 29. јуна 1992. године. У моју кућу упали су наоружани неки Ивица (висок, црн, ружан) и мој комшија Јаков Антоловић (он је био у цивилу). Име овог другог злочинца поменула сам, јер су га тим именом звали у логору. Дјеловао је поремећено, а текве је добрим дјелом за потребе вршења злочина мобилисала хрватска власт. У логору су ме увели у канцеларију Индире Врбањац, која ме испитивала, углавном, о личним подацима. Рекла сам јој све Што ме питала о мојој породици. Рекла ми је да познаје мог сина и ћерку. Након испитивања одводе ме у другу канцеларију. Ту ме сачекује једно цивилно лице. По говору бих рекла да је из Хрватске. Узима ми личну карту и цијепа је. Пита ме шта ми је у торби. Кажем: "лијекови". Погледао је и торбу ми није одузео. Након тога одводе ме у собу гдје су биле заточене 268/99 - 5, Српкиња из Босанског Брода, 54. године; и С. Ћ. Оне су биле јетрве. Њих сам познавала. Ту затичем и друге жене: 268/ - - - ,9 Српкиња из Босанског Брода, 71. година; Р. И. (75 година) из Жировине општина Дервента и Г. В. Њих сам упознала у логору. Исти дан око 13. 00 часова довели су и 268/99 - 6, муслиманка из Кобаша општина Србац, 54 године. Касно послеподне изводе 268/99 - 4, Српкињу из Босанског Брода, 54 године; С. Ћ. и мене и воде нас у Славонски Брод у село Буковље - Република Хрватска. Возио нас је неки Марко (крупан, висок, црвеног великог носа, мислим да је из Кобаша). Имао је око 30 - 35 година и у путу ми је говорио такве бруталне ријечи да сам се запрепастила. Између осталог, псује ми четничку мајку, а за моју дјецу каже: "када си их котила, што их ниси подавила". Уводе нас у неку викендицу. Марко са још једним злочинцем 268/99 - 5 Српкиња из Босанског Брода, 54 године и С.Ћ. одводе на спрат викендице, а ја остајем у приземљу са једним наоружаним хрватским полицајцем. На себи је имао црну кошуљу. Такве кошуље су носили за вријеме Павелићеве НДХ тзв. "црнокошуљаши". Те хрватке фашисте су у овом рату опонашали њихови синови и унуци.

Након један сат сишли су доле у приземље викендице. Тада сам препознала злочинца који је био са Марком, јер је он поцјепао моју личну карту, када сам доведена у логор. Када је сишао са спрата рекао ми је: "ви ћете бако, у размјену".

Након обављеног задатка враћају нас у логор на Стадион. 268/99 - 5, Српкиња из Босанског Брода, 54 године; и С. Ћ. су одвели међу

друге заточенице, а мене су задржали на спрату. Ту су били Индира и Курдија Младен. Младен каже Индири чија сам ја мајка и да морам ићи у размјену. Након тога су отишли, а из Младенове канцеларије изашао је један цивил и одвео ме у приземље у собу 2x2 М. На поду просторије било је много разбијеног стакла. Пита ме гдје су ми синови, и ко је Вук са Вучјака. Скинуо ми је наочале и ставио их на радијатор. Почео је да ме снажно шамара. Каже ми: "све ћеш ти признати, заклаћу те овим стаклом". Након шамарања води ме међу заточенице. Ту затичем М.Н. из Босанског Брода. М. плаче. Изађем у купатило да саперем крв са лица. Навече прозивају 268/ - - - ,6 муслиманку из Кобаша општина Србац, 54 године. Одлази горе на спрат. Чујемо како вришти. Вратили су је након неколико сати сву отечену и крваву. Одузели су јој златнину коју је имала на себи. приликом враћања у собу Павић из Врела снажно чизмом удара Хазбу у главу и каже: "овакве курве ми убијамо". Након тога одводе М.Н. Чујемо М.Н. јаук. И њу су задржали 1,5 - 2 часа. И она се вратила сва крвава. Глава јој расјечена. Руке и табани крвави од резова ножем.

Свакодневно долазе злочинци и одводе жртве на силовање. Жртве се враћају уплакане и рашчупане.

Лепан Драго ме малтретира. Псује ми четничку мајку и каже како су моји синови велики комунисти. Ја му одговарам да су моји синови интелектуалци и да они не пуцају на људе. Нермин - војни полицајац из Босанског Брода показује ми очима да ћутим и зове Лепана Драгу да иду.

Након њиховог одласка долази Анто Штуц зв. "Бритва", и он ме малтретира. Каже ми како ће моју кћер (удата за Хрвата) довести овдје и заклати, а мени испалити у уста пет метака. Када сам 19. августа отјерана у логор "Тулук", тамо сам затекла своју кћер што значи да је овај злочинац покривао све логоре за Србе.

Након одласка Анте Штуца у собу улази Далибор зв. "Таиб" (мајка му Српкиња). У руци држи батерију и води ме у купатило. У купатилу страشان приказ. Њих тројица злочинаца у стојећем ставу силују К. 268/ - - - ,6 муслиманку из Кобаша општина Србац, 54 године; и М. Наређују ми да се свучем. Молим га да то не чини и кажем му: "пусти ме Далиборе, ја сам стара могу ти бити бака". Наређује ми да клекнем. Каже ми: "заповједник хоће да те види". Тај заповједник - злочинац сједа на корито купатила и присиљавају ме да му сисам полни орган. И док нас они силују, по купатилу хода Павић из Врела (25 - 30 година) у једном моменту снажно ме удара тврдим предметом преко леђа. Вриснула сам. Бол је био ужасан. У том моменту у купатило

улази Манда Ђаковић, дежурни полицајац каже: "Павићу, је ли доста оргијања?" Након извршеног задатка излазе. Повраћам. Друге жене се перу. Плачемо, а онда тјешимо једна другу. Силовања је вршио и Чума Дамир, Лепан Тадија - братић Драге Лепана. Након 15 дана мог боравка у овом паклу доводе М., њену мајку и оца из Модриче, а затим Катуну - Хрватицу удану за Србина и Р.М. И њих силују. М. је имала 18 година. Довели су је из Оцака са избијеним зубима са десне стране и горње и дође вилице. Дјевојка се дуго опирала хрватским злочинцима приликом силовања. Толико су је батинали да су је физички поломили. У овом логору њу је често силовао Јозић Лука зв. "Лукица" из села Кораће, што је чинио и са другим женама. Слушамо јауке жена у ходнику. Чујемо како моли злочинца да је пусти. Говори им "мајка вам могу бити". М. плаче, каже нам: "то је моја мајка".

У другом купатилу и по дану и по ноћи, туку мушкарце. Њихови јауци су неподношљиви. Посебно се ноћу чују урлици: удри га у главу, држи га за врат, удри га ногом по мудима и сл. Једног су новинара (тако су га ословљавали) тукли два дана. Не вјерујем да је тај човјек преживио.

Тада су у нашу собу довели Владу Бабића сина Уроша (24) из села Горњих Штрбаца, општина Прњавор. Био је заробљен у Беглуцима. У нашу собу га је довео Миљак Здено. Када га је везао за туш каже нам: "тамо га туче ко год дође, убиће га". Овај младић је био сав крвав, паљен по тијелу, по глави је имао чворуге, био је сав испребијан и изнемогао. Највећи мучитељи били су Анто Штуц зв. "Бритва", Драго Лепан, Тадија Лепан, Дамир Чума, Павић из Врела, Ивица (предпостављам да је то Челебија Стипо који је посебно тукао старца Перу Трифуновића (око 70 год.). Када се од батинања логораша ови крвници зову један другог "хајде, настави ти, да их све побијемо мајку им јебем четничку".

Лепан Тадија и Чума Дамир туку једног логораша. Док један злочинац наређује логорашу да бјежи, други виче стој. Након тога се зачуо пуцањ. Послије три сата дошао је други крвник и ми слушамо како галами: "Ко је то направио? Када сте убили, што нисте склонили. "

Један дан - мој комшија чувар логора разбио је врата од наше собе. Питам га што разбија врата, а он каже: "да се изврши дезинфекција". Потом нас одводе у Кајак Клуб, да би нас прикрили од представника Међународног црвеног крста. Тамо молим Драгу Лепана да ме пусти у размјену, а он ће мени: "неће моћи комшинице, ти ћеш Савом за Београд".

У Кајак клубу су нас чували Нермин из Колиба и Жељко Катинић из Босанског Брода. Ту су нас држали око три ноћи и за то вријеме нико нас није мучио.

Док смо били на Стадиону долазио је Јакуб - месар из Брода и доносио нам шампон да се можемо опрати. Тада сам рекла 268/99 - 6 муслиманки из Кобаша општина Србац, 54 године, како је он добар човјек, а она мени каже: "како може бити добар човјек, када ме је силовао". Ту је био Мливић Смајо из Сијековца (био је полицајац). Крадом нам је убацивао хљеб. Једном је донио и хреновки и неколико сапуна. Каже нам: "Граб'те, бог зна кад ће те опет добити, једите а остало сакријте".

Желим да кажем и слиједеће. Ереиз (Мате) Илија рођен 1928. године у Сијековцу, иначе новчано моћан, пред овај рат наоружавао је сав пропалитет и олош по Тулеку и Кричанову и то није чинио случајно. За вријеме Другог свјетског рата, иако млад, био је усташа. Заробљен је у Словенији. Тада су усташе масовно бјежале од казне за почињене стравичне злочине над Српским народом. Тада је био млад па су му злочини опроштени. Наоружао је: Базлер Ј. Миљенка, затим синове Кљајић Марије Славка и Маријана, Дугалић Селвера и његовог брата, Миличевић "Цицана", Анту Штуца, дрогераша Кључевић (Марка) Дамира и остале. Сви су они вршили силовања и друге злочине по наређењу свога послодавца Илије. Иначе дволичност овог човјека огледа се у томе што је неискрено прилазио људима испољавајући лажно сажалење за њихове патње и наводну спремност да им помогне. Био је предсједник ХДЗ - а у МЗ - и "Тулук", а неискреним прилажењем људима хтио је да замаскира зло које им је припремио. Слушала га је К.С. када је наређивао поменутиим злочинцима, треба силовати женско све што је Српско од 7 година па надаље". Лично сам гледала када му свако јутро тачно у 6.00 часова долазе његови поданици - његова гарда да прими заповјест шта треба тај дан да се уради. Морам да кажем и то да су на другој страни његова дјеца, осим кћери и зета, били за сваку похвалу.

Јуришић Звонко иначе Брођанин, рођен 1931. године и његов син Мато такође су били једни од заповједника и наређивали кога треба у логор отјерати, а кога убити. Он је узео из логора у Тулеку велику слику Анте Павелића коју је платио маркама. То су нам причали логораша који су то гледали. Звонкин брат који се звао Илија Јуришић, у Другом свјетском рату био је логорник у Босанском Броду и страшно је прогонио Српски народ. И њихов примјер показује да је у праву наш народ када каже: "да иверје не иде далеко од кладе".

Из тог Хрватско - муслиманског мучилишта изашла сам 25. августа 1992. године. Размјена је извршена у Драгалићу."

С.2.7

268/2001 - 2, муслиманка из Модриче, 42 године:

"Пред сам рат била сам запослена у ресторану "Лађа" у Новом Граду, општина Оцак. Српско село Нови Град било је у априлу мјесецу стално гранатирано. Гранатирање је вршено са подручја Републике Хрватске. Прва граната је пала на ресторан "Лађа" гдје сам била запослена. Након тога село је боло блокирано од стране припадника Војске Републике Хрватске и паравојних формација ХДЗ - а и СДА - а. Након предаје мјештана овог села, становници су завршили у логорима у Оцаку. Непосредно након тога у село су вратили само жене и дјецу. Пар мушкараца се крило по шумама. Пошто ми је муж по националности Србин и мене су заточили са осталим женама.

Видјели смо како поступају са мјештанима па смо одлучили да покушамо изаћи из овог пакла. У групи су осим мене били: Јово Милошевић из Јошаве, Павић Бошко, Јадранко и Миро (15) из Новог Града и Чукић Ана. Кренули смо према селу Мала Брусница. Том приликом је убијен Јово Милошевић из Јошаве, који је у селу Свилај, закопан у једном потоку. Пошто је Бошко Павић био рањен морали смо да га носимо.

Деветог маја 1992. године ухваћени смо од усташа у Горњем Свилају и пребачени скелом, преко ријеке Саве у Славонски Свилај у Републику Хрватску. Одатле су нас одвезли у Ђаково, а Бошка Павића, наводно у Славонски Брод. Међутим, доласком "зенга" и ХОС - оваца у Ђаково један њихов заповједник нам је рекао: "Ваш чедо плива у Сави". Ту су нас малтретирали и тукли. Не знам тачно колико дана смо ту били заточени. Двадесетог маја 1992. године "зенге" су мене и Ану Чукић довеле у село Зорице, општина Оцак. Дочекао нас је Франц Лемут и одвезао у Нови Град а одатле у логор "Стролит". Тамо је још увијек било заточено преко 750 мјештана села Нови Град, Доње Дубице и других српских села око Оцака.

У то вријеме организовано је дјеловала терористичка група звана "Ватрени коњи", чији је вођа био Божо Матановић. У тој групи су били: Јозо Барукчић, Марјан Барукчић, Мато Барукчић, Илија Барукчић, Баотић звани "Чикин" и други. Били су униформисани и

наоружани и главни задатак им је био да врше силовања дјевојака и жена и пљачку имовине заточених Срба.

Поступали су свирепо са логорашима, а највећи крвници били су Анто Голубовић (управник логора), браћа Јуро и Ивица Вауга звани "Папан", Нерфид Џанановић и многи други. Злочине су вршили као припадници Војне полиције ХВО. Са њима су били и Смајо звани "Коњ" - прије рата радио у "Стролиту". Мучења логораша су често завршавала убиствима. Тако су убили шесторицу младића - Срба припадника ЈНА, који су били на одслужењу војног рока. И они су, иако су били млади за злочинце били четници. Ти младићи су били везани бодљикавом жицом, лица су им била модра, а руке са траговима злостављања. Када их је нестало из логора злочинци су говорили: "Нема више ваших младих четника". Причали су како су их побили и закопали иза зграде логора. У логору су убили и Србина из Доње Дубице званог "Ћето". Убиство "Ћете" наредио је Анто Голубовић. У убиствима логораша учествовао је и Халиловић звани "Хале".

Посебно су били немилосрдни приликом рањавања њихових припадника. Тада су нас, све заточене жене (у једној просторији било нас је шест) батинали и силовали.

Самном у ћелији су биле М.Р. из Новог Града, Б.Т. из Горњег Клакара, С.И. родом из Теслића (радила у кафићу "Балтазар" у Новом Граду), Ч.Н. из Новог Града и С.У. из Модриче. Највише су мучили мене и М. Мене су силовали Анто Голубовић и Ћуро Вауга, а након тога толико батинали, да су ме морали одвести у Оцак у болницу. М. су силовали небројено пута. Анто Голубовић и Опачак силовали су је и пред њеним мужем. Долазиле су групе бојовника и црнокошуљаша из Републике Хрватске и вршили силовање М.

Долазили су и припадници црвених беретки из Тузле, "Зенге" и црнокошуљаша из Републике Хрватске и немилосрдно мучили заточене логораше. Примјењивали су разне методе мучења. Прво би почело присиљавањем свих логораша да пјевају пјесме хрватских нациста, а потом би изводили у групама 10 - 20 логораша и тукли их до изнемоглости. Долазио је и Блажевић звани "Чедо". Говорио је да је из Новог Села, и док је он жив ни један "Чедо" неће остати у животу. Са њим је долазио и Јурица Божић звани "Црни" из Поточана, општина Оцак. Ова двојица злочинаца, осим злостављања и мучења пријетили су нам смрћу уколико погине само један њихов бојовник.

Двадесетог јуна 1992. године Анто Голубовић је наредио да се у Новом Селу код Оцака - на стадиону, копају јаме у које би све логораше из логора "Стролит" затрпали. Долазио је и Биланчић звани

"Шугер" из Славонског Брода са својим ХОС - овцима - црнокошуљашима и "зенгама". Изводили су нас из ћелије и немилосрдно тукли. Три дана сам била у бесвјесном стању, тако да не знам шта се у том периоду дешавало. Тукли су ме по глави, табанима, везали ме лисицама за решетке и мучили као животињу. Након обиласка представника Међународног црвеног крста, док су они били ту 3 - 4 дана, престали су са терорисањем. Представници Међународног црвеног крста наводно нису знали да смо заточени у логору "Стролит", док их о томе нису обавијестили логораши који су били у школи у Оцаку. Можда је баш њихов долазак пресудно утицао да не будемо затрпани у јаме што је Анто Голубовић припремао.

Након ослобођења Модриче, пребачени смо у логор у Основну школу Нови Град. Ту су нас непрестано тукли и тако због пада Модриче хранили свој кукавичлук. Петога јула 1992. године успјела сам да побјегнем из логора Основна школа Нови Град. Прилика ми се пружила када ме један зенгиста натерао да му перем цип у дворишту школе. Запријетио ми је да возило мора да се сјаји. Опрала сам једну страну возила. Када сам отишла на другу страну возила која је била према шуми, искористила сам прилику и побјегла у ту шуму. Спавала сам у једном рову. Знала сам да сам ту безбједна, јер се усташе боје шуме и четника - како су нас називали. За то вријеме, пар старијих Српкиња међу којима и Петра из Новог Града, доносиле су ми храну. И оне су се у одређеним моментима скривале од хрватских бојовника. Познавале су ме и знале су да сам доживјела страхоте као и њихови најмилији.

Дванаестог 07.1992. године, доласком Српске војске ослобођена сам свих страхова са којима сам у рову дијелила ноћ и дан.

Логораше заточене у Основној школи у Новом Граду, пребацили су у логоре у Босански Брод гдје су, како су ми причали преживјели, настављене њихове патње."

C.2.8

268/98 - 10, Српкиња из Оцака, 16 година;

"Оно чега се сјећам јер сам тада имала 9 година и осам мјесеци, је то да се све догодило за вријеме рата. Сјећам се да се стално чула пуцњава и да су падале гранате. Сјећам се и када је моја мајка отишла тати на положај да му однесе деку и чешаљ.

Након извјесног времена поред наше куће прошла је нека жена (не знам јој име), и рекла је мојој баки да је убијена једна жена. Међутим, пошто је у то вријеме моја мајка отишла на линију до тате, а баш тада се и највише пуцали, страховала сам да се радило о убиству наше маме. Касније су нам јавили да је наша мама убијена. Убили су је хрватски војници из снајпера. Мама је сахрањена, али мени и мојој млађој сестри нису дали да присуствујемо.

Тог критичног дана бака је била код Б. М. Отишла је на кафу. Тада је, по причању моје баке, у ту кућу дошао наоружан хрватски војник. Свратио је одмах након убиства које је извршио над дједом Михаилом Топићем. Овај старац је имао 78 година. Убио га је каменом - ударцем у предјелу главе и срца, док је овај старац болестан и непокретан лежао у кревету.

Након упада овог хрватског бојовника у кућу Б. М. наша бака је пошла кући. У то вријеме хрватска војска је често вршила гранатирање, па смо боравили у шуми, јер су гранате углавном падале по селу. Бака нас је повела кући да нам да да једемо. Тек што смо почели да једемо, у нашу кућу је упао тај злочинац. Био је униформисан и наоружан. Сјећам се да је имао и пиштољ. Сјео је до моје сестре Н. (6 година) и почео да је дира по ногама. Каже мојој сестрици: "Како имаш лијепе ноге". На столу је био кулен и он је почео да једе. Након тога нам је псовао четничку мајку и пријетио да ће нас све силовати.

У кући је са нама била и наша бака од оца. У страху од његових пријетњи сви смо изашли пред кућу. Он је иако за нама и на груб начин почео да нас гура у кућу.

Сестра и наша бака од оца су успјеле да између двију наших кућа побјегну, а он је мене и моју баку по мајци угурао у кућу. Почео је да туче баку и покушао је да ме на силу одведе. Бака није дозволила, али је он ипак успио да ме извуче из куће. Бака нас је стигла у дворишту и покушала да ме отме из руку овог крвника. Поново је почео да туче баку и од његових удараца бака је пала на земљу. Стајала сам непомично. Тада ме је одвукао према шуми у траву која је била високо обрасла. Дрхтала сам од страха. Бацио је кожну јакну на траву. Свукао ме, а потом и себе и легао по мени. Молила сам га да ме пусти. Плачем и кажем му да ћу да вриштим. Сјећам се да ми је на то рекао: "Ако будеш вриштала, нико те неће чути". Сјећам се да сам му рекла "чуће ме јер има пуно људи". Он ме обесхрабрује и каже "они неће доћи јер су то све моји људи". Дјеловао је застрашујуће. Осјећала сам се беспомоћно, очајно. Био је немилосрдан и груб. Док ме је силовао, плакала сам. Хрватски полицајци стигли су прекасно. Сада схватам да

се нису ни журили. Припадали су, као и овај злочинац, злочиначкој хрватској војсци.

Након тога су ме одвели љекару. На мом тијелу су били видљиви трагови крви. Њихов љекар (војни љекар) је констатовао да је све у реду и да ме воде кући. Тиме се и он сврстао на страну злочинаца. Након тога су ме довели до куће.

Овај рат је био трагичан за мене и моју породицу. Мајку су ми убили, а отац је завршио у хрватским логорима, гдје су га страшно мучили."

C.2.9

268/94 - 11, Српкиња из Модриче, 46 година;

Дана 14. маја 1992. године у стан су ми дошли Перија Станић из Гаревца и један муслиман звани "Сефер" из Модриче и одвели у Оцак у логор мене и моју кћеркицу рођену 1971. године. Они су најодговорнији за наше страдање.

Код аутобуске станице у Оцаку рањена сам у ногу. Одвели су нас у неки подрум гдје је било доста непознатих притворених лица. Ту смо били до 03,30 часова, 15. маја, када су нас аутобусом одвезли у Босански Брод. Одвели су нас на стадион, у војни притвор. Све су нам одузели па и документа. Учинила су то униформисана лица у маскирним униформама са "шаховницама" и "љиљанима" као ознакама. Држали су нас читав дан у ходнику. Сутрадан ујутро неки нас је војник одвео у једну собу. Са нама је била и једна Хрватица - Ката удата за Србина. Њега су тешко злостављали. Одвели су га у просторију за мушкарце.

У поменутој соби затекли смо неколико жена. једна се звала Дрина, а друга Роса. Трећа је је имала око 70 година и са њом је била њена кћерка, стара око 40 година. Остале нисам познавала. Углавном су то биле жене из Новог Града, осим Љубице која је имала око 50 - 55 година и била је из Дервенте.

Три дана нам нико није долазио у собу, нити нам је доносио храну. Након тога дошли су нам Лепан Драго и један муслиман, низак, црномањаст, рођен 1971. или 1972. године. Тај муслиман нас је погледао, а било нас је ту око седамнаест. Он је опсовао: "Ј.. их Тито, шта је ово. Откуд ви ту?" Донио нам је два хљеба и око 40 паштета. Та наша "соба" била је уствари, један подрум, са малим прозорчићем за

вентилацију. Још један муслиман кога су звали "Бритва", био је према нама коректан, док смо ту били. Једном је рекао усташама: "Немој да ми ко дира ону рањену мајку и њену малу кћерку, а са осталим радите шта хоћете". Он је имао око 27 година и био је ту главни старјешина. Неколико дана послџе тог догађаја, упитао ме је: "Да ли вас је ко дирао?" одговориле смо да није. Иначе, нисмо смјеле рећи ништа, јер су нас друге жене упозоравале да ће нам свима бити горе ако будемо казали истину.

Усташе су изводиле Катy, Росу и Љубицу из Дервенте, која је доведена назад сва испребијана и модра ипод очију и по рукама и ногама. У другој просторији жене су биле закључане. Тамо су им усташе улазилесваки дан. У једној просторији која је опет била прије наше, биле су смјештене млађе жене које су стално изводили на иживљавање.

Ту је била мајка са кћерком која је имала око 32. године, а ту је био и отац. Кћерка је долазила код нас уплакана, мислим да се презивала Јанковић. Већином су их изводили ноћу. Једном нам је дошла нека Индира, у униформи припадника Хрватског вијећа одбране. Представила се као правница. Одвела је мене и кћерку на саслушање. Питала ме је за мужа и сина.

У једној прилици поново је дошао Перија Станић. Чула сам га кад је рекао "Бритви": "О ове двије нема ријечи, а о Кати ћемо разговарати". Другом приликом дошао је "Бритва" са неким Ивицом, који нас је водио у размјену. Провоцирали су Катy и Љубицу. Кажу Кати: "како си се могла удати за Србина - четника?" Ударали су је онда палицом по кољенима и иза врата. Дан касније Ката је била сва модра, а углавном ју је тукао Ивица.

Усташе су у овај свој логор доводили и старице од 77 година. Углавном су то били мјештани Босанског Брода. Са млађим женама су се стално иживљавали, стално их одводећи на силовање. Мушкарце су мучили. "Бритва" је чак једном рекао: "Срећа вам је што сте бабе", док друге усташе псују: "гдје су вам мужеви и синови - четници мајку вам ј.. ? "Из соба гдје су били заточени мушкарци чули смо ударце и крике Срба који су мучени батинањем. Ту сам видјела и Бегу - муслимана из Модриче, како риба ходник. Имао је намјеру да побјегне у Хрватску, па су га притворили и тако казнили.

Размијењене смо 14. јула 1992. године у Градишци. Док нас је аутобус возио у мјесто размјене, у Славонском Броду, "зенгисти"су шамарали мушкарце који су са нама ишли у размјену. Размијењена сам заједно са кћерком."

Стадион ФК "Полет"Бос. Брод претворен у логор

Просторија у логору у којој су сексуално злостављане заточене жене

Просторија Средњошколског центра "Фриц Павлик"у Бос. Броду која је кориштена за сексуално иживљавање управи логора

СВЈЕДОЧЕЊА ЦИВИЛА ЗАТОЧЕНИХ У ЛОГОРИМА, У БОСАНСКОМ БРОДУ, У 1992.ГОДИНИ

С.1.1

МИЛИЧИЋ (Обрада) МИРО, из села Доње Лијешће општина Босански Брод, 38 година:

"Дана 11. 05. 1992. године Српски народ из ових села повлачио се у збијег, испред Војске Републике Хрватске, припадника ХВО и наоружаних муслимана из сусједних села, према селу Подновље. Имао сам несрећу да ме ухвате у селу Горњи Клакар и отјерају у село Брусницу. Неке од њих, моје школске другове сам препознао: Пишковић Тадију из Бруснице, његовог оца Илију, Крајиновић Фабу, те Станишић Јосипа из Славоније.

Ту сам задржан само један дан. Почетни усташки третман прошао сам са једним шамаром. Ударио ме је припадник Војске Републике Хрватске - крупан, висок, смеђ. Навече су ме компом превезли у Републику Хрватску. То је обавио неки Туња по националности Хрват. Нисам могао побјећи, јер је дуж цијеле обале (десне и лијеве) ријеке Саве била Хрватска војска. Одатле ме је одвезао "Рено" у Славонски Брод у неку војну зграду - троспратницу.

Након испитивања од стране мени непознатих војних лица, одвезли су ме у нешто мању зграду (зграда са два спрата са рестораном) близу излаза из града. Уведен сам у једну просторију у којој сам затекао око десет Срба. Ту сам провео седам дана. Након пар дана боравка ушла су двојица усташа и почели да нас туку. Тукли су нас свим и свачим, а посебно ногама, пошто смо били присиљени да сједимо на поду.

Једног дана су ме извели и натјерали да сједим у шахту пуном хладне воде која ми је допирала до пазуха. При томе су ме пољевали врелом кафом. Одјело се на мени осушило. Након седам дана дошао је Анте Вранчић из Бруснице (познавали смо се), и са њим Јасминка Билић из Босанског Брода. Наредили су ми да пођем са њима. Одвезли су ме "Стојадином" у Босански Брод у зграду бивше милиције. Ту је било много војске из Хрватске, припадника ХВО и муслимана. Увели су ме у једну канцеларију и почели да туку. Било их је неколико крвника, а тукао ме је највише неки Лукица. По псовкама и говору разумио сам да је са наше општине, а не из Хрватске. Тукао ме је око

један сат бијелом полицијском палицом. Био сам сав у крви. Потом ме воде у поткровље. Кад је свануло видио сам у том простору око петнаест заточеника. Сви су били модри и кржави. Тукли су нас сваки дан. Малу нужду смо вршили у галон и просипали кроз прозор. Мучили су нас глађу и жеђу.

Командир ових бандита био је Маринић Здравко зв. "Бабура" из Босанског Брода. Имао је кућу иза стадиона. Након његовог одласка на друго мјесто за мучење Срба, замијенио га је тај "Лукица". Након пар дана пребачен сам у подрум гдје затичем: Жељка Дујанића, Јову Јаћимовића, Славка Черека, Ненада Глувака, Драгу Трифуновића и др. Ту нас туку непрестано, а од мучитеља сам препознао неког "Чуму" из Босанског Брода. Злостављање у том подруму трајало је око један мјесец. Групе злочинаца који су нас тукли су се смјењивале. Након мјесец дана пребачени смо у логор на стадион. Са стадиона су нас повремено водили у Тулек ради обезбјеђења, када су појачано ишли на линију. У Кајак клуб су нас одвели и задржали око десет дана, да би од представника Међународног Црвеног крста сакрили своје злочине.

Једно вече ушла је група од четворо усташа. Издвојили су нас (око тридесет заточеника). Тукли су нас око три сата, палицама и ногама. Сви смо били кржави и у модрицама, а неки су падали у несвјест. Тукли су и Петра из Сијековца (старији човјек), од кога су батинањем сломили његов старачки штап. Срету Павловића из Винске боли су ножем, а мени сломили вилицу. Људи ме нису могли препознати. Ту су мучили "Шећу", Неду Максимовића који је подлегао повредама, као и неки Србин који је лијепо пјевао.

Након 4 - 5 дана одвезли су ме у Дом здравља у Босански Брод. Возио ме брат од неког Стаље, који није дозволио доктору у Славонском Броду (гдје сам раније био) да ме прими у болницу. Доктор је рекао: "дајте бар да му свежемо јастучић око вилице", што је и учињено. Након пет дана насилно ми скину тај повез и поново ме туку по сломљеној вилици. Вилица није могла срасти око два и по мјесеца све док ме нису оперисали у добојској болници. Операција је извршена након размјене.

Због тога су ми остале трајне посљедице. Могу да једем само мекану храну. Ударцима су ми избили парче кости кроз десни образ. Зуби су ми од посљедица злостављања остали деформисани. Очи ми стално титрају, јер ми је један злочинац из групе зв. "жути мрав" муслиман из општине Босански Брод у очи гурао графитну оловку. Толико су ми страдали живци да ни дан данас не могу да заспим без лијекова. Често се будим сав ознојен, јер сањам те ужасе. Када се

пробудим дуго не могу да поново заспим. Цијело вријеме заточења у логору Стадион су нас злостављали и то свакодневно, око три мјесеца. У том логору су убили Стојковић Драгана из Брода - улица Еме Мајер, и Јову Дујића из Доњег Клакара, те Србина чији је надимак "Коруга".

У злочинима се истицао и син Мујаковић Османа. Његово име знају логораши из Брода, те Јакуб кога познаје Жељо Дујанић. Велики злочинци су били Лепан Драго, неки Опачак из Врела и други.

У размјену сам отишао 16.09.1992. године и размјењен у Драгалићу. Након пар дана отац ме је пронашао у селу Горња Љупљаница - код Ђукић Милана из Дервенте и хитно одвезао у болницу у Добој. У болници сам остао око 1,5 мјесец."

C.1.2

ГРАБОВАЦ (Душана) ЧЕДОМИР из села Лијешће општина Босански Брод, 71. година:

"Моје страдање од усташа у овом рату 1992. године није моје прво страдање од хрватских фашиста. То се већ догодило и то далеке 1944. године, на Светог Саву, када су ме са још 140 Срба отјерали у Дервенту. Тада сам био млад и успио сам да побјегнем. Цијели период од 1941. - 1944. године систематично је вршен терор над Србима и њихово истребљење. Примјењивали су сва средства, па и насилно превођење у католичку вјеру. Позвали би Србе за које су сматрали да треба поступити на тај начин у бившу зграду војне заједнице, преко пута Српско - православне цркве. Одмах би приведеним Србима давали Хрватска имена. Ту православну цркву су усташе срушиле у овом рату 05.07.1992. године. Али да се вратим сјећању о прекрштавању Срба које су вршили за вријеме Павелића. Чини ми се да су мени приписали име Јозо. Тој срамној церемонији присуствовала је свита усташких главешина са католичким свештеницима на челу. Одмах послије пописа и добијања Хрватских имена, гоњени смо у католичку цркву на причест. Било је то 1941. године. Имао сам 14 година. Сасвим је сигурно да тако нешто католички свештеници неби смјели смјели радити да нису добили благослов са врха, од надбискупа Алојзија Степинца, кога намјеравају прогласити светим, иако је доказано да је био ратни злочинац.

Када сам био у логору 1992. године Драго Лепан ме пита: "зашто се нисам прекрижио, него остао Чедо, а Чедо је четник?" Кажем му:

"ако сам ја четник, како четник може бити мој син, који је овдје самном, а има тек 13 година". На то ми овај злочинац одговара "за нас је Србин Четник, чим се роди". Кажем му: "Прекрижили су ме 1941. године па није помогло".

У Другом Свјетском рату Срби су страдали у свим селима, па и у Босанском Броду. Највише су страдали у селу Винска из кога је велики број Срба завршило у Јасеновцу, затим у Доњем Клакару, Малој Брусници и др. Тјерали су их масовно и у колонама. Србе из села Зборишта, са Костреша и села Барица су убијали на ријеци Сави - на мосту. Убијено је око 200 људи.

Све се 1992. године поновило. Када су 1945. године гонили колону Срба из Лијешћа, у истој сам се нашао са оцем Душаном и браћом Стевом и Николом. Имао сам 18 година. Брат Никола је одведен у логор у Њемачку и тамо убијен, а нас су затворили у централни затвор у Славонском Броду. Приликом бомбардовања 19. јануара 1945. године која су извршили западни савезници. У том затвору је убијено око 300 Срба. Мене је пустио месар Драгољуб Ивановић и послао да чувам краве које су држали за потребе војске.

У овом рату 13. априла 1992. године у мој стан упада група наоружаних усташа са бијелим опасачима и то: Анто Штуц зв. "Бритва", бивши фудбалер из Босанског Брода, а у овом рату велики крвник, Лука Јозић из Зборишта и још један усташа кога нисам познавао, крупан, смеђ - око 25 година.

Једноставно разбили су врата и упали у стан. Поред врата се затекао мој син. Испред зграде је била распоређена усташка стража, тако да нико од Срба није смио изаћи. У нашој згради на трећем спрату стан бр. 16, живио је сам Станко Бузак - пензионер. Заклали су га у стану. У његов стан су улазили наоружани Бесим Девеџић и Фахрудин Пињагић. Обојица су били станари наше зграде

Одмах након упада у мој стан оборили су ме на под и тражили радио - станицу. Испретурали су по стану и однијели све драгоцености (злато, сатове и др.). Потом су ме одвели у зграду полиције чиј је командант био Перо Одобашић зв. "Пејица". Ту сам провео до 05. маја 1992. године. За то вријеме су ме испитивали, тукли, вадиле зубе клијештима за ексер. Једноставно, хтјели су ме убити, али ме је препознао један Хрват из Хрватске. Каже им: "није то тај човјек, видите у регистру, или листи". Анто Штуц је провјерио и каже: "на листи је". Овај из Хрватске каже "пребаците га у регистар, добићемо за њега два наша часника које су четници заробили". Натјерали су ме да се скинем наг и то за десет секунди. Кажем им: "за десет секунди не

могу скинути ни чарапе". Они ме туку, а крв лије. Не могу да говорим. Пошто су из мог стана узели дневник у ком сам писао о изборима и гласању, то им је служило за разна питања и мучење. Нисам могао говорити јер ме је Анто Штуц клијештима ударио по зубима и избио ми зубе. Тада су ме натјерали да пишем одговоре на питања која су ми постављали. Петог маја ме је преки усташки суд осудио на смрт. У том суду су била седморица чланова: неки Зоран кога су звали заповједником (он је украо мој пиштољ из куће, који је био нов и за који сам имао уредну дозволу), Лепан (Тадије) Драго, Штуц Анто, Опачак (мислим да се зове Анте из села Врела зв. "Парага" - који је највише мучио Србе, а посебно неког Јанка). Док сам био у логору убијено је 10 Срба. Убио их је Лука Јозић. Чупао је жртвама косу и бркове и гурао им у уста.

У логору су биле и жене које су посебно злостављали. Било их је 17 а међу њима: С. А., једна жена из Дервенте коју су довели са кћерком (17) коју су силовали неки Дамир Чума из Босанског Брода, ул ЈНА бр. 48 и Лепан Драго - млађи син Пере. Ту је била и нека Љубица из Дервенте, не сјећам се презимена и много других жена.

Једну жену, мислим да је из Календеровача, кажу да је била шумски инжењер, силовали су сваки дан и то редом - пијани злочинци којима је силовање Српкиња била награда након доласка са чишћења српских етничких простора.

Петог маја 1992. године скинули су ме гола и одвели у подрум. То су учинили Штуц и Лепан. Том приликом Анте Штуц ме пита: "јеси ли њуфер"? Припремили су зашиљен колац (брушен машином, дуг око 80 цм, који је био постављен поред човјека који је лежао у локви крви. Мада је био мртав Анто Штуц га удара ногом у стомак и виче: "устај пјана четничка мрцино, отријезнит ћемо ми тебе". Тада су ме натјерали да легнем потрбушке, а затим је Штуц узео колац и гурнуо га у моју задњицу. И док ја вриштим од бола, они ме шутирају. Штуца су звали "Бритва" зато што је бритвом засјецао људима јагодице, а то је чинио и мени. Када су ме вратили у собу, дошао је њихов заповједник Зоран и рекао да је донешена одлука да ме убију. Када сам то чуо клекнем пред једног усташу из Сиска, који је радио на централи, и замолим га да ме он закоље јер је био тријезан, пошто је Анто Штуц био пијан па сам се плашио да ће ме мучити.

Он ми каже: "тај налог је добио Штуц, а не ја". Изводе ме напоље и поред небодера воде на обалу ријеке Саве. У пролазу лијево од небодера видио сам одсјечену мушку главу са одсјеченим ушима. На обалу ријеке Саве су ме довели у ноћи око 22 часа, недалеко од мјеста

клања. (На том мјесту су послѣ рата нађене људске кости). У том моменту неко је повикао: "вратите га, рек'о је Одобашић".

Враћају ме у канцеларију. Тада сам први пут видио Одобашића. Иде из канцеларије у канцеларију. Са мном су Драго Лепан и Штуц. Обраћа ми се Перо Одобашић ријечима: "иди кући и сваки дан да се јављаш Луки Јозићу". Лука је водио евиденцију мога кретања.

Седмог или осмог јуна долази у стан повећа група усташа - припадници интервентног вода из Загреба (тако је писало на њиховом комбију). Мене и моју супругу Љубицу одводе у логор на стадион у Босанском Броду. Наш син Стево, 13 година, остао је у стану. Исти дан су у логор довели и мог сина, пошто сам рекао Индири Врбањац (шиптарка - била је правница у Скупштини општине), да сам новчаник оставио сину да може себи купити хљеба. Полицајац који је дошао по мога сина, узео је новчаник. Изигравајући поштењачину, новац је пред сином пребројао.

У логору је тада било 18 Срба осуђених на смрт, углавном, млађи људи. Сваки дан у 20.00 часова водили су их послѣ мучења на тзв. "туширање"(голе су их стављали под ладан туш). То су једном чинили и моме сину Стевану, зато што није знао Перу Грабовца који се презивао као и ми, а кога су оптуживали као четничког команданта.

У размјену смо породично пуштени 15.07.1992. године на ауто - путу између Градишке и Новске.

Изјаву сам лично прочитао у цијелости и на њу немам никаквих примједби.

Ову изјаву сам дао по властитој жељи и без икакве принуде, при чистој свијести и памети, па у знак тачности и истинитости свих мојих навода у њој, власторучно је потписујем. "

C.1.3

МИТРИЋ (Бранка) МАРКО из Доњег Клакара општина Босански Брод, 43 године:

"Рођен сам у Доњем Клакару у општини Босански Брод гдје сам и живио све до овог рата. Завршио сам вишу угоститељску школу у Сарајеву 1983. године. Радио сам у Босанском Броду у творници чарапа и предива, као руководиоца РЈ Ресторан друштвене исхране.

Дана 02. маја 1992. године, послѣ подне, у мој стан су дошла двојица усташа са ознакама Хрватског вијећа одбране. Тражили су

мене по имену и презимену. Били су наоружани. Рекао сам им да сам ја Марко Митрић и они ме одводе у подрум бивше зграде милиције.

Прије мене су дотјерали Миличић Миру, Ђуђановић Неду из Барице, Павловић Срету из Винске, Џабић Миру из Винске, Трифковић Драгана из Доњег Клакара, Ђухерић Мују (мислим да је из Кобаша, иначе брат Исмета из Сијековца), Дујанић Бранислава из Босанског Брода, Дујанић Жељу из Босанског Брода, Стјепановић Јову из Костреша, Ковачевић - Хрват из Славонског Брода (дошао као Српски зет - ожењен из Горњег Клакара из породице Јаковљевић - иначе гоњен је од усташа да нас учи католички оченаш), Нарић Бранислав из Подновља, Околић Винко из Подновља, Максимовић Недо из Босанског Брода, Черек Славко, Шљука Лазар, Ђерић Димитрије из Доњих Мочила и други. Укупно нас је било око 35 логораша. То је био први хрватско - мускимански логор у Босанском Броду.

Гледам заточене Србе, а на њима јасни трагови мучења. Кажу ми злочинци који су ме увели: "Погледај их, ако не кажеш истину коју они већ знају, бићеш као и они". Њих су закључали а мене одвели у канцеларију код њиховог шефа Луке Јозића зв. "Лукица". Када су ме увели у канцеларију рекли су Луки: "шефе, урадили смо како сте тражили", и одлазе. У том моменту Лука је куцнуо у зид иза себе и у канцеларију је ушла Индира. Иначе, Индира је била шеф женског логора. Прије рата је радила у општини као правница. На улазу у канцеларију Индира каже: "аха, добили смо још једног ђетника". Лука јој наређује: "пошаљи ми дечке".

Одмах након одласка Индире у канцеларију улази шесторица полицајаца, међу којима сам препознао петорицу и то: Зденка Миљка из Босанског Брода, Дамира Чуму из Босанског Брода, Петра Лепана из Босанског Брода - улица Стадионска и његовог братића Драгу Лепана (стар око 25 година, висок, црн, мршав) и Штуц Анту зв. "Бритва".

Како улазе, један за другим прилазе ми и ударају ме шамарима. Након тога Лука им каже: "дечки ви знате шта треба да радите" и почео да ме испитује. Пита ме ко сам, одакле сам, коју сам школу завршио и сл. Прву оптужбу коју ми је упутио била је да сам залихе хране којима је располагао ресторан творнице намијенио четницима. Каже ми: "јел ти знаш да си набавио пет тона риже"? Кажем му да то није тачно и да на картицама, колико ја знам, немам толике количине риже на задужењу. Још увијек одговарам, вјерујући да се ради о некаквој грешки. А уствари и они су знали да то није тачно. Једноставно, били су инструктирани за прављење оваквих сценарија по којима се тачно знало ко испитује, ко удара рукама, ко ногама, ко столицом и сл. Након

тога су оптужбу за рижу замијенили оптужбом да су у мом стану нашли пушку и неколико стотина метака. Пита ме Лука ко ми је све то дао и колико сам убио Хрвата. У том моменту је ушла Индира и Луки Јозићу дала моју војну књижицу. Оптужују ме да имам радио - станицу и да одржавам везу са Војним гарнизонам у Дервенти. Каже ми да имам везу са неким Мусом - Србином из Зенице. Негирао сам све те лажи и оптужбе. Показују ми књижицу на основу чега сам закључио да су већ били у мом стану и да су вршили претрес. У књижици је стајало да сам по чину резервни водник прве класе. Оптужују ме да у селу, гдје су ми живјели родитељи, имам некакву своју војну јединицу.

Када су пред рат, насилну мултиетничку цивилну полицију трансформисали у хрватско - муслиманску, српски полицајци су формирали своју полицију. Тада су хрватско - муслиманску полицију (резервни састав милиције напустила и моја два брата Мирко и Лука), па је та неспорна чињеница послужила да ме и по том основу оптуже. На терет ми стављају и то што ми је зет, као поручник, у служби ЈНА, а његов син на војној школи у Београду. Након сваког питања које ми је упутио Лука слиједе ударица палицом, а послије мог одговора ударају ме присутни полицајци. Кажу ми да сам крив за то што су у творници гдје сам радио већина руководног кадра били Срби. Уствати, та фирма је најлошије финансијски стајала, тако да је заинтересованост за руководна мјеста била више у другим фирмама - Рафинерија и сл. Ту су углавном долазили за руководиоце људи који нису могли наћи мјеста у фирмама које су добро пословале.

У батињању за вријеме испитивања учествовали су сви полицајци. Пошто се од ударања и испитивања Јозић заморио, рекао је осталим крвницима да он оде да се освјежи и истушира. Присутни злочинци настављају са батињањем У међувремену је ушла Индира и рекла: "ово је специфичан случај, родбина његове мајке је завршила.. "и није завршила реченицу.

Иначе, родбина моје мајке је за вријеме Другог свјетског рата завршила у Јасеновцу. Тамо су заклани њен отац, мајка, два брата, четири сестре, све чиче и стрине тј. збрисали су цијелу фамилију Пригодић из Велике Бруснице. Мајка је отјерана на рад у Њемачку. Имала је 15 година и преживјела је рат.

Када је ушао Јозић полицајци су му рекли за Индирино мишљење. Исти моменат је позвао Индиру и питао је шта значи "специфичан случај". Она је одговорила да воде рачуна да живим још који дан, а она ће све испитати. Тукли су ме све док се нисам

онесвијестио. Око ми је било потпуно затворено, нос и вилица поломљени. Око 20 дана сам мокрио крв.

Када сам се освијестио Јозић је упаљачем палио по мојим грудима и гениталијама. Мучили су ме око пет сати. Након тога ме воде међу заточене Србе. Свели су ме Анто Штуц и Зденко Миљак, а за њима је дошао и Јозић. Прислонио ме је уза зид и рекао: "има да стојиш као Исус на крижу". Питао је заточене Србе: "има ли неко од вас да би убио овог четника"? Међу логорашима влада тајац. Он узима пиштољ и пред свима ставља метак у цијев. Измакао се око пет корака и каже: "кад ниједан неће да те убије, ја ћу". Пита ме: "која ти је последња жеља". Кажем му: "да ме убијеш". Стојим уза зид са раширеним рукама, а он пуца поред лијеве шаке. Каже: "ја сам усташа али сам католички одгојен, нећу те убити, али ће те убити неко други. Кога позовем мораће да те убије". Позива Винка Околића. Убацује метак у цијев и даје пиштољ Околићу. Стао је иза леђа Околићу и пита ме поново: "која ти је последња жељаш"? Кажем му: "да ме убије", а он викну Околићу "пали".

Умјесто пуцња зачуо се Околићев плач. Сав разјарен Лука одводи Околића. Када се вратио Околић из уха му иде крв. Био је претучен. За вријеме мог боравка у том подруму најчешће су на батињање изводили мене и то увијек након питања "нека се јави ко је нови". Често су ме прозивали и именом. Мучење у том логору је трајало око 10 дана, све до доласка Ненада Милошевића и других Срба. Када су први пут на испитивање изводили Лазара Шљуку, изводили су и мене онако измученог да би Лазар видио шта га чека.

Након пар дана изводе ме, наводно на суђење. Горе су се налазили Јозић, Индира, Здравко Маринић, Расема Хонцо и Манда Билић. Проглашавају ме кривим што се нисам одазвао на мобилизацију коју су објавили на Радио Броду 18. марта 1992. године. Праве фарсу. Осудили су ме 30 дана затвора, с тим да ће ми, како су рекли, за остало судити касније. Након тога ме пребацују у логор Тулек. Тај логор је тада био тек у фази припреме и ту долазим као први логораш. Након пар дана доводе Лазара Шљуку и Димитрија Ћерића, а потом Срету Радовановића, Милорада Репију и Петра Трифуновића.

Био је 09. јуни 1992. године и други су логораша имали пресуде, с тим што је мени суђено у полицији, а њима у суду. У логору Тулек распоредили су нас појединачно по самицама. Одводили су нас на копање ровова. Главни управник овог логора је био Горан Гарић из Кораћа. Прије рата је био управник затвора у Славонској Пожеги. Његов замјеник је био Перо Чворац из Босанског Брода, а стражари су

били: Перо Рашић из Врела, Перо Маринић из Босанског Брода, Алија Земанић из Босанског Брода, Зоран Чабраја из Новог села, Мустафа из Зворника, и са њима један Србин Здравко Остојић. Сви су вршили злочине, а мене су највише тукли: Алија Земањић, тај Мустафа из Зворника, управник Горан Гарић, његов замјеник Перо Чворак и Перо Маринић. Тукли су ме сваки дан. Посебно су вршили мучења забраном вршења нужде. Храну су нам давали тек када ускисне. Ова врста мучења је била једна од тежих метода.

Стево Радовановић ми се посебно жалио како га то мучи, јер последице дужег суздржавања није могао да обавља физиолошке потребе и када су логорске власти ту забрану обуставиле.

Ту ми обнављају судски поступак. Води га Здравко Маринић (прије овог рата био је обични полицајац), сада је на срамоту Међународне заједнице који су верификовали његов мандат, члан Парламента Републике Српске.

Испитује ме и захтијева да признам наводе које ми стављају на терет. Одбијам да прихватим њихове лажне оптужбе и због тога добијам батине. Маринић ме туче полицајском палицом и шамарима. Задржан сам у овом логору, гдје ме користе за копање ровова. Након 10 дана воде ме у Славонски Брод у мотел "Марсонија" на поновно испитивање. Ту су ме испитивала два униформисана лица (ХВО) која нисам познавао. Оптужују ме за наводну везу са ЈНА у Добоју и са неким Србином зв. "Муса" из Дривуше код Зенице. Саслушавали су ме три до четири сата, али ме нису тукли. Када је завршено испитивање у просторију је ушло мени непознато лице и каже; 'немојте га враћати преко (мислио је на Босански Брод) него га водите на ријеку Саву и убијте". Са нова два полицајца враћају ме у логор "Тулук", у путу ме шамарају, а на капији логора туче ме онај злочинац што је предлагао да ме одведу на Саву и убију. Док ме је тукао на капији, тај приказ је посматрао логораш Лазар Шљука. Третман у логору нису мијењали. Батињања и мучења се настављају.

Осмог јуна 1992. године у логор доводе жене, њих око 10, међу њима су биле: К.Д. из Подновља (удата у Дервенту), Љ.К. из једног села код Дервенте према Прњавору, А. муслиманку из села Агића код Дервенте и друге.

К.Д. туку и терете је што је као Српкиња удата за Хрвата. Љ. терете да је преносила пошту између војних и цивилних власти, а А. зато што је имала сина у Српској војсци.

Једанаестог јуна 1992. године у логор доводе 143. Срба са Дервентске општине, међу којима је била и др. Мара Петровић. Након

тога у пар наврата доводе (комбијем) Србе из Велике и Мале Бруснице. Међу њима су били: Миле Пантић, Стево Ђорђевић, Перо Ђорђевић, Јово Ђорђевић (85), Саво Ђорђевић, Здравко Стјепановић, Милан Вукмировић, Томо Видић, Симо Ђуричић и Миле Радовановић (сви из Велике Бруснице), а из Мале Бруснице: Млађен Радовановић, Стево Радовановић, Митар Радовановић, Косто Милетић и Милан Милетић (отац и син), Јово Видић, Ђорђе Видић, Сретко Видић, Сретко Каравла, Боро Пантић и дјед Симика који је тада имао 87 година.

Дана 14.06.1992. године дан послје католског празника св. Анте већу групу логораша аутобусом усташе одводе на линију "Липа". У аутобусу је опште весеље. Нама су наредили да пјевамо пјесму: "Ево зоре, ево дана, ево Јуре и Бобана". Усташе пјевају: "На планини на Јелици састали се сви четници", а возач аутобуса је пустио касету "Не зовите докторе ни све моје душмане". Успут нам кажу да нас воде да посљедњи пут видимо четничке куће како су запаљене. Дамир Чума, усташа, каже нам: "ако имате шта пушит' пушите, ако немате онда пушите к..". Док се пјевало ја сам више пута погледао кроз прозор. Од Босанског Брода па до Липе прошли смо насеље Бродско поље и српска села Босанско - бродске општине: Струга, Лијешће Горње, Лијешће Доње, Камен, Клакар Горњи, Винску, Врела Доња, Врела Горња. Нема се шта видјети. Ту нема више Срба, нема ни једне српске куће да није запаљена. Нема српских цркви, нема домаћих животиња. У тим српским селима нема више ни птица. Само се виде усташе како пљачкају српску имовину. Камионима одвозе српску покретну имовину и стоку. Када смо пролазили поред кафића "Бакара" у Лијешћу зове ме усташа Дамир Чума и пита: "познајеш ли газду Бакаре"? Рекао сам да не знам, а он ми каже: "ако га икад сретнеш, реци му да сам ја запалио Бакару". Између кућа Зарића и Грабоваца у Лијешћу срели смо два камиона за транспорт стоке. У првом возе краве, а у другом овце. Усташа Павић из Доњих Врела каже нам: "Краве путују Туђману, овце Алији а ви ћете Милошевићу путоват Савом". На путу између камена и првих кућа у Горњем Клакару поред асвалта, теле сиса мртву краву. Ту нам се обраћа усташа Дамир Чума и пита нас: "хоћете ли себи узети месо од ове краве, и она је четникуша". Пролазимо кроз село Винска. Усташа Перо Рашић из Добре Воде пита нас: "четници хоћете ли се помолити Богу, овдје је негдје црква. "У Винској је била Српска црква али је већ била запаљена. Долазимо до Грчанског гробља. Ту аутобус стаје. Истјераше нас из аутобуса, а они пуцају по гробовима. Онда нас воде према Липи. Недалеко стајемо код једне куће, а из ње излазе дјед и баба, и питају усташу: "Ко су ти" (мисле на нас логораше). Усташа

Павић одговара: "то су четници са подручја општине Босански Брод". Дјед пита: "Има ли четника из Врела?" Павић одговара: "Нема, али има из Винске и Клакара". "Како се зову", поново пита дјед? "Зову се Павловић Срето, Џабић Ранко и Митрић Марко". "Куда их водите?" "Водимо их на Липу па ћемо их тамо побити". Баба виче: "Тако и треба". Доводе нас до Липе и тамо разврставају по рововима. Водио нас је усташа Дамир Чума. Срету Павловића и мене одводе на четврти ров лијево од Липе. Оставља нас са усташама. Од четворице усташа препознао сам Кулић Ријада са којим сам радио у истој фирми. Одмах су нам наредили да себи копамо гроб. То смо и радили. Затим нам прилази Кулић Ријад и пита мене: "Откуд ти овдје?" Ћутао сам. Каже: "Зар ти ниси Хрват?" Рекао сам да сам Србин. Одмах се окренуо и отишао. Касније нам долазе два младића у униформама и са њима два страна плаћеника у униформама. То су биле Санџаклије, а плаћеници црнци. Питали су нас: "Шта то копате?" Ћутали смо али је један од усташа са рова одговорио: "Копају себи гроб". Тада је други Санџаклија рекао: "Шта то радите од људи и они су људи, ако су криви побијте их, а ако нису пустите их!" Нешто су рекли и црнци. Ми смо и даље ћутали. Тада су њих четворица узели Срету и мене и одвели у село Добра Вода до куће Марка Мајсторовића. Успут су нас испитивали: Како се зовете, ко нас је ту довео, одакле смо, колико смо дуго у затвору, јесмо ли гладни и др. (нису нас тукли ни малтретирали). Код куће Мајсторовића било је пуно усташа из (101., 108., 138., 157. Бродске, те Санџаклија и страних плаћеника). Окретали су око 5 - 6 ражњева. Сједили су по групама. Из једне групе један усташа се продера: "Куд водите те четнике, и ови што се окрећу на ражњу су четници". Из друге групе један виче: "Баците их живе на ватру". Онај Санџаклија што нас је питао шта то копате, пита их: "Има ли ту Дамир Чума?" Чума се одмах јави. Са њим је отишао мало даље од нас и нешто разговарао. Затим нас је одвео на други ров десно од Липе. Ту сам видио Зорана Штралегера који је прије рата радио гдје и ја. Позвао ме именом Маркенда, а потом малтретирао. Ту смо остали да сјечемо дрва за потребе усташа. Остали смо све до предвече, а онда су нас одвезли назад у Босански Брод. Приликом повратка у Брод у аутобусу је опет пјесма. Натјерали су нас да пјевамо: "Кад запуца из Борова Села заљуља се Славонија цијела". Усташе пјевају: "Родила ме мати Хрватица". Возач аутобуса је пустио касету "Не дај се Босно" и виче: "Ето, сад смо сви заступљени". У повратку видио сам како недалеко од Камена гори штагаљ Срете Пурића. Усташа Перо Рашић из Добре Воде виче: "Погледајте како гори четник Пурић". На путу између кућа

Шукурма и Бардака гори још један штагаљ. Кад смо дошли у Босански Брод поново нас је малтретирао Чума Дамир и Штуц Анто зв. "Бритва". Чума нам је, између осталог, рекао: "Јесте ли видјели све смо четнике уништили". Побили смо и мачке, само су остали четнички мишеви, а ви ћете их хватати умјесто мачака и јести". Сутрадан у логор "Тулук" поставили су слику усташког поглавника из 2. Свјетског рата Анте Павелића и избледјелу заставу - шаховницу. Ујутро, управник логора и његов замјеник, постројили су нас. Гарић је прво позвао мене и рекао: "Ово је слика попа Саве са Требаве, хајде пољуби га". И ја сам га питао: "Хоћу ли га пољубити у руку". Он ми је на то опсовао четничку мајку и ударао ме више пута палицом по глави и леђима. Поново ми је наредио да пољубим слику и да два пута пољубим ону избледјелу крпу. Послије мене на ред за цјеливање су дошли и остали логораша. Истог дана Гарић ме позвао у канцеларију, тукао ме и малтретирао. Питао ме: "Имам ли дјеце?" Рекао сам му да немам. На његовом столу стајала је слика породице Митрић и на слици дјеца мог брата. Питао ме: "Чији је ово четник", мисли на дијете на слици. Одговорио сам му да је то син мог брата. Рекао је: "Сигурно се зове Саво?" Кажем му да није Саво, а он ће на то: "Онда је сигурно Слободан или Радован, ја овог малог четника морам заклати" (на слици дијете у дванаестој години). Узео је нож и избо слику у предјелу дјечијих очију. И даље ме малтретира. Узима кључ из цепа и отвара ормар. Из ормара вади досије на којем пише број један и моје име и презиме. Отвара досије. Види има моја лична карта, пасош, војна књижица и оригинал диплома школе коју сам завршио (војну књижицу и диплому су накнадно донијели из стана) и још неких папира. Вади и чита записник о одузетим документима (лична карта и пасош, затим злато и 4.100 ДМ што су ми одузели приликом довођења у логор. Смије се и каже: "Марака нема више, ми смо их појели, попили и подјелили". Затим узима моју мушку златну огрлицу тешку 40 грама, златну наруквицу и прстен па каже: "Овај комплет ћу ја узети себи за успомену од тебе, а ја ћу теби поклонити један бојеви метак". Онда узима прстен, (бијело злато) па каже: "Овај прстен и овај ланац (бијело злато) ћу дати своме замјенику на којем је била златна плочица са угравираним мојим датумом рођења. Ову плочицу ћемо бацити, а остало нека подијеле стражари". Када ме вратио назад наредио је да у канцеларију дођу малољетни логораша: Чикојевић Никола и Бардак Дамир. Поред свих врста мучења логораша са Дервентске општине који су вршили управник Дервентског логора и стражари, то су чинили и пролазници цивили Хрвати и муслимани који су долазили у логор. Придружили су им се и управник и замјеник

управника Бродског и Оџачког логора, као и поједини стражари. Посебан начин мучења имали су људи са Чардака (њих око 30). Везали су логораше у соби број пет и тукли палицом за бејзбол, (палица од куханог дрвета са жељезним рукохватом). Посебно се истицао Ивица Врдољак звани Геза из Дервенте који је све до рата био у КП Дому Зеница. Због убиства и пљачке тада је побјегао из затвора у Зеници да би то исто наставио у логорима гдје су били заточени Срби. Почетком октобра 92. године у Босанском Броду у логору Тулек су се вршиле посебне припреме око отварања јавног затвора за подручје Босанске Посавине. Управник Гарић Горан каже: "Ово ће бити Окружни затвор, јачи од бившег добојског. Треба му дати име "Предлажу да носи име Марко (вјероватно због мене који сам први дошао на издржавање казне у исти)". Кажу: "Основна средства опрема и инвентар ће нам на поклон дати хуманитарне међународне организације. "Одијела за логораше, кошуље и капе већ им је дао "Каритас". Одијела су била сиве боје са бијелим пругама, кошуље сиве боје, капе округле такође сиве боје. И ми логораша смо и тада истоварали из камиона. Пријератна моја радна колегиница Српкиња Љ.Д. коју су довели у логор 30.09.1992. године, тада ми је шапнула: "Не секирај се ти, од овог затвора нема ништа, за кратко вријеме ови ће бити отјерани преко Саве. Све ће ово бити Српско". Девог јула 92. године у логор "Тулек" долазе представници Међународног Црвеног крста, који су нас регистровани. Нас 9 логораша смо се изјаснили као Срби и због тога су нас злочинци додатно батинали. Кажу нам: "Срби су у Србији, а ви сте Православци". Приликом регистрација од стране МЦК, логорске власти су све старије особе, жене и дјевојке, као и видно измучене Србе, сакрили у фабрику чарапа, Рафинерију нафте, Кајак клуб и Спортски центар. Дванаестог јула 92. године доводе Србе логораше из општине Оџак. Било је 390 мушкараца, а жене и дјеца су били одвојени. По њиховом доласку - сутрадан, позива ме управник логора Горан Гарић и у присуству управника логора у Оџаку Анте Голубовића наређује: "Пошто си ти угоститељ, ево ти пет комада круха које ћеш исјећи на 390 парчади и то ћеш дати тамо оним ћуковима". Извршио сам његово наређење. Гарић отвара бокс логора, а ја са ванглом у којој су исјечени комадићи хљеба улазим да их подјелим. У исти мах логораша измучени глађу (њих 390), јурнуло је према мени. Успио сам извадити пар комадића и у вангли се истог момента нашло на десетине руку, тако да ми је вангла испала на под. Међу тим логорашима било је неколико мојих ближних рођака, али толико су били измучени и смршавили, да ја тада нисам могао препознати ниједног од њих.

Средином јула 1992. године у логору се затекло око 900 Срба. Било их је из више општина и села и то: Босанског Брода (града), Доњег Клакара, Велике и Мале Бруснице, Винске, Врела, Грка, Лијешћа, Полоја, Бродског Поља, Сијековца, Барице, Зборишта и Мочила; Дервенте (града), Лужана, Жеравца, Вишњика, Кулине, Буковице, Божинаца, Поља, Дервентског Луга, Сочанице, Лупљанице и др.; Оцака (града), Новог Града, Доње Дубице, Трњака, Горњег свилаја, Гнионице, Јошаве, Липика и др.; Шипова (група Срба која је радила у Трећем мају у Ријечи); Добоја (града), Подновља, Трњака, Глоговице, Осјечана, (старе особе ухваћене приликом купљења сијена, њих једанаест) ; Модриче (града), Дугог Поља, Ботајице, и др.; Теслића; Босанског Шамца - село Средња Слатина и др.; Агиног села код Бања Луке; Славонског Брода (града) и околних села са Српским живљем; Славонске Пожеге; Окучана; Новске; Нове Градишке; Осијека; те група Срба доведена из Сплита и Задра и других мјеста.

Интернирање Срба у овај сабирни логор са ширег подручја Републике Хрватске и БиХ непобитно потврђује да се радило о организованом и систематском злочину државних власти Хрватске у сарадњи са странкама ХДЗ - а и СДА у БиХ.

Стално су нас терорисали и пропагандом, при чему су нам пријетили да ће све до Дрине бити Хрватско и да у Хрватској и БиХ више неће бити Срба.

Нажалост, план прогона Срба из Хрватске су реализовали, а добрим дијелом и у БиХ.

Пошто је логор био пренатрпан извршили су транспорт логораша у друге логоре у Хрватској и у Босанском Броду (стадион, СШЦ, Спортски центар и Кајак клуб). У логоре у Босанском Броду су разврставали људе по годинама старости. У логору "Тулук" задржали су логораше средње старосне доби. међу њима остао сам и ја. Са нама су остали и Срби из Дервенте. Након одласка већине логораша у логор доводе жене, њих око 15. Доведене су из логора са стадиона. Међу њима су биле: С. И., М. Н., М. И., Х. - муслиманка из Кобаша, К.О., Ј.Л., К.П. (Хрватица којој је муж Србин), Н. - муслиманка из Козарца, Г. К. и њена свекрва баба Ружа (Г. са којом је у логору био и њен муж Б. удала се за злочинца чувара овог логора Перу Рашића и сада живи у Загребу), Е. Ћ. (старија жена из Сијековца, Р.М. из Липика, М.У. из Брода, Б. из Босанског Брода, која је била у поодмаклој трудноћи у логору са мужем и двоје малолетне дјеце, и друге заточенице. У сусједном боксу биле су одвојене жене и дјевојке из Новог Града.

Силовање, мучење и батинање дјевојака и жена вршено је свакодневно. Злочинци су долазили у групама и према одабраним жртвама вршили групно силовање. Ове жртве хрватских и муслиманских злочинаца ништа није могло спасити; ни плач, ни преклињање, ни физичко опирање ни године старости.

Овог облика мучења и понижавања нису били поштеђени ни мушкарци. Извршиоци овог злочина су били: Чума Дамир из Босанског Брода улица ЈНА бр. 41 и Лепан Марко из Бос. Брода из Стадионске улице.

Једном приликом су мене и Милана Милетића одвели у болницу у Славонски Брод на одјел за трансфузију крви. Водио нас је неки муслиман медицински техничар. Прије рата је радио на одјелу хирургије у болници Дервенте (зна га Јово Петрић, иначе анестезиолог из Дервенте). Вађење крви логораша су вршили за потребе својих болесника. Пошто су нас том приликом прекрили зеленим застором између главе и груди нисмо могли утврдити колико су извадили крви. Након вађења крви добио сам несвјестицу.

Када су нас 11. августа 1992. године пребацили у логор у Средњошколски центар гдје су били логораша из Оцака и Дервенте, међу којима су били и припадници на служењу у ЈНА из Србије и других крајева, дошао нам је ратни градоначелник Илија Кљајић из Босанског Брода и обратио се овим ријечима: "Сада ће доћи представници Међународног црвеног крижа и они ће вас питати колико пута једете на дан. Немојте рећи три пута јер је то четнички, него реците, имамо доручак, ручак и вечеру. Када вас буду питали колико се пута купате, реците сваки други дан. Када вас буду питали шта ћете овдје, реците наши нас неће, сматрају нас издајницима свог народа, реците нама је досадно па тражимо да идемо нешто и радити. "Након тих ријечи се одједанпут продерао: "Данас је пала Бања Лука. Све ће мо вас истјерати преко Дрине. "

Исти дан (био је то 12.08.1992. године) су дошли представници Међународног црвеног крста и на наше чуђење поставили питања баш онако како нас је инструисао овај Хрватски злочинац.

Са преставницима Међународног црвеног крста била је и екипа стране телевизије. Снимала је нас логораше. Послије мог изласка из логора обавијестио ме је мој пријатељ М.Н. који ради у Швајцарској да је Швајцарска телевизија емитовала тај снимак и нас Србе - логораше представила Швајцарском јавном мнијењу као заточене Хрвате које муче Срби.

Седмог октобра 1992. године све логораше из логора са Бродске општине ("Тулук", "Стадион", "Средњошколски центар" и "Кајак клуб") у колонама и пратњу цивилне полиције претјерали су у Хрватску у Славонски Брод. У тој пратњи били су Алија Земанић из Босанског Брода и Здравко Остојић (Србин) из Славонског Брода.

Када смо у колони пролазили поред бивше станице милиције, Здравко Маринић са још два наоружана злочинца осматра логораше и виче: "Јесу ли то четници из Тулека?" Окреће пушку према нама и хистерише: "Све ћу вас побити, мајку вам јебем четничку". Тај злочинац је, како сам већ рекао од стране представника Међународне заједнице добио верификацију мандата посланика у Скупштини Републике Српске.

Када смо били на мосту окренуо сам се и видио како горе зграда поште и стамбени објекти Ламеле. Хрвати су то запалили, јер је Војска Републике Српске водила завршне операције у ослобођењу Босанско - Бродске општине.

У колони је било око 600 логораша. Отјерали су нас на Стадион БСК - а у Славонском Броду. Ту су нас задржали око два сата, а потом су нас пјешке гонили до куглане зв. "Бардак". Ту су нас до изнемоглости тукли полицајци Републике Хрватске. Када су се они уморили, натјерали су нас - логораше да се тучемо међусобно. Ту смо преноћили и сутрадан су нас аутобусима одвезли у Орашје. У аутобусу нас, такође туку. Док смо чекали скелу и даље нас батинају. То чине и када смо прешли на Орашку страну. Посебно су тада тукли Жарка Гарића. Тукао га је радни колега, који је с њим радио у "Ђури Ђаковићу". Одвели су нас у Средњошколски центар, гдје нас је преузео велики злочинац Хрват Перо Винцетић зв. "Пера Коњ". Са њим су били војни полицајци који су се представљали надимцима као "Киш", "Жак", "Смоки", "Свилени", "Медени", "Слатки" и други. Били су млади и страшно су нас тукли. Говорили су нам како су побјегли из четничке ЈНА. У батинању и застрашивању посебно се истицао Перо Винцетић.

Млађе људе су одвајали и одвели у логор у Доњу Махалу. Ја сам остао са старијим логорашима. Остало нас је око 200 логораша. Ту су нас тукли пар дана, а потом су издвојили три младића: Горановића и Боројевића из Доње Дубице и Шишљагића из Новог Града и одвели у непознатом правцу. О њима се ништа није сазнало ни до дан данас. О њиховој судбини зна Перо Винцетић. Он би одговорио на то и друга питања само онда када би хтио да та питања постави Хашки трибунал.

Један дан, док сам прао подове у Средњошколском центру у Орашју, пришла је Пери Винцетићу униформисана жена (око 25

година) плаве фарбане косе, која је водила списак логораша из Оцака и пита га: "Шта ћемо за Даниловић Оливера, траже га стално?", а Перо јој одговара: "Прогласи га несталим, а он је у Сплиту". Радило се о Даниловић Оливеру из Гнионице. Преживио је логорска мучења. У Орашју су нас користили за копање ровова. Након 15 дана су нас предали Цивилној полицији. Међу тим полицајцима били су: Арловић Паво, Брадашевић Паво, Винцетић Пејо, Кнежевић Драго, Миличић Жељко, Кљајић Анто, Мишковић Славко, Мишковић Марјан, Трогрлић Никола, Станић Марко, Станић Дамир и још један Паво коме не знам презиме (црвен и пиргав).

Ту нас разврставају у групе и воде на линију да копамо резервне ровове у Домаљевцу, Оштрој Луци, Боку, Буковој Греду, Кострчу, Угљари, Матићима, Видовицама, Копаници, Толиси и још једном мјесту чијег се назива не сјећам.

Ту нас туку и малтретирају Туђманови бојовници који у смјенама иду на линију. Приликом враћања у логор често су пуцали по нама тако да је било рањавања и убијања логораша. Тако су убили Благу Даниловића који је сахрањен у српском гробљу у Буковој Греди и Бардак Петра из Славонског Брода, а ранили Каравла Сретка (инвалид 100%) из Босанског Брода.

Ту сам био до 12. новембра 1992. године. Приликом копања ровова у село Видовице дошли су по мене да нас наводно воде у размјену. Возе нас у логор кафана зв. "Бардак" у Славонски Брод. Ту нас муче глађу уз забрану вршења физиолошких потреба. Батинање логораша не престаје. Лежимо на голом бетону. Било нас је око 20, а са нама су биле и 4 жене. Држали су нас у подруму, у коме би понекад остављали свјетло које је горјело цијелу ноћ. У сусједној подрумској просторији била је заточена друга група логораша.

Двадесетчетвртог новембра поново нас воде у размјену и враћају у логор. У том подруму сам непокретан лежао 6 дана. Један млађи чувар логора сажалио се и три пута ми шаље по пола литре, млијека, али ја то млијеко нисам могао попити. Након 6 дана воде ме доктору уз пријетњу да ће ме убити ако симулирам. Прије прегледа, докторка Јасминка Грбић захтијева да полицајци изађу из ординације. Пита ме: "Када си посљедњи пут јео"? Кажем јој: "Јуче", она ми на то одговара: "То није истина, слободно ми кажи када си посљедњи пута јео". Рекао сам јој да се не сјећам. Дала ми је двије ињекције у вену и дебело месо. Дала ми је и налаз на коме је било измјерен притисак 280/180. Рекла ми је да чувам тај налаз и да га дам свом љекару, јер ћу отићи у првој

размјени. Тада је позвала полицајца и рекла му да ме због опасности излива крви у мозак пошаљу у првој размјени.

У размјену сам отишао 03.12.1992. године, која је обављена у Драгалићу. У Хрватско - муслиманским логорима сам провео 8 мјесеци. Приликом интернирања у логор имао сам 105 кг. а из логора сам изишао са 50 кг. Инвалид сам са 60% признате инвалидности. Трауме од злостављања су дубоке и још увијек сам под медицинском терапијом. Још увијек ме оптерећују слике логора. Не могу нормално да спавам.

Желим да кажем и то да су нам у логору у Орашју одузели картоне о регистрацији које смо добили од Међународног црвеног крста."

C.1.4

ГАРИЋ (Раде) ЖАРКО из Новог Села општина Босански Брод,
48 година;

"Прије овог рата живио сам са породицом у Горњим Мочилима у којима су поред Срба, као већина, живјели Хрвати. Живот је текао нормални, све док није почео рат у Хрватској. Радио сам у Славонском Броду у предузећу "Ђуро Ђаковић" 21. годину, након чега сам истјеран из фирме, само зато што сам био Србин. 27. септембра 1991. године дат ми је отказ, као што су чинили и са другим запосленим Србима. У исто вријеме велики број Хрвата из Хрватске радило је у привреди у Босанском Броду, али нису добијали отказе.

Формирањем ХДЗ - а и СДА и на овим нашим просторима почиње лудило. Кроз село се свакодневно маше шаховницама. То је први учинио Андрија Солдан, син Блажана. Натоварио је дјецу у запрежна кола (дјеца су му служила као заштита), и са шаховницама кренуо према српским кућама. Била је то једна од првих политичких провокација, јер је тада у БиХ била важећа заједничка државна застава.

По ноћи су се повремено чули рафали, који су нас Србе као мањину у том селу, узнемиравали и забрињавали. Након тога у ноћи у 01.30 часова из правца Хрватског Новог Села испалили су два пута две тромблонске мине. Једна је пала на пут, а друга у моју башту. Концем фебруара 1992. године Хрвати су на средини села на путу Горње Колибе поставили барикаде, (близу фудбалског игралишта). Тиме су хтјели спријечити Србима пролаз, мада су знали да Срби морају тим

путем пролазити. Сјећам се била је недјеља око 20.00 часова када сам са Миланом Чикојом, по повратку из села Лијешће наишао на ту барикаду. На барикади су биле наоружане наше комшије: Матановић Јозо, са још тројицом Хрвата. Били су наоружани аутоматским пушкама. Један од ове тројице ме закачио раменом тако да сам пао са бицикла. Док сам устајао са земље овај униформисани и наоружани терориста, смијући се, повукао према осталој групи на игралишту.. Након овог догађаја Срби напуштају село и бјеже у српско село Календеровци. Остала су само тројица Срба из три српске куће. Након осам дана народ се вратио кућама, али од тада више није било мирног сна. 26. марта 1992. године специјалне јединице из Славонског Брода напале су Србе у Сијековцу и извршиле покољ. Један дио Срба успио је побјећи према Рибњаку и шумама. Сутрадан сам кренуо према српском селу Збориште. На Рибњаку ме сусреће већа група усташа. Питају: "је ли овај наш?". Ту се затекао Солдан, брат Филипов из Колиба, засеок Пљовара и каже му "наш је". Узео ме испод руке и вратио кући. Каже ми: "бјежи назад, кући". Како је живот непредвидив. Пред сам рат том човјеку сам поклатио браву, а он ми се на људски начин реванширао. Други дан 28.03.1992. године долази ми Штефо Ђаковић и Томо Блажевић, син Шиме. Обојица су из Новог Села. Били су наоружани и у полицијским униформама. Одвели су ме са рођаком Недом Гарићем у просторије СУП - а у Босански Брод. Мада су Хрвати у Другом свјетском рату заклали мога дједа Трифка на капији (заклао га је Иво Матковић - пунац Андрије Солдана), и стрица Илију (убили су га браћа Илија и Нико Булић) у селу Лушчани, нисам вјеровао да ће са нама Србима тако поступати и њихови синови и унуци. Чим сам дошао у самицу почели су са физички тортурама. Постали су господари мог живота, мада су ме као и ја њих добро познавао. Одмах након 10 минута довели су и Милоша Миљћа из Полоја. Препознајем Стипу Одобашића из Новог Села, затим његовог брата Пеју, Здравка Маринића из Грка који је живио у Босанском Броду. Ту је био и полицајац Грга, кога су након мјесец дана убили, зато што није хтио да злоставља Србе.

Гоне ме да пишем с чиме су Срби наоружани, а туче ко стигне. Сутрадан ме пребацују у логор на Стадион. За добродошлицу су извели Неду Максимовића из Брода и туку га да ја гледам. Туче га 7 усташа. Сав је у крви. Пита га један од крвника "Недо, хоће ли Жарко све признати?", а он једва изговара ријечи "мораће".

Потом сам уведен у собу са рођаком Недом Гарићем у којој сам затекао око 15 Срба и то: Срету Павловића из Винске, Милана

Радовановића из Зборишта, (њего су ту ноћ убили - тукли су га цијелу ноћ), затим Ивана Солдана зв. "Ивкан" - Хрвата из Сијековца. Био је свезан лисицама за кревет, зато што је дошао у сукоб са сином Жељком око подјеле плијена из опљачканих српских кућа. Само да кажем о каквом је злочинцу ријеч: Тај Иван је одсјечену Миланову главу носио у торби и гдје год дође у гостиону стави главу на сто и тражи два пива. Каже "једно пиво за мене, једно за овога четника". О тој монструозности су нам причали и њихови Хрвати као и Срби који су то гледали. О каквом је католику ријеч довољно је рећи да су га морали убити његови бојовници - Туђманови витезови - како су вољели да себе називају.

У логору је био и један Србин, који је морао да пјева по цијелу ноћ, затим Нарић (19) из Подновља, отац му има пилану, Ђуђановић из Горње Барице и др. Многима сам заборавио имена. Од нас петнаест једино су мени забранили давање хране. Прва 4 дана су ме тукли и нисам ишао изван логора. Након тога, воде ме са групом да радимо физичке послове: прављење рампи на улазу у села, кошење траве и др. Када смо постављали рампу Јелинић, дошла су дјеца и гађала нас камењем, мада су ме познавали. Тада се појавио Илија Јелинић, зв. "Рођан", растјерао је дјецу и донио нам 6 флаша пива. Каже: "до сада си им био комшија, а сад те не познају и гађају камењем".

Искористио сам прилику и побјегао сам у шуму. Према шуми се чује глас Земира Ковачевића. "Жарко, ако се не предаш за сат, заклаћемо ти братића Дарка (14)". Морао сам да се предам. Када сам се предао Дарка су вратили кући који је био заточен у школи у Сијековцу заједно са оцем Недом и стрицем Драгом Гарићем.

Земир каже Дарку "хајде кући, да не гледаш како ћемо ти заклати стрица Жарка". У том моменту према мени је са ножем у зубима кренуо неки муслиман, припадник тзв. Ханџар дивизије (име ове дивизије преузето је из 2. свјетског рата, која је била чувена по злочинима). Земир враћа тог муслимана. Каже: "не ти, ја ћу". Узима пиштољ, ставља ми цијев на сљепочницу и на празно шкљоцну пиштољем.

Нијаз Чаушевић, зв. "Медо" тражио је од нас да потпишемо лојалност. Питам га "шта ти то значи?, а он каже: "значи да морате мене слушати". Одбијао сам да тако нешто потпишем. Тада нас почињу тући. Туче нас ко стигне. Долазила је и мајка Драге Лепана да нас и она туче - палијом. Нисам вам рекао да су 11. маја напунили камион Срба и повели на стрељање. Довезли су нас до села Жеравац. Ту нас је стигао Марко Рубил и пренио наређење да нас врате. Са нама је било и двоје

дјече. У пратњи камиона је са "Санџаклијама" био и Чаушевић Нијаз зв. "Медо". Док смо били заточени у школи у Сијековцу "Медо" каже једном бојовнику "води овог туберана кући", а у ствари радило се о Неди Бачићу зв. "Станин", који је од последица злостављања умро.

У логор "Тулук" пребачени смо 12.07.1992. године. Ту су нас тукли свакодневно а заточене жене и дјевојке силовали. Међу женама које су злостављали била је и Н. - муслиманка из Козарца, затим једна старија жена М.И. из Лијешћа. Њу нису могле сачувати ни године старости. Нагонили су је на вршење разних перверзних радњи. Таква насиља и силовања вршили су према свим женама. Било је тужно слушати јауке жена које су се томе опирале. У логору су биле и: Е.Ћ. из Сијековца и Милка Бачић (коју је "Медо" вратио кући, да би је по ослобођењу нашли мртву у селу Кричаново), затим Слободанка Јукић из Сијековца - коју су такође убили и коју сам лично са одређеном групом сахранио. Злостављали су и једну докторку, ту дивну жену која нам је много помагала. Била је ту и сестра М.Б., В.Ж., К.О. и многе друге заточенице.

Двадесетдеветог или 30.07.1992. године из Загреба су из болнице довели Ђорђа Стојаковића из Поља, - ивалида без лијеве ноге, старог око 75 година. Када дођу у логор представници Међународног црвеног крста, усташе га сакрију у чарапану. Након 4 - 5 дана нађемо га мртвог - голог на бетону. У Загребу је био као жртва. Граната му пала пред кућу, па је у тешком стању пребачен у Загреб. Тражио је да га пусте кући, али злочинци су хтјели да доврше посао.

Међу највећим мучитељима и убицама били су: Драго Лепан из Босанског Брода, Нијаз Чаушевић зв. "Медо" син Муниба из Сијековца, Земир Ковачевић из Сијековца син Асиба, Дино Добојчић из Сијековца син Рефика, Јосип Чичак из Дажњице општина Добој - одрастао у Сијековцу, Младен Курдија син Руде, управник логора на Стадиону, Здравко Марић из Грка, Горан Гарић из Кораћа, Предраг Дујмић, зв. "Шмекан" из Новог Села, - син Пере, Анто Штуц зв. "Бритва", затим Дедо зв. "Квака" из Брода (1949) који је вршио силовања заточених Српкиња, Перо Чворак из Босанског Брода, Здравко Остојић - херцеговац из Славонског Брода (са Антом Голубовићем из Оцака убио је професора музике Мирка Пајића из Дервенте), Андрија Јозић из Лушчана - син Илије, Жељко Баришић из Кораћа - замјеник Младена Курдије управника Логора, затим неки "Циндро" и други.

Мене су највише мучилуи: Перо Маринић: чувар логораша (ударцем пиштољем избио ми зуб), а посебно злочинци које су из Хрватске доводили моје комшије Ивица Блажевић зв. "Чедо" из Новог

Села, и Андрија Јозић из Лушчана. У логору у Орашју од познатих злочинаца тукао ме је Перо Винцетић зв. "Пера Коњ".

За вријеме злостављања Срба у логору Тулек често нас је у вријеме своје смјене штитио Пејо Андријанић из Бродског Поља и крадом дотурао храну. Такође нас је штитио и чувар логораша Чабраја Зоран, син Марка из Новог Села. У вријеме смјене није дозвољавао да улазе злочинци и да нас туку.

Када су нас интернирали у логор Орашје, 6 дана су нас злостављали и држали без хране и воде.

У батинању Луке Поповића из Дервенте (предграђе Чардак) и још једног Србина из Чардака зв. "Кнез", посебно се истицао Анто Штуц зв. "Бритва". Тукао је и Мустафу из Прњавора који је био тржни инспектор у Босанском Броду. О каквим је убицама ријеч најбоље говори чињеница да је Лука Катинић из Кричанова зв "Купус" - општина Бос. Брод, убио свога оца зато што је штитио Србе своје комшије.

Такође је и неки Матановић из Колиба убио свога зета Србина Митра Боројевића из Слав. Брода, а Анту Кљајића, - Хрвата ранио, желећи да га уклони као свједока. Након тог злочина мислећи да је убио Кљајића, трчао је кроз село и викао ("иду четници").

Дана 06. октобра пребачени смо у транзитни логор кафана "Бардак" у Славонски Брод, гдје су ме страшно тукли "Витезови Туђманови" - поредани у шпалиру. Навече су нас спровели у логор у Орашје. У Жупањи на скели туку ме "зенге" и у несвјесном стању стижем - прво у логор у Орашје, а потом у логор "Доња Махала". У тим логорима сав усташки сценарио се понављао. Пакао, шта да вам причам. Изводе ме у круг, направљен од крвника, и пред двије стотине свједока туку до бесвијести. Дванаест дана нисам могао устати. Нас логораше држе гладне, а керовима дају буреке. Ми гладни гледамо. Дајем Вам ову изјаву вјерујући да ће истина о злочинима Хрвата над Србима отићи у свијет. Вјерујем у Бога и правду. У логору сам хтио да се убијем, али ме у томе спасио логораш - младић Никола Чикојевић. Он ми је пуно помагао. У усташком паклу сам провео 8 мјесеци и 17 дана. Међународни црвени крст ме водио да сам мртав и неће да ми дају податке о мом боравку у логору, а имају мој матични број, још док сам био у логору "Тулек". Тиме отежавају остваривање мојих људских права, а у та права се јавно на западу куну.

Да се вратим још неким злочинима која треба записати. Први злочин извршио је Шимица Јозић, син Шиме из Лушчана. Почетком марта 1992. године бацио је експлозивне направе на српске куће у

Новом Селу, - засеоку Митровићи. Пуцао је из Бровинга на кућу Неде Митровића, којом приликом је Недина супруга Милева скочивши са крова куће сломила ногу и добила слом живаца.

У осмом мјесецу 1992. године злочинац Мартин Брњић из Новог Полоја и његова фаланга извршили су напад на кућу Бардак Бранка зв. "чича" и том приликом убили Бранка, његову жену Душанку и пуницу. Нађени су повезани жицом. Сахранили смо их ми логораши.

Хакија зв. "Муаџер" из Сијековца, заклао је 1992. године Ристу Бачића, сина Чеде из Доњих Мочила, а послѣје тог злочина ишао кроз село Сијековац и викао: "Нема Ристо крви ни ко у хороза".

Екстремисти - злочинци припадници интервентног вода из Сијековца били су: Анто Мартиновић, син Драге из Горњих Мочила (пуцао према Сави Милошевићу и стављао му цијев митраљеза у уста). Водили су Саву и Душана Милошевића у комбију кроз село, а они су морали викати "ми смо четници", иако се радило о старијим људима. Међу злочинцима били су и Динко Краљевић син Боже из Сијековца, Горан Рубил, син Јозе из Сијековца (један од заповједника), Хасан Машић син Мухарема из Сијековца, Солдан Никола син Андрије из Горњих Мочила, Адем из Сијековца жена му је кћер Аугустина Гргића.

Командант 101. босанско - бродске бригаде, која је била покровитељ свих ових злочина био је Јосип Билић син Јозе зв. "Пуцкан" из Новог Села, затим Драго Гргић син Ивице зв. "Финин" из Горњих Мочила који је гледао кроз оптички нишан злочинце када су убујали Србе у Сијековцу. Блажан Ковачевић син Марка зв. "Мурјак" из Сијековца није дозволио Србима излазак из села пред напад на Сијековац. Мишо Катинић зв. "Лига" син Јозе - обучавао се у хрватској и дошао као припадник 108. Славонско - бродске бригаде. У Мочилима је јавно изјавио да ће бити само један Брод на Сави и то хрватски."

C.1.5

СЕБАСТИЈАНОВИЋ (Николе) ПАВО, из Полоја општина Српски Брод, 40 година:

"Пред сам рат био сам на радном мјесту у хотелу "Ада", на дужности конобара. Тога дана, био је 16.03.1992. године ујутро око 09 часова дошли су Емил Чошагић зв. "Кундало" и још један злочинац не знам му име, али му знам надимак - зв. "Бало".

Били су униформисани у униформи ХВО - а у статусу војних полицајаца и наоружаних. Пришао ми је Емил и наредио да пођем са њим. Повезли су ме до Дома спортова и увели у салу. Ту затичем Обрада Миљића из Новог Полоја и још једног човјека мојих година кога нисам познавао. Тај човјек је био везан, (руке везане за спортске љестве), одвојен од паркета око 10 цм. Трагови злостављања били су видљиви. Био је у кратким гаћицама. Тијело испарано оштрим предметом. Глава му је била наслоњена на раме тако да сам имао дојам да је убијен. Знао сам да нисам ништа крив, али се нисам осјећао смирено гледајући тај призор. Приликом мог уласка у салу, Обрада је испитивало мени непознато лице. Одмах по уласку Емил зв. "Кундало" почео је да ме туче по глави полицијском палицом. Махиално сам подигао руке на главу, али је одмах уследио ударац ногом у предјелу ребара. Ударац је био тако снажан да сам пао на под. Емил хистерише, туче ме, и псује четничку мајку. Туче ме и "Бало". Примео сам око 100 удараца. лежим на поду, а они ме шутирају. "Кундало" репетира аутоматску пушку и виче: "сада ћу те убити", а "Бало" каже: "остави га за касније". Прилази ми треће (мени непознато) униформисано лице и ставља ми нож по врат. Наређује да признам гдје се крију Срби из Бјелиша. Радило се о Србима из Српског насеља Бјелиш код Славонског Брода који су од усташког терора побјегли, а они их оптужују да су дошли у Босански Брод да помажу Србима. Уствари, жељели су да их побију и уклоне свједоке о терору и злочинима који су према Србима вршиле хрватске власти у Славонском Броду. Нисам имао шта да признам, а ови злочинци не престају са батинањем. Био сам сав крвав. У том моменту је ушао Јозић, иначе Хрват био је аутопревозник у Босанском Броду. Ушао је у цивилном одјелу, опсовао им мајку и рекао: "пустите овог момка, јер није ништа крив". Они су га послушали. Одвежен сам на хитну гдје ми је указана љекарска помоћ. Приликом вожње све до Дома здравља њихов возач, мислим да је из Тулека (био је возач у Ватрогасном дому) ми се извињавао и говорио да он с њима нема ништа, јер су они екстреми.

Након тога вратио сам се на радно мјесто. Моја директорица Расема Хонцо назвала је Драгу Николића, тада начелника СУП - а, и тражила за мене заштиту - пратњу до куће.

Дошао је Драго полицијским аутом и допратио ме до СШЦ - а. Да кажем и то. Тај "Кундало" ме у једном моменту ударио кундаком у предјелу носа и очију. Лице ми је било отекло, а кошуља сва крвава. Навече је дошао Горан Јоргановић испред РТС - а "ЈУТЕЛ", снимио оштећења на мом тијелу. На телевизији су то прикрили и дали вијест

како је "Кундало" обавио само информативни разговор. Дакле, већ су тада (у старту) вршили медијску манипулацију која је, по нас Србе као што видимо, имала погубне последице."

C.1.6

ПАНТИЋ (Љубе) МИЛЕ из Мале Бруснице општина Српски Брод, 68 година;

"Дана 26.06.1992. године у 12 часова дошли су пред моју кућу Марко Јазвић, син Јозе из Велике Бруснице и Иво Параџић, син Марка из Велике Бруснице и наредили ми да пођем са њима. Били су у униформама, са шаховницама и наоружани. Убацили су ме у камион - хладњачу у коме је већ било око 25 Срба - мојих комшија. Били су: Перо Ђорђевић, Стево Ђорђевић, Јово Ђорђевић, Васкрсија Тодоровић, Томо Видић, Симо Ђуричић, Саво Ђорђевић, Здравко Стјепановић, Милан Вукман, и др., а из Мале Бруснице: Ђорђа Видић, Сретко Видић, Ристо Вујичић, Косто Милетић, Ристо Радовановић, Младен Радовановић, Марко Вујичић, Јово Видић, те два Хрвата, Јанко Мијатовић и његов син Боро из Мале Бруснице.

Одвезли су нас у логор "Тулук"у који смо стигли око 17.00 часова. У хладњачи је настало страшно мучење, пуно људи, а нема вентилације.

У логору нас је пописао логорник из Херцеговине - Србин - неки Остојић. Прије рата је долазио у лов код нас. У логору сам био 21 дан. Цијело вријеме су тукли логораше, посебно млађе људе. Ту су биле затворене и дјевојке из Новог Града из Оцака, које су по цијелу ноћ силовали. Слушали смо јауке и плач тих дјевојака. Сутрадан их видимо све модре од батина.

Најгори злочинци били су Драго Лепан из Босанског Брода, - становао код Клаонице. Наређивао је и да се логораше међусобно шамарају као што је чинио то са Савом Ђорђевићем и Симом Ђуричићем. Послије тога шамарања он прилази и показује како се шамара. Удари логораша, а он падне на под од ударца. Злостављали су и докторку Мару из Дервенте која је због тога спавала са Пером Ђорђевићем и његовим братом Стевом - како је злочинци не би пронашли.

Моја жена Ана остала је код куће и доживјела је страшна злостављања. О томе може она да свједочи."

C.1.7

ПАТКОВИЋ (Симе) РИСТО из села Винска општина Српски Брод, 70 година;

"Моје страдање од хрватских нациста (усташа) и моје фамилије почиње још од 1942. године у деветом мјесецу, када сам имао 14 година. У село су дошле наоружане усташе, опколили село, и све затечене Србе отјерали у логор Јасеновац. У кући смо били само ја и мајка Анђа. У колони су нас гонили до у једну шталу неког Хрвата. У тој групи нас је било око 10 комшија. Ту су нас држали око два сата, тукли су мајку кундаком, псовали нам четничку мајку, као и сада у овом рату.

Потом су нас отјерали у Дервенту у једну већу зграду. Навече нас угурају у вагоне за Босански Брод. У Броду нас утјерају у зграду поред суда, која је била без крова. Приликом доласка у ту зграду, један од усташа (а сви су били из села Врела - наше комшије) ме ударцем кундаком набио на скретницу. Из те зграде након 15 дана и прозивки (уз питања гдје нам се налазе остали чланови породице), пребацили су нас у зграду зв. "Дашчара". Мајка је остала у Босанском Броду а нас навече убаце у сточне вагоне и одвезу у Славонски Брод. Храну нам нису давали, него су нам дотурали људи, углавном проју. У Славонском Броду су нас држали цијелу ноћ у вагонима, а ујутро су нас возили на логор Јасеновац. Дотјерају нас на колосјек за истовар жртава, али је у том моменту одлучено да нас возе за Сисак у сабирни логор. Навече нас одведу у неко двориште и дају по парче хљеба. Ту затичем двије сестре Мару (17) и Вајку (15) које су одређене да иду на рад у Њемачку. Отац Симо, мој брат Лука (5), сестра Радојка (12) и Теша (6) убијени су у логору Јасеновац пар дана раније.

Сестре Мара и Вајка отјеране су за Њемачку и преживјеле су рат. Мајка је успјела да оде из Брода у кућу Андрије Ћујића. Са њом је била и моја бака Стана. Али, након пар дана, долазе усташе и толико је премлате пушкама да је послуже два дана умрла.

Сва дјеца су добила плочице испод врата на којима су били утиснути бројеви. Наредују да дјеца са бројевима иду у сточни вагон. Питам једног усташу: "шта ћу ја, немам броја?", а он каже: "ти ћеш у Јасеновац". Слушајући причу као дијете да је Јасеновац нешто страшно, ја уграбим прилику и улетим у вагон гдје се сакријем међу малу дјецу. Имао сам 14 година и био сам највећи од дјеце тј. најстарији.

Довезу нас пред Загреб и ту нас истоваре. Ту нам је један усташа дао по парче хљеба. У колони око 200 српске дјеце воде близу Јелачићевог споменика у једну већу бараку. Ту нам дају вечеру. Са усташама су и часне сестре. Ту смо били око један мјесец. Скидали смо одјећу и у добијене флаше убацивали ваши. Мала дјеца која су мајке носиле на рукама, сада без мајки, задржана су у посебној згради на спрату, гдје сам по доласку провео само једну ноћ. Дјеца плачу, зову мајке, ужас - шта да вам причам. Са том дјецом задржали су пар српкиња, старијих дјевојчица, да буду као испомоћ часним сестрама, које су ту са дјецом благо поступале. Сваки дан смо купили вашке и сваки дан је долазио неко од племенитих људи да себи воде избрану дјецу. Послије су водили дјецу у црквене жупе на села. Изразим и ја жељу да идем на село и часне сестре упишу и мене. Групу од око 100 дјеце потоваре у сточне вагоне и одвезу у Иванић Град, у село Дубровшчак лијеви. Идемо у колони. Воде нас часне сестре. Наилази један сељак за запрежним колима и пита: "можемо ли добити једно дијете?". Сестра каже: "може, само их морамо прво пријавити код велечасног у цркви". Тако ме је узео Томо Брсковић, и одвео кући да му чувам стоку. Дуго нисам могао да их разумијем како говоре. Према мени су сви били пажљиви и добри, не само укућани, него сви из тог села. Након годину дана прешао сам код Павла Харижа. Ту ми је било лијепо, али су морали да ме крију од усташа када су, тражећи партизане вршили рације. Ту сам провео до 1945. године када се враћам кући.

Папире ми је средио Павле и дао ми је путни трошак. Усташку страховладу смо од укућана преживјели само ја, мој старији брат Василије (кога су заклали усташки потомци 1992. године пред кућом у селу Кулина - општина Дервента) и двије сестре Мара и Вајка и брат Ђорђе.

Моје страдање од усташа у овом рату 1991. године почело је након изгона из моје породичне куће у Осијеку 27.11.1991. године када сам са супругом Драгицом потражио спас у Дервенти код сестре Маре. Након 20 дана прешао сам код брата Василија у село Кулину. У Осијеку сам морао оставити кућу са стварима, све што сам кућио цијели живот. Чуо сам да су ми кућу минирали - сравнили са земљом. То је је та европска цивилизација и тисућљетна култура о којој Хрвати трубе свакодневно.

Моје друго страдање од усташа почиње 30.04.1992. године ујутро око 05.00 часова. Већа група усташа опколила је кућу мога брата. Чујем брат Васиље, инвалид без ноге, зове ме да изађем. У том моменту у моју собу улетио је наоружан усташа и виче да изађем. Изађем на

двориште и они нам нареде да сједнемо на земљу. Тада нас: мене, мога брата и његову жену Илинку повежу жицом. Малтретирају нас и траже да кажемо гдје је оружје. Разбацују ствари по кући, али оружја нема. Тада нас потјерају уз брдо и једном моменту нареде моме брату да се онако свезан врати. Кажу: "ти стари, врати се ". Ја, снаја и њен син (малоуман) настављамо пут уз брдо. У том моменту одјекну пуцањ. Послије су нам причали комшије да су тим пуцњем прво убили ловачког пса. Брат Василије је био ловац. Након тога су мога брата Василија заклали. то ми је свједочио његов комшија Божо Ђекић коме су усташе наредиле да га сахране.

Глава мога брата Васиље била је наслоњена на ампер - пун крви, што значи да су га мучили и да су након убода ножен у врат у ту канту хватали његову крв. Када су га комшије сахраниле, одмах сутрадан, сви су интернирани у логор за Србе зв. "Рабић" - бивше војно складиште. Брата су ми заклали припадници 106. Осијечке бригаде.

Мене, снају и њеног сина дотјерали су пред један камион у коме је већ било неколико Срба. Потом су мене истјерали из камиона, свезали поново и утјерали у путничко ауто марке "Застава". У току вожње један од усташа који је сједио поред мене ударао ме је пиштољем а возач шамарима. Био сам сав у крви. У селу мислим да га зову Шушњари, доведу ме пред једну кућу гдје су наредили да саперем крв. Једна жена је дала кофу воде вичући: "јебем им мајку четничку". Пред Дервентом у селу Жировина, гдје им је била команда, истјерају ме из аута и нареде да легнем потрбушке на туцаник. Ту су ме ударили војничким ципелама. Потом ме отјерају у једну кућу и дају ми једну чашицу ракије и двије крофне. Приђе ми са сјекиром онај усташа што ме тукао пиштољем и пита ме: "коју руку хоћеш да сијечемо?". Кажем: "коју хоћете". А он мени: "не, коју ми хоћемо, већ коју ти кажеш". Велим му: "ја вам то нећу рећи", а он ме удари ногом и оде. Дрхтим од страха. Поново ми прилази и пита: "што дрхтиш?". Кажем: "зима ми је", а он оде и донесе весту. Каже: "сада ћемо звати полицију да дође по тебе, ако не дође ми ћемо те ликвидирати". У том је дошла полиција, свежу ме, и један од њих ме из затрке удари ногом од страга. Доведу ме пред Дом ЈНА у Дервенти. Ту су држали велики број заточених Срба. Одводе ме у логор "Рабић". Убацују ме у самицу која је имала жељезна врата. Унутра помрчина. Неко ме је потапшао по рамену и каже: "чича Раде, откуда ти". То је био Лука старији син мог закланог брата Васиља. У тој самици је било укупно 30 Срба. Ја сам био 31.

Стално довозе српске цивиле. За 5 - 6 дана довели су око 280 Срба, највише из Дервенте и околних српских села. Ту су нас

малтретирали и тукли сваку ноћ. Били смо, уствари, сабијени у тунелу величине 24 корака са 15 корака. Висина тунела око 2 м са плукружним плафоном. Лежали смо на голом бетону. Често су ме прозивали на батинање. Кажу: "ајде Осијечанине", затим Луку Патковића, Драгу Кнежевића, Милорада Попару (сви из Дервенте), доктора Стајчића, доктора Шарана и још једног доктора не знам му име и сваки добија по једног крвника. Туку, као да су луђаци, не бирајући предмете.

Након тога нас изводи један муслиман (радио са Луком Патковићем) и наређује да на сто ставимо само три прста (пошто се Срби као православци крсте са три прста) и из све снаге удара са полицијском палицом. Сваког логораша удара три пута по прстима, а потом три пута по глави. Мене је тај крвник изводио сваку ноћ. Каже: "Стари, јеси ли имао пушку". Одговарам: "Нисам", а он ће поново: "А јеси ли Србин?". Кажем: "Јесам", а он мени: "Хајде овамо", и поново батина.

Концем 6. мјесеца отјерали су 15 Срба и убили 9, а 6 вратили. Мучили су нас и глађу и жеђу. Дају канту воде на 200 логораша, али с том водом морамо и суђе опрати (свега 10 тањира које смо сви на смјену користили). Када нам дају воде у кафену шољицу, то је био лијек. Посебно ако су нас претходно тукли. Из "Рабића" су нас пребацили у логор "Поље" - у силос. Ту су дошле "зенге" из Ријеке. Изводи нас један крвник зв. "Фриц". Било нас је 10. Води нас уз степенице на највиши спрат. Првог кога су увели скидају гола. Туку ногама и прже цигаретама. Ми гледамо, врата остала отворена. Један излази и из кухиње доноси решо. Долази по мене. Улазим у собу а он ме пита: "како си ти дошао у Дервенту"? Кажем: "преко Црвеног крста", а он ме удара ногом у стомак. Ја исправљам и кажем: "преко Црвеног крижа", а он мени: "е, тако реци". Наређује ми да се окренем. Ја се окренем, а испред мене полицајац висок скоро 2м. Исти моменат удара ме шаком неколико пута у ребра, као када боксер тренира са врећом. Падам на под, а они ме вежу у лисице, узимају угријане маше са решоа и њима ме хвата за нос, а потом за уши и око уста. Јаучем од бола. Изводе ме доле.

На стражи доле је био муслиман Мустафа Табаковић из Дервенте. Каже нам: "јебем им усташку мајку, шта раде од вас". То слуша онај усташа што ме свео уз степенице али не реагује. Силазе доле и остали мучени Срби, један по један. Сви су као полумртви. Од опекотина био сам сав окрастан. У логор "Тулук"у Босанском Броду пребачен сам почетком 7. мјесеца. И ту се тортуре настављају. Заборавио сам вам рећи када сам био у Жировини тукла ме је нека

муслиманка Азра, мислим да је из Дервенте. Причали су ми логораши који су били у Дому ЈНА, да је била свирепија од неких усташа. У "Тулук" нас је дотјерала Дервентска полиција. Ту смо морали пјевати и усташке пјесме, посебно "о Јури и Бобану". Дириговао нам је Србин логораш професор музике Пајић, кога су ту и убили. Једно вече око 21.00 час, гдје смо били ограђени жицом улетио је Драго Лепан. И док смо сједили на палетама испод којих је био голи бетон, сав избезумљен тукао је ногама све до једног. Од сједења су нам се појавиле ране на дебелом месу. Ту су биле заточене и жене, али одвојене од нас, међу којима и докторка П. Жене су такође злостављали. Колико уђе усташа, толико пута морамо викнути "за дом спремни" (то је познати фашистички - усташки слоган).

Док сам био у логору у "Тулеку" убили су једног доктора. И то на траншејама приликом копања ровова. Био је Кордунаш. Причали су ми логораши да су га усташе питале одакле је, а када је рекао да је Кордунаш тукли су га док га нису убили. Ових стравичних мука о којима вам говорим ријешио сам се тек када сам отишао у размјену. Размјена је обављена 28.07.1992. године у Драгалићима. Посљедице злостављања осјећам и дан данас. То што сам био стар човјек, који никога не угрожава, усташама ништа није значило. Мучили су ме само зато што сам Србин.

Изјаву сам лично прочитао у цијелости и на исту немам никаквих примједби. Ову изјаву сам дао по властитој жељи и без икакве принуде, при чистој свијести и памети, пау знак тачности и истинитости свих мојих навода у њој, власторучно је потписујем. "

C.1.8

ЈОВАНОВИЋ (Ђорђе) СТЕВО, из села Збориште општина Босански Брод, 54 године;

У Пули сам живио од 1965. године. Ту сам стекао породицу. Супруга ми је Талијанка. Са нама су живјела и наша два сина. У Пули сам, као цивилно лице, радио у ЈНА. Обављао сам послове снабдијевања војних база трајним прехранбеним производима.

Дана 14.02.1992. године у мој стан су дошла двојица наоружаних цивилних полицајаца. Мислим да је једном од њих двојице име Јозо. Наредили су ми да са њима пођем у СУП на саслушање. На саслушање су одвођени само припадници српског народа. У СУП - у ми командир

каже: "Јовановићу, ти ниси правио захтјев за домовницу и зато мораш, у року од 24.00 сата, напустити Хрватску". Рекао сам му да у Пули имам стан и породицу, да ту живим 27 година, да имам посао и да сам уредно пријављен. Он ми каже: "То више ништа не важи", потом ме воде судији за прекршаје. Судија (била је жена) ми изриче пресуду о хитном депортовању у Босну. Ту пресуду су у логору у Ријечи подерали Хрватски злочинци. Разлог депортовања је, наводно у томе, што немам домовницу. Желим истаћи да прогона из Хрватске не би био поштеђен и да сам поднио захтјев за издавање домовнице. То су чинили многи Срби, али су такође протјерани. Уствари, радило се о класичном терору - геноциду хрватске власти. Њихов план је био дефинитивно чишћење Хрватске државе од Срба и то су уз подршку дијела Међународне заједнице и остварили. У Пули ми је остао стан на који је моја породица имала станарско право, као и сва покретна имовина коју сам стицао кроз свој радни вијек.

Након изрицања пресуде полиција ме спроводи у Ријеку у логор Прихватни центар на Сушаку. Зграда је (мислим да се радило о школској згради) на три спрата. Када су ме увели у зграду, већ је била препуна депортованих Срба. Било нас је преко 200. Када су нас, након два мјесеца мучења, превозили у Томиславград то су радили са 4 аутобуса. Аутобуси су били препуни. Срби, које сам затекао у тој школи били су тучени. Трагови злостављања су се видјели на њиховим лицима. То су чинили Хрватски полицајци приликом њиховог насилног одвођења из станова и кућа, јер су се многи томе опирали. За то вријеме од два мјесеца колико смо били у том логору нису нас тукли. Храну смо добијали једном дневно. Једна конзерва (месни доручак) на четворо заточених Срба. Након два мјесеца спроводе нас у БиХ у Томиславград. На граници са БиХ "истоварају" нас из аутобуса. Ту нас преузимају припадници ХОС - а и туку цијело вријеме - све до навече. Тада долазе други аутобуси којима нас возе за Томиславград.

Наоружани хосовци, њих око 100, туку нас кундацима, ногама, рукама и бејзбол палицама. То је био прави маскр. Људи су били кржави, као да су клани. То батинање сам преживио са великим посљедицама. Задобио сам деформацију десног ока и оштећење вида, нос поломљен и деформисан, сви зуби доње вилице повађени конбиниркама, ребра на лијевој страни тијела поломљена, ноге испребијане са видним траговима оштећења. Не могу да стојим и дуже да ходам. Када идем уз брдо десну ногу морам да укосим. Ту ногу су ми ударцем у ножни зглоб ишчашили а потом, док двојица крвника стоје на мојој бедри, други каже: "Само ти "Чедо" лези, сад ћемо ми то

да исправимо", и уврће ногу лијево десно држећи је за стопало док ја вриштим од бола.

Не могу нормално да спавам. Цијело спавање траје два до три сата. Немам новаца да купим таблете за смирење, па често узимам алкохол. Иначе се не опијам. Било би ми жао да донесете такав закључак јер желим рећи пуну истину.

Бору Срдића из Гламоча толико су тукли да се просто чудим да је тај човјек жив дошао у размјену. Још у аутобусу Хрвати се међусобно утркују ко ће га заклати. Навече нас довозе у Томиславград - у подрум школске зграде. Пред зградом су нас држали постројене неколико сати. Испред нас иде заповједник логора (млађи човјек) и пита појединачно какве смо злочине починили. Кажем му да нисам починио никакав злочин. Иза њега иду хосовци и немилосрдно ударају. Ту су нас пописали и увели у подрум. У подрум смо ушли промрзли, јер смо били слабо одјевени. У Пули је медитеранска клима, а овде планинска - оштра. Подрум је прекривен водом. Ту нас држе неколико дана, без спавања. Спавамо по неколико минута наслоњени једни на друге. То мучење не могу да испричам. Нормални људи не могу повјеровати шта све човјек може да издржи.

Највећи злочинац међу хрватским злочинцима био је неки боксер (крупан), који је раније живио у Њемачкој. У чизмама уђе и туче заточене Србе песницама и ногама. Од ударца ногом у главу људи падају у воду. Ко није у стању да одмах устане и даље добија ударце. Након пада од ударца овај крвник цинично виче: "Устај Чедо, што се фолираш, нико те није дирао". Када бих убио сто хрватских злочинаца не би своју патњу намирио.

Да би нас сада могли присиљавати да живимо са злочинцима, намјерно су прећутивали хрватске злочине. Као човјек - мученик, не могу то да прихватим све док свијет не каже пуну истину о злочинима Хрвата и муслимана у овом рату.

Из подрума нас изводе на саслушање, једног по једног. Идемо према заповједнику логора, а на путу до њега сваки логораш мора да прође кроз шпалир злочинаца. Сви нас туку. Идеш и упадаш. Устајеш и опет упадаш. На крају те увуку у канцеларију заповједника логора. Пита ме заповједник "Што си крвав?" кажем му "Пао сам у ходнику". Један од логораша се преварио, јер није разумио игру ових злочинаца. Рекао је заповједнику, на његово питање што је крвав, да су га у ходнику тукли. Ту наивност је платио додатним батинањем у коме је учествовао и заповједник логора. Као опомена осталим логорашима, претучен је до смрти.

За храну смо добијали само рибље конзерве. Гладовали смо, јер не можеш стално то да једеш. Трпам ту рибу у уста, али не иде. Зуби повађени. Ту у подруму су ми гурали цијев пиштоља у уста, док други злочинац ножем засијеца врат. Онај са пиштољем каже: "засијечи добро да видимо каква је "Чедина"крв".

Крв љева низ тијело све до ципела. Остао ми је велики ожиљак на лицу и на врату. Ту су нас мучили око два мјесеца. Посебно су злостављали једног млађег Србина само зато што му је било име Југослав.

Из Томиславграда нас спроводе за Мостар - Родоч. Пошто је пред наш долазак у Мостар дошло до крвавих сукоба између Хрвата и муслимана. Хрвати су терор и мучење усмјерили на приведене муслимане. Муслимани их моле да их пусте кућама и они их пуштају, али по групама. Хрвати су стари злочинци. У ноћи ове муслимане на путу према њиховим кућама побију хосовци и доведу пред логор. У дворишту их поредају, а ми их морамо да сахрањујемо. Препознајемо те људе јер су били са нама у подруму. Ови злочини Хрвата према муслиманима нису престајали све до нашег одласка у Мостар. И баш пред сам наш одлазак муслимани су масовно довођени. Гурају их у подрум, а нас Србе воде у сувље собе, гдје нам дају и ћебад. Очито, годинама његована мржња према Србима, одједном је прешла на муслимане. Убијали су их као стоку. Да није дошло њиховог међусобног оружаног сукоба, судбину муслимана би доживјели ми Срби, јер је геноцид био намјењен нама. Као да се драги Бог умијешао у ова ратна збивања.

У Мостар сам са групом од 15 Срба доведен у комбију. О судбини Срба који су остали у Томиславграду не знамо ништа. У Мостару нас довозе у аеродром. Ту нас преузима заповједник логора, једно велико ђубре од човјека, мислим да се зове Перо (30). Увели су нас у собе од војних питаца. Ту смо затекли Србе из Мостара, њих око десет. Сјећам се Предрага зв. "Пеђа", који је био у тој групи. Ту нас је чувао неки Анте из Мостара. Био је јако добар према нама. Није дозвољавао злочинцима да нас туку. Мени је лично давао и кафу и вино. Међу тим логорашима сам био најстарији. Када смо одлазили Анте је плакао. Каже: "Жао ми је што је ударио крст на крст". Ујутро, пред улазак у аутобус рекао ми је "Стево, сада ти одлазиш и вјероватно ћемо се гледати преко нишана". Бићеш у Српској војсци, а и ред је да будеш. Ту су нас углавном користили за утовар и истовар хране и муниције. Били смо у Мостару све до одласка у Љубушки у коме сам провео око један и по мјесец. У Љубушки су нас довели аутобусом.

Тамо нас преузимају припадници ХВО и смијештају у зграду у којој су Павелићеве усташе држали заточене Србе. У згради која је била на три спрата били су и војни полицајци. Круг зграде је опасан зидом висине 2 м. Унутар тог зида у ниским приземницама, налазе се ћелије у које су нас смјестили. Ту сам затекао Мајора Главаша који је био на размјени. Мислим да је ту доведен из Сплита из злогласног логора "Лора". Ту сам затекао и два новинара и једног муслимана - пилота ЈНА.

У овом логору смо обављали физичке послове. Тортуре су вршене искључиво тако што смо по неколико сати морали да пјевамо усташке пјесме. И дан и ноћ Хрватима су стизали шлепери из иностранства са хуманитарном помоћи. Стизала је храна, цигарете, чоколаде и брашно. Било је и специјалних пакета, које смо морали ности кроз шпалир чувара да не би видјели шта је у тим пакетима, који су били око 10 кг. Запад је немилице помагао ове хрватске злочинце.

Док сам био у логору у Мостару видио сам једног од најекстремнијих хрватских неофашиста Анту Ђапића. Сусрет са овим злочинцем догодио се у згради у којој је у приземљу било позориште, а на спрату канцеларија припадника ХВО - а.

Том приликом смо нас око 20 логораша, у те канцеларије уносили намјештај. Пошто сам уносио намјештај и у канцеларију Анте Ђапића ту сам га затекао.

Он је иначе био главни командант хрватских црнокошуљаша тзв. "хосоваца". Његови одреди смрти су нас у логорима бездушно мучили. Сада га, након овог рата, Хрватска телевизија користи за антисрпску пропаганду. На срамоту дијела Међународне заједнице, овај злочинац је и члан Сабора Републике Хрватске. Ја мислим да то све знају представници Међународне заједнице, али им не смета антисрпско дјеловање овог хрватског неофашисте и његове злочиначке хрватске Странке Права. Ова странка је десна рука владајуће странке у Хрватској (ХДЗ - у) и служи јој за спречавање повратка Срба у Хрватску, као и за прогон и терор над Србима који нису успјели да избјегну из Хрватске.

И данас се, нажалост, о злочинима Хрвата још увијек ћути. Мој боравак у логору је регистровао Међународни црвени крст. Не знам зашто њихови представници нису никада обавијестили Свијет ни Уједињене нације о тим хрватским логорима за Србе.

У размјену сам отишао тек у другом покушају. Размјена је обављена 18.07.1993. године у Попову селу. Цијели су нас дан држали у августу на сунцу и не дају нам да изиђемо. Ма шта да причам. За

вршење злочина Хрвати су мајстори. Посебно су велики стручњаци да те злочине прикрију, или умањују."

C.1.9

ШЉУКА (Алексе) ЛАЗАР из Горњих Врела општина Босански Брод, 49 година:

"Дана 02.06.1992. године у Славонском Броду ухапсили су ме припадници Хрватске војске тзв. "Зенге". Превезли су ме у Босански Брод предали новоформираној Хрватској полицији у згради бивше милиције. Заједно са мном доведен је и Ранко Кушљић - старији човјек.

На њихово тражење да напишем изјаву о себи, реаговао сам негативно, јер сам тај захтјев схватио као смишљену провокацију. Тек што сам изговорио прву ријеч нијесам, услиједио је крвнички ударац у главу, а потом пријетња како ће ме заклати на старом Центротрансу у Сијековцу. Био је то усташа Лука Јозић зв. "Лукица" из Босанског Брода. Захтјева да говорим хрватским језиком. Каже ми: "не каже се нијесам, него нисам". Након тог малтретирања, заједно са Ранком поново ме возе у Славонски Брод у полицију на испитивање. У Славонском Броду нам узимају податке и враћају у Босански Брод у исту зграду. Одводе нас на други спрат, гдје нас држе девет дана. За то вријеме нас није нико злостављао, осим што је приведено 42. Срба. Један дан у просторију је упала група хрватских црнокошуљаша, међу којима је осим Хрвата било и муслимана. То су тзв. лутајући злочинци са црним марамима. Кажу нам како имају намјеру да побију све Србочетнике. На нашу срећу, тако смо помислили тог момента, полиција их је удаљила. Али удаљавање ових злочинаца није обављено да би нас од њих спасили, него да би они обавили посао. Мучење и убијање Срба био им је свакодневни задатак.

О каквим је нељудима и кукавицама ријеч може да потврди и ова чињеница. За вријеме борбених дејстава, сви усташки полицајци бјеже у подрум. Нас логораше остављају у поткровљу да нас, како су нам говорили, побију наши четници.

Један дан (не сјећам се датума) доводе два младића - цивила: Околић Винка и Нарих Ранка из села Подновља - општина Модрича. Ове младиће су перманентно тукли, полијевали рабљеним моторним уљем и раствором модре галице. Чим се освијесте, батинање се наставља. Ми логораша све то немоћно посматрамо. Псују им четничку

мајку и српско поколење. Онесвјештене их вуку по патосу. Још једног младића (око 23 год) такође су мучили. Оптужују га да је правио наоружање, којим се уништава Хрватска војска. Младић је био из Новог Града општина Оцак, а радио је прије рата у Војном комплексу у Ђури Ђаковићу - као инжењер.

Одвели су га и о њему ништа не знамо. Храну су нам давали сваки трећи дан. Да напоменем да сам затекао још двојицу младића: један је радио у Електродистрибуцији у Броду, а онај други толико је био претучен и исцрпљен. Само је ћутао. На себи је имао кратку јакну од црног скаја. Одведени су и о њима последице нисмо ништа сазнали.

Једног старијег Србина Стеву Гојковића из Клакара толико су тукли да је сва просторија била крвава. То је чинио Одобашић Дедо зв. "Квака" из Босанског Брода. Одвели су и мене на испитивање, које је водио Чабраја Иван из Новог Села и проф. Марко Анђелић (са њим сам имао дуел на једном партијском састанку, јер је био велики комуниста), а записник је водила Жепчан Индира из Босанског Брода. Испитивање које су они обавили је и започело и завршило батинањем. Тукли су ме и Иван и Марко наизмјенично; рукама, ногама, пиштољем и на други начин. Палили су ми очи упаљачем за цигарете. Приликом извођења тог облика мучења присилили су ме да се сагнем и да гледам у упаљач. Гасили су ми цигарете по голим грудима. Тукли су ме крвнички. Био сам сав у крви. Марко Анђелић ми пријети, вришти "немој да на мене пане кап крви, заклаћу те". Након тога ми даје лотос марамицу и каже: "ево обриши те жваље". Крв ми је ишла из уста. Батинање је без престанка трајало два непуне сата. То су страшне муке. Након злостављања настављају са малтретирањем. Гоне ме да опет пишем неку изјаву, гдје сам био од марта до привођења. Тако измученог отјерали су ме међу логораше. Међу логорашима влада смртна шутња. Послије краћег времена прилазе ми старији логораша. Тјеше ме. Кажу: "дијете, даће Бог - преживјећеш".

У сусједној просторији, углавном ноћу између 24 и 03 часа, окупљали су хрватску младеж (дјевојке и младиће) и са њима изводе вјежбе у облику узбуне. У току те вјежбе чују се повици "уништити све Српско и спалити". Уз вику и играње одлазе из зграде, а након један сат враћају уз пјесму и весеље за добро обављен посао. Поред физичких тортура које смо трпјели морали смо пјевати и усташке пјесме као што су: "напријед браћо Хрвати, Дрина се мора прећи" и "ево зоре ево дана, ево Јуре иБобана". Логораш Стево Гојковић, прије него што сам ја доведен, гледао је како Ђоки Марјановићу из Горњих Врела гурају пушчану цијев у нос и у уста. Алминко Исмаиловић из Босанског

Брода посебно је батињао Винка Околића, Ранка Нариха и оног инжењера из Новог Града. Тукао их је и Лука Јозић из Босанског Брода. У подруму зграде у којој смо били заточени, логораше је злостављао Мартин Брњић из Бродског Поља. У логору је био и Пејо Костадиновић из Босанског Брода, кога су након пуштања из логора убили. Једну групу логораша који су били млађи и способнији, одвели су у логор на Стадион да их обуче за службу у Хрватској војсци. Ја сам остао у цивилном третману и као такав одведен сам у логор Тулек. У том логору нас гоне на копање ровова и друге присилне послове. Ту сам затекао Перу Трифуновића, Милорада Репију, Илију Лазића и још једног младића. Нашим довођењем започело је формирање логора у Тулеку. За 12 до 13 дана запазио сам једну жену у црнини. Била је сва претучена. Радило се о Ж.С., која је имала око 70 година. Након 3 до 4 дана довели су докторку П. и њену пријатељицу (не знам јој име). До доласка логораша из Новог Града, у овом логору је било око 30 заточеника. Када смо се вратили са копања канала - великог рова - затекли смо неколико стотина логораша Срба из Дервенте. Дотјерали су их из логора Силос - Поље из Новог Града општина Оџак. Слушао сам тај дан свађу међу усташама. Једни су инсистирали да се сви Срби ликвидирају, а некакав Мирко Аготић из Книна каже: "није то рјешење, ови људи су доведени од својих кућа као цивили ". Том приликом користим његово позитивно држање и молим га да ме пребаци на рад у пекару, гдје сам радио прије рата. Он ми одговара: "рат је, не зна се гдје ће ко и на који начин завршити". Када су долазили представници Црвеног крста, аутобусима су одвозили логораше и скривали по шумама. Старце су одводили у Рафинерију на кошење траве, да се не види да су и они заточени.

Очито, за све облике злочина Хрвати су били припремљени, знали су свој посао. Научили су га од својих отаца и дједова, хрватских фашиста из времена Павелићеве НДХ - а.

У логору је владао пакао. Жене вриште, плачу, моле, а они их туку и силују. Мушкарце туку до бесвијести. Након тога врше "дезинфекцију четника" - млазом хладне воде, директно из хидранта полијевају људе. Млаз је толико снажан и људи падају. Док врше "шишање четника", док логораш сједи на столици остали злочинци га туку. Нагоне логораше да се међусобно туку. Доводе млађе усташе да силују жене, јер без те обуке како кажу, не може бити прави Хрватски бојовник. Силовали су и малољетну муслиманку Н. из Козарца. Била је поремећена. Њени наивни покушаји да побјегне из овог пакла завршавали су батињањем. У силовањима се посебно истицао Дедо

Одобашић зв. "Квака", који је посебно злостављао М.И. из Босанског Брода.

Приликом копања ровова тешко сам рањен. Било је то 14.07.1992. године. Оперисан сам у Славонском Броду и исти дан враћен у логор. На препоруку заточенице честите докторке П. дозволили су да одем у Дом здравља Босански Брод на опоравак. Примео ме доктор Милан Ђукић и задржао на лијечењу. Ту сам провео око 45 дана. Са мном је био и Недељко Којић из Дервентског луга. Био је тешко рањен у врат и у обје ноге изнад кољена. Обрађали су му се подругљиво "Војводо". На 18/19 јули дошао је Одобашић Перица из Новог Села са двојицом припадника Збора народне гарде. На капама су имали усташке ознаке. Перица каже Недељку: "ако будеш добро причао, остаћеш код Шљуке (мене) на лежању". Чуо сам када су му тражили 45.000 њемачких марака да би га пустили на слободу. Чујем када им он каже "имам само 4.500 њемачких марака". Ту ноћ (око 03 часа) су га извели и до дан - данас фамилија о њему ништа није сазнала. Да кажем и то. Гледао сам када га злостављају тако болесног. Сви који долазе у Дом здравља туку га - од мале дјеце до одраслих. Међу његовим мучитељима било је и жена, а најгори су били припадници Хрватске војске. Био је страшно исцрпљен и доживио је велике муке. Малтретирани су и други болесни логораша, који су рањени приликом копања ровова. Ту је био и један старији, изнемогао човјек, звани Моша из Вуковара. Њему су злочинци истргли лоgetне, постављене од стопала до кука. Одвели су га око 04 часа умотаног у чаршафу. Ни за њега се ни до данас није ништа сазнало.

Једно јутро у Дом здравља је упала Азра, плава око 36 година. Имала је аутоматску пушку, двије зелене бомбе и војнички бајонет. Рођена је у Которском код Добоја, а живила у Иванић Граду. По Дервенти је носила црни каубојски шешир и пудлицу и чинила разне злочине. Мени и Мићи Трифуновићу наредила је да скинемо доњи веш, како би могла да нас уштроји. Запрепастили смо се, јер је била упорна. У том моменту, на нашу срећу, наишао је доктор Пашић (из Дервенте) и издерао се на Азру ријечима: "тражи четнике на линији, а ове болеснике које лијечимо остави на миру" и истјерао је напоље. Ту је био и неки доктор Мирза из Дервенте, иначе Ром, који нам је доносио крушке и том приликом говорио "ви Срби морате остати живи, али немојте да за ове моје ријечи чују усташе". Мићу Трифуновића тукао је у кревету Кључевић Драго из Грде Босански Брод и то снажним ударцима у предјелу срца. Ударце му је наносио токи - вокијем. Мићо лежи непокретан. Ипак покушава безуспјешно да се заштити рукама.

Из болнице сам након 45 дана враћен у логор Тулек. Ту сам слушао драму тј. силовање жена. Било их је око 12. Међу њима су силовали и неку М. И., те К.О. из Брода, а њеног мужа убили.

Приликом ископавања лешева у гробљу у Босанском Броду у бијелом Мерцедесу је дошао Главић Ранко и позвао ме да пођем са њим. Рекао ми је да идем у размјену. У први мах нисам повјеровао. На изласку из логора - на капији - затражио сам од Остојић Здравка (Србина - хрватског полицајца) и Алије Незића да ми врате моје ствари (златни прстен, сат и 100 љемачких марака). Одговорили су ми да је то ратни плијен. Размијењен сам у Драгалићима 31.09.1992. године.

Изјаву сам лично прочитао у цјелости и на исту немам никаквих примједби.

Ову изјаву сам дао по властитој жељи и без икакве принуде, при чистој свјести и памети, те у знак тачности и истинитости ових мојих навода у њој, власторучно је потписујем.

C.1.10

268/98 - 2, Србин, 54 године

"Блокадом дијела града који су окупирали припадници Збора народне гарде Републике Хрватске, ХВО и тзв. армије БиХ, Срби који су живјели у том дијелу града Босанског Брода остали су заточени и тако спријечени да изађу на слободну територију.

Једанаестог маја 1992. године комплетна општина Босански Брод је окупирана. Срби који су остали у граду остали су таоци паравојних формација ХДЗ - а и СДА и припадника Збора народне гарде.

Одмах по окупацији Брода један дио Срба је одведен у логоре: Стадион "Полет", Средњошколски центар, Робна кућа Београд, складиште Робне куће у Тулеку, Кајак Клуб, подрум зграде бивше милиције, а други дио Срба присилно је мобилисан у Хрватску војску. Углавном се радило о млађим људима. Један дио Срба је мобилисан у такозвану Радну бојну (чишћење улица, копање канала, пљачку српске имовине) за потребе организатора рата и екстремисте ХДЗ - а и СДА.

Једна група Срба је ангажована на копању ровова и траншеја за потребе војске Републике Хрватске, чије су бригаде држале окупиране етничке српске просторе у овом дијелу Посавине.

Пред мој стан су дошла двојица полицајаца униформисана и наоружана (старости 15 и 16 година), те ме одвели у логор на Стадион.

Један је био војни полицајац и звао се "Чума" а други је био Кријан - то му је презиме. По доласку на стадион, неки Кнежевић (не знам му име) одузео ми је новац, лична документа и кључеве од мог стана. Довели су ме у ходник у коме је било око 10 Срба, међу којима један дјед, бака и двије дјевојке из Модриче.

Стављају ме уза зид заједно са још 4 - 5 Срба. Пред нама један од злочинаца ставља метак у пиштољ "Колт" и окреће бубањ. Тада, нама Србима, шкљоца у потиљак. Играју се руског рулета. То су радили између 23 - 02 часа. Пошто метак није опалио псују нам четничку мајку, вичу како смо имали среће, али да ће нас поклати. Ту су нас мучили глађу по четири до пет дана. За то вријеме након тешког мучења, један од заточених је дошао до бомбе и извршио самоубиство.

Прво силовање је извршио тај "Чума". Ону млађу Српкињу (дјевојку) одвео је на спрат, гдје су иначе вршили силовања. Након тога ту дјевојку је одводио два пута дневно, мада су са њом ту били и мајка и отац.

За то вријеме над њом су се иживљавале групе и по 10 пијаних усташа. Одводили су и ону другу дјевојку која је такође била из Модриче. Над њима су вршена силовања све док ове жртве нису отишле у размјену. Пред сам њихов одлазак у размјену силовали су и ону старицу, мајку оне млађе дјевојке. Имала је око 60 година.

Када су дошли француски новинари (једна новинарка и један новинар) тешко мучене Србе су сакрили. Мјесто њих, као затворенике, приказали су Хрвате који су радили на одржавању тог логора. Срби, који су боље изгледали и које су привели новинарима морали су изјавити да је све добро, али на тај начин да новинари из њихових изјава не би могли да понесу ни најмању сумњу.

Једне ноћи дошла је група пијаних усташа, наоружаних и са словом "У" на челу. Псују четничку мајку. Вичу да су дошли да покољу Србе. Све нас воде у ходник у коме није било свјетла. Настала је општа пометња и галама - усташе су почеле бјежати из ходника. У том моменту неко је отворио врата једне просторије у којој су били заточени Срби (око 30 логораша) и повикао да улазим унутра.

Било је око 03.00 часа. Ујутро сам препознао Миодрага Кушљића, Радуловића, Драгана Стојковића (сви из Брода), Винка Околића и сина Нарић Славка из Подновља, неког Павловића из Винске и друге. Сви су ти људи били злостављани. Мучења су трајала по цијелу ноћ. Са нама је био један официр - пензионер из Модриче, а у сусједној просторији његова жена са још десетак жена - углавном старијих особа. Силовање жена и мучење мушкараца вршена су

истовремено. Само су се групе злочинаца мијењале. Силовање и батинање вршили су свако вече. Јаук жена је био неподношљив. Најстарија међу њима имала је око 80 година. Након изласка из логора ова старица је добила слом живаца. Жене су, углавном, биле из Брода. Једну вече мене и оног официра из Модриче изводе у ходник. Под пријетњом убиством нагоне нас да извршимо силовање жена које су такође извели у ходник. Одбили смо то понижење, а официр из Модриче им је рекао да је једна од изведених заточеница његова супруга. Усташа му каже "знам, али је силуј ту пред нама". Он је то одбио. У том моменту његовој жени је приведен један од заточених. Био је пијан. Иначе се представљао да је Србин из Модриче и да му је жена муслиманка. Ипак, ова заточеница је силована уз присуство свога мужа, кога су држали у ходнику. Међу злочинцима била је и једна жена коју су звали Азра и која је по округлости превазилазила неке од мушкараца. Мене је највише мучио усташа зв. "Вуковарац". Стално ме је тукао, гасио цигарете испод врата и натјерао да прогутам 6 опушака. Имао је око 30 година. Био је нижег раста и имао је коврцаву плаву косу. Наредио ми је да станем уза зид подигнутих руку. Овај вид мучења су звали "бери јабуке". Ухатио се за шипку горњег кревета и из све снаге цокулама ударао по мојим грудима, све док нисам пао на под. Тада скаче по мени газе ме цокулама и удара по тијелу. Све је то трајало до мог одласка у размјену. Други мучитељ је био усташа звани "Бало" (нисам сигуран, али мислим да је Скопљак). Радио је у "Метал - емајлу" у Босанском Броду. Био је погурен, мршав, плав. Имао је око 30 година. Тај злочинац је пред нама заточеницима оштрио бајонет, а потом на мојој десној руци у предјелу подлактице начинио три реза. Резови су били дубоки до кости. Каже ми "ево ти три реза, јер се ви Срби крстите са три прста". Крв лјева из моје руке, а онај "Вуковарац" ме присиљава да са пода лижем крв, што сам и учинио. Логораши су ме упозорили да нипошто не вежем руку, јер ћу тада проћи још горе. И док ја лижем крв са пода "Вуковарац" ме туче цокулама по леђима.

Анто Штуц, звани "Бритва" (један од највећих крвника), тукао ме је све дотле док нисам пао у несвјест. Након пада на под, ударао ме је цокулом у предјел лијевог бубрега и лијевог тестиса. Усташа звани "Бекан", (мислим да се презива Блатанчић, ударао ме је електричном палицом по длановима, раменима и ушима. Дотицање том палицом дјелује на жртву као удар грома. На тај начин "Бекан" ме је мучио у више наврата. Анто Штуц, звани "Бритва" и "Бало" убили су једног логораша. То су урадили пред свима нама, а убиство су завршили за један минут. Заробљеног српског војника Јову Дујића из Клакара

везаног за кола вукли су по Стадиону. Када су га увели и одвезали, на њега је насрнуо чопор усташа. Тукли су га шипкама, лопатама, дршком од ашова, све док није пао. Тада му прилази мучитељица звана Азра и у штиклама скаче по леђима. Након батињања воде га у хелију у којој настављају са мучењем. Тукли су га цијелу ноћ. Ујутро је одведен и убијен.

Међу злочинцима су се по монструозности истицали: Јозић Далибор, звани "Лукица", из Брода (отац му је имао кућу код семафора на раскрсници према Оцаку). Отац је био муслиман, а мајка Српкиња, Опачак из Врела (мислим да се зове Анто). Омиљен начин мучења Срба био му је када их присили да се међусобно туку. Окрутна су била и двојица усташа из Загреба који су се представљали да су војни инспектори. Један је био стар око 50 година, а други око 18 година.

Након батињања присиљавали су нас да у стојећем ставу по неколико сати пјевамо усташке пјесме. Људи су падали у несвијест. Када долазе црнокошуљаши из Хрватске уз батињања слиједи и малтретирања.

Тако ме једном питају "реци нам, која смо ми војска?". Ја им кажем "ХВО". Након тога слиједи ударац палицом по глави. Питају другог логораша. И он каже "ХВО". Добија и он ударац по глави и тако редом.

Сутрадан опет долазе и након батињања слиједи исто питање. Кажем им "ви сте војска Анте Павелића". Крвник ми одговара "тачно, али доктора Анте Павелића, јебем ти четничку мајку", па палицом по глави.

Све те грозоте су трајале до мог одласка у размјену. Размијењен сам 28.07.1992. године у селу Драгалићу. Када сам доведен у логор имао сам 100 килограма, а из логора сам изашао са 60 кг. Последице мучења осјећам и дан данас. Трауме које сам задобио, још увијек ме не напуштају. Највећи ми је проблем, што не могу нормално да спавам. Још увијек користим лијекове.

Након свега што сам проживио, питам се: хоће ли ови зликовци икада бити изведени пред лице правде?."

C.1.11

ЧИКОЈЕВИЋ (Петра) НИКОЛА из Славонског Брода,
24 године;

"У прошлом рату 1941. године усташе су убиле мога дједа Пиваш Милована (1913), оца моје мајке. Након извршене рације по српским селима у општини Босански Брод отјеран је у Славонску Пожегу и тамо убијен.

У овом рату жртва усташа био сам ја - Милованов унук. За разлику од дједове судбине мучен сам годину дана у хрватско - муслиманским логорима, али сам преживио све те страхоте.

Пред овај рат живио сам у Горњим Мочилима са мајком Милком, оцем Петром и братом Јовом. Брат је био на одслужењу војног рока у Приштини, а ја сам радио у Рафинерији. Када су Хрвати и муслимани поставили барикаде према граду Броду, преселио сам у град код тетке. Убијање Срба у Броду почело је 25.03.1992. године. Прве жртве усташа били су: Андрија Мартић, Момир Мартић - син Андријин, и Душко Дујанић. Момирова жена Мерима теже је рањена. Мајка је била са оцем у нашој породичној кући све док хосовци нису дошли из Хрватске - преко ријеке Саве - и 26.03.1992. године извршиле покољ Срба у Сијековцу. У кући моје тетке Милице крио сам се све до 13/14. - 05.1992. године. Тада ме је сусјед моје тетке Ферда Кљајић видио и рекао да би за мене било сигурније да се јавим властима за рад у радној обавези, што сам морао и учинити.

Али, рад је трајао кратко, само до 24.06.1992. године, када су ме са посла спровели у логор "Тулук". Вријеме у радној обавези провео сам са групом Срба. Водио нас је Перо Лепан. Морали смо да скидамо кровове са српских кућа као и други грађевински материјал.

Почетком шестог мјесеца одређени смо да радимо на стадиону. Том приликом смо присуствовали једном призору. Драго Лепан, Тадија Лепан (1973), Манда Ђаковић (1967) - из Новог Села и Јасенка (1973) - Ново Село, са још једним полицајцем (плав, дебео, не знам му име), туку мени непознатог човјека. Призор се одиграва у ходнику, а туку га лопатом, бејзбол палицом и рукама, а потом онаквог крвавог бацају са висине око 3 м доле на бетон.

Жртви прилазе Манда Ђаковић и Јасенка Билић (моја школска другарица) са полицијским палицама. Настављају да га туку уз псовање четничке мајке. Затим га воде горе на спрат да онако унесрећен - испребијан настави чишћење стакла које је том приликом разбијено.

У логор "Тулук" довели су ме заједно са Предрагом Врачем из Барице, који је иначе живио у Броду. Дочекао нас је на улазу Перо Чворак из Брода, замјеник управника логора Гарић Горана из Славонског Брода - Јелас - Република Хрватска. Прије рата Гарић је био чувар затвора у Славонској Пожеги, гдје је испекао занат. Одузели су нам личне карте и увели међу логораше. Логораша, њих око 25, слагали су материјал и опљачкану робу из српских кућа. Тада сам схватио гдје сам дошао. Имао сам 18 година, 3 мјесеца и 19 дана. Био сам млад и обузео ме је страх. У ствари, гледајући Србе како изгледају са траговима злостављања по лицу; атмосфера стравична, међу логорашима влада гробна тишина, а види се да су на присилном задатку - е тај страх, њихов страх, страх тих мученика који су по годинама старости очеви мојих вршњака, једноставно је прешао на мене.

Да поменем оне које сам познавао. Ту су били: Перо Трифуновић, Ненад Милошевић, Лазар Шљука, Сретко Радовановић, Милорад Репија, група Срба њих четверо дотјераних из Ријеке и то: Слободан Јандрић из Шипова, Десимир Богојевић општина Бања Лука, Благо Даниловић из Котор Вароши, и Србин (мислим да га познаје Жељо Дујанић) такође из Бања Луке, који је прихватио да буде у хрватској војсци. Видио сам га на бестрзајном топу у селу Жеравац како, као нишанција дејствује по српским линијама, док је око 10 логораша задржано око те батерије да служе као живи штит - присиљени да пјевају усташке пјесме. Међу тим логорашима био је и Лазар Шљука. Након 2 - 3 дана прилази ми Тадија Лепан (мој школски друг, 4 године), и пита ме: "гдје ти је рођак Жељко, мајку ти јебем четничку"? Кажем му да не знам. А он мени: "данас си ти први за копање ровова", па ми удари два шамара.

Било ме је страх мог школског друга, не тада када ми је ударио два шамара, већ кад ми се приближавао са оружјем. Био је опасан бијелим опасачем, а познавао сам га још из осмог разреда када се међу ђацима доказивао снагом. Када се потуче са мојим рођаком Жељком, увијек би добијао батине. Био ми је непредвидив, одлучан у намјени, а у школи увијек поражавао од мојих Чикојевића. Сада одједном надмоћан, силан, може да убије, а да никоме не одговара. Уосталом, убили су толико недужних Срба - цивила, а да ни до данас нико од Хрвата злочинаца није одговарао.

Свакодневно смо присилно копали ровове, без одмора, уз псовке и батине, са слабом храном и претежно без воде, али најчешће за вријеме извођења борбених дејстава.

Међу чуварима логораша били су: Тадија Лепан, Перо Гаврић, Драго Лепан и др.

Сви су нас мучили и терорисали, а посебно Анто Штуц зв. "Бритва" из Тулека. Гонили су нас да копамо гробнице за убијене Србе, логораше - цивиле. Његове жртве биле су убијене у логору, на терену, или на ватреној линији - углавном приликом копања ровова. Морали смо да копамо и раке за погинуле Туђманове бојовнике.

Да поменем Србе које сам уз помоћ других логораша сахранио: породица Калабић Славко (1917), Јелка Петровић (1912), и Перо Петровић (1912) - прве жртве из српског села - Полоја - предграђе, породица Бардак - Бранко, Душанка и њена мајка Госпава Стакић, Ђорђу Стојаковића, Јову Дујића - кога је убио Лука Јозић из Кораћа и Андрија Јозић из Лушчана (био Јови радни колега у Рафинерији), затим смо сахранили Мирка Пајића, професора из Дервенте (кога су убили Анто Голубовић, Јосип Толић и Здравко Остојић) и Мирослава Јарамаза (1939) из Брода (био технички директор ГИК - а).

Желим да кажем да је Ђорђе Стојаковић из Поља био старији човјек. Држао је кафану, а у логор је доведен из Загреба. Био је инвалид без ноге. Није могао причати јер је имао сонду у носу, а храњен је супом, јер није могао да гута другу храну, коју су ријетко и давали. Осим поменутих жртава сахранили смо око 10 жртава са ознаком Н.Н. Жртве су углавном биле мучене, што се видјело по лешевима. Нпр. Бранко Бардак зв. "Чича" био је са везаним рукама на леђима. Руке су биле везане жицом, а уста повезана марамом. Гркљан му је био пререзан оштрим предметом, вјероватно ножем. Његова жена Душанка као и његова пуница Госпава биле су заклане на исти начин као и он.

Јови Дујићу било је одсјечено једно ухо, нос, а тијело је било са више убода ножем. Невјероватно је како сам након изгубљене слободе и свих ових призора, одједном осјетио да сам престао бити младић и постао зрео човјек. И све то за само три дана третмана у усташком логору. Желим рећи да моја група логораша није била стално одређена да сахрањује убијене Србе. Таквих група је било више и формиране су увијек према тренутној ситуацији и распореду логораша. Када је ријеч о породицама Костадиновић и Петровић желим рећи да се ради о старијим особама, преко 60 година. Сви су они убијени код својих кућа. Њихове куће хрватски и муслимански злочинци су послуже опљачкали.

Концем 6. мјесеца у логор су дотјерани Срби из Горње и Доње Бруснице. Било их је око 15 старости између 40 - 65 година. У тој групи највише је било Срба са презименом Радовановић. Након тога

дотјерали су Србе из Сијековца и Горњих Мочила - њих око 8. Од Радовановића знам само Стеву, а од друге групе: Жарка Гарића, Неду Гарића, Јована Милошевића, Душана Милошевића, Вида Јукића, Милана Милошевића, Петра Црљића и Перу Ћерића. Прво их је испитивао Гарић Горан, а после је испитивања следило је батинање. Долазили су неколико пута припадници јединице тзв. "Змај од Босне", састављене од муслимана из Крајине (Бихаћа и околине). Мучили су заточене Србе који су се налазили на улазу у логорашку зграду.

Након ослобођења Дервенте Хрвати су покупили око 130 Срба са Дервентске општине и дотјерали их у логор "Тулук". Након војног пораза против Срба, своје комплексе хрватски бојовници лијечили су појачаним злостављањем цивила, посебно оних са Дервентске општине. Осим батинања, морали су дуго у стојећем положају, исцрпљени од глади и жеђи да пјевају усташке пјесме. Србин Пајић Мирко професор музике из Дервенте морао је да диригује.

Послије ослобођења Оцака усташе доводе у Брод око 400 цивила Срба, који су били заточени у логорима у општини Оцак. Међу њима је било око 40 дјвојака и жена. Једно вријеме су их држали у логору "Тулук" па у логору складишта ГИК - а, а потом су пребачени у логор "Средњошколски центар". После су доведене још двије жене: М.И. из Брода и Н. - муслиманка из Козарца. Цијело вријеме боравка у логору праћено је батинањем мушкараца и силовања Српкиња, међу којима је било доста дјевојака, чак малољетних. Силовања није поштеђена ни ова муслиманка. Једног дана играли су карте: Зоран Чабраја и Перо Маринић, били су дежурни у логору. У једном моменту Перо Маринић је рекао: "ко изгуби ићи ће да ј.. Н.". Пошто сам се нашао близу њих Перо ми наређује: "Мали, ајде да ј.. Н.". Одговорио сам да не желим то да учиним. Тада је под пријетњом батинања отјерао у њену ћелију Слободана Јандрића. Иако је ова несрећна жена била видљиво поремећена (вјероватно од злостављања), усташе су је свакодневно силовале. Дневно је знало да се изреда по 15 злочинаца (припадника ХВО и "Змаја од Босне").

Судбина М.И. била је слична. И ако је имала преко 60 година није била поштеђена те врсте злостављања. Према њој је посебно био немилосрдан муслиман Дедо Одобашић зв. "Квака". Раније је радио у чарапани у Броду, а силовањем је лијечио свој комплекс богаља (имао је једну ногу краћу и изобличену).

Ова заточеница нам је причала како је овај монструм нагони на перверзне радње због чега је, често када је могла, бјежала и крила се међу нас логораше.

Почетком јула, када је Драги Лепану погинуо брат, улетео је сав разјарен у логор. Србе из Дервенте, који су сједили на бетону одмах на улазу, почео је крвнички да удара ногама са војничким чизмама при чему је поломио ребра двојици логораша. Послије тога је у логор довео мајку и сина свога погинулог брата - злочинца Тадије Лепана, па су и они тукли логораше. У том моменту Драго улази и међу нас, логораше из Брода, и уз псовање четничке мајке батина све од реда. Посебно је тукао Петра Црљића из Сијековца, Срету Радовановића из Бруснице, Жарка Гарића из Горњих Мочила, Милана Милошевића из Сијековца, Драгу Радовановића из Бруснице и мене.

Концем августа пребачени смо у логор "СШЦ"у Босанском Броду. Управник овог логора био је Анто Голубовић, а његов замјеник Јосип Толић - обојица из Оцака. Са нама логорашима из Брода дошао је и чувар - Здравко Остојић из Славонског Брода. Злостављања не престају. Ту су нас посјетили представници Међународног црвеног крста и евидентирали све логораше које су им показали - радно способне - док су жене рањене или измучене Србе сакрили. Професор Пајић је знао енглески и обавјестио је представника МЦК да логорске власти у чарапани крију жене и дјевојке, старце и рањене логораше. Тај храбри и хумани гест професора Пајић Мирка помогао је да један број жена и дјевојака па и старијих мушкараца угледају слободу. На жалост, након одласка представника МЦК, овај частан човјек мученички је завршио свој живот. Убијен је на звјерски начин - искључиво батинањем.

Убили су га злочинци патолошке психе, баш они који су се сексуално иживљавали над заточеним дјевојкама, оспособљени мржњом према Србима вјерујући да тим злочинима дају значајан допринос стварању државе Хрватске. Њихова имена сам већ поменуо.

До пребацивања Срба логораша у транзитни логор кафана "Бардак"у Славонском Броду (Република Хрватска), радио сам са групом од 8 Срба на сахрањивању погинулих. Приликом ослобађања Босанског Брода пребачени смо у логор "Бардак"у Хрватску. Прелаз логораша преко моста на ријечи Сави код Брода извршен је у трку који је праћен ударцима оружјем. Том приликом од злостављања и исцрпљености пала је једна заточеница (логораша који су били са њом знају јој име), којој је пришао Кадрија из Сијековца и убио ватреним оружјем. Мислим да је тај злочинац рођен 1971. године. У "Бардаку"тукли су нас и полицајци Републике Хрватске. Мучење је трајало све до навече, када су нас аутобусима превозили до Жупање, а потом компом у логор Доња Махала општина Орашје. У тај логор

довели су око 230 логораша. Ту смо затекли Србе из Орашја, њих око 30.

У школску дворану су нас утјерали послије пола ноћи око 02.00 часа. Први од усташа ушао је Перо Винцетић зв. "Пера Коњ". Тражио је да сви логораша који имају златни накит, новац, сатове и друге драгоцености, ставе испред себе на паркет. Логораша су предали те драгоцености, а потом је уследио претрес. Одмах након претреса почиње батинање. Тукли су нас до ујутро, углавном палицама, ногама и рукама. Ујутро су нас извели на школско игралиште. Окупио се велики број мјештана, који нас такође туку. Тукле су нас и њихове жене и дјеца.

У ствари, била је то својеврсна обука хрватске фашистичке младежи. Један Хрват стар око 30 година пита "Перу Коња": "хоћеш ли ми предати неколико Срба, да ја радим са њима шта хоћу?", "Пера Коњ"му одговара: "не може, то је моје робље, и ја сам њихов власник. "Пера Коњ"управник овог логора, боље рећи пакла, наређује да изађу сви логораша који су болесни. Један број тешко болесних, рањених приликом копања ровова и изнемоглих, праве грешку: излазе пред овог монструма од 120 кг. Испитује сваког логораша појединачно шта га боли, а потом крвнички удара и то баш по болним мјестима. Овај нечовјек, Туђманов витез, то ради рутински, школски, као да је читао књигу о јасеновачком паклу - па жели да имитира своје хрватске фашистичке узор - Павелићеве усташе.

Сутрадан одвајају Србе до 30 година старости - способне за рад. Остале мушкарце враћају у логор у Орашје. Након тога улази Дамир зв. "Дама", изводи по четверо логораша. Уводи нас у учионицу у којој чека девет усташа. Када испребијају ту групу сваки крвник узјаши по једног логораша који га мора носити до сале. Тада изводе другу четворицу и тако свих 70 логораша. Том приликом су двојици логораша пребили руке, а једном ногу. Сви су били из Новог Града.

Ту двојицу и још једног тешко испребијаног логораша одводе у Орашје, као неспособне за рад, а доводе другу четворицу и то: Ненада Милошевића, Благу Даниловића, (коме су поломили руке и ноге, а потом убили - био је из Котор Вароши, а рођен је 1962. године) и још двојицу са Очачке општине. Прво су их тукли, па довели у дворану. У мучењу ових заточеника највише су се истицали Перо Винцетић зв. "Пера Коњ", Дамир Клаић зв. "Дама", Мато зв. "Ракијица"и неки стари усташа са качкетом и словом "У". Сазнао сам да се звао Пејо Филиповић. Био је сплавар на Сави. Са нама у дворани биле су жене, и

то: М.И., Н., Р.М. и М.У. Ове жене су свакодневно злостављане и то су чинили углавном полицајци.

Када је побјегао Предраг Боројевић из доње Дубице ту вече су извели групу од 8 логораша у којој сам био и ја. Тукло нас је осам полицајаца, међу којима је био већ поменути Дамир, Перо Винцетић и Мато "Ракијица". Овај последњи је жестоко тукао мене. Почетком новембра групу од 30 логораша дотјерали су у Домањевац, у једну приватну кућу. У тој групи био сам и ја.

Ту смо замјенили претходну групу у којој је било 30 логораша, од којих је 17 убијено приликом копања ровова, а само 13 вратило у логор Доња Махала. Ту смо били до 16. новембра 1992. године. Копали смо ровове, поправљали сеоски пут, и цијело то вријеме тучени и малтрерани. Ову групу су чували полицајци из Домањеваца, међу којима је била и Елвира Хаџиомеровић, (1974) која је такође тукла логораше. Носила је снајпер. Храна је била лоша, а спавали смо на голом бетону у подруму величине 6x3 м, поредани као сардине.

Из овог логора смо Ненад Милошевић, Војо Јеличић и ја отишли на размјену у Славонски Брод - Драгалиће. Размјена тада није обављена. Од наше групе од 30 логораша који смо били у логору Домањевац, убијена су три логораша, а 13 их је било рањено. У Славонском Броду након неуспјеле размјене, воде нас код Славка Биланџића, зв. "Шугер" - заповједника војне полиције 108. Славонско - бродске бригаде, ради градње његовог новог ресторана, који се налазио преко пута дрвне индустрије. Грађевинске радове смо обављали све до 28.06.1993. године, а потом су нас одвели у Љубушки на размјену. Доведени смо у зграду затвора која је кориштена као логор за Србе и у вријеме Павелићеве НДХ - а. Затичемо око 43 Срба. Ту нас нису злостављали, него смо само обављали одређене физичке радове и привремено копали ровове.

У размјену сам отишао 16.07.1993. године у мјесту Челебићи."

С.1.12

ЦРЉИЋ (Теодора) ПЕТАР из Горњих Церана општина Дервента, 66 година;

"Моја кућа са још 4 српске куће налази се међу хрватским кућама, тако да нас је покољ Срба у Сијековцу, који су извршили Хрвати 26.03.1992. године, заобишао. Иначе, живјели смо мирно са

нашим комшијама, све до напада на Босну и Херцеговину тј. нашу општину Босански Брод. Први напад су извршили припадници специјалне војне јединице РХ и то 26.03.1992. године, када су починили стравичан покољ Срба у Сијековцу.

Од тог дана у моју кућу се уселио страх. Преко дана сам се крио. Нисам смио да се појављујем. Када наиђе хрватска војска бјежао сам у башту. Нисам смио бити у кући, јер су их по ноћи палили, или у њих бацали бомбе.

Дванаестог јула зове ме Јосип Чичак, мој први комшија. Виче: "Петре, јеси ли код куће?". Ја се одазовем: "Јесам", а он ушути и оде. Након 15 минута пред моју кућу дошли су двојица усташа са комбијем. Са њима је био Чаушевић зв. "Медо", а комби је возио мој комшија Јосип. У комбију су били Срби и то: Недо Гарић, Душан Милошевић, Јово Милошевић зв. "Јова", Милан Милошевић и Вид Јукић.

Мој комшија Јосип ми каже: "Петре, идеш са нама само да даш изјаву". Знао сам да је превара, али немаш избора. Довели су нас у логор складиште робне куће "Београд". Уводе нас у једну просторију у којој је било 36 људи. У дворишту у шупи ограђеној жицом, били су Срби који су имали најтежи третман. Њих су тукли и малтретирали. Морали су пјевати фашистичке - усташке пјесме до у ноћ. Након 15 дана долази Драго Лепан са Гораном Гарићем - управником логора. Муслиман Суљо, син Асиба Ковачевића из Сијековца пред њима каже: "ово је живи четник, пјевао је четничке пјесме са Жарком Гарићем". Наравно, то је била лажна оптужба али су морали имати разлог да би ме тукли. Они ме туку, а Суљо каже: "треба му обје ноге пребити и скратити га за главу".

Сутрадан долази Драго Лепан. Прво ме је ошамарио три пута, а потом почео ударати рукама. Када ме је ударио ногом у стомак пао сам на под. На то је Горан реаговао: "доста је". Ту сам био 30 дана након чега нас 32 заточеника заједно са докторком П., пребацују у логор Средњошколски центар у Босанском Броду. Били смо сви мушкарци осим П., која је до тада била у другој просторији. Видјело се да је та Српкиња тешко малтретирана.

У том логору су нас мучили и глађу. За цијло вријеме проведено у логорима гоњен сам да копам раке, иако сам био лошег здравља. У логору СШЦ било је много Срба из општине Оцак, већином из Новог Града и Доње Дубице.

У СШЦ - у сам био 13 дана. Управник логора је био Анто Голубовић из Оцака, иначе, велики злочинац. 25. августа 1992 године одвели су ме на размјену која је извршена у Драгалићу.

Изјава ми је прочитана у цијелости и на њу немам никаквих примједби. Ову изјаву сам едао по властитој жељи и без икакве принуде, при чистој свијести и памети, па у знак тачности и истинитости свих мојих навода у њој, власторучно је потписујем".

C.1.13

ГРАБОВАЦ (Јована) СЛАВКО из села Доње Лијешће општина Босански Брод, 51 година;

"Концем 60 - их година живио сам у српском селу Лијешће општина Босански Брод, у заједничком домаћинству са оцем Јованом, мајком Росом и братом Марком. Живјели смо скромно, па сам 1969. године отишао у Западну Њемачку. Ту сам радио до 1970. године. Послије сам отишао у Аустралију, гдје сам оженио Весну Здравковић. Са њом сам стекао троје дјеце. У Аустралији смо живјели до 1975. године, када сам се вратио направио кућу у Босанском Броду, а у Лијешћу отворио угоститељски објекат (1989. године).

Српски народ из мог краја је пуно страдао за вријеме Другог Свјетског рата од Павелићевих усташа - хрватских фашиста. Одвођени су у логор Јасеновац и Славонску Пожегу и масовно убијани - клани. Бацани су и са бродског моста у ријеку Саву. Због тога сам догађаје пред овај рат пратио са зебњом. Кад је почео рат оптеретила ме је сумња, да би према нама Србима сва зла из прошлог рата могли да понове, али ми обични људи нисмо могли ништа учинити. Нажалост, та моја страховања су се обистинила, а једна међу првим жртвама мучења био сам ја.

Живио сам добро са мојим комшијама, са свима и Србима и Хрватима и муслиманима. Нисам могао замислити да ћу преживјети таква злостављања. Чак сам једног од мучитеља (прије рата) често частио. Ишли смо заједно и на утакмице. Крај овог рата сам дочекао тако да ми је кућа потпуно опљачкана, гостиона и кућа моје мајке запаљена, уштеђен новац - поштено у туђем свијету зарађен одузет (неколико хиљада марака, као и возило "Лада"). Остао сам без имовине за живот са породицом коју немам чиме да издржавам (нико није запослен), да би од посљедица мучења завршио као инвалид са 90% неспособности. И то није све. Највећи злочин су ми учинили на тај начин што су ми заклали мајку и брата. Сада живим од инвалидске пензије од 115 динара, нешто мање од 20 ДМ и помоћи ЦК.

Тридесетог марта око 12. 00 часова из Лијешћа сам ишао кући аутом, када ме је у Бродском Пољу зауставила наоружана група од 5 припадника ХВО, међу којима сам препознао Штуц Анту зв. "Бритва". Истјерали су ме из аута, а потом ми је Анто ставио цијев од пиштоља у уста, те одузели новац који сам имао код себе - 2.500 ДМ. Наредио ми је да оставим своје ауто и пођем са њима. Довели су ме у зграду СО Босански Брод - у собу бр. 31. У собу је ушао неки Јосип (црн, низак), мислим да је из села Кричанова. Почео је да ме испитује. У собу бр. 30. довели су Славка Черка из Босанског Брода. Чуо сам његове јауке и схватио шта намјеравају. Његови јауци су били неподношљиви и одједном је све утихнуло. Тад је Јосип почео да ме мучи. Прво ми је гасио цигарету на десној сљепочници и десној руци и то цигарету за цигаретом. Имао сам око 15 опекотина. Тада ми је чепом од коректора, на челу и руци, нацртао слово "У". Потом ми је, смијући се, рекао: "сад ћу то ножем да искружим и посолим, да будеш усташа". Узео је нож и одсјекао ми једну страну бркова, те пријетњом оружјем натјерао да то поједем. Донио је чашу посољене воде и натјерао ме да попијем и поједем једну покварену рибљу конзерву (Загребачке фирме) уз четврт хљеба. Цијело вријеме мучења које је трајало свакодневно и по цијели дан до 30. априла 1992. године, више ми ништа нису давали да једем. Долазили су и други мучитељи, међу којима је био поменути Анто Штуц зв. "Бритва" који ми је псујући четничку мајку ставио нож под врат. Малтеретира ме наводно што нисам удао своју кћер Елизабету за њега Хрвата. У том моменту у собу улази Дедо Одобашић зв. "Квака", кога сам често частио и узима нож од Јосипа са намјером да ме закоље. Јосип га у тој накани спречава, а он узима дрвени ражањ и немилосрдно ме удара по глави. Од тог ударца напукла ми је лобања, а од потреса мозга пао сам у несвијест. Када сам дошао свијести осјетио сам јаке болове у предјелу главе. Био сам сав крвав.

Послије његовог одласка долази Блажан Кљајић из Тулеке, предграђа Босанског Брода, са још четворицом злочинаца. Међу њима сам познавао само Неџада Одобашића, мислим да је из Сијековца. Блажан Кљајић ме је тада натјерао да се скинем гол и наслоним руке на стол. Тукао ме је војничким опасачем свом снагом, тако да ми је сво тијело било црно. Од удараца падам на под, а они батинање настављају столицама, ногама, и дрвеном вјешалицом. У том иживљавању учествују сви, као да се утркују. Неџад ме подиже са пода, хвата ме за главу, и безброј пута главом удара од жељезну касу, све док нисам поново пао на под. И док ми из уста, носа и ушију лије крв, они се смију и кажу: "тако треба све Србе поубијати". Остављају ме у тој соби

са Јосипом. Он узима нож и засијеца ми мали прст лијеве руке, а затим у предјелу лијеве надлактице удара ножем, пробија лијеву руку. И није му доста. Ножем ми пара руку у предјелу зглоба лијеве шаке. Од тих убода ожилке носим и дан данас. Мржњу према Србима којом је надојен, тај дан довршава узимањем хефтарице којом обухвата један по један прст и снажно притишће. Хефтарица је таквог облика да јој је горњи дио стањен као горњи дио од ножа, тако да су ти притисци производили неиздрживе болове.

Не могу те муке да издржим. Молим га да ме убије, а он ми каже: "хоћу да умреш у мукама, као четник, а онда ћемо те бацити у Саву, па иди Слободану Милошевићу, јебо ти он мајку".

Мајка ми је остала код куће. Имала је 85 година. Била је слабог вида, па сам ја о њој бринуо. Убили су је тзв. "Зенге" - припадници 108. бригаде војске Републике Хрватске. На тим српским просторима злочине су чинили и припадници "ТОСА" из Босанског Брода, - тзв. Тулечке одбрамбене снаге. За мајчин гроб ни до дан данас нисам ништа сазнао, а од 11.05.1992. године губи јој се сваки траг.

Брата Младена (1938) су заклали у Дервенти (гдје је пред рат отишао у болницу) и бацили у заједничку јаму са другим убијеним Србима, која се налазила испод муслиманског гробља. Његово тијело је идентификовано. Имао је на себи пијаму коју смо му снаха Мара и ја у болницу донијели.

Нецад Омеровић ми је од ударца поломио четири зуба горње вилице. Имао сам несносне болове. Глава ми је била толико отечена да ме нису могли препознати.

Али то није крај мојим патњама. Блажан ми наређује да легнем на под, а он се пење на мене (имао је око 90 кг) и у војничким чизмама скаче по леђима. Том приликом ми је оштетио три пршљена - од карличне кости према горе. Поменута група злочинаца поломила ми је ребра и са десне и са лијеве стране, о чему постоји експертиза судско - лјекарске комисије.

Славко Черек који је као цивил доведен и мучен у Скупштини општине - соба бр. 30, подлегао је том свирепом злостављању.

Тај крвник Јосип ствљао ми је у уста и цијев калашњикова, а потом на празно шкљоцао. Тиме је желио да ме психички дотуче, а није знао да сам чак молио Бога да, убиством овај злочинац, прекине моје патње.

Трећег априла око 21.00 час повели су ме у логор на стадион. Сто метара пред стадионом прислонили су ме уз ватрогасно возило. Немоћно стојим, а они се предамном договарају хоће ли ме ту убити

или на Стадиону. Прилази ми један млађи усташа, репетира аутомат и нишани према мени. Пита ме: "хоћеш ли да те овде убијем". Одговарам: "радите свој посао". Ипак ме воде пред Стадион. Идем по средини улице, а њих 15 - ак иза мене по страни. Залете се један по један и туку оружјем по глави и ногама. Вичу: "ако будеш бјежао пуцаћемо ти у леђа". Једва ходам, вучем ногу за ногом, а крв ми лије низ лице. Доводе ме до раскрснице и гоне ме да идем уз степенице од Стадиона и да станем мирно. Злочинци, сада њих око 8, чуче поред живе ограде запаљене српске куће чији је власник Глигор Бенак. Кажу, "вичи како се зовеш, да те твоји четници не убију". Тешко изговарам своје име, крв ми иде на уста. Псују ми четничку мајку и наређују да вичем јаче и то три пута. Поново вичем: "ја сам Славко Грабовац", а хрватски злочинци након мог трећег јављања отварају на мене рафалну палбу. Падам на ходник поред степеница, а потом пужем у једну мрачну просторију. Мислили су да сам убијен. Чујем их: "убили смо га, јебем му четничку мајку". У тој мрачној просторији провео сам око пола сата, а потом пузећи креном према српској страни. Срби су били са друге стране игралишта тако близу, а за мене толико далеко. Ушао сам у кућу Јефте Којића, чијег су сина Добривоја заклали, а потом одсјекли главу. Чуо сам да су са том главом играли фудбал. Када су ме мучили у општини, Анто Штуц ми је рекао: "сада ћу ти донијети једну српску главу".

У тој кући затичем чича Јефту који ми је пружио помоћ. Дошао је Ђока Максимовић те ме хитно одвезао за Доње Лијешће. Из Лијешћа ме је Жарко Шукурма одвезао за добојску болницу. Ту сам лијечен око 15 дана, а потом у болници "Младен Стојановић" у Бања Луци. Посљедице мучења су велике. Вид ми је оштећен 45%, а десна нога је остала краћа око 1 цм. Ишао сам у бању "Кулаши", Траписти и Дворови". Међутим, моје психичко и физичко здравље је уништено. Добио сам рјешење о неспособности за рад и војску. Још увијек не могу да спавам више од 1 - 2 сата. Сlike мучења не престају. Рано ујутро, око три или четири часа, идем из куће да прошетам. За то вријеме моји крвници мирно спавају. Дедо Одобашић зв. "Квака" слободно шета у демократској Шведској, док се Анто Штуц зв. "Бритва" и Блажан Кљајић налазе у Осијеку у Туђмановој НДХ. Такви су у Хрватској добили статус хрватских витезова. То су им дали као признање за заслуге у стварању велике и нове НДХ.

Уништено психичко и физичко здравље не могу поправити. Али, ако ће ово моје свједочење бити опомена Србима, није ми жао што сам давајући изјаву све поново преживио. Биће ми жао моје браће Срба

који буду имали прилику да се упознају са мојом изјавом, а у њу буду повјеровали тек онда кад уђу у усташку собу бр. 30, 31, собу са неким другим бројем, или у собу за коју се никада неће сазнати, као ни за јаме многих побијених Срба, као што се не зна ни за гроб моје старе мајке Росе.

Код мог првог комшије Станића нашао сам дио својих ствари, које је након мог прогонства опљачкао. Сада Међународна заједница инсистира да поново живимо заједно, као да се ништа није догодило. Један од организатора и један од најодговорнијих за почињене злочине над Србима у Босанском Броду је Армин Похара и Иван Бризић ветеринар из Босанског Брода, те професор Марко Анђелић са којим сам радио у Срдњошколском центру. Он као професор а ја као подворник. И док ја сада код међународне заједнице имам статус непознатог мученика, Марко Анђелић - организатор зла - код тих истих представника има статус прогнаника.

Изјаву сам лично прочитао у цијелости и на исту немам никаквих примједби.

Ову изјаву сам дао по властитој жељи и без икакве принуде, при чистој свијести и памети, па у знак тачности и истинитости ових мојих навода у њој, власторучно је потписујем. "

C.1.14

ДОБРОСАВЉЕВИЋ (Миодрага) СИНИША, из Мливе, општина Деспотовац - Република Србија, 55 година;

"Живио сам у Босанском Броду, гдје сам доселио 1975. године. Запослио сам се у Рафинерији као вариоц. Синови Бојан и Дејан потражили су посао у Србији и тамо остали. Дана 02.07.1992. год. испред куће Малиновић Заима, у ул. ЈНА, пресрели су ме двојица полицајаца: Далибор Слабић и Копљар (не знам му име), и наредили да пођем са њима. Били су војни полицајци ХВО (новоформирана Хрватско - муслиманска полиција). Одвели су ме у стан да изврше претрес. Рекли су ми да сам оптужен да имам радио станицу и преносим податке "четницима". Оптужили су ме, наводно и зато да ми је син у Белим орловима, мада је отишао из Брода још 1990. године. Оптуживања Срба да посједују радио станицу био је само лицемјерни изговор за нелегално хапшење.

Иначе скоро све Србе - цивиле, које су одводили у логоре оптуживали су да посједују радио станицу, оружје и сл.

Почели су да бахато разбијају ствари по стану пошто ништа нису могли наћи, узели су видео траку познатог пјевача Милоша Бојанића. Потом су траку ставили у видео, отворили прозоре од стана и пустили траку на којој је била пјесма "Шумадијо поздравља те Босна". Испред зграде било је пуно комшија а они су, како су ми рекли, хтјели да свијет чује како слушам четничке пјесме. Жени са којом сам живео (муслиманка), нису дозволили да уђе у стан. Чак су и њој (звала се Мухарема) претили да ће је убити зато што живи са четником.

Уствари, хрватско - муслиманска пропаганда је све Србе називала четницима, како би код припадника свог народа изазвали аверзију према Српском народу - јер четници у току Другог Свјетског рата нису били на страни комуниста тј. Титових партизана.

Након ових сцена у стану и тортура одвели су ме у логор на Стадион. Увели су ме у салу на саслушање, гдје затичем 5 - 6 полицајаца. У сали је био телевизор који им је послужио да пусте музичку траку коју су понијели из мог стана. Наредили су ми да сједнем на столицу постављену насред сале, а потом позвали своје колеге да наводно чују четничке пјесме. У салу је ушло око 15 усташа (Хрвата и муслимана). Чим је почела пјесма добио сам снажан ударац и пао сам на под. Почели су са групним линчом. Туку ме ногама и рукама, гдје ко стигне. Био сам сав крвав и избезумљен. Слабић Далибор (пред рат се дружио са мојим сином Бојаном) подиже ме са пода и води ме према умиваонику да се оперем од крви, која ми је ишла на уста и нос. Затим ме води у просторију са дигнута 3 прста (познато је да се у хришћанској православној вјери, приликом молитве богу вјерници крсте са 3 прста). Жељели су да на тај начин оскрнавe моју вјерску и националну припадност, што у култури и традицији Срба тако нешто према другим народима није могуће. По уласку сваког новог логораша, као понижавајући ритуал који су увеле усташе, сви који се већ налазе у просторији логора у знак добродошлице у пакао устају да тако поздраве новог мученика.

Приликом уласка злочинаца - наших мучитеља, устајање заточеника и поздрављање фашистичким поздравима се подразумијевало. Злостављање се одвија без престанка. Кад год би ушао неко од злочинаца обавио би свој задатак - премлаћивање свих логораша. Ипак, и међу злочинцима појединци су се по злу истицали. Мене је највише злостављао братић Драге Лепана - Лепан Тадија. Цјело вријеме мог боравка у логору на Стадиону злостављања нису

престајала, а ту сам провео око један мјесец. Мучили су нас глађу и жеђу, тјерали да копамо ровове за потребе хрватско - муслиманске војске, да ствари из српских кућа преносимо у њихове куће и дворишта и да присилно обављамо и све друге послове у граду. Све сам то морао да чиним и ја. Приликом доласка Међународног црвеног крста, нас теже повријеђене логораше крију одвожењем тог дана у Тулек и Кајак клуб.

Кад сам пресељавао Далибора Слабића у Славонски Брод пита ме: "да ли ме на нешто подсјећа амерички телефон који се налазио у његовом стану". Препознајем свој телефон, али му кажем "има таквих телефона много". Он ми на то открива - "тајну" "то је твој телефон".

Из логора Стадион пребацују ме у логор Средњошколски центар у Босанском Броду. Ту затичем неколико стотина Срба, највише са подручја општине Оцак. Ту општину је одмах на почетку рата окупирали војска Хрватске, а сви затечени Срби завршили су у логорима.

У паклу логора Средњошколски центар провео сам око десетак дана, након чега су ме пребацили у Славонски Брод у транзитни логор за Србе, звани "кафана Бардак". Ту су ме мучили полицајци Републике хрватске, а ноћу пребацили у Орашје у логор "Доња Махала". У логор Доња Махала довели су и све друге логораше из логора Средњошколски центар из Босанског Брода. Злостављање логораша је трајало само једну ноћ. Нас, старије логораше, пребацили су у логор Средњешколски центар у Орашју, а млађе логораше задржали у Доњој Махали.

У Орашју нас користе највише за копање ровова, којом приликом је страдало више логораша. Нако мјесец и по одведен сам у Славонски Брод на размјену. Размјена није обављена па сам ту, у логору "кафана Бардак" задржан око 7 мјесеци. Било нас је око 30 логораша и двије жене: М.У. и М.И. из Босанског Брода. Оне су у међувремену размјењене, а ми мушкарци смо и даље кориштени за обављање физичких и занатских послова, углавном за шефове логора и за њихову војску. Ту нас је највише малтретирао Србин који се звао Владо (заробљен је на Бијелом Брду. Чуо сам да му је отац био војно лице и да су поријеклом из Борова из Хрватске). Када смо ми логорашаи размјењени Владо је остао, вјероватно из два разлога: - зато што је малтретирао Србе и зато што му је мајка Хрватица. Имао је око 30 година. Након 7 мученичких мјесеци, одводе нас у Љубушки на размјену. Ту су нас држали око три недеље. Највише смо радили на копању ровова. Када је почео рат између лажних коалиционих

партнера (Хрвата и муслимана), ми Срби логораши добили смо повољнији третман. Наше патње преузели су муслимани. Из Љубушког сам 16.07.1993. године отишао у размјену. Размјена је обављена у Челебићу.

Желим овом приликом да кажем и следеће. Још као дијете слушао сам причу свог дједа Милоша Марјановића о његовом страдању у нацистичком логору у Њемачкој - за вријеме Другог Свјетског рата.

По мом мишљењу, када је ријеч о људској окрутности, дешавања у нацистичком логору гдје је заточен мој дјед, не могу да се мјере с оним што сам лично преживео и видио у Хрватско - муслиманским логорима за Србе. Сав период логорског третмана најтеже ми је било у Босанском Броду, у граду у коме сам провео део младости. Ту сам радио и живио. Можда баш зато што сам највећа понижења и злостављања доживјео од својих суграђана који су ме, већим дијелом, познавали. Моје родно поријекло (Србија) и Србијански дијалект само су отежали и увећавали моју патњу.

Мој психичко - физички статус је битно нарушен. Последице мучења су за мене поражавајуће. Остао сам око 90% глух, а ноћу страхови и море још увијек не престају. Бојим се да ће ме такво психичко стање пратити до краја живота."

C.1.15

ЈЕЛИЧИЋ (Душана) ВОЈИСЛАВ, поријеклом из Босанског Петровца, настањен у Српском Броду, 50 година

"У Босански Брод сам доселио још као дијете 1958. године. Ту сам завршио економску школу, а након доласка из војске стекао породицу. У Скупштини општине Босански Брод радио сам од 1972. године. Овај рат ме затекао у Босанском Броду, као многе друге брођане. Већ 3. марта 1992. године, извршен је напад на Босански Брод од стране хрватске војске и припадника - екстремиста ХДЗ - а и СДА - а (касније ХВО).

Последице овог напада и окупације Босанског Брода (града) била је, између осталог, и ограничавање слободног кретања по граду. Грађани су се затварали у своје куће и станове. Пуцњава по граду била је свакодневна. Људи су због тога из кућа и станова излазили само да купе неопходне намирнице. Наоружани екстремисти ХДЗ и СДА

кренули су по граду уз повике и пријетње Србима. То је чинио и Одобашић Дедо звани "Квака ". Викао је изнад наше зграде "гдје сте Срби да вас покољем, јебем вам ћетнићку мајку". Често је долазио ноћу и батеријом освјетљавао српске станове. Прво је пуцао у стан Радић Богдана, а потом са још двојицом криминалаца провалио у тај стан и опљачкао га. Лично сам гледао када је односио неке предмете. Пљачком српских станова бавили су се многи екстремисти међу којима је био и Ибро Мујчин из Горњих Колиба, Бењамин звани "Бенко" и многи други. Окупациона хрватска власт тзв. кризни штаб одмах је формирала бригаду за наводно расчишћавање рушевина у коју су присилно мобилисали грађане српске националности. Међутим, ова бригада је кориштена искључиво за скидање грађе са српских кућа и утовар опљачканих ствари из тих кућа и станова. Организована пљачка српске имовине обављана је уз пратњу наоружане хрватске полиције. Имовина је одвожена у Републику Хрватску.

Пут до хрватско - муслиманских логора за многе Србе почињао је од ове бригаде. Тако су и мене 24.06.1992. године двојица наоружаних полицајаца одвели у логор у Тулеку. Тај дан је у логору доведено шесторо Срба. У почетку рата, дакле, за вријеме формирања логора за Србе, и највећих пљачки главне одговорне личности у Босанском Броду били су: Иван Бризић, предсједник тзв. Кризног штаба опћине Босански Брод, а његов замјеник био је Армин Похара. Шеф цивилне полиције био је Љубо Кријан (прије рата био милиционер), а Шеф војне полиције Младен Курдија (прије рата био аутопревозник). Наредбе за редосљед "обrade" српских кућа тј. пљачку имовине давао нам је Драго Солдо из Доњих Колиба.

Чим су нас довели у логор одузели су нам сва документа и вриједније ствари (сатове, прстење, златни накит и сл.). У групи логорских полицајаца препознао сам Чворак Петра из Брода. За то вријеме у мој стан је уселио Плеханцић Нермин из Горњих Колиба. То сам сазнао по изласку из логора. Главни управник логора у Тулеку био је Гарић Горан, а заповједник Мирко Аготић (замјенио га Перо Чворак).

Полицајци у логору (чувари) били су: Земанић Алија, Зоран Чабраја из Новог Села, неки Нурија из Сребреника, Остојић Здравко (Србин - причао је да је из Загреба), Андријанић Пејо из Велике Бруснице, Маринић Перо из Босанског Брода - ул. Кидричева (шамарао ме је и стављао цијев пиштоља на чело) и Рашић Перо. Перо Маринић је тукао и остале Србе: Слободана Јандрића из Шипова (радио у Ријечи

па одатле интерниран у логору), Перу Ћерића из Сијековца и Жарка Гарића из Доњих Мочила.

У логору су биле и жене које су злостављали. Међу њима је била М.Н. из Козарца код Приједора, М.И, нека Љ. и М. из Дервенте и многе друге. У логор су често долазили војни полицајци из Логора "Стадион" а то су: Лепан Драго и његов братић Лепан, неки Липовац, те Зоран и многи други који су мучили заточене Србе.

Прије заточења у логору чуо сам од својих комшија да су Мартин Брнић (по занимању месар) и Дедо Одобашић зв. "Квака" - заклали Бранка Марчинка, његову жену Милеву и њиховог сина Славка, а потом и породицу Бардак - Бранка, његову жену и пуницу. Тада је убијен и Милорад Вуковић, али ја не знам ко је извршилац овог злочина. Убијен је и Мирко Репија и многи други Срби.

У логору Драго Лепан је тукао Петра Црљића, а његов братић тукао је Кушљић Ранка (био је директор Поште). Перо Маринић је тукао многе логораше, а међу њима и Николу Томића из Сијековца. Из логора смо вођени у село Жеравац на копање ровова и ту нас је Раде Здјелар поставио да будемо живи штит према српској војсци. Ту нас је тукао Селвер зв. "Маца ", а мене највише. Хтио је и да ме убије, али га је у томе спријечио један војник. Тукао је и Лазара Шљуку. Чуо сам да се презива Дугалић.

У Колибама, док смо чекали аутобус у повратку са копања ровова тукли су нас припадници тзв. Ханџар дивизије - тзв. "санџаклије". Са њима је био и Изудин Хоџић из Колиба. У селу Вишњику је "санџаклија" зв. "Мрва" тукао Десимира Благојевића.

У логору у Средњошколском центру гледао сам када злочинац Анто Голубовић задаје последње удареце пред смрт професору Мирку Пајићу из Дервенте, од којих је подлегао.

У тај логор нам је долазио ново - постављени предсједник Кризног штаба Илија Кљајић из Босанског Брода. Једно вријеме био је у странци МБО, па су га прозвали "Алија - Кљајић". Након тога је прешао у ХДЗ - е. У том логору је исцрпљеним и измученим логорашима држао пропагандне анти - српске говоре. Том приликом је са њим био и његов замјеник - Армин Похара.

У згради агенције ЈРБ, били су смјештени припадници тзв. Спасилачке екипе. Ту сам срео Младена Курдију - заповједника полиције. Желим да кажем да је Младен Курдија био у потпису акта, који сам лично видио у Скупштини општине, на коме је било око стотину Срба који су радили на сузбијању клице усташтва. Вјероватно се радило о Србима предвиђеним за ликвидацију, јер је овај нечовјек

својим понашењем у рату доказао да је слѣдбеник идеја фашистичке НДХ - а.

Посебно су били окрутни хрватски полицајци логору кафана зв. "Бардак" у Славонском Броду. Тукли су све логораше и нагонили да се тучемо међусобно. Заповједник ових злочинаца био је Славко Биланчић зв. "Шугер" из Славонског Брода. Када смо пребачени у логор у Орашју, ту нас је у ноћи чекала група прекаљених злочинаца, којима је заповједник био Перо Винцетић зв. "Перо Коњ". Ту се настављају батињања и пљачка логораша којима је нешто преостало, а да није већ одузето у претходним логорима. Из Орашја су нас пребацили у логор у Доњу Махалу. Перо Винцетић нас је разврстао тако да су млађи од 42 године остали у логору у Доњој Махали, а старији логораша су пребачени у логор у Средњошколски центар у Орашју. Ту сам видио и Марка Анђелића из Босанског Брода. Био је као цивил професор у Средњошколском центру у Босанском Броду, а сада у рату значајна и униформисана личност хрватске војске. И ту су нас гонили да копамо ровове. Ту су убили Чеду Милојевића, Мићу Даниловића, који су са Оџачке општине. Ту ме највише тукао Бећиревић Бакир, те некакав "Жика", "Соре", "Дуле" и Перо Винцетић.

Желим да кажем и то да сам у логору добио жутицу. Логораша су бојећи се за себе тражили да ме пребаце у болницу. У болници у Винковцима провео сам 45 дана, а потом сам враћен у логор Доња Махала. Из логора Доња Махала 22.06.1993. године одвели су нас у Челебић у размјену. Размјена није успјела па су нас одвели у логор у Љубушки. Ту нас нису тукли, бар што се тиче групе у којој сам ја био. У размјену сам отишао 29.06.1993. године која је обављена у Челебићу. У Туђмановим и Алијиним логорима, као цивил, провео сам једну годину и пет дана. Још увијек осјећам трауме. Не могу да спавам, а када успијем да заспим брзо се будим уз трзаје тијела."

C.1.16

268/99 - 3, Србин, 44 године;

"Прије рата живио сам са породицом у Славонском Броду, гдје сам саградио и породичну кућу. У Славонски Брод смо дошли 1973. године, а кућу смо саградили 1980. године.

Радио сам у "Ђури Ђаковићу" око 20. година. Доласком ХДЗ на власт у Хрватској однос према нама Србима се из темеља измјенио. У

почетку се притисак на Србе огледао у безразложном отпуштању са посла (тзв. одлазак на чекање), а потом су почели и са правим отказима. Један број Срба су слали на радилишта која су највише била удаљена од мјеста становања. Под утицајем агресивне хрватске пропаганде, по мени највеће фабрике лажи данас у свијету, Хрвати, наше комшије, чији индетитет због њихове безбједности не могу да откријем, сугерисали су ми да бјезим из Хрватске - док сам још жив.

Знате како: тешко је оставити кућу и све што си кроз радни вијек стицао. Међутим, антисрпска атмосфера и терор над Србима принудили су и мене да са породицом 15.09.1990. године напустим Хрватску. У то вријеме свако српско домаћинство било је под присмотром једног од својих комшија, поданика ХДЗ. Под присмотром је била и моја породица. Напуштањем Хрватске отишли смо у српско село Нови Град код фамилије моје супруге. У Хрватској нам је остало све - сва покретна и непокретна имовина.

Након обећања које су нам дали представници хрватско - муслиманске власти у Оцаку да сви Срби из Новог Града могу да пређу на слободну територију сви смо завршили у логору "Основна Школа" у Оцаку. Овај чин преваре је тим више индикативан што су у овом договору учествовали и представници Међународне заједнице. Сутрада, 09.05.1992. године прозвали су 16 Срба, међу којима и мене, и одвели нас у логор "Стролит". Прозвао нас је и у тај логор спровео "Вауга" - најстарији од тројице браће који су били војни полицајци. До логора у Оцаку спроводили су нас тзв. "Зенге" припадници војске Републике Хрватске. Међу њима сам препознао Жељка, машински техничар који је радио у "Ђури Ђаковићу", Јосипа који је такође радио у "Ђури Ђаковићу" као варилац, и многе друге брођане које сам познавао по виђењу. Жељко је из Славонског Брода, а Јосип је из Буковља.

У логору "Стролит" су нас затворили у просторије на којима су била жељезна врата. Први дан и ноћ нико нам није долазио. Ујутро, након друге ноћи, отворила су се врата логора. Ушао је Хрват зв. "Шакица" који је био из Осјечка и рекао "јој, види лијепих Срба за клања".

Дванаестог маја прозвали су Бошковић Стеве Миленка из Модриче званог "Гумени" и још једног Србина видно испребијаног, који се представљао да је из Подновља. Њега одмах враћају у хелију, а Миленка након један сат. Био је сав крвав и испребијан. Четврти или пети дан Вауга је отишао за главног полицајца, а на његово мјесто дошао Нерфид. Након тога дошао нам је неки Иво (носио је наочале,

око 35 до 40 година стар, са кожном јакном и ташном у руци) да нас попише. Са њим су била и двојица наоружаних полицајаца. Морали смо прилазити један по један. И кад Иво упише наше личне податке морали смо да пред ону двојицу полицајаца ставимо лична документа, златнину, новац, сат и друге предмете које смо имали код себе. Тако су обрадили све логораше. У нашу ћелију величине 4x4 м угурали су 41 логораша. Због тога је 8 логораша морало да стоји, а кад се уморе иду лећи на под, а других 8 мора да стоји.

Дана 22.05.1992. године дошли су представници Међународног црвеног крста да нас евидентирају. Био је то њихов трећи покушај, јер су их два пута у томе спријечавале логорске власти. Након тога у логор су довели Дервенић Светозара зв. "Ћето" из Доње Дубице и Радослава Драгојловића из Новог Града. Доведени су тако - речи поломљени са траговима дуготрајног мучења, са масницама и крастама по рукама. Довели су доктора који је "Ћети" дао ињекцију. Овај логораш је преминуо у тешким мукама. Мучио се два дана и двије ноћи, бунцао је - тресао се. Умро је пред зору 15.05. на мојим рукама. Из уста му је стално лила крв. Откопчао сам му кошуљу, а прса сва поломљена. Прст му је, услед насилног скидања златне бурме, отекао и поцрнио. Бурма се засјекла дубоко у ткиво, јер је злочинци нису успјели скинути.

Ујутро око 10 часова је однесен да га наводно сахране. И Радослав је био измучен. Мислили смо да и он неће преживјети. У ноћи у ћелију убацују и Луку Станковића. Његова жена Славица (Хрватица) доносила му је храну па је тако спасен и Радослав. Поново изводе Радослава и Јову Савића и туку их. Након тога долазе групе злочинаца и туку остале логораше. То су чинили непрестално. Долазе и злочинци из Славонског Брода, међу којима сам препознао и Милоша зв. "Фарбар", Пргомет Анту и др. Прозване логораше изводе у ходник и туку их. Враћају их у ћелију премлаћене и кржаве. Мучили су нас глађу и жеђу. Једном су нам давали покварену храну и сви смо добили дизентерију. Тукли су нас крвнички: ногама, рукама, палицама, палијама, ногарима од столица и сл. Напримјер, сједио сам на палети, а злочинац иде поред мене и одједном из све снаге удара ме цокулом у уста. Од ударца ми је усну расјекао. Крв лије, а он наређује да устанем и наставља да ме туче рукама и палицама. Након батињања присиљавали су нас да са пода олижемо крв. Вичу на нас и пријете да ће нас убити ако на поду остане само једна кап.

У ноћи 04.07.1992. године извели су мене и Срету Драгојловића. Четворица злочинаца туче мене, а четворица Срету. Тукли су нас Анто Голубовић, Јосип Толић, Јурица Божић и још петорица злочинаца.

Толико су ме претукли металним шипкама и дрвеном ногоаром од столице да сам једва преживео ово батињање.

Глава ми је била толико отекала да су ме логорашаи једва препознали. Груди су ми биле са набојима. Око мјесец дана нисам могао ићи у тоалету. Посебно округли су били: Анто Голубовић, Јосип Толић, и тај Јурица из Врбовца. Послије нас извели су Раду Дрвенића, који је од батињања у логору преминуо. Из логора у Оцаку пребацили су нас у логор у "Основну школу" Нови Град. Ту се тортуре настављају. Након два дана и двије ноћи, 11.07.1992. године интернирани смо у логор у "Тулук" у Босанском Броду. Из логора "Тулук" пребачени смо у логор "Унипрометово" отворено складиште грађевинског материјала. Ту смо лежали на просутом кречу. Долазили су нам и представници Међународног црвеног крста, видјели су у каквим нељудским условима нас држе и колико смо измучени, али о томе не обавјештавају представнике Уједињених нација и свјетску јавност. О злочинима Хрвата шуте. Цијело вријеме рата прикривали су хрватске злочине што чине и данас. У логору "Тулук" мучили су нас више од мјесец дана. Одатле су нас пребацили у логор "Средњошколски центар" у Босанском Броду. Стално смо мјењали хрватске логоре, али систем злочина у свим логорима био је исти. Ту силују Српкиње, дјевојке и жене. Из Хрватске долазе злочинци као што су: Лојен, боксер тешке категорије из Славонског Брода, Пргомет Анто, Ивица Кљајић, из Кораћа, (тукао је Јову Гуњевића из Новог Града), затим Иво зв. "Смрда", као и шеф Стадиона у Босанском Броду, те злочинац зв. "Бекан" и многи други који су се заједно са злочинцима из Оцака иживљавали над логорашима. Тако су једном око 240 логораша скинули до гола и крвнички нас тукли док нисмо сви попадали. Мене је највише тукао Јакуб Кријан, који ми је ударцем војничком чизмом избио 4 зуба. Тада су нас тукли цијели дан без престанка. То лудило и оргијање Хрвата - злочинаца не може се описати. То је, рекао бих, нешто што је људско - паталашко, што се не да описати, па нормалан човјек не може ни повјеровати, нажалост, док сам лично све то не проживи.

Рекао бих нешто што ми тешко пада као човјеку. У току је активност дијела Међународне заједнице, која у својој хуманој мисији проводи свој План расељавања логораша Срба по цијелом свијету - свједока хрватско - муслиманских злочина. На другој страни врше притисак да би обезбједили повратак Хрвата и муслимана на ове просторе. Шта желим рећи. Не би било добро да на ове просторе враћају наше крвнике - злочинце Хрвате и муслимане, све док не раселе и последњег логораша свједока њихових злочина.

Ти крвници о којим вам говорим пред свима нама логорашима, ударцима ногама и рукама, убили су професора Мирка Пајића из Дервенте. Убијен је само зато што је знао енглески и што је новинарима ЦНН дао информацију да у посебним објектима крију дјевојке, жене, рањене и измучене логораше.

Док сам радио у оружарској радиони чуо сам да је Фрањо Туђман на босанско - бродско ратиште ангажовао 11.000 својих бојовника. У тој радиони су ме злочинци излагали разним опасностима. Донесу ми цијев минобацача са заглављеном гранатом да је извадим. За то вријеме сви Туђманови "Витезови" побјегну из радионе. И док поправљам пушке, један стражар ме стално држи на нишану да не бих побјегао.

Међу тим злочинцима били су: Маријан Маруница из Дервенте, затим припадници Вуковарске бригаде којима сам такође поправљао оружје, припадници Загребачке, Карловачке, Ријечке, Вировитичке, Чаковачке, Славонско - пожешке, 108 Славонско - бродске, Осјечке и Ђаковачке бригаде. Ту агресију Хрватске војске на БиХ свијет је прећутао. Иако на српској страни није била ни једна бригада из Србије, западни медији су стално лагали своја јавна мјења о наводној српској агресији.

Из Брода су нас 06.10.1992. године пребацили у Славонски Брод у логор зв. "кафана Бардак". На мосту су убили једну жену која није могла да трчи, а другу су убили на хрватској страни моста. У логору кафана "Бардак" главни злочинац је био Пргомет Анто, зв. "Главоња" из Славонског Брода. Ту су нас тукли и дан и ноћ, а потом пребацили у логор у "Орашје". У Орашју се тортуре настављају. Ту нас раздвајају од старијих логораша и одводе у логор "Доња Махала". Велики је број Хрвата злочинаца у Орашју и Доњој Махали и о њима су вам свједочили преживјели логорашаи. Ипак да поменем само неке од крвника. Главни крвник је био Перо Винцетић зв. "Перо Коњ", заповједник логора, затим Мата зв. "Чикин", Живковић Мата зв. "Ракијица" и његов брат Живковић Анте зв. "Жика", "Луна", "Шикан", "Соре", "Кеми", Јуро зв. "Кратки", "Џо", "Дуло", "Пава", "Крешо", "Перо", "Анте", Перо Карловић, "Жеља" из Запрешиха код Загреба, Трогрлић Никола, Станић Мирко, "Жак", "Мата", Дамир зв. "Дама", "Таре" (тукао Спасоја Павловића из Орашја), Бакир, "Грга" наставник физичког, Смајо трговац у Орашју, Зијо и др. То су највећи злочинци, бојовници Фрање Туђмана, које у Хрватској славе као витезове "Лијепе њихове".

Ови злочинци су у логору у Орашју убили и Жарка из Орашја кога сам са Луком Васиљевићем сахранио у гроб на коме је био споменик неког Анте и Манде у гробљу у Буковој Греди.

За католички Божић провели су нас (12 Срба) између ватрених линија на подручју села Гребница. Довели су нас да видимо гдје ћемо копати нове ровове. Након тога, на исто мјесто довели су и групу наоружаних муслимана са Оџачке општине - њих 26. Када се ових 26. муслимана нашло између линија Хрвати су отворили ватру. Срби су с друге стране линије узвратили ватром. Том приликом је изгинуло око пола састава ове јединице. То нам је рекао Хоџићмехић Џевад. Рекао нам је у вези тог догађаја и следеће: "увалили су нам Хрвати, изгинули смо ко расада".

Дана 15.06.1993. године, нас 21 Срба одвели су аутобусом у Љубушки и то: Павловић Спасоја, Митровић Милорада, Петровић Стеву, Васиљевић Луку, Божић Драгу, Павић Драгу, Панић Ђуру, Павић Љубу, Недић Драгомира, Кршић Перу, Пајић Гојка, Јеличић Војислава, Пантић Горана, Игњић Ратка, Максимовић Владимира, Божић Перицу, Божић Јову, Божић Цвјетина, Панић Слободана, Сарић Вукосава, и мене. Пратила нас је група од 17 наоружаних усташа. Опростили су се са нама - батињањем. Тукли су нас појединачно и немилосрдно.

Из Љубушког нас воде на размјену. Два пута размјена није успјела и сваки пут су нас испребијали на мртво. Тукли су нас и приликом преласка на слободну српску територију, јер је овим хрватским крвницима било мало што су нас тукли мјесецима. Размјена која је обављена тек у трећем покушају протекла је без присуства представника Међународног црвеног крста, тако да нас ова међународна организација није ни евидентирала. Та чињеница сада негативно утиче на остварење нашег статуса тј. доказивања укупног боравка у хрватским логорима. На ту размјену нас је водио лично Јадранко Прлић, па је самим тим био упознат са злочинима који су над нама вршени. Ишао је испред нашег аутобуса у Мерцедесу.

У логорима сам провео 14 мјесеци. Слободу сам угледао 29.06.1993. године у Челебићу.

Уколико моја изјава буде јавно објављена, захтјевам да се то учини под шифром."

C.1.17

ГРБИЋ (Бранка) НЕБОЈША, из Босанског Брода, 39 година

"Рођен сам у Босанском Броду, гдје сам завршио средњу школу. Након завршетка средње школе запослио сам се у Рафинерији. У Броду сам провео дјетињство, гдје сам и живио све до овог рата. Као рођени Брођанин, могу рећи да сам познавао већину мјештана.

Нажалост, овај рат је промјенио неке људе, који су ме као радне колеге и комшије, страшно изненадили. Рат нас је затекао у породичној кући, која је прва запаљена од припадника тзв. "Зенги" и ТОС - а (Тулечке обрмбене снаге).

Међу тим злочинцима био је, нажалост, и Милорад Петровић (Србин) мој први комшија. Сада живи у Славонском Броду. Жена му је из Славонског Брода, и по националности је Хрватица. Овај човјек Србин само по рођењу, пред рат се бавио и наоружавањем припадника паравојних формација ХДЗ и СДА.

Мој отац Бранко и мајка Стоја успјели су прећи у Хрватску и преко Мађарске избјећи у Србију. Након њиховог одласка прешао сам у Дом Здравља, гдје ми је радила сестра. Ту сам се крио три до четири дана. Из Дома Здравља, пошто су нам кућу већ запалили, пређем у Тулек - у стан своје сестре. Ту сам боравио око један мјесец. Излаз из зграде отежавала је чињеница да се у приземљу исте налазио Штаб тзв. ТОС - а. За то вријеме нисам смио палити свјетло, отворати прозоре, пуштати воду и сл. Пошто је једна жена знала да боравим у том стану бојао сам се да би је могли присилити да ме открије, па сам одлучио да пређем у Ватрогасни дом. Једно вече, кад су били на ратишту, уграбим прилику и поред пијаног стражара који је спавао изађем из зграде.

Прије овог рата био сам члан ватрогасног вода и тамо сам имао велики број пријатеља. У Дому сам затекао Мирка Чајића и његовог сина, затим Хајнал Анту, Хајру Мехичића, Емира Омербашића и друге. Рекли су ми да се могу ту задржати око два до три дана да им својим присуством не би отежавао ситуацију. Након два - три сата од мог доласка, у Ватрогасни дом је упала група наоружаних Санџаклија. Били су необријани са пуштеном малом брадом и турбанима на глави. За пасом су имали турске сабље и кубуре. Имали су и савремено наоружање (аутоматске пушке).

Чим су стигли један од њих је запитао: "има ли ту ћетника, да га одмах закољемо и одерем". Хајро, иначе најстарији међу присутнима смирено одговара: "ово су све наши". И они одлазе.

Сутрадан су ме, у цистерни за воду, превезли у Славонски Брод. Из Славонског Брода аутобусом кренем за Словенију. Са Словеначке границе враћа ме цариник уз образложење да сам војни обвезник Босне и Херцеговине. Вратим се у Загреб и преноћим у хотелу. Ујутру кренем према Мађарској граници. У Доњем Михољцу (на царини) ме хапсе и спроводе у логор "Црвена касарна" у Осијеку.

Оптужују ме да сам носио оружје и радио станицу. Уствари, сваки Србин у Хрватској је морао бити оптужен по било ком основу. На царини у Михољцу Хрватски полицајци су ми одузели две хиљаде њемачких марака, а у логору су ми одмах по доласку одузели златни ланац, златни прстен (поклон од сестре) и ручни сат марке "Сеико 5".

У логору сам затекао преко 700 Срба (моја процјена када су нас све извели на круг да нам саопште како се морамо понашати).

На већини логораша били су трагови злостављања. Сутрадан ме је управник логора неки "Бијели" (тако су му се обраћали) испитивао. Присиљавао ме је да потпишем изјаву да су код мене нашли оружје и радио станицу. Одбио сам да то потпишем. Тада је њих четворо полицајаца почело да ме туче палицама. Од удараца сам пао у несвјест. Био сам отечен и крвав. Сутрадан ме поново воде на испитивање и батињање. Управник ме пита шта сам по националности. Принуђен сам да се спашавам од ових злочинаца па им кажем да сам из мјешаног брака и да ми мајка Хрватица. Питали су ме како јој је име. Рекао сам да се зове Ката. То је било пресудно да не завршим као многи други Срби.

Из овог логора ме, са још седморо Срба, враћају у Босански Брод. Доводе нас у логор на Стадион. На путу од Осијека до Брода неколико пута су заустављали комби. Стају пред кафанама да окупљеним цивилима покажу заробљене четнике. За то вријеме иако је био јули, док се они расхлађују пићем у комбију, држе укључено гријање.

На Стадиону нас је преузео Курдија Младен - управник логора и Одобашић Дедо зв. "Квака". Дедо узима нож, одсијеца ми прамен косе и присиљава да то прогутам. Прилази ми један хосовац из Загреба и пита ме: "да ли је он четник" показујући на Жељу Дујанића. Шутим, а он ме удара кундаком. Од ударца паднем на земљу. Потом пита Деду "шта су ти радили четници". Дедо прилази и другим логорашима и туче их.

У том логору су ме највише тукли: Јаков Антоловић звани Луна из Тулека и Чабраја зв. "Буља" из Новог Села (он је тукао и Кушљића зв. "Шећо"), затим ме тукао син Прусине Ивана из Новог села (живио у Босанском Броду у Радничкој улици), Чондра Мато из Босанског Брода

и многи други хрватски бојовници и припадници ТОС - а којима не знам имена.

У том логору сам лично гледао кад Индира Врбљанац са високим штиклама гази по једној дјевојци (око 16 до 17 година) која лежи нага на бетонским плочицама. И док ова дјевојка вришти од бола Индира, која је имала око 100 кг. хистерише уживајући у злочину. И по дану и по ноћи чујемо јауке жена које силују, или одводе на силовање на ватрену линију. Ту сам затекао Миру Миличића коме су од удараца избили вилицу (влична кост пробила кроз образ). И док овај момак избацује крв из уста, они га туку. Ипак, он успјева да својим крвницима тихим гласом каже: можете ме убити, али не можете убити у мени вјеру у Бога".

Тукао нас је и неки злочинац из Добоја (плав, ситан) звали су га надимком "Пјевач". Обавезно прије спавања, а спавања није ни било, свим логорашима подијели шамаре уз обавезу да отпјевамо усташке пјесме. Свакодневно су вршили силовања и правили фешту. Клали су опљачкану стоку, гостили се и након опијања вршили злочине. Организовали су бокс - мечеве између Срба, а након тога логораш који остане на ногама мора да на Стадиону оптрчи почасни круг. Умјесто побједничког пехара присиљен је да носи комад жељеза. Послије трчања мора боксовати са Хрватом или муслиманом. Пошто не смије да се брани буде додатно испребијан. Примјењивали су разна мучења. Мене су, између осталог, држали 24 часа под тушем хладне воде. Од тога сам пао у несвијест. Под тушем ме држао Мато Ђурић из Лушчана (радио у Рафинерији у Енергани). Прије мучења хладном водом страшно ме је испребијао.

Када је Здравку Маринићу зв. "Бабура" погинуо брат из логора је одвео групу од 5 до 6 Срба и до данас се није сазнало гдје су убијени.

Посљедице мучења су такве да сам остао 60 % инвалид. И дан данас не могу нормално да спавам и потиснем слике мучења."

C.1.18

РУШКИЋ (Бранка) ДЕЈАН, из Славонског Брода, 26 година;

"На одслужење војног рока отишао сам 25. јуна 1991. године. Војни рок сам почео служити у Карловцу - Република Хрватска, у касарни Каменско ВП. 3713/5 - 2 Ту сам био све до 15.08.1991. године. На полигону "Церовац" обављали смо војне вјежбе.

Национални састав регрута ЈНА био је мјешовит. Међутим, у кратком времену дошло је до појаве дезертирања, углавном Хрвата и Словенаца, а потом муслимана и Шиптара. Одвајањем Републике Словеније политичка превирања у СФРЈ добила су своју кулминацију. Насилно одвајање те Републике било је неуставно па смо у касарни добили војну узбуну, - која је имала степен борбене готовости. Одмах након тог догађаја пред нашу касарну долазе екстремисти ХДЗ - а и врше разне провокације војске. Позивају војнике да напусте касарну, нуде новац, цивилну гардеробу, обећавају сигуран пут до куће и пријете онима који остану да ће stradати, да им не гарантују безбједност.

То је унијело немир међу нас, поготову млађе војнике. За вријеме мог боравка у овој касарни сви припадници хрватске националности су дезертирели. Осим Срба у касарни је остало неколико муслимана и Шиптара. Али, то је и био циљ да се ЈНА прикаже, као српска тј. окупациона војска.

Истовремено организоване су оружане провокације на сусједну касарну "Мекушје". Старјешине су тражиле да на те провокације не одговарамо. За вријеме мог боравка у Церовцу, чујемо припаднике Збора народне гарде, који провокацијама желе да ставе до зњања своје војно присуство. Иду путем кроз шуму који се налазио изнад касарне, звецкају оружјем, и желе да нас младе војнике заплаше. Пошто сам за вријеме страже повриједио ногу пребачен сам у војну болницу у Загреб. Доктор који ме је примио и који је долазио на одјел, иначе по националности Хрват, није ме медицински третирао око 8 дана. Након тога времена предлагао је одсјецање ноге. Захваљујући управнику војне болнице Јови Никићу, тај приједлог није прихваћен, те сам повјерен доктору Андреју Ивановском који ми је спасио ногу. Такви нељуди, као што је био тај доктор Хрват (његово име зна доктор Ивановски, који је сад у Новом Саду), криви су што је један број младића - регрута, (међу њима је било и Хрвата) остао без ноге или руке, само да би их онеспособили да се не врате у ЈНА, коју су екстремисти ХДЗ толико мрзили. Такав непријатељски однос према ЈНА проистакао је из невиђене антиармијске пропаганде. Уствари, Југословенску армију су сматрали у том моменту једином преосталом сметњом, за насилно отцјељење Хрватске из СФРЈ.

Због немогућности да ме пошаљу на кућну његу, пребачен сам у стационар касарне "Боронгај". Првих 5 дана живот се одвија нормално, а потом нам искључују струју и воду. Сутрадан, мислим да је био 14.09.1991. године, извршен је оружани напад на нашу касарну. У

нападу учествују припадници Збора народне гарде са Парагиним црнокошуљашима. Напад је одбијен. Формирањем Збора народне гарде и Парагиних црнокошуљаша добијена је, мада неуставно, паралелна војска Југословенској армији. Напади на касарну трајали су око 20 дана тј. за вријеме цијелог мог боравка у њој.

Да је било издаје од стране појединих старјешина ЈНА, најбоље свједочи став команданта Федора Сантинија који је одбио да у касарну прими муницију, а која је по његовој наредби одвезена на преглед исправности. За то вријеме од око хиљаду војника и старјешина остало је око 300. Напуштање касарне, мада је било договорено са хрватским цивилним властима, није било могуће извести због тога што су тај договор спречавали наоружани представници ЗНГ - а и Парагини црнокошуљаша. Они су стално држали касарну у блокади. Живот у касарни у таквим условима био је неподношљив. Хигијена је била запуштена, а сваки излазак на круг био је ризичан за живот. Нпр. одлазак до тоалете био је опасан, јер су по кругу касарне стално отварали ватру. Пошто сам морао да се вратим у болницу на операцију (вађење фиксног вијка из скочног зглоба - десне ноге), по мене је у пратњи хрватске цивилне полиције дошло санитетско возило. На излазу из касарне зауставили су нас црнокошуљаша. Пријетили су да ће ме убити, јер сам био необријан. Због тога су ме, наводно, сматрали као српског добровољца. Сва та малтретирања неутрално посматра хрватска цивилна полиција. Они чекају исход, као да су подређени овим екстремистима - неоусташама. Ипак, захваљујући докторки Сњежани и возачу Мирку Кукавици пуштају нас у болницу. У болници у Загребу провео сам од 08.10. до 23.12.1991. године.

Након 10 дана, послје операције, пребачен сам у састав војне јединице при војној болници. Од око 80 до 100 војника у болници колико их је било, остало нас је око 30. Сви су били Срби из БиХ, Црне Горе и Србије. Остављени смо као живе мете за иживљавање Туђманових усташа. Нажалост, не само усташа изван болнице, него и унутар ње. Наиме, радило се о томе да је на нас неко од медицинског особља са прозора болнице стално отварао ватру, док смо стражарили унутар круга.

Неки од чланова болничког особља на нас војнике врше и психолошки притисак. Провоцирају нас. Вичу "шта чекате, идите кућама", "ово је лијепа наша" и томе сл. Телевизија Загреб свакодневно шири лажи и дезинформације о војсци. Плаше грађане Загреба да је подрум болнице пун четника., и да не иду у војну болницу јер им није

безбједно. Радило се о војним осигураницима, али и другим грађанима који су у ту болницу упућивани на лијечење.

Било је и спречавања болничког особља да дођу на посао тј. да уђу у круг болнице. И особље српске националности било је изложено притисцима својих колега са којима су годинама радили заједно. Сада слушамо приче како су Југославију разбијали само екстремисти. То није тачно. Огромна већина у Хрватској била је ангажована на стварању велике државе Хрватске. То је једина истина, али нека о томе пишу историчари.

Да се ја вратим причи о мукама које смо проживљавали, као војници. Све учесталије војни хеликоптери довозе рањене Србе и то из свих дјелова Хрватске. Уствари, већ се водио прави рат, посебно на просторима гдје су Срби били етничка већина.

Деветнаестог децембра 1991. године ЈНА (дио особља и војне опреме) повлачи се из ове војномедицинске установе. Са људима одлазе и породице војних старјешина, грађанска лица на служби у ЈНА и то сви српске националности. У болници остаје само 6 војника и 5 официра који требају да предају војну болницу цивилним властима. У хрватској делегацији за пријем, била је и доктор Мира Броз, снаја бившег пресједника СФРЈ.

Особље које је остало причали су нам како је послје пријема са стоматологије нестало злато и дио савремене болничке опреме. Болницу су коначно преузели припадници Збора народне гарде када смо (нас 6 са генералом Рашетом и још 5 официра) напустили болнички круг. Све је урађено у претњи специјалне хрватске полиције 23.12.1991. године. Допратили су нас до Карловца, на територију под контролом ЈНА.

Из Карловца сам пребачен у Бања Луку, а након два дана у у Команду друге војне области у Сарајево. Њен комадант је тада био генерал Милутин Кукањац. Првих мјесец дана у Сарајеву протиче мирно. Након тога нам дозвољавају, искључиво у цивилним одјелима, излазак у град. Ипак, напетост у Сарајеву расте. Зелене беретке Алије Изетбеговића већ су наоружане и у цивилним одјелима круже градом. Почињу са провокацијама према касарнама ЈНА. То чине прво масовним демонстрацијама наоружаних фундаменталиста и цивила, а потом оружаним нападом мањих група, које се одмах након пуцњаве повлаче у комбијима. Половином априла 1992. године оружани напади на касарне ЈНА били су свакодневни. На зграду Команде гарнизона пуцали су из правца виле "Конак", Музичке школе и новог Дома пензионера. Након договора који је посредовао генерал Мекензи 03.

маја 1992. године дошло је до организованог напуштања војних објеката и команди, друге војне области и Гарнизона. Формирана је војна колона. Први дио колоне чинила су возила Команде области, а други дио Команда гарнизона. На челу колоне се налазио генерал Милутин Кукањац са Алијом Изетбеговићем, тадашњим предсједником Предсједништва БиХ.

Желим да истакнем да ми је колега који је радио на везама рекао да су ухватили разговор муслиманских главешина о припремама за извођење оружаног напада на колону. Вјерујем да је то сазнање имао и наш комадант - генерал Кукањац. Колона је кренула. Прво је заустављена у Добровољачкој улици, а потом разоружана. Био је то неочекиван и стравичан догађај. У комбију сједимо нас 6. Међу нама је и поручник Жељко Пантелић. Сви смо наоружани. Кренули смо без икакве наредбе у случају наоружаног напада. Наш поручник моторолом ступа у везу и пита шта се то дешава. Добија одговор да не подузима ништа и чека даље наредбе. Гледам из возила, са чела колоне, од возила до возила, иду наоружане зелене беретке и цивили. Изгоне војнике из возила разоружавају их. Неке и туку. Прилазе и нашем ауту, који сам ја возио, и разоружавају нас. Прво су нас постројили поред возила, а потом натјерали да легнемо на асвалт са рукама на затиљку. Прилази ми мој комшија из села Сијековац, општина Брод, муслиман, мислим да се зове Сенад. Препознао ме и псује ми четничку мајку. Имао је зелену беретку на глави и био наоружан. Пита ме "шта ти ту радиш?". Кажем му да сам на одслужењу војног рока и да ми је остало 10 дана до одслужења. Прислонио ми је цијев пушке на слијепочницу. У том тренутку је почела рафална пуцњава на возила иза нас. Он је у том моменту отрчао у том правцу, а ја сам се завукао под комби. Када се вратио и видио да мене нема продужио је напријед. Пуца се на све стране - земља гори. Настојим да се извучем испод комбија на супротну страну. Подижем се, а испред мене стоје двојица наоружаних припадника зелених беретки. Један је био стар, а други млађи - крупан. Тај старији ме пита: "шта ти ту радиш"? Кажем му: "препао сам се и склонио под комби". То сам учинио јер сам по погледу свог комшије Сенада осјетио да има намјеру да ме убије. Приликом извлачења испод комбија из њедара ми је испао златни ланац са привјеском. Онај старији припадник зелених беретки наредио је млађем: "види какав је привјесак, ако је крст - убиј га". На моју срећу на ланцу је био привјесак у облику срца и слова С.

Све су нас постројили леђима окренутим према ријеци Миљацки. У том моменту се појавио и генерал Мекензи. Стао је пар корака

испред строја. С њим је био преводацац. Испред нас је стајао Јука Празина зв. "Ћело", познати сарајевски злочинац. Са њим су неки од вођа ТО БиХ тј. из Предсједништва БиХ. Мекензи их пита: "зашто није испоштован договор"? Уствари, да нас, како сам разумио генерала Мекензија, заробе у замјену за оружје а не да нас убијају. Послије тог обраћања генерала Мекензија повели су нас у колони пјешке у улицу Маршала Тита. Распоредили су нас на 3 мјеста: једни су заточени у Шипадовом салону намјештаја, друга група у хотелу "Европа" (у тој групи су биле жене и раднице у Команди у својству грађанских лица), а ја са трећом групом у којој је било око 400 војника затворени смо у дворану ФИС - а, која се налази близу ЦСБ - а Сарајево.

У колони су убијени: војник Здравко Томовић из Соколца, пуковник Сокић, војни доктор Црногорац (не сјећам се његовог имена). Иза нашег возила убијено је 6 младића - војника који су били војни полицајци из касарне "Јајце". Ова касарна се налазила поврх Сарајева. Били су у возилу Пинц - гауер. Колона је била дуга и убијено је много разоружаних војника. Ја помињем само оне које сам познавао. Било је и много рањених. Међу онима које сам познавао били су: - Слободан Бојанић, Срђан Арсић, заставник Гојко Вукшић, један заставник и један капетан којима не знам имена. Пред нама су претучени заставник Вукшић и поручник Жељко Пантелић, мада је био рањен. Док смо пролазили у колони били смо окружени страшним примитивизмом. С једне и с друге стране маса цивила (муслимани и Хрвати) пљују нас и псују четничку мајку. Многи се затркују и ударају војнике. Једноставно, владало је опште лудило и мржња.

У ФИС - у су нас снимали камером, док је возача Вуковића тукао Јука Празина. Долазили су и други муслимански екстремисти да туку тог Вуковића. Мислим да се звао Жељо. Тукли су га кундацима, гурали му бомбу у уста. Тукли су га карате ударцима и пријетили му да ће га убити, јер је наводно рекао да је четнички војвода. Мучење овог човјека трајало је око 5 часова. Тражили су да изађе четник евидентичар, да да податке о саставу чете. Изашао сам, јер сам те послове обављао ја. Питали су ме да ли има добровољаца. Рекао сам да нема, а да су возачи запослени по уговору. Питали су да ли је неко пуцао. Рекао сам да нисмо имали такву наредбу и да није нико пуцао. Испитивали су ме око пола сата и повремено тукли. Рекли су нам да би било најпааметније да се војници који су на одслужење дошли из БиХ и Хрватске пријаве да иду кући и да се не враћају у јединицу. У противном, рекли су неће бити пуштени на слободу. Јавило нас се око 15 војника. Одвојили су нас у посебну просторију, гдје су нас задржали

3 до 4 дана. Након разговора са генералом Аксентијевићем војнике су размјенили, а нас, који смо се јавили да хоћемо да идемо кући, вратили у велику салу. Љиљана Петровић, која је радила у Команди донијела нам је цивилну гардеробу. На лични ризик кренуо сам са Љиљом у намјери да изађем из сале и неопажено прођем поред страже. Ипак, на излазу нас пита стражар: "гдје ћете ви"?. Кажем: "до трговине по цигарете". Упало је. Пушта нас и ми одлазимо према Љиљином стану, који се налазио на Илици. Испред Алипашиног поља, заустављају нас неке жене и упозоравају да не идемо тамо ни за живу главу, јер све Србе хватају и затварају.

Ипак, прикривајући се успјели смо доћи у Љиљин стан. Ту сам био око 4 дана. Да са Илице, преко Добриње пређем на српску страну помогла ми је Мирјана Петровић - Миличевић. Познавала је мога оца па је једној групи младића нудила 5.000,00 ДМ и своје возило да пријеђу на територију под муслиманском контролом и превезу ме на српску страну. Моји спасиоци су извели тај подухват, али нису хтјели узети понуђени новац.

У селу Петровићи задржао сам се два дана, а потом кренуо у јединицу која се налазила у Црној Ријеци у Хан Пијеску. Ту сам био један дан, а потом сам отишао на Пале гдје сам се задржао од 16 - 21 маја 1992. године. Са Пала сам отишао у Србију. У Босански Брод сам дошао 14.08.1992. године да би учествовао у ослобађању.

Желим рећи и следеће. Причале су ми колеге које су биле у возилима на челу колоне да је након изласка из возила Алија Изетбеговић, када је видио шта се дешава, рекао Ејубу Ганићу да је договорено да пусте колону, на шта је Ганић одговорио: "господине предсједниче ви не знате шта говорите, сигурно су вас дрогирали". Потом је Изетбеговић у пратњи двојице наоружаних припадника зелених беретки одведен. Из свега тога проистиче да је Ејуб Ганић човјек, лице у организовању овог злочина и да за исти треба да сноси одговорност.

Желим рећи и то, а то је мишљење које је владало међу нама војницима, да нам је Алија Изетбеговић био потурен. Мислили су да ћемо га убити, а да би они тиме добили алиби за оружану побуну против своје државе. Вјероватно да је у игри била и комбинација да Изетбеговића замјени Ејуб Ганић, - познати муслимански фундаменталиста, који је на власт дошао обманом грађана БиХ, представљајући се као Југословен. Овај злочинац је лично командовао нападом на колону у Добровољачкој улици.

Закључак да нам је Алија потурен са намјером да буде жртвован, формирали смо на основу чињеница да је без икакве пратње и стварне намјере авион слетио на аеродром који је држала војска."

C.1.19

КУШЉИЋ (Богдана) МИОДРАГ звани ШЕЋО, из Доњих Мочила, општина Српски Брод, 43 година:

"Породице Кушљића су старосједоци у општини Босански Брод. Према историјским подацима Кушљићи се помињу још далеке 1717. године. Пред овај рат живио сам са породицом (супругом и двоје дјеце) у свом стану у Босанском Броду. Радио сам у фабрици "Метал - Емајл" а супруга у "Рафинерији нафте". У Босанском Броду сам познат под надимком "Шећо". Бавио сам се спортом и сви су ме познавали. Имали смо много пријатеља. Било каква национална подјела била нам је страна. Нисам могао повјеровати да ће се моји пријатељи (муслимани и Хрвати) тако брзо престојити са људске - грађанске позиције на националну.

Окупацијом Босанског Брода (града) коју су извршили припадници паравојних формација ХДЗ - а и СДА уз помоћ Војске Републике Хрватске, хрватска политика добила је право грађанства. Њен утицај се осјетио и на односе у привреди. Пример те антисрпске политике имамо и у тадашњем "Метал - Емајлу". Сви радници српске националности (око 200 Срба) добило је отказ. Директор фирме "Метал - Емајл" био је Тонко Низић, машински инжењер. Међу тим радницима био сам и ја. Отказ сам добио 08. априла 1992. године. Главни протагонисти те политике били су Ивица Бризић, Илија Кљајић, зв. "Алија" (првобитно био члан МБО - по чему је добио тај надимак), Блажан Кљајић, Армин Похара, - председник странке мјешовитих бракова (то му је била маска) и др. Након покоља Срба у селу Сијековац у Доњим Мочилима затекло се 16 мушкараца са женама и дјецом. Сви су били цивили - српске националности. У то вријеме контролу над селом Доња Мочила, гдје сам се затекао са породицом, држали су Хрвати. Они су у том селу били већински дио становништва. На челу њиховог кризног штаба био је Андрија Блажевић, зв. "Курјак". У страху за судбину наших породица одлучили смо да напустимо своје домове. Формирали смо конвој са путничким возилима, али нас је у тој намјери спријечио Мато Блажевић - један од чланова кризног штаба.

Инсистирао је да наше жене и дјеца иду у Републику Хрватску. То смо одбили и уз подршку Андрије Блажевића и Марјана Катинића дозвољено је да само жене и дјеца прођу на слободну српску територију (Нови Полој). Нас 14 мушкараца задржали су у селу. Жене са дјецом су 27. марта 1992. године отишли на слободну српску територију. Дана 29. марта 1992. године још четворо Срба, углавном млађих, у ноћи у селу Унка прешло је на слободну српску територију. Сљедеће двије групе од по четворо Срба такође одлазе на српску територију. Након тога у селу је остало само шесторо Срба. Дана 07. априла 1992. године договорено је да и ја кренем на српску територију. У селу су остали: Лука Кушљић (55) - убијен одмах по уласку припадника 108 славонско - бродске бригаде. Ристо Кушљић (56) - нестало након уласка 108. бригаде, Здравко Ковачевић, његов син Мирослав и Лукина супруга Аранка остали су у селу.

У граду на раскрсници код семафора зауставили су ме припадници ХВО, међу којима сам препознао: Анту Штуца зв. "Бритва" и Миланковић Зорана. Тада ми је Анто Штуц псовао српску мајку и назвао ме четником. Вратили смо се у град. Отишао сам у село Мочила и све до 05.05.1992. године крио се по шумама. Тада су у ово село ушли припадници 108. по злу познате, славонско - бродске бригаде Републике Хрватске. Посматрао сам их како пљачкају српске куће. Истог дана у 14,00 часова Андрија Блажевић превезао нас је у Босански Брод у кућу мог брата Драгутина. Са мном су били: Ристо Кушљић, Аранка Кушљић, Мирослав и Здравко Ковачевић. Навече су запалили наше куће. Кућа у којој је убијен Лука Кушљић (убијен рафалном паљбом у купатилу) такође је запаљена. Његове изгорјеле посмртне остатке пронашли смо по ослобођењу Брода. Дана 13.05.1992. године напустио сам братову кућу и отишао у кућу свог баце. Ту сам откривен 29.06.1992. године, и у 22,30 одведен у логор на Стадион. Одвели су ме: Далибор Слабић, Томо Блажевић зв. "Томас", Славко Мијић. Били су у униформама војне полиције и наоружани. Показали су ми налог за хапшење који је дао њихов претпостављени. На уласку у логор одузели су ми лична документа, златнину (златни ланчић са привјеском у облику лопте). Златни ланчић ми је одузео Тадија Лепан. Овај злочинац каже "шта ће то теби свакако ћеш бити убијен". Пришао ми је Блажан Кљајић и псује српску мајку. Рекао ми је "гдје си Шећо, тражимо те три мјесеца"? Томо Блажевић, Далибор Слабић, Блажан Кљајић и неки Мујчин одвели су ме низ степенице међу остале логораше. На путу до логорске ћелије тукли су ме: Блажан Кљајић из Брода, Лука Јозић, из Кораћа, Далибор Слабић из Брода,

Павић Иво (водио ме на размјену), Томо Блажевић из Новог Села, Анто Опачак из Врела, Антоловић Адам зв. "Бибијан" из Брода, Драго и Тадија Лепан, некакав полицајац зв. "Боксер" - по националности муслиман, полицајац зв. "Буља" неки Селвер, Илија Главић из села Лушчани, Мато Зорић, и још тројица злочинаца којима не знам имена. Тукли су ме кундацима, шакама, а највише ногама и полицијским палицама. Био сам сав крвав. У хелију су ме убацили у несвесном стању. Кад сам дошао свијести у хелији је било око 30 логораша, међу којима сам препознао: Јову Стјепановића и Андрију Ђуђановића зв. "Ђуђан" из села Барица, Бранка и Жељу Дујанића, Драгана Стојковића (убијен у логору), Синишу Добросављевића, Неду Јаћимовића - сви из Босанског Брода, Миру Миличића из Лијешћа, Срету Павловића из Винске, Радовановића зв. "Коруга" из Зборишта (убијен у логору), Бранислава Нарића из села Подновље и Велинка Трбића из Челинца.

У логор су доведени и убијени: Јово Дујић, Савић из Прњавора, и још један Србин кога нисам познавао. Убијен је ударцима руку и ногу тако да је издахнуо за три минуте. Тукли су га Анто Опачак, Илија Главић, Лукица Јозић, Анто Штуц зв. "Бритва", те злочинац под надимком "Буља". Цијело вријеме мог боравка у логору са тортурама мучења нису престајали.

Долазили су злочинци са ратишта и тукли нас. Међу њима су били и припадници Војске Републике Хрватске, као и један број страних плаћеника. Долазили су у фашистичким униформама тзв. "црнокошуљаши". Тукли су нас и дању и ноћу.

Испитивао ме је Славко Биланџија зв. "Шугер" из Славонског брода - шеф војне полиције. Главну ријеч (што се тиче команде) водили су хрватски злочинци - инструктори из Републике Хрватске. Наши мучитељи које је послао њихов поглавник Фрањо Туђман, представљали су најнижи људски талог. Њиховој окрутности није било краја. Међу крвницима који су ме највише мучили били су: Блажан Кљајић, комадант батаљона и Лука Јозић - замјеник заповједника логора. Заповједник логора био је Младен Курдија. Често ме је мучио и неки Каменчић зв. "Камени" из Босанске Градишке, који ми је поломио 5 ребара. Мучили су ме и Томо Блажевић зв. "Томас" и Анто Опачак.

Навече 13.07.1992. године у логорску собу ушао је Блажан Кљајић и обратио ми се рјечима: "Шећо, дошао сам да те закољем и то са српским ножем". Рекао сам му: "кољи, свеједно је, прије или после". Он тада враћа нож за појас и вади пиштољ (колуташ). Преда мном вади метке и оставља један метак, тако да видим. Тада ми је рекао: "ако будеш имао среће, преживјећеш". Потом је завртио колут,

наслонио цијев пиштоља на моју сљепочницу и шкљоцнуо. Казао ми је: "ето имао си среће" - смијући се крвнички. Рекао ми је: "знаш ли Шећо, да ми је погинуо најбољи пријатељ - Ивица Чабраја"? Преживио си руски рулет. "и ухвати за нож. Наредио ми је да се ухватим за горњи кревет. Дигао ми је мајицу и преко леђа уцртао ножем српски симбол - четири С и крст. Тада ми је рекао "сад си Шећо прави четник". Крв лије низ леђа, а остали логораша све то нијемо посматрају. Овом хрватском злочинцу то што је урадио није било довољно. Ухватио ме је за ухо и дубоко засјекао ножем. Кад год сам на његове оптужбе одговорио да није истина, он ми ножем запара по леђима.

Присиљавали су логораше да се туку међу собом и да пјевамо хрватско - фашистичке пјесме. Посебно се у тим захтјевима истицао Томо Блажевић. Уз врисак нам наређује "тише" - и ми утишамо, а потом каже "јаче" - а ми појачамо. На крају дрекне "прекини" - и ми прекинемо. Међутим, логораш Сениша Добросављевић, коме су од удараца ови злочинци оштетили слух - сам настави пјевати, тако да су то биле болно - комичне сцене. Крвник Лука Јозић волио је да нас туче лопатом. Када се лопатиште сломи, онда један од логораша мора да сломљени комад чува за следећи пут. Сваки од хрватских крвника имао је своје специјалне методе мучења. Тако је на примјер злочинац зв. "Боксер" волио да показује како се изводе ударци крошеа, аперката и директа, а потом да зубима гризе логораше за уши и лице. При томе је, као прави луђак, изводио снажне урлике.

Исламовић Алминко из Босанског Брода је логорашима шприцао у очи спреј што је изазивало сузење и бол. Анто Штуц је Браниславу Нарић пуцао изнад главе, док је жртва стајала у ставу мирно удаљена око 5 метара. Волио је и да удара логораше по глави војничком чизмом, или било којим тврдим предметом који му је био тада на дохвату руке. Чак се и хвалио да је рањене четнике мучио тако што им је солио ране. Присиљавали су логораше да силују заточене Српкиње са којима су се они претходно сексуално иживљавали. Одбијање тих наређења увијек је завршавало додатним батињањем.

Посебно су били неподношљиви јауци жена и дјевојака које су силовали. Злочинци су долазили у чопорима. Често су своја оргијања изводили у пијаном стању. Многи крвници су долазили из Републике Хрватске.

Међу заточеницама била је и Н.И., С.У., К.И. и њен муж С. из Модриче, те мајка и кћер - мислим да се презивају М., нека С., те К.О., Н.А. (муслиманка) и др.

Х. је морала да прескаче зид који је дијелио женски и мушки блок. Зид је био висок преко 2 метра. Међу злочинцима било је и жена. Најсвирепије су биле Индира Врбљанац, нека Манда из Новог Села, те Анкица из села Грк. Одузимале су нам жилете да се не би могли обријати, како би нас ножем бријао Илија Главић - што је и чинио. Брекало из Славонског Брода, који потиче са подручја Босанског Брода присиљавао је логораше да и они силују, како је говорио, своје сестре Српкиње.

Водили су нас и на присилно копање ровова. Крили су логораше од представника Међународног црвеног крста.

Када сам доведен у логор имао сам 108 кг., а када сам отишао у размјену имао са 69 кг. Осим физичког оштећења кичме и ребара имам сталне главобоље. По изласку из логора око двије и по године нисам могао да заспим. Ни сада не могу да легнем на лијеву страну."

C.1.20

КОВАЧЕВИЋ (Јована) СЛОБОДАН, из Српског Брода,
57 година:

"Прије овог рата радио сам као кухар у Рафинерији нафте. Живио сам сам женом Јованком, са којом сам стекао двоје дјеце, кћер Мирјану (1979.) и сина Мирослава (1981.).

У августу 1992. године дошла су у мој стан два наоружана војна полицајца ХВО, узели су ми кључеве од стана, и одвезли ме у логор на "Стадион". Ту су ми повалили из џепова све личне ствари. Увели су ме у канцеларију код Лепана (низак, црн). Лепан ме пит: "Имаш ли њемачких марака"? Рекао сам му да немам. Опсовао ми је Српску мајку и почео да удара. Улетјела су још двојица униформисаних полицајаца са маскама на лицу и јурнули на мене. Тукли су ме палицама и рукама. Од батињања сам задобио тешку повреду на глави, те сам се онесвијестио. Пољевали су ме водом што је помогло да дођем свијести. Опет ме Лепан пита: "Гдје си сакрио паре"? Рекао сам да немам новаца. Тада су ме држећи ме испод руку, јер нисам могао да ходам, одвела су ме друга двојица полицајаца. Увели су ме у ћелију, гдје сам затекао око десет Срба, а међу њима сам одмах препознао Живка Ђујића из Босанског Брода.

Цијело вријеме су долазиле групе злочинаца и то углавном пред спавање. Тукли су нас немилосрдно. Живку су ломили прсте на рукама.

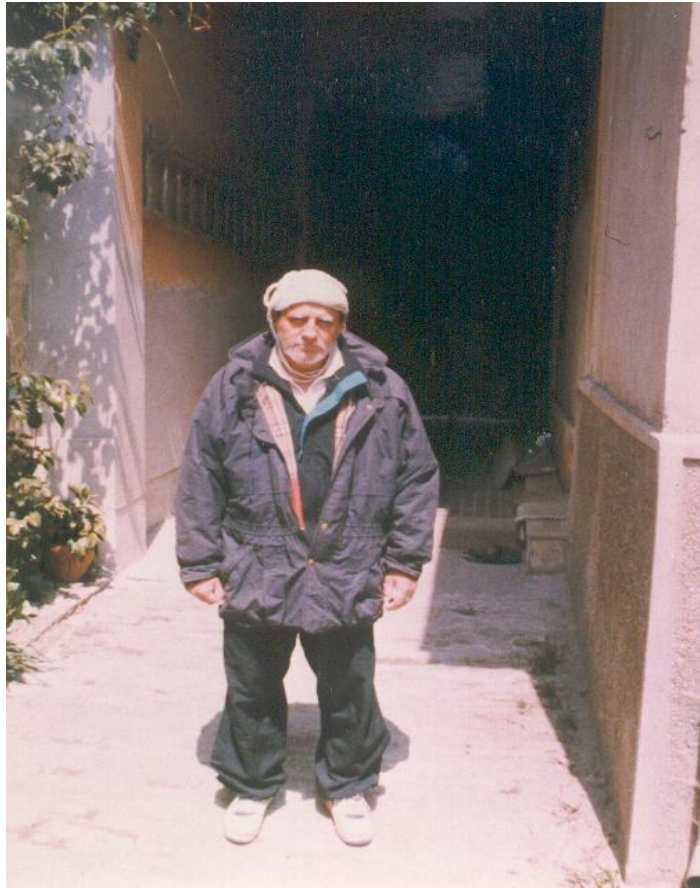
У ноћи чујемо јауке жена. Силују их. Ту сам видио и Д. из Босанског Брода. У другим ћелијама били су такође заточени Срби. Са њима нисмо могли да контактирамо. Моју групу су гонили да чистимо ходник, WC и купимо опушке око логора. Ниједан опушак није смио остати непокупљен. Једном ми је у пролазу Дара рекла да иде у размјену.

Из тог логора су ме пребацили у дјечији вртић у Босанском Броду. Ту сам затекао једну жени и њеног мужа. Били су из Дервенте. Одржавали смо просторије вртића. Управник је био висок, крупан са црном брадом. Долазила су униформисана и пијана лица да нас туку, али он није дозвољавао. Из тог заточеништва се ишло у размјену, али мој пут је био другачији. Шестог септембра 1992. године пребачен сам у Славонски Брод, а одатле у Славонску Пожегу. У Славонској Пожеги је био логора за Србе. Ту је било препуно па су нас пребацили у Гашинце - општина Ђаково, у бившу касарну ЈНА. Ту је био и Станко Кушљић из Босанског Брода, Лазо Ђукић са старе циглане и Радојка Шљука (старија жена) - моја комшиница. Ту смо били смјештени под шаторима. Било је и ту припадника других националности. Касарну је контролисала хрватска полиција и није се могло на слободу. Поједини полицајци, а посебно они који су били из Вуковара страшно су нас мучили. Гасили су ми опушке по ногама скоро на сваком мјесту. Ноге су ми биле у ранама. Иако сам имао несносне болове, нису дозвољавали љекарску помоћ. Зубе су ми поизбијали. Једноставно нисмо имали ни мира ни сна. У ноћи су одвозили Србе у аутобусима у непознатом правцу. Ту је био главни заповједник Бранко Вукоје из Дервенте. Долазе Хрвати - цивили и по шаторима траже Србе из Брода, Дервенте и Оцака да нас туку. Ту су ме држали све до маја 1999. године када су нас пребацили у Вараждин. Смјестили су нас у бившу касарну ЈНА. Ту је била и Стана Кокић из Босанског Брода (старија жена), коју још увијек, без икаквих папира држе у том логору. Осим ње, тамо је остало 12 Срба који желе да иду својим кућама, али им не дозвољавају. У Вараждину је умрла Милица Радовановић из села Лијешће. Тамо ми је *ОНСР*, путем Амбасаде БиХ у Загребу, обезбиједио документа како бих могао несметано путовати. У новембру 1999. године пустили су ме на слободу. У заточеништву су ме хрватске власти, као цивила и невина човјека држали преко седам година и три мјесеца, што могу да докажем документима која сам сачувао. Нажалост ни једна институција из наше земље или иностранства није ни покушала да ми помогне.

Посљедице мучења су такве да ни данас не могу нормално да спавам. Физички су ме толико уништили да тешком муком обављам радне задатке.

На крају желим да кажем и слиједеће. Цијело вријеме проведено у Хрватској био сам заточен са статусом логораша. Али без обзира на ту чиљеницу, Министарство за избјеглице и расељена лица - Одсјек Министарства Српски Брод, да би помогао мој повратак породици, морали су хрватским властима да упуте потврду за мој добровољни повратак као избјеглице - расељеног лица. И то је једна од примијењених метода којима је хрватска власт прикривала своје злочине."

**ЗАТОЧЕНИЦИ КОЈИ СУ ПРЕЖИВЈЕЛИ МУЧЕЊА У
ХРВАТСКО – МУСЛИМАНСКИМ ЛОГОРИМА ЗА СРБЕ, У
РАТНОМ ПЕРИОДУ ОД 1992. ДО 1993. ГОДИНЕ**

Ратко Ковачевић испред просторије заточења
(излазак на слободу)

Ратко Ковачевић из Босанског Брода
(снимак прије заточења)

Ратко Ковачевић
(просторија логора у којој је био заточен)

Митрић (Бранка) Марко из Доњег Клакара

Јовановић (Ђорђе) Стево из села Збориште

Патковић (Симе) Ристо - прогнаник из Осијека
Република Хрватска

Грабовац (Душана) Чедомир познати пјесник и
новинар из Брода

Грабовац Славко из Босанског Брода

Себастијановић (Николе) Паво, рођен 10.03.1962. у
Полоју - општина Бос. Брод, ЛК 292/93, ЈМБ
1003962120949, настањен у Б.Јединста бб. Српски
Брод

Црљић (Теодора) Петар, рођен 20.07.1932. г. у
Осињи - општина Дервента, ЛК 124/93, ЈМБ
2007932120943, настањен у Сијековцу 331 - општина
Српски Брод.

Пантић (Љубе) Миле, рођен 28.06.1930. г. у Брусници Малој - општина Бос. Брод, ЛК 2343/94, ЈМБ 2806930120954, настањен у Брусници Великој 184.

Гудаловић (Станка) Добро, рођен у Полоју општина Бос. Брод, ЛК 426/93, ЈМБ 1505944120945, настањен у ул. Трг 7. октобра, ламела "Б".

Грбић (Бранка) Небојша, рођен 09.03.1959. г. у Бос. Броду, ЛК 50/93, ЈМБ 0903959120978, настањен у Светог Саве 56.

Јеличић (Душана) Војослав, рођен 20.11.1949. у Босанском Петровцу, ЛК 517/93, ЈМБ 2011949120944, настањен у Светог Саве бб - Српски Брод.

Кушљић (Богдана) Миодраг, рођен 06.05.1956. г. у Мочилима Доњим, ЛК 602/94, ЈМБ 0605956120984, настањен у Доситеја Обрадовића С - 12.

Ивановић (Богољуба) Саво, рођен 15.04.1935 г. у Полоју - општина Бос. Брод, ЛК 1077/98, ЈМБ 1504935120944, настањен у Св. Саве Српски Брод.

Миличић (Обрада) Миро, рођен 26.04.1960. у Лијешћу, општина Бос. Брод, ЛК 278/95, ЈМБ 2604960120949, настањен у ул. Вучијачкој 1, Српски Брод.

Чикојевић (Петра) Никола, рођен 07.03.1974. г. у Славонском Броду, ЛК 1900/94, ЈМБ 0703974120942, настањен у В.Ж.Мишића бб.

Гарић (Раде) Жарко, рођен 15.07.1950. у Новом Селу
- општина Босански Брод, ЛК 3874/94, ЈМБ
1507950120968, настањен у Г.Мочилима - општина
Српски Брод.

Шљука (Алексе) Лазар, рођен 16.04.1949. г. у
Врелима - општина Бос. Брод, ЛК 88/93, ЈМБ
1604949120968, настањен у Д.Видошевића 26.

Добросављевић (Миодрага) Синиша, рођен
23.11.1943. г. у Деспотовцу, Србија, ЛК 519/93, ЈМБ
2311943120946, настањен у И.Андрића С 20/1 -
Српски Брод.

Ковачевић (Јована) Слободан, рођен 06.04.1944. у
Гроцкој - Република Србија. У логорима у Републици
Хрватској провео 7 година и три мјесеца

Челар (Мирка) Недељко, рођен 29.05.1942. г. у
Лијешћу - општина Бос. Брод, ЈМБ 2905942302118,
настањен у Добојској 1 - Српски Брод.

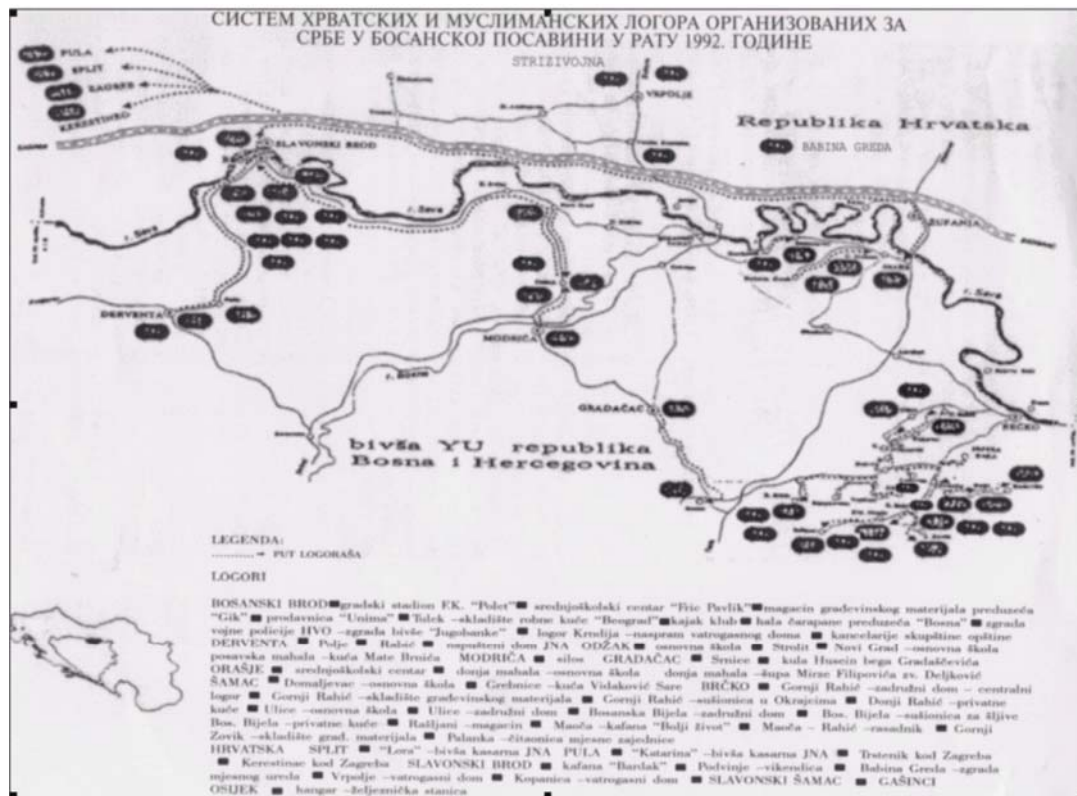

Видић (Јове) Душан, рођен 15.02.1930. у
Грку, општина Бос. Брод, са станом у Славонском
Броду, улица Руди Чајевца бр. 75, ЈМБ
1502930302111, прогнан из Хрватске, сада настањен у
Српском Броду, ул. Б.Јединства 202.
- мучен у логору "кафана Бардак" у Слав. Броду -
Република Хрватска од 29.06. - 04.07.1992.

Шукурма (Растка) Бошко звани Мачак, рођен 11.08.1953. године у Лијешћу, општина Босански Брод, прогнан из села Трњани, општина Славонски Брод, сада настањен у Српском Броду ул. Светог Саве С - 20/2, ЛК 3895/94, ЈМБ 1108953302127.
- мучен у Станици полиције, логору "кафана Бардак" и Радничком дому у Слав. Броду - Република Хрватска

ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ ХРВАТСКО - МУСЛИМАНСКИХ ЛОГОРА ЗА СРБЕ, НА ПОДРУЧЈУ ПОСАВИНЕ, КОЈИ СУ ИЗГРАЂЕНИ И ПРЕУРЕЂЕНИ У ТОКУ 1992. ГОДИНЕ

Средњошколски центар "Фриц Павлик" у Босанском Броду (спортска сала у којој су били заточени цивили српске националности 1992. године)

Дервента, 1992.: Мјесто заточења српских цивила.

СВЈЕДОЧЕЊА ЖРТАВА СА ПОДРУЧЈА ОПШТИНА ОЦАК, ТЕШАЊ, МАГЛАЈ, САРАЈЕВО И СРБОБРАН

С.4.1

СРПКИЊА, из Новог Града, општина Оцак, 66 година:

"Прије почетка рата живјела сам у Борову. Била сам пензионер. У Борову живим од 1949. године. Пред почетак рата, односно 18.08.1991. године, са мужем и са двоје унучади избјегла сам из Хрватске у своје родно мјесто Нови Град, општина Оцак.

Моје патње почињу од 08. маја 1992. године. Тада су се мјештани Новог Града предали Војсци Републике Хрватске и ХВО уз обећање да ће мирно прећи на слободну српску територију. Међутим, Срби су преварени. Сви становници села Нови Град, као и Срби избјегли из околних српских села, интендирани су у хрватско – муслиманске логоре; Основна школа " Оцак " и " Стролит " Оцак.

Са мајком (88) и сестром остала сам у родитељској кући. Гледала сам како народ иде у колони, па им вичем: " људи вратите се, немојте ићи од својих кућа, усташе ће вас преварити, затворити и на крају побити " . То сам рекла знајући шта су усташе урадиле српском становништву у Борову и од каквог зла сам тада побјегла. И у Борову су остали живи само они који су побјегли, а ко је остао и предао се хрватској војсци био је убијен, у много случајева често клањем. И сестра је хтјела да пође са колоном, али јој нисам дозволила.

Већ ујутру слика овог српског села била је катастрофална; стока (свиње, краве, коњи и пси) иде улицом у правцу куда је народ отишао. Гледала сам једну краву која се телила, теле пало, а крава риче и чека да се теле подигне. Испред наше капије неколико коња стоје и ржу. Изађем са сестром и напојимо стоку. Људи су , напуштајући своје куће, подвезивали стоку да не изгоре у запаљеним стајама. Око 10 или 11 часова видјела сам како према нашој кући иду тројица усташа. Ушли су у двориште. Мој муж, мада Хрват, не смије да изађе пред њих. Изашла сам ја и рекла им " добар дан " И они мени кажу " добар дан " . Питали су ме ко све има у кући. Рекла сам: мајка и сестра ". Наредили су да изађу у двориште. Позвала сам их и сестра и мајка су изашли из куће. Рекли су нам да на капију ставимо натпис ХВО, како нас следећа група неби малтретирала. То сам учинила, а када су они отишли скинула сам тај натпис. Сутрадан је дошла група од 5 – 6 униформисаних

припадника ХВО –старости до 40 година. Питали су нас ко смо и шта радимо. Рекла сам: " Ми смо код своје куће " . Један од њих је реаговао: " Зар ви не видите да смо ми усташе, зар се не бојите да ће мо вас поклати? " Рекла сам им: " Па нисмо овце ни свиње да нас кољете " . Питали су ме: " Гдје су остали мјештани " ? Рекла сам: " Па, ви знате гдје су" .

У међувремену свиње и говеда пролазе улицом. Призор тужан и застрашујући. Након тог пропитивања ова група је отишла, да би око 21 час дошла трећа група (око 5 – 6 бојовника). Били су униформисани са ножевима и бомбама. Чим су се приближили почели су да нам псују српску мајку. Вичу: " Гдје су паре " , и " има ли младих Српкиња " ? Обратио им се мој муж ријечима: " немојте тако, будите фини " , а они њему: " Марш тамо - ко си ти " ? Ја им кажем ми смо из Борова – избјеглице смо. На то ће један од њих: "Што се тамо нисте борили, што сте утекли овамо" ?

И тако свакодневно долази група за групом и малтретира нас. Међу њима сам препозната Јасмина из тзв. групе " текутови " . Био је ђак у индустријској школи када сам радила у кухињи Комбината Борово. Рекао ми је: " Да нисте били тако добри и да нам нисте некада забадава давали доручак све би вас побили " . То је група која је након пораза у Вуковару упућена у Босну, да као плаћеници ратују против Срба. Из нашег сусједног села Осјечка због њихових поступака бунили су се неки Хрвати, а " текутови " су им рекли: " Нама припада новац и злато, а ви са осталим радите шта хоћете " .

И тако долази група за групом све гора од горе. Након пар дана из Оцака враћају жене, дјевојке и дјецу, док мушкарце задржавају. Све што смо имали слали смо у логор (углавном храну), али им то усташе нису хтјели да дају. Сваки дан смо ишли код сестре намиривати стоку. Хранили смо стоку и од наше фамилије и од комшија.

У кући сам крила Бранка Курешевића и Рацу Боројевића који су побјегли из колоне. Након једне усташке рације пронашли су их, извели из куће, и у нашем дворишту тешко злостављали. Након тога су и њих отјерали у логор. Међу тим злочинцима били су и Вауга (око 55 година), Илијашевић Јозо зв. Шакица из Осјечка. (Отац му се убио из пиштоља када му је рекао да оде клати Србе). Они су прауници од Боже Бенића – један од ћерке, а други од сина.

Бранка је тукао палицом усташа из Д. Дубице (Папучија) коме не знам име. Жене из Д. Дубице које су биле код нас су их препознали. Ту су биле Драгиња и Милосава. Тад је код нас било око 30 жена.

Куће су палили одмах, након што опљачкају ствари, тако да су куће гориле и по дану и по ноћи. Опљачкане ствари одвозили су шлеперима, камионима и тракторима. Упоредо су вршили и друге злочине, убијање мушкараца, силовање дјевојака и жена и друге злочине;. Пред ослобођење Новог Града, док сам са сестром намиривала стоку у наше двориште је упала група усташа. Било их је четворица и то у црним униформама. Дошли су тамноплавим возилом марке " фолцваген ". Рекла сам сестри: " Е, сад смо готови " , а она мени. " није ваљда, секо ". Дјеловали су као дрогирани. Пришао ми је један од злочинаца (око 35 година), зграбио ме за руку и уз помоћ другог злочинца одвукао у кућу Које Павића. Ова кућа се налази уз ријеку Саву. За то вријеме један од усташа је чувао моју старију сестру, а други је био поред возила.

Увели су ме у изгорјелу кућу. Молим их да ме не дирају- да узму шта хоће. Рекла сам им: " молим вас пустите ме, видите да вам могу бити мајка ". Док је један држао пушку уперену према мени, други је покушавао да ме силом свуче. Бранила сам се. У том моменту ме један од ових злочинаца ухватио за косу и почео да шамара. Оборио ме је на патос, и док ме вукао за косу, звао је другог усташу да ме силује. Онај други му је одговорио: " Нећу да дирам српску кучку, а ти ако можеш ради шта хоћеш ". Када се овај злочинац скинуо, чупајући ме за косу ставио ми је полни орган у уста и на тај начин извршио силовање. Након тога ми је скинуо златни ланчић, два златна прстена, бурму и минђуше и ставио у цеп. Тада су отишли према кући гдје је остала моја сестра. Осјећала сам страшно гађење. Уђем у кућу, узмем ракије и исперем уста. Потом пођем за њима да видим шта ми је са сестре. Они из куће износе вредније техничке ствари (ТВ апарат, музичку линију и др.). Наредили су нам да станемо на сред дворишта. И док они пљачкају ствари наговарам сестру да бјежимо иза куће. Она се боји – не смије. Вјеровала сам да ће нас, када опљачкају ствари, пошто нема свједока, побити. У том размишљању ухватим сестру за руку и поведем је иза куће.

Посматрам кришом иза куће ове хрватске злочинце. Када су утоварали опљачкане ствари, пале возило и одлазе. Тада сам ушла у кућу и умила се. Потом сам кренула својој кући и уз пут, заједно са својом сестром свратим у њихову полицију. Питала сам их: " јесте ли ви ту да штитите народ " ? Један од њих је одговорио " јесмо ". Тада им дам изјаву шта су нам урадили њихови бојовници. У записник су узели мој исказ. Дођем кући и сва очајна испричам мужу шта су ми урадили

његови Хрвати. Рекла сам му: " дабогда вам се сјеме затрло ". Он је почео плакати. Рекао ми је: " Па шта сам ја крив " ?

Послије тога и даље су долазиле групе усташа. Приликом једног доласка шамарали су мог мужа, а мене су хтјели да закољу. Тада ме је спасио пас Џери, скочио је на усташу у моменту када ме је овај злочинац зграбио, док је у другој руци држао нож.

Пред ослобођење Новог Града дошла је усташка милиција са Антом Голубовићем, који је као управник логора био један од највећих усташких злочинаца. У логору Босански Брод одвели су све жене и дјевојке – њих 30. Са њима је отишао и мој супруг Зоран. Звао нас је да пођемо са њима, али сам то одбила. За то вријеме са колима нас је чекао Анто Шајић да и нас, као таоце, води у Босански Брод. Било је око пола ноћи. Пошто није имао оружје ухватим га за грло. Он ме моли да га пустим. Обећао је да нас неће одвести, па сам га пустила. Изашао је из куће, а потом се вратио са флашом пића – " Бисер ". Након тога је отишао. Српска војска се све више приближавала. Док се водила борба, били смо скривени у подруму. У подруму смо и дочекали слободу. Наши мјештани, који су интендирани у логор Босански Брод, мучени су мјесецима. По изласку из логора причали су нам о својим патњама."

С.4.2

СРПКИЊА, из села Радушa, општина Тешањ, 58 година:

"Пред овај рат живјела сам са мужем у селу Мекишу – општина Тешањ. Муж ми је био пензионер. Живјели смо нормално, окружени муслиманима, који су живјели у истом селу. Иначе, село Мекиш је, углавном, окружено муслиманским селима. Одмах пред почетак рата муслимани су у правцу српских насеља почели да праве ровове. Нас Србе у овом селу нико није дирао све док нису окупирана села Брезови Дани и Ошве. Сви који су остали у селу Ошве отјерани су и заточени у Тешњу и Жепчу. Након тога су дошли и у наше село да врше претрес кућа. У нашу кућу је упало око 10 наоружаних муслимана. Мога мужа су угурали у кућу, а мене су задржали у дворишту. Поред мене је стајао наоружан стражар. Истовремено су по групама претресали кућу, дворишне зграде и дворишни простор. Након тога су ме увели у једну собу. Питају ме: " Ко овдје спава "? Рекла сам им да у тој соби спавам ја. Биле су то све млађе особе – мени непознате. Један од њих уперео је пушку у мене уз питање гдје сам сакрила сина. Ништа нису нашли.

Узели су једну географску карту која им је послужила као формални изговор за малтретирање. Један од тих злочинаца држао је нож и почео претити да ће нас заклати. Питао ме: "Колико сте овим ножем заклали муслимана"? Том приликом су из куће узели све вредније ствари, као и вучију у којој је било око 150 литара ракије. Покупили су све што су хтјели. Прикључили су се групи од око 30 наоружаних муслимана и на одласку нам кажу: "Аллах – иманет". Рекли су нам и то: "Ми ћемо наћи ваше синове па ћемо их побити, а док их не нађемо побићемо вас". Тада су однијели и слику мога сина.

Након извршене пљачке, уз пријетњу оружјем, долазили су сваки дан. Увијек су тражили ракије и мој муж им је давао све док је било. То малтретирање је трајало годину и по дана. Једном сам отишла до мајке и када сам се вратила мој муж ми је рекао да су дошла двојица злочинаца и да су изрешетали кућу. У кућу су увели мог мужа и тукли га. Када су ушли у магазу све флаше које су затекли полупали су. Потом су се вратили у кућу. Један од њих је ушао у шпајз, а други у собу у којој је био мој муж. Хтио је да га убије, али се непажњом ранио у предјелу ноге. Завриштао је. Знао да се презивао Пашић, а други који је био с њим зове се Дамир Которић из Букве. Питали су мужа гдје сам ја. Он им је рекао да сам отишла код мајке. Кад сам ушла у кућу осјећало се као да је пуна барута.

Сљедеће вечери отишли смо на спавање код моје заове. Сутрадан смо се дуго договарали да ли да идемо кући и у њој ноћимо. Осјећали смо страх, али смо ипак дошли својој кући.

Предвече је око 17.00 часова пред нашом кућом осута рафална паљба. То је било 27.07.1993. године. Добро се сјећам био је уторак. Са линије је дошло 5 наоружаних муслимана. Све се брзо одиграло, тако да нисмо успјели побјећи из куће. Затворили су нас у једну собу, а врата закључали. Међу тим злочинцима био је Дамир Которић. Ушао је у собу и почео тући мога мужа. У сервису је нашао мало ракије и каже: "Откуд ти ракија, а прошли пут си рекао да више немаш". Држао је нож у руци и претио да ће га заклати. узео је једну дебелу књигу и снажно га књигом ударио по глави. Молила сам их да га не туку. Рекли су ми: "Ћути бабо, не кукумачи". Други злочинци су за то вријеме купили ствари које су им се свидјеле. Тада су мужа извели из собе и одвели у дворуште. Ту га је чувао један наоружани муслимански војник и за то вријеме терао га да му хвата кокошке.

Док је мој муж био вани Дамир ме питао: "Бабо, бил ти сексала"? С њим је био још један војник - црне пути. Каже ми: "Бабо, бил'се јеб..."? Плачем и молим да ме не дирају. Дамир ми наређује да скинем

све са себе. Из собе је изашао онај други муслиман, а Дамир ми ставља нож под врат. Зове једног другог војника и тражи му да му донесе већи нож да ме закоље, јер му је овај нож мали. Тада се скинуо и легао на кауч. Плачем и молим га да ме пусти. Он ми наређује да ја легнем одозго по њему. Послије тога ме је нагонио на первезне радње тј. да у уста ставим његов полни орган. Након тога ми наређује да легнем, а он се пење горе. Док ме овај злочинац силује, други муслимани отварају врата и смију се.

У једном моменту се издерао на њих и наредио да затворе врата, што су они и учинили. Када је завршио силовање питао ме је: " Јел бабо', јел' ми муслимани боље јебемо него Срби ? " Један из групе злочинаца отвара врата и каже Дамиру да мој муж не може да похвата кокошке. Наредио ми је да се дигнем и обучем, а потом ме истерао вани. Изађем у двориште и видим како поред мог мужа стоји један муслиман са пушком. Тада мужа гоне у кућу, а мене присиљавају да хватам кокошке. Псују ми четничку мајку. У том моменту са јетрвом дошао је мој дјевер. Стражар га пита: " Ко сте ви?" Уграбила сам тренутак и успјела да прођем иза штале и побјегнем. Трчала сам кроз село. Комшије гледају у чуду како ја бјежим и како их у пролазу не поздрављам. У том моменту сам чула три пуцња, али то нису пуцали злочинци који су били у нашој кући. Они су након извршеног злочина и пљачке отишли. Ја сам побјегла својој браћи, који су живјели један километар даље од нас. Испричала сам млађем брату шта се десило. Ту сам се пресвукла.

Тај злочинац Дамир Которић, након извршеног силовања, запретио ми је да ће нас побити ако било коме кажем шта су ми урадили. Тај злочин нисам жељела сакрити ни од мужа, ни од браће. Мој сестрић Милован Павловић, тада је отишао на муслимански пункт и пријавио овај злочин. Старији брат отишао је до мог мужа, јер ја нисам смјела да се вратим. Нашао га је, код моје сестре. Поручио ми је да останем код браће и ту ноћим. Сутрадан су дошли из општине и испитивали ме. Све сам им рекла шта су учинили и они су то записали. Од тада нисмо ноћивали у својој кући. Након три до четири дана дошли су и испитивали мужа. Послије су ме позвали у полицију, на поновно испитивање. И њима сам рекла шта се десило. Тражила сам од њих да ми дозволе да одем код гинеколога. Одвезли су ме у болницу у Тешањ. Гинеколог Мехић Ибрахим, прво је одбио, а потом на моје инсистирање пристао да ме прегледа. Рекао је да он ништа не може установити, осим да имам тумор на матерници. Тада ми се обратио питањем: " Како су они имали апетит на тебе стару; јел' де, мало мућну

и одоше ? " Рекао ми је и следеће: " Не могу ништа установити, када штапом удариш по води вода се састави " . Тако ми каже човјек коме је повјерено да лјечи и брине о људима. Након тога ме је полиција вратила до њихове зграде, а ја сам отишла до јетрве гдје сам ноћивала. Од тада смо ишли кући ујутро и навече да би нахранили живад. Све је то трајало око један мјесец, након чега су нас, преко хрватских ровова, Хрвати пребацили у шуме. Одатле смо кренули према Теслићу. У Теслић смо дошли 24. августа 1993. године. "

C.4.3

БЕКИЋ (Мухајла) ПЕРО, из села Мекиша, општина Тешањ,
50 година:

"Прије рата радио сам у Комуналном предузећу у Тешњу. Живио сам у селу Мекишу заједно са браћом Ћ. и Б.. Село Мекиш је претежно било насељено муслиманима. Срба је било око 5% са 70 - 80 српских кућа. Сада у том селу Срба више нема. Муслимани су их протјерали. Због њиховог терора 25. октобра 1993. године брат је побјегао преко ватрене линије. Присиљавали су га да ратује против Срба. Трећи дан, по преласку брата, на слободну српску територију, нашој кући, дошао је Златан из Бара, општина Добој. Златан је рођен у мјешовитом браку (стар до 25 година, црн, низак, растом, мршав), а бака му се зове Анкица. Послије злочина који је извршио надамном, чули смо да му је граната одбила ногу. Иначе, био је припадник 203. моторизоване бригаде Путниково Брдо код Добоја.

Дана 28. 11. 1993. године, дошао је Златан са још једним униформисаним и наоружаним лицем. Падала је киша. Била је ноћ. Ушли су у кућу. Скинули су ме гола и наредили да се нагнем. Тада ме Златан силовао, а непознато лице које је дошло са Златаном ставио ми је полни орган у уста. Након силовања свезали су ми и ноге и руке, а потом омотали спужвом. У уста су ми ставили чарапе, затим полили бензином и запалили. Након тога кућу су закључали и побјегли. Када је наш комшија Мухарем Сејдић, син Османов видио да кућа гори дотрчао је. Пошто су злочинци кућу закључали, Мухарем је разбио прозор, ушао у кућу и извукао ме напоље. Тада је назвао полицију телефоном и хитну помоћ. Одвели су ме у болницу. Када сам дошао себи, видио сам да се налазим у болници. Задобио сам тешке опекотине

по глави, леђима и прсима. У предјелу врата и на десној руци остали су ожиљци од убода ножем у облику крста.

У болници сам провео 7 мјесеци. Цијело вријеме до преласка на слободну српску територију провео сам у подруму код Фехима Хећимовића у Мекишу. Након злочина нисам смјео да будем сам у кући. Хећимова жена Нада ме је довезла до пункта, а муслиманска полиција, уз провокације пустила да пређем на српску страну. То је било на пункту званом "Врела" – према Теслићу."

НАПОМЕНА: Ово свједочење које се односи на злочин који је извршен над Ђ. Р., дао је Ђ лично користећи се (пошто је дјелом ретардиран) гестикулацијом, а његов брат О. Ђ. Је помогао у објашњењу његовог исказа.

C.4.4

Ђ.О. СРБИН, БРАТ ЖРТВЕ, Ђ.Р. из села Мекиша, општина Тешањ, 48 година:

"Желим и ја да кажем следеће. Када је тај злочинац Златан први пут дошао нашој кући у септембру 1993. године тукао је мог брата. За то вријеме други злочинац Едхем Ахмић из села Чивчије код Добоја држао је нож под мојим грлом. Тешко ми је било да гледам и слушам јауке свога брата, који је добрим дјелом ретардиран и у једном моменту сам успио да се отргнем и узмем дрво са намјером да брата заштитим. У том моменту стигла је њихова полиција. Из аута је истрчало 5 полицајаца са упереним аутоматским оружјем у мене. Међу њима је био и неки Амир (висок, мршав), мислим да је био наставник српско – хрватског језика.

Рекао сам им: " што сте ме окружили, то нема смисла, нисам ја стока ". Питам их: " имам ли ја икаква права у својој кући "?.

У нашу кућу су насилно уселили Едхема Амића са женом и двоје дјеце. Цијело вријеме су ме малтретирали. Након тога је Златан изашао из куће са пријетњом да ће доћи у два сата послје пола ноћи и да ће заклати и мене и мога брата Ђ.Р. Отишли су, а усељени Едхем је још више наставио да нас провоцира. То се није могло издржати и ја сам 25.10.1993 морао да напусти своју кућу."

C.4.5

БИЈЕЛЧЕВИЋ (Крсте) МИЛОРАД, из села Брезови Дани, општина Маглај, 64 године:

"Прије рата живио са женом Аном сам у својој породичној кући у селу Брезови Дани. То је већинско српско село у коме је било и Хрвата. Пензионисан сам 15 дана пред овај рат. Када је почео рат наше село су опколили Хрвати и муслимани. Уствари, то су биле наше комшије, јер је наше село окружено хрватским и муслиманским селима. Та околност је била погубна по нас Србе, јер нисмо могли избјећи па је дошло до Страдања Срба – мојих мјештана. Напали су нас 04. јуна 1992. године ујутро у 03, 30 часова. Већи дио мјештана (жене и дјеца) успјело је избјећи кроз шуме према Бањи Врућици – општина Теслић. Већина мушкараца је остала у селу. Када су Хрвати и муслимани ушли у наше село одмах су почели да пљачкају, пале српске куће. Након тога долазе камионима и тракторима и пљачкају покретну имовину и стоку. Том приликом рањавају Ђорђа Недића, који је од задобијених рана подлегао. Убили су Уроша Павлићевића, а кућу запалили. Милета Радића са још двојцом младића из Младиковина – општина Теслић су стрелили. Мене су ухватиле моје комшије из Копица и одвели у село Копице у једну магазу. То су учинили Халиловић (Ђулаге) Рамо и син Адила Смајковића зв. " Циго ". У магаци сам затекао Милета Радића (1930). Ту су били Рифат Анџић, пресједник СДА у Копицама, Мехмед из Копица (не знам му презиме) и син Исе Башића – био милиционар у Маглају. Псовали су нам четничку мајку. Дали су нам мегафоне и присиљавали да позивамо преостале Србе, наше мјештане – да дођу у центар села. Тада су нас повезали, а потом тукли. Комадима гелера засијецали нам руке и солили ране, а потом пржили врућим жељезом. То су нам чинили Рамо Халиловић и " Циго " док су остали све то мирно посматрали. Тада су нам дали неке брошуре да читамо. У тим брошурама пише како ће истрјевити Србе, али и Хрвате. У том моменту су дотјерали и два младића из Младиковина – општина Теслић. И њих су мучили као и нас. Присиљавали су нас да лижемо крв са стола. " Циго " виче како ће заклати трудницу Српкињу и из ње извадити дјете, да више не буде српског ува. Кажем му да је луд, да се не може укинути једна нација, а он ме тада снажно удари сјекиром по десној руци. Тим ударцем ми је пресекао тетиве на два прста. Након тога су нас повели из магаци. Довели су нас у шуму " Дубу ". Рамо ме издваја из групе на даљину до 30 метара да би ме опљачкао. Скида ми

златни сат " Сортерберт " – поклон предузећа Шумског газдинства из Бохиња – Словенија у коме сам радио. Скида ми и ципеле. Иза леђа ме обухватио рукама да би извадио кутију цигарета из џепа на кошуљи. Истог момента из пиштоља пуца ми у главу, са десне стране – ниже од сљепочнице. Пошто сам стајао на бетонском мосту, по коме је некад био колосјек узане пруге, након пуцња скотрљао сам се у понор дубок око 35 – 40 метара. Када сам дошао свијести лежао сам поред потока. Киша је падала, а набујала вода ми је додиривала главу. Сав крвав кренуо сам према мјесту гдје је остао Миле Радић. Милета сам затекао у локви крви. Лежао је на стомаку изрешетан. На даљини 6–7 метара лежала су убијена она два младића. Њихови посмртни остаци су размјењени 1994. године. Када сам чуо крклање које је допирало од оних младића, обузео ме је страх и побјегао сам у шуму. Пошао сам према кући Јозе Крижанца. Сусрећем његовог сина Ивицу и Крижанца (Пере) Анту. Они ме упозоравају да шутим. Кажу ми да је двориште пуно муслимана. Наше село гори. Види се бљесак ватре и чује пуцкетање, а муслимани пуцају и вриште. Ивица ме уводи у просторију гдје је смјештено парно гријање. Ивица и његова жена Марица ракијом ми испирају рану. Ту сам преноћио. Ујутро ме Ивица провео из села према шуми у правцу Теслића. Потерао је и стоку да не би били сумњиви. По шуми сам лутао два дана и двије ноћи. До наше војске сам дошао 06. 06.1992. године. Одвели су ме у болницу у Бања Луку. У болници сам опорављен и сада живим у Теслићу–насеље Младеново."

С.4.6

ШОБОТ (Славка) МИТРА, из Сарајева, 52 године

"Живјела сам у Сарајеву у двоипособном стану, са супругом Видом и двоје дјеце – сином Гораном и кћерком Горданом. Прије рата сам била запослена у Републичком СИЗ –у за путеве, а супруг у Творници жице. У Сарајеву супруг је живио од 1962. године, а ја од 1967. године.

Дана 28. јуна 1994. године пред врата нашег стана дошла су два униформисана војника (тзв. ТО БиХ) и позвали мога супруга да пође са њима. Рекли су нам да га воде на испитивање. Одвели су га око 21 час и то у тренерци у којој су га затекли.

Рекли су нам да га зове " Муте " (то му је надимак), а ја мислим да се ради о Диклић Мустафи из Сарајева - насеље Добриња.

Од тада до данас нисам сазнала пуну истину о судбини свога мужа. Из свједочења Јове, који је био у логору " Пољооскрба ", те Маре Миловановић – такође била у том логору, сазнала сам да су видјели мога мужа убијеног када су га износили на деки. Убијен је исте ноћи. Из Сарајева сам изашла 12. децембра 1994. године по основу посјете кћерци. Од тада живим у Бања Луци. "

C.4.7

ЗЕЉКО (Михајла) ЈЕЛИЦА, из Србобрана 20 година:

"Пред напад Војске Републике Хрватске похађала сам I разред средње техничке школе – дрвнопрерађивачки смјер. Живјела сам у породичној кући са родитељима, оцем Михајлом (1945), мајком Јованком (1955), братом Исаком (19) и Јованом (13). Тата је био запослен као столар у РО " ЈАЊ ", а мама је била домаћица.

Страдање моје породице и моје лично догодило се након напада Војске Републике Хрватске и ХВО на нашу општину Србобран.

Дана 13.09.1995. године, након тог напада, и наша породица је морала да напусти кућу и са осталим мјештанима пођемо у збјег. У мјесту Бравнице – општина Јајце. припадници Војске Републике Хрватске заробили су читав збјег Срба. Прво су отворили паљбу на нас цивиле. Завладала је паника и свијет се разбјежао по околним шумама. Ја сам се затекла са старијим братом Исаком. Чуо се страشان јаук дјецe и мајки. Након пет минута престала је паљба. Тада су нам пришли припадници хрватске Војске и наредили да кренемо према млину. У том моменту сам видјела оца. Био је мртав и у лежећем положају. Кренули смо према млину, а у том моменту је наишао аутобус пун цивила. Припадници хрватске Војске одмах су на аутобус отворили паљбу. Аутобус је скренуо са цесте и ударио у оближњу кућу. Тада су на аутобус испалили један пројектил. Старије другарице су ми рекле да је испаљена " Зоља ". Аутобус се запалио. Тада су нас припадници хрватске Војске удаљили од мјеста на коме је горио запаљен аутобус.

Прешли смо мост на ријеци Врбас. Ту су нас смјестили у један већи магацин. Било нас је око 15 лица. Уз мене се нашао брат Исак, јер је Јован рањен у ногу остао, а мајку, након тог напада, више нисам видјела. Преживјеле Србе из аутобуса и из Србобрана (збјега) одвели су у једну кућу близу магацина у коме смо се ми налазили. Ту су нас држали 3 сата, након чега су одвели теже рањенике. Молили смо

хрватске војнике да нам кажу дали нам се, у сусједној кући, налази остала родбина. Они су тада отишли тамо, пописали преживјеле, и прочитали нам њихова имена. Довели су само нашег млађег брата Јована (13). Тада су дошле двије дјевојке (у маскирној униформи) и превиле рану моме брату Јовану. Око 17 часова из магацина су нас одвели у кућу у којој су били остали цивили. Једна жена, коју смо ту затекли, рекла нам је да су тешко мучили једног заробљеног Србина. Око 24 часа отворили су врата и одвели један број теже рањених. Рекли су нам да их воде у болницу. Ту су нас држали шест дана. За то вријеме нису нас матлетирали. У понедељак око 12 часова дошли су камионом и све затечене одвели у Ливно. Тамо сам затекла раније одведене Србе. Били смо смјештени у некаквој спортској дворани, у којој су главни управници били некакав Стипе и Анто Павелић зв. Бараба. Ту је била и већа група старијих Срба из Гламоча, па и муслимана. Нису нас матлетирали. Ту су нас држали четири дана након чега смо одведени у размјену. Размјена је извршена 24.09.1995. године у Двору тако да смо преко ријеке Саве прешли на слободну српску територију у општину Србац. Још увијек ништа не знам за судбину наше мајке."